

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Algemeen ambtsbericht Azerbeidzjan

Datum Juni 2024

Colofon

Versienummer	1.0
Plaats	Den Haag
Opgesteld door	Afdeling Ambtsberichten (AB)

Inhoud

Colofon	3
Inleiding	6
1 Politieke en veiligheidssituatie	7
1.1 Politieke situatie.....	7
1.1.1 Nationale Vergadering.....	7
1.1.2 Presidentsverkiezingen.....	8
1.2 Veiligheidssituatie	9
1.2.1 Binnenlandse veiligheidssituatie	9
1.2.2 Militaire confrontaties	9
1.2.3 Blokkade van de Laçın-corridor	11
1.2.4 Militaire escalatie van september 2023.....	12
1.2.5 Demonstraties	14
1.2.6 Bewegingsvrijheid	15
2 Identiteit en documenten	18
2.1 Identificatieplicht, identiteits- en reisdocumenten.....	18
2.1.1 Identificatieplicht.....	18
2.1.2 Identiteitsdocumenten	18
2.1.3 Reisdocumenten.....	18
2.2 Documentfraude	19
2.2.1 Visumgerelateerde fraude.....	19
2.2.2 Asielgerelateerde fraude.....	19
3 Mensenrechten	21
3.1 Positie van specifieke groepen	21
3.1.1 Etnische groepen.....	21
3.1.2 Militaire dienstplicht.....	24
3.1.3 Leden van oppositiepartijen en politieke activisten.....	33
3.1.4 Lhbtqi+	37
3.1.5 Vrouwen	42
3.1.6 (Alleenstaande) minderjarigen	45
3.2 Naleving en schendingen.....	51
3.2.1 Vrijheid van meningsuiting	51
3.2.2 Vrijheid van godsdienst en levensovertuiging.....	63
3.3 Toezicht en rechtsbescherming	67
3.3.1 Rechtsbescherming.....	67
3.3.2 Rechtsgang	68
3.3.3 Arrestaties, bewaring en detenties.....	69
3.3.4 Mishandeling en foltering.....	71
4 Vluchtelingen en ontheemden	74
4.1 Binnenlandse ontheemden.....	74
4.1.1 Positie van binnenlandse ontheemden.....	74
4.1.2 Terugkeer naar de oorspronkelijke woongebieden	74
4.2 Vluchtelingen en asielzoekers	75
4.2.1 Mensenrechtenverdragen	75
4.2.2 Asielzoekers	76
4.2.3 Vluchtelingen.....	76

5	Terugkeer	78
5.1	Vrijwillige terugkeer.....	78
5.2	Gedwongen terugkeer vanuit de Europese Unie.....	78
5.3	Problemen na terugkeer.....	79
5.4	Terugkeer van alleenstaande minderjarige vreemdelingen.....	81
6	Bijlagen	82
6.1	Lijst van gebruikte afkortingen.....	82
6.2	Rapporten en publicaties.....	83
6.3	Websites.....	88
6.4	Nieuwsbronnen.....	90
6.5	Wet- en regelgeving.....	90

Inleiding

Dit ambtsbericht is opgesteld aan de hand van de vragen en aandachtspunten in de *Terms of Reference* (ToR) van het Ministerie van Justitie en Veiligheid. De ToR voor dit ambtsbericht is vastgesteld op 17 november 2023. Deze ToR is tezamen met het ambtsbericht gepubliceerd op de website van de Rijksoverheid.

In dit algemeen ambtsbericht wordt de situatie in Azerbeidzjan beschreven, voor zover deze van belang is voor de beoordeling van asielaanvragen van personen die afkomstig zijn uit dit land en voor de besluitvorming over terugkeer van afgewezen Azerbeidzjaanse asielzoekers. Dit ambtsbericht is een actualisering van het algemeen ambtsbericht van september 2021. De verslagperiode beslaat de periode van september 2021 tot en met april 2024. Dit ambtsbericht betreft een feitelijke, neutrale en objectieve weergave van de bevindingen gedurende de onderzochte periode. Het is geen beleidsstuk en geeft niet de visie van de Nederlandse regering of het beleid jegens een land of regio weer. Het ambtsbericht bevat geen conclusies ten aanzien van het vreemdelingenbeleid.

Dit ambtsbericht is opgesteld aan de hand van openbare en vertrouwelijke bronnen waarbij gebruik is gemaakt van zorgvuldig geselecteerde, geanalyseerde en gecontroleerde informatie. Bij de opstelling is onder meer gebruik gemaakt van informatie van niet-gouvernementele organisaties (ngo's), vakliteratuur, berichtgeving in de media en informatie van relevante overheidsinstanties. De passages in dit ambtsbericht berusten op meerdere bronnen, tenzij het gaat om algemeen onbetwiste feiten of anders staat aangegeven. De geraadpleegde openbare bronnen zijn opgenomen in hoofdstuk 6 van dit ambtsbericht.

Voor dit ambtsbericht is ook gebruikgemaakt van informatie die onder andere is verkregen via de diplomatieke vertegenwoordiging van Nederland in Azerbeidzjan en vertrouwelijke gesprekken en correspondentie. Ook heeft er een landenbezoek aan Azerbeidzjan plaatsgevonden. De op deze basis ingewonnen informatie is voornamelijk gebruikt ter ondersteuning van en aanvulling op passages die zijn gebaseerd op openbare informatie. Deze bronnen zijn in het voetnotenapparaat aangemerkt als 'vertrouwelijke bron' en voorzien van een datumaanduiding.

Hoofdstuk 1 behandelt de politieke en veiligheidssituatie. Hoofdstuk 2 gaat in op documenten. Hoofdstuk 3 behandelt de mensenrechtensituatie. Hoofdstuk 4 bespreekt de situatie van vluchtelingen en binnenlandse ontheemden. Het ambtsbericht sluit af met een hoofdstuk over terugkeer.

1 Politieke en veiligheidssituatie

1.1 Politieke situatie

In de Republiek Azerbeidzjan ligt het zwaartepunt van de macht bij het presidentiële apparaat.¹ President İlham Əliyev (İlham Əliyev) regeert het land sinds oktober 2003.² In 2017 benoemde hij zijn echtgenote, Mehriban Aliyeva, tot eerste vicepresident.³ Op 14 februari 2024 begon hij aan zijn vijfde ambtstermijn.⁴ Na zijn aantreden stelde hij Ali Asadov (Əli Əsədov) opnieuw aan als premier. Asadov vervulde deze functie sinds oktober 2019. Op twee personen na keerden alle kabinetsleden in februari 2024 terug op hun oude post.⁵

In de Democratie-index 2023 van het Britse weekblad *The Economist* stond Azerbeidzjan op plek 130 van 167. Daarmee behoorde het tot de categorie landen met een autoritair bestuur.⁶ Volgens de Amerikaanse ngo *Freedom House* was er sprake van een geconsolideerd autoritair bestuur en gold het land als onvrij.⁷

1.1.1 Nationale Vergadering

De Nationale Vergadering (*Milli Məclis*) bestaat uit een enkele kamer van 125 zetels. Daarin domineerde in de verslagperiode de Nieuw Azerbeidzjan Partij (*Yeni Azərbaycan Partiyası*, YAP).⁸ De YAP was veruit de grootste politieke partij. Volgens de partijwebsite had zij in mei 2024 ruim 730.000 leden.⁹ Deze regeringspartij stond geheel in dienst van haar voorzitter, president Əliyev.¹⁰ In de Nationale Vergadering had de YAP met 69 zetels de absolute meerderheid.¹¹ Naast de YAP waren er negen andere parlementaire partijen. De Burgersolidariteitspartij (*Vətəndaş Həmrəyliyi Partiyası*, VHP) van Sabir Rüstəm xanlı (Sabir Rüstəm xanlı) had drie zetels. De overige acht partijen hadden ieder een zetel. Sommige experts noemden hen constructieve oppositiepartijen, omdat zij doorgaans het regeringsbeleid steunden.¹² Na de parlementsverkiezingen van februari 2020 kwamen ook 41 niet-partijgebonden afgevaardigden in de Nationale Vergadering. Zij steunden eveneens doorgaans de regering.¹³

¹ USDoS, *Azerbaijan 2022 human rights report*, 20 maart 2023, p. 1; Freedom House, *Freedom in the world 2024, Azerbaijan*, 29 februari 2024; Bertelsmann Stiftung, *BTI 2024 country report Azerbaijan*, 19 maart 2024, p. 11.

² RFE/RL, *Azerbaijan: İlham Əliyev sworn in as new president*, 31 oktober 2003.

³ Meydan TV, *First lady of Azerbaijan instated as first vice-president*, 29 oktober 2021.

⁴ BBC Monitoring, *Azerbaijan's Əliyev sworn in for fifth presidential term*, 14 februari 2024.

⁵ Trend, *New cabinet of ministers excludes two ministers from previous setup*, 16 februari 2024; Turan, *Ali Asadov reappointed as prime minister*, 16 februari 2024; Turan, *The "new era" with the old government*, 16 februari 2024; BBC Monitoring, *Azerbaijan president reappoints cabinet members*, 16 februari 2024; JAMnews, *İlham Əliyev has approved a new composition for Azerbaijan's cabinet of ministers*, 16 februari 2024.

⁶ EIU, *Democracy index 2023. Age of conflict*, 15 februari 2024, p. 12 en 50.

⁷ Freedom House, *Nations in transit 2023, Azerbaijan*, 24 mei 2023; Freedom House, *Freedom in the world 2024, Azerbaijan*, 29 februari 2024.

⁸ USDoS, *Azerbaijan 2022 human rights report*, 20 maart 2023, p. 33; Bertelsmann Stiftung, *BTI 2024 country report Azerbaijan*, 19 maart 2024, p. 14.

⁹ YAP, www.yap.org.az/az/, geraadpleegd op 15 mei 2024.

¹⁰ AzerNews, *Turkiye president congratulates Azerbaijani ruling party's on its 30th anniversary*, 23 november 2022; Eurasianet, *Azerbaijan's top opposition parties allowed to continue operating*, 15 september 2023; AzerNews, *New Azerbaijan Party launches İlham Əliyev's campaign*, 15 januari 2024.

¹¹ Bertelsmann Stiftung, *BTI 2022 country report Azerbaijan*, 23 februari 2022, p. 14; Eurasianet, *Azerbaijani political parties struggle amid new restrictive law*, 27 januari 2023; ODIHR, *Azerbaijan, early presidential election, 7 februari 2024: Interim report*, 23 januari 2024, p. 3.

¹² Eurasianet, *Azerbaijan cultivates one-way political "dialogue"*, 12 november 2021; Bertelsmann Stiftung, *BTI 2022 country report Azerbaijan*, 23 februari 2022, p. 13; Eurasianet, *Azerbaijani MP survives shooting*, 30 maart 2023; Freedom House, *Nations in transit 2023, Azerbaijan*, 24 mei 2023.

¹³ Reuters, *Azeri ruling party leads in snap parliamentary vote*, 9 februari 2020; Freedom House, *Freedom in the world 2023, Azerbaijan*, 9 maart 2023; Eurasianet, *Azerbaijan: The veneer of democracy is peeling off Baku's authoritarian political structure*, 11 mei 2023; vertrouwelijke bron, februari 2024.

Na de verkiezingen van februari 2020 waren de resultaten in 4 van de 125 kiesdistricten ongeldig verklaard.¹⁴ Verder overleed op 4 augustus 2020 een niet-partijgebonden parlamentslid.¹⁵ Een YAP-parlamentslid verloor zijn zetel op 27 december 2021 vanwege een strafrechtelijke veroordeling.¹⁶ Op 17 maart 2022 gaf een niet-partijgebonden afgevaardigde zijn zetel op in verband met een nieuwe baan.¹⁷ Voorts overleden in 2023 twee niet-partijgebonden afgevaardigden.¹⁸ Tevens benoemde de president een YAP-parlamentslid op 8 april 2024 tot hoofd van het Staatscomité voor Religieuze Associaties (*Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsi*, DQİDK).¹⁹ Nadien waren voor de vrijgekomen zetels geen nieuwe verkiezingen georganiseerd, waardoor deze zetels leeg bleven.²⁰

1.1.2 Presidentsverkiezingen

Op 7 december 2023 besloot president Aliyev om de presidentsverkiezingen met veertien maanden te vervroegen naar 7 februari 2024.²¹ De *Müsavat Partij (Müsavat Partiyası*, zie paragraaf 3.1.3.3), die niet vertegenwoordigd was in het parlement, berichtte op 15 december 2023 dat het niet zou deelnemen aan deze verkiezingen.²² De volgende dag besloot het partijcongres van de Volksfrontpartij (*Azərbaycan Xalq Cəbhəsi Partiyası*, AXCP, zie paragraaf 3.1.3.2), die evenmin in het parlement vertegenwoordigd was, om de verkiezingen te boycotten.²³ Nadien verzochten zeventien kandidaten de centrale kiescommissie om een nominatie. Begin januari 2024 registreerde deze commissie naast zittend president Aliyev zes tegenkandidaten. Alle zeven kandidaten waren mannen.²⁴ De verkiezingsdag verliep rustig. Er waren die dag internationale waarnemers aanwezig.²⁵ Op 11 februari 2024

¹⁴ Turan, *Shahin Seyidzade terminates parliamentary powers*, 16 maart 2022; Eurasianet, *Azerbaijan: The veneer of democracy is peeling off Baku's authoritarian political structure*, 11 mei 2023.

¹⁵ Turan, *Father of emergencies minister, MP Heydarov dies*, 4 augustus 2020; Azerbaijan 24, *President Ilham Aliyev signs obituary on Fattah Heydarov's death*, 4 augustus 2020; Turan, *Shahin Seyidzade terminates parliamentary powers*, 16 maart 2022.

¹⁶ JAMnews, *Azerbaijani strips MP of immunity for attacking police officer*, 2 augustus 2021; Turan, *Salimov expelled from the ranks of the ruling party*, 2 augustus 2021; Eurasianet, *Azerbaijani MP under arrest for beating police officer*, 5 augustus 2021; Report, *Eldaniz Salimov loses parliamentary mandate*, 27 december 2021; Turan, *Shahin Seyidzade terminates parliamentary powers*, 16 maart 2022.

¹⁷ Turan, *Shahin Seyidzade terminates parliamentary powers*, 16 maart 2022; Trend, *Deputy powers of Azerbaijani MP terminated*, 17 maart 2022.

¹⁸ Turan, *Deputy of the milli majlis Mader Musayev has died*, 14 juli 2023; APA, *Azerbaijani MP died*, 14 juli 2023; APA, *Azerbaijani MP Ganira Pashayeva fell into a coma*, 24 september 2023; Trend, *Azerbaijani MP Ganira Pashayeva passed away*, 28 september 2023; Turan, *Milli majlis deputy Ganira Pashayeva dies*, 28 september 2023.

¹⁹ APA, *Azerbaijani president appoints Ramin Mammadov as chairman of State Committee on Work with Religious Institutions*, 8 april 2024; Turan, *MP Ramin Mammadov appointed head of State Committee for Work with Religious Structures*, 8 april 2024; ABC.az, *Mandate of this MP to be annulled*, 1 mei 2024.

²⁰ ODIHR, *Azerbaijan, early presidential election, 7 Februari 2024: Interim report*, 23 januari 2024, p. 3; vertrouwelijke bron, februari 2024.

²¹ BBC Monitoring, *Azeri leader calls snap presidential election for February*, 7 december 2023; OC Media, *Aliyev announces snap presidential elections for February*, 7 december 2023; ODIHR, *Early presidential election, 7 February 2024 interim report*, 23 januari 2024, p. 2.

²² Turan, *"Musavat" refused to participate in the presidential elections*, 15 december 2023; Reuters, *Opposition parties reject Azerbaijan's snap election call as undemocratic*, 18 december 2023.

²³ Turan, *PPFA decided to boycott early presidential elections*, 16 december 2023; BBC Monitoring, *Main Azeri opposition parties to boycott presidential election*, 16 december 2023; JAMnews, *Who will take part in the extraordinary presidential election in Azerbaijan?*, 20 december 2023.

²⁴ Turan, *The CEC has registered the candidacies of four more people in the early presidential elections*, 9 januari 2024; BBC Monitoring, *Briefing: Seven men to stand in Azerbaijan's snap presidential election*, 10 januari 2024; ODIHR, *Early presidential election, 7 February 2024: Interim report*, 23 januari 2024, p. 1; BBC Monitoring, *Explainer: Azerbaijan media's constrained presidential poll coverage*, 31 januari 2024; Turan, *The presidential elections are held without genuine political rivalry*, 2 februari 2024.

²⁵ OSCE, *Lack of genuine political alternatives in a restricted environment characterized Azerbaijan's presidential election, international observers say*, 8 februari 2024; OBCT, *Snap elections and "snapping" victory – Azerbaijan's most embarrassing election to date*, 9 februari 2024.

maakte de kiescommissie de einduitslag bekend. Volgens deze commissie behaalde president Aliyev 92,12% van de stemmen. De opkomst was 76,43%.²⁶

1.2 Veiligheidssituatie

1.2.1 Binnenlandse veiligheidssituatie

De binnenlandse veiligheidssituatie hing voor een belangrijk deel samen met het interstatelijk conflict met Armenië. Lange tijd stond in dit conflict de regio Karabach (Qarabağ) en de nabijgelegen districten centraal. Dit gebied was sinds 1991 internationaal erkend als deel van Azerbeidzjan.²⁷ Na de Eerste Karabach-oorlog (1991-1994) oefenden de strijdkrachten van de Republiek Armenië controle uit over dit gebied. De Armeense bevolking in dit gebied zocht aansluiting bij de Republiek Armenië en verklaarde zich onafhankelijk. Hoewel de internationale gemeenschap deze zelfverklaarde republiek niet erkende, gedroeg deze zich de facto als een onafhankelijke republiek met een eigen wetgevende, uitvoerende en rechterlijke macht. Daarbij was er sprake van invloed van Armenië op het bestuur en van bescherming door het Armeense leger. Er was veel samenwerking tussen het zelfverdedigingsleger van de niet-erkende republiek en de Armeense strijdkrachten.²⁸ Tijdens de Tweede Karabach-oorlog van 2020 veroverde het Azerbeidzjaanse leger de nabijgelegen districten en een deel van de regio Karabach.²⁹ In het najaar van 2023 kwam de rest van de regio Karabach geheel onder effectieve controle van Azerbeidzjan. Na de militaire escalatie van 19 en 20 september 2023 ontvluchtte de Armeense populatie deze regio (zie paragraaf 1.2.4).

Elders in Azerbeidzjan deden zich in de verslagperiode geen grootschalige veiligheidsincidenten voor. De autoriteiten hadden een groot politieapparaat tot hun beschikking. Er was een hoge mate van controle via cameratoezicht, inclusief het gebruik van gezichtsherkenningstechnologie.³⁰ Het aantal vreedzame demonstraties bleef beperkt (zie paragraaf 1.2.5). Bijna alle landsgrenzen bleven gesloten voor personenverkeer. Met toestemming was een bezoek aan de regio Karabach en de nabijgelegen districten mogelijk (zie paragraaf 1.2.6).

1.2.2 Militaire confrontaties

Na de Tweede Karabach-oorlog van 2020 beschuldigde Azerbeidzjan en Armenië elkaar voortdurend van het schenden van de staakt-het-vuren-overeenkomst van 9 november 2020.³¹ Er deden zich meerdere veiligheidsincidenten voor langs de niet

²⁶ JAMnews, *Ilham Aliyev won with 92.12 percent of the votes according to the final results*, 9 februari 2024; APA, *Azerbaijan's CEC announces results of snap presidential election, Ilham Aliyev wins with 92.12 percent of votes*, 11 februari 2024; BBC Monitoring, *Azeri constitutional court endorses presidential election results*, 13 februari 2024.

²⁷ Deze nabijgelegen districten betroffen Kalbajar (Kəlbəcər), Laçın, Qubadlı, Zangilan (Zəngilan), Jabrayıl (Cəbrayıl), Füzuli en Ağdam; Eurasianet, *Down with Nagorno-Karabakh – long live Karabakh*, 2 april 2021; JAMnews, *Karabakh and East Zangezur economic regions are created in Azerbaijan*, 7 juli 2021; ICG, *Upholding the ceasefire between Azerbaijan and Armenia*, 28 september 2022.

²⁸ Thomas de Waal, *The Caucasus. An introduction*, Oxford University Press, 2019, p. 115; The Guardian, *Why is there dispute over control of Nagorno-Karabakh?*, 19 september 2023; Eurasianet, *The Nagorno-Karabakh Republic: The life and death of an unrecognized state*, 2 januari 2024.

²⁹ Zie paragraaf 1.2.2 van het algemeen ambtsbericht Azerbeidzjan van 14 september 2021 voor meer informatie over de Tweede Karabach-oorlog van 2020.

³⁰ Freedom House, *Freedom in the world 2023, Azerbaijan*, 9 maart 2023; vertrouwelijke bron, februari 2024; vertrouwelijke bron, april 2024.

³¹ RFE/RL, *Reports of shelling as tensions between Armenia and Azerbaijan appear to boil over*, 9 december 2021; RFE/RL, *Tensions build along Armenia-Azerbaijan border amid renewed deadly clashes*, 10 december 2021; Reuters, *Armenia and Azerbaijan accuse each other of breaking ceasefire pact*, 23 september 2022; Caspian News, *Armenia continues provocations in Azerbaijani territories: Foreign ministry*, 25 november 2022; OC Media,

altijd goed afgebakende grenzen. Daarbij ging het onder meer om beschietingen door sluipschutters, om schermutselingen en om militaire operaties.³² Meerdere keren vonden er militaire escalaties plaats, zoals in november 2021, in maart 2022 en in augustus 2022.³³ Een van de grootste opslaaingen van geweld sinds de Tweede Karabach-oorlog van 2020 vond in september 2022 plaats.³⁴ In de nacht van 12 op 13 september 2022 braken er hevige gevechten uit op meerdere plaatsen op en rond de Azerbeidzjaans-Armeense grens.³⁵ De volgende dag gingen de beschietingen en (drone-)aanvallen door. Daarbij slaagde het Azerbeidzjaanse leger erin om wat terrein te winnen. In de avond van 14 september 2022 kwamen beide partijen een staakt-het-vuren overeen.³⁶ Het Azerbeidzjaanse ministerie van Defensie berichtte op 17 september 2022 dat 282 militairen en 2 burgers gewond waren geraakt.³⁷ Ook publiceerde het ministerie een namenlijst van 80 gesneuvelde militairen.³⁸ Volgens de Armeense Veiligheidsraad waren aan Armeense zijde minstens 207 personen omgekomen of vermist. 293 Armeense militairen en 3 burgers waren gewond geraakt en 20 militairen waren krijgsgevangen genomen.³⁹

Na de militaire escalatie van september 2023 (zie paragraaf 1.2.4) bleven zich langs de Azerbeidzjaans-Armeense grens veiligheidsincidenten voordoen.⁴⁰ Daarnaast vielen er volgens een bericht van het Azerbeidzjaanse ministerie van Buitenlandse Zaken van begin april 2024 sinds het einde van de Tweede Karabach-oorlog van

Week of ceasefire violations in Nagorno-Karabakh as tensions mount, 17 maart 2023; ICG, *The Nagorno-Karabakh conflict: A visual explainer*, 16 september 2023.

- ³² RFE/RL, *Armenian, Azerbaijani foreign ministers agree on structure of border demarcation commission*, 25 april 2022; AzerNews, *Azerbaijani defense ministry publicizes names of servicemen killed in Armenian provocation*, 5 maart 2023; JAMnews, *"Baku is trying to change the status quo": opinion from Yerevan*, 6 maart 2023; JAMnews, *"Hundreds of bullets fired": details of the death of Armenian policemen in NK*, 10 maart 2023; RFE/RL, *Armenia, Azerbaijan report casualties amid 'intense fire' on border*, 1 september 2023.
- ³³ France 24, *Armenia says troops killed, detained in border clash with Azerbaijan*, 16 november 2021; BBC News, *Armenian troops killed in Azerbaijan border clash*, 16 november 2021; Caucasian Knot, *Seven Azerbaijani militaries perish in border hostilities*, 17 november 2021; Azerbaycan 24, *Body of soldier killed in Armenian provocation handed over to his family*, 18 november 2021; RFE/RL, *Armenia says six of its soldiers killed in latest clashes with Azerbaijan*, 19 november 2021; DW, *Russia: Azeri troops breach peace with Armenia*, 26 maart 2022; Eurasianet, *Russia reproaches Azerbaijan as fighting escalates in Karabakh*, 28 maart 2022; Chatham House, *With Russia distracted, Azerbaijan escalates in Karabakh*, 30 maart 2022; Caspian News, *Azerbaijan conducts operation "Revenge" in response to Armenian provocation*, 3 augustus 2022; Eurasianet, *In renewed fighting, Azerbaijan captures additional territory in Karabakh*, 4 augustus 2022; Caucasian Knot, *Azerbaijan claims capture of strategic height in Nagorno-Karabakh*, 6 augustus 2022; Turan, *The Azerbaijani army also established control over Buzdukh Mount too*, 6 augustus 2022; Report, MoD: *Mount Buzdukh and its surrounding heights under control of Azerbaijani army*, 6 augustus 2022.
- ³⁴ OC Media, *Explainer: What happened in Armenia and Azerbaijan on 13-14 September?*, 15 september 2022; ICG, *Upholding the ceasefire between Azerbaijan and Armenia*, 28 september 2022.
- ³⁵ AZERTAC, *Armenian armed forces commit large-scale provocation in directions of Dahskasan, Kalbajar and Lachin*, 13 september 2022; Euractiv, *What Azerbaijan's assault on Armenia says about the new world order*, 20 september 2022.
- ³⁶ Reuters, *United States, U.N. hope Armenia, Azerbaijan truce holds*, 16 september 2022; Reuters, *Armenia and Azerbaijan accuse each other of breaking ceasefire pact*, 23 september 2022; ICG, *Upholding the ceasefire between Azerbaijan and Armenia*, 28 september 2022.
- ³⁷ Ministry of Defense of the Republic of Azerbaijan, *Information of the ministry of defense of the Republic of Azerbaijan*, 17 september 2022.
- ³⁸ Ministry of Defense of the Republic of Azerbaijan, *2022-ci il sentyabrın 12-dən etibarən Ermənistan silahlı qüvvələrinin törətdiyi genişmiqyaslı təxribatların qarşısının alınması zamanı şəhid olan hərbi qulluqçuların siyahısı* (De lijst van militairen die zijn omgekomen tijdens het voorkomen van grootschalige provocaties door de Armeense strijdkrachten vanaf 12 september 2022), <https://mod.gov.az//images/pdf/a1163b6146e1143e29be346c213e4dc6.pdf>, geraadpleegd op 15 mei 2024.
- ³⁹ CivilNet, *Armenia raises number of dead, missing to 207*, 19 september 2022; ICG, *Upholding the ceasefire between Azerbaijan and Armenia*, 28 september 2022.
- ⁴⁰ AZERTAC, *Azerbaijan army's serviceman became shehid as a result of sniper fire from the territory of Armenia*, 30 september 2023; AZERTAC, *Azerbaijan army positions in Kalbajar subjected to fire, defense ministry*, 5 oktober 2023; BBC Monitoring, *Baku denies Armenian soldier wounded by Azeri troops*, 18 november 2023; BBC Monitoring, *Baku says Azeri soldier wounded in shooting at Armenian border*, 12 februari 2024; BBC Monitoring, *Azeri state border agency reports 'retaliation operation' at Armenian border*, 13 februari 2024; The Independent, *Armenia and Azerbaijan trade accusations over border skirmish that leaves 4 soldiers dead*, 13 februari 2024; BBC News, *Four Armenian soldiers killed in new Azerbaijan border flare-up*, 13 februari 2024; Trend, *Armenian armed forces shell Azerbaijani army positions in Kalbajar district*, 9 april 2024; Turan, *Azerbaijani border guard wounded as a result of a shot from Armenia*, 10 april 2024.

2020 in de regio Karabach en de nabijgelegen districten 350 Azerbeidzjaanse slachtoffers door achtergebleven landmijnen en andere explosieve oorlogsresten. Van de 350 slachtoffers verloren 65 personen het leven, onder wie 50 burgers en 15 militairen.⁴¹

1.2.3

Blokkade van de Laçın-corridor

In de vijf kilometer brede Laçın-corridor lag de enige verbindingsweg tussen de regio Karabach en de Republiek Armenië. Deze hoofdweg liep vanuit de stad Khankendi (Xankəndi, in Armenië bekend als Stepanakert) langs de steden Şuşa en Laçın naar de Armeense stad Goris. In het trilaterale akkoord van 9 november 2020 was overeengekomen dat er een Russisch vredeshandhavingscontingent toezicht hield op deze bergpas en dat Azerbeidzjan een veilige doorgang garandeerde van burgers, voertuigen en goederen in beide richtingen.⁴² Vanaf de ochtend van 12 december 2022 tot 28 april 2023 blokkeerde een groep zelfverklaarde Azerbeidzjaanse eco-demonstranten deze weg.⁴³ Op 23 april 2023 zette Azerbeidzjan een controlepost op bij de brug over de Hakari (Həkəri)-rivier. Deze brug gaf toegang tot de Laçın-corridor.⁴⁴ Door deze blokkades bleef de regio Karabach maandenlang verstoken van leveringen van essentiële diensten en goederen, zoals voedsel, medicijnen en brandstof. Daarnaast waren er elektriciteitsonderbrekingen en afsluitingen van de gastoevoer.⁴⁵ De Azerbeidzjaanse grenstroepen lieten alleen voertuigen door van het Russische vredeshandhavingscontingent en van het Internationale Comité van het Rode Kruis (ICRC).⁴⁶ Op 15 juni 2023 sloten zij de weg af voor alle verkeer nadat militairen bij de brug waren beschoten.⁴⁷ Negen dagen later, op 24 juni 2023, kreeg het ICRC toestemming om medische evacuaties naar Armenië uit te voeren.⁴⁸ Op 11 juli 2023 hielden de Azerbeidzjaanse grensbewakers enkele voertuigen van het ICRC tegen, omdat er smokkelwaar zou zijn aangetroffen.⁴⁹ Verder arresteerden de Azerbeidzjaanse autoriteiten op 28 juli 2023 een Armeen uit de regio Karabach die deel uitmaakte van een medische evacuatie door het ICRC. Op 7 november 2023

⁴¹ APA, *Throughout post-conflict period total of 350 Azerbaijanis became landmine victims – MFA*, 4 april 2024; AzerNews, *In post-conflict period, 350 Azerbaijanis become landmine victims – MFA*, 4 april 2024.

⁴² UNSC, *Letter dated 10 November 2020 from the Permanent Representative of the Russian Federation to the United Nations addressed to the President of the Security Council (S/2020/1104)*, 11 november 2020; UN, *Lachin corridor must be reopened for humanitarian aid, security council hears, as speakers urge Armenia, Azerbaijan to normalize relations*, 16 augustus 2023.

⁴³ CNN, *'Potatoes are a luxury': Vital supplies dwindle as 'eco-activists' blockade a breakaway region guarded by Russia*, 12 januari 2023; Time, *How Azerbaijan weaponized environmentalism to justify ethnic cleansing*, 22 februari 2023; AA, *Protests by Azerbaijani environmental activists on Lachin road reach 100 days*, 21 maart 2023; OC Media, *Azerbaijani 'eco-protest' ends after checkpoint installed on Lachin Corridor*, 28 april 2023; Politico, *Azerbaijani activists end Nagorno-Karabakh sit-in as Baku tightens grip on region*, 28 april 2023; Eurasianet, *Azerbaijani "activists" end blockade of Nagorno-Karabakh*, 1 mei 2023; Eurasianet, *Azerbaijani "eco-activists" complain over grant cuts*, 31 mei 2023; Bertelsmann Stiftung, *BTI 2024 country report Azerbaijan*, 19 maart 2024, p. 6.

⁴⁴ EIU, *Azerbaijan sets up checkpoints on the Lachin corridor*, 27 april 2023; ICG, *New troubles in Nagorno-Karabakh: Understanding the Lachin Corridor crisis*, 22 mei 2023, p. 2; JAMnews, *"11,000 people lost their earnings": the consequences of the 6-month blockade of NK*, 13 juni 2023.

⁴⁵ CNN, *'We are starving to death': Residents of Nagorno-Karabakh fear for future under blockade*, 7 september 2023; Raad van Europa, *Observations on the human rights situation of people affected by the conflict between Armenia and Azerbaijan over the Karabakh region*, 12 januari 2024, p. 3.

⁴⁶ ICG, *New troubles in Nagorno-Karabakh: Understanding the Lachin Corridor crisis*, 22 mei 2023; IWPR, *Azerbaijan's blockade paralyzes Nagorno Karabakh*, 6 juni 2023; ICRC, *Operational update on ICRC's work across the Lachin Corridor*, 18 augustus 2023.

⁴⁷ Reuters, *Armenian, Azerbaijani border guards wounded at entrance to closed Karabakh road*, 15 juni 2023; JAMnews, *"Baku's provocations are aimed at the complete isolation of the NK Armenians." Assessment from Yerevan*, 16 juni 2023.

⁴⁸ Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Azerbaijan, *No:352/23, Press release on the meeting of Jeyhun Bayramov, Minister of Foreign Affairs of the Republic of Azerbaijan with the head of the International Committee of the Red Cross (ICRC) Delegation in Azerbaijan Dragana Kojic*, 24 juni 2023.

⁴⁹ OC Media, *Azerbaijan blocks Red Cross access to Nagorno-Karabakh*, 11 juli 2023; Meydan TV, *International Committee of the Red Cross vehicles have been prevented from crossing through Lachin*, 11 juli 2023; ICRC, *ICRC statement on transport of unauthorised goods across the Lachin corridor*, 11 juli 2023.

veroordeelde een militaire rechtbank in Bakoe deze Armeense man tot vijftien jaar gevangenisstraf wegens het plegen van oorlogsmisdrijven tijdens de Eerste Karabach-oorlog (1991-1994).⁵⁰

Medio juli 2023 bood Azerbeidzjan aan om hulpgoederen via de weg vanuit de stad Ağdam te sturen, maar het Karabach-Armeense bestuur van de niet-erkende republiek liet deze niet door.⁵¹ Op 25 juli 2023 luidde het ICRC de noodklok en gaf het aan dat het niet meer mogelijk was om de Armeense inwoners van de regio Karabach van voldoende humanitaire hulp te voorzien. Tot dan toe had het ICRC naar eigen zeggen vanaf december 2022 77 vrachtwagens met hulpgoederen gestuurd.⁵² Armenië stuurde eind juli 2023 negentien vrachtwagens met levensmiddelen richting Laçın, maar Azerbeidzjan weigerde dit konvooi door te laten.⁵³ Op 9 september 2023 kwamen de autoriteiten van Azerbeidzjan en afgevaardigden van de Armeense bevolking van de regio Karabach overeen om langs twee routes humanitaire transporten door te laten.⁵⁴ Op 12 september 2023 vertrok een vrachtwagen van het Russische Rode Kruis vanuit Ağdam naar Khankendi.⁵⁵ Verder vertrok op 18 september 2023 een vrachtwagen van het ICRC vanuit Armenië naar de Laçın-corridor.⁵⁶

1.2.4 Militaire escalatie van september 2023

In de middag van 19 september 2023 verklaarde het Azerbeidzjaanse ministerie van Defensie dat het een 'antiterroristische' operatie uitvoerde op militaire doelen in de regio Karabach. Volgens dit ministerie vormden twee mijnontploffingen in het district Khojavand (Xocavənd) de directe aanleiding.⁵⁷ Langs de hele contactlijn vonden militaire acties plaats. Op beelden die rondgingen op de sociale media waren artilleriebeschietingen te zien en de inzet van drones en raketten op militaire doelen

⁵⁰ RFE/RL, *Baku court holds preliminary hearing into case against Karabakh Armenian*, 13 oktober 2023; AzerNews, *Vagif Khachatryan's trial begins today*, 13 oktober 2023; RFE/RL, *Karabakh Armenian charged with taking part in 1991 massacre pleads not guilty*, 17 oktober 2023; OC Media, *Azerbaijani court sentences Armenian man to 15 years for war crimes*, 7 november 2023; BBC Monitoring, *Baku jails Armenian man on genocide charges*, 7 november 2023; RFE/RL, *Karabakh Armenian accused of genocide, jailed 15 years in Azerbaijan*, 7 november 2023; Eurasianet, *First Karabakh Armenian convicted in Azerbaijan*, 9 november 2023; Azatutyun, *Azeri court upholds jail term for Karabakh Armenian*, 15 januari 2024.

⁵¹ RFE/RL, *With tightening of blockade, Azerbaijan presents Karabakh Armenians with a choice: Surrender or starve*, 31 juli 2023; Eurasianet, *Nagorno-Karabakh receives first aid in months, but route to Armenia remains closed*, 13 september 2023.

⁵² ICRC, *Azerbaijan/Armenia: Sides must reach "humanitarian consensus" to ease suffering*, 25 juli 2023; ICRC, *Azerbaijan/Armenia: Humanitarian consensus allows ICRC to deliver humanitarian relief*, 18 september 2023.

⁵³ RFE/RL, *Azerbaijan blocks Armenian convoy to Nagorno-Karabakh, accuses Yerevan of 'provocation'*, 27 juli 2023; Eurasianet, *Three more Armenians detained at Azerbaijan's Lachin checkpoint*, 29 augustus 2023.

⁵⁴ The Guardian, *Nagorno-Karabakh routes reopen in Lachin corridor deal, say Azeri and Armenian sides*, 10 september 2023; OC Media, *Nagorno-Karabakh agrees to receive Russian humanitarian aid through Aghdam*, 11 september 2023.

⁵⁵ BBC News, *Russian aid reaches beleaguered enclave of Nagorno-Karabakh*, 12 september 2023; Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Azerbaijan, No:479/23, *Response by Aykhan Hajizada, MFA Spokesperson to the questions of the local media regarding the passage of cargo dispatched by the Russian Red Cross Society via the Aghdam-Khankendi road, as well as simultaneous use of the Aghdam-Khankendi and Lachin roads*, 12 september 2023.

⁵⁶ ICRC, *Azerbaijan/Armenia: Humanitarian consensus allows ICRC to deliver humanitarian relief*, 18 september 2023; Reuters, *Karabakh gets Red Cross aid via two routes, in step to ease crisis*, 18 september 2023; AP News, *The Red Cross: Badly needed food, medicine shipped to Azerbaijan's breakaway Nagorno-Karabakh region*, 18 september 2023; Turan, *The ICRC delivered humanitarian aid to Karabakh Armenians through Lachin and Aghdam*, 18 september 2023.

⁵⁷ Ministry of Defense of the Republic of Azerbaijan, *Statement by Azerbaijan's Ministry of Defense*, 19 september 2023; BBC News, *Azerbaijan launches operation against Nagorno-Karabakh*, 19 september 2023; Turan, *Azerbaijan launches localised anti-terrorist operation in Karabakh*, 19 september 2023; Azərbaycan 24, *State Agency of Azerbaijan Automobile Roads releases information on explosion of truck on mine in Khojavand*, 19 september 2023; Report, *Footage of vehicle hit by mine in Khojavand*, 19 september 2023; AZERTAC, *Azerbaijan's Ombudsman call on international community to react to mine terror committed by Armenia*, 19 september 2023.

in de regio Karabach.⁵⁸ Azerbeidzjaanse infanterietroepen braken door de hoger gelegen verdedigingslijnes heen en namen verschillende strategisch gelegen militaire posities en plaatsen in de regio Karabach in. De volgende middag ging een staakt-het-vuren in. Daarbij kwamen de strijdende partijen overeen dat de Armeense zelfverdedigingstroepen in de regio Karabach zich volledig ontwapenden en hun posities verlieten.⁵⁹

Op 2 oktober 2023 nam de Azerbeidzjaanse politie de controle over de regio Karabach over.⁶⁰ Ter bevestiging van het gezag over de regio hees president Aliyev op 15 oktober 2023 in militair ornaat de Azerbeidzjaanse vlag in Khankendi en in een aantal andere plaatsen, waaronder het stadje Khojaly (Xocalı) en het fort van Askeran (Əsgəran).⁶¹ Op 8 november 2023 vond er ook een militaire parade in Khankendi plaats.⁶²

Op 26 september 2023 publiceerde het in Berlijn gevestigde mediakanaal *Meydan TV* een overzicht van 199 namen van bij de 'antiterroristische' operatie omgekomen Azerbeidzjaanse militairen.⁶³ Op 27 september 2023 verklaarde het Azerbeidzjaanse ministerie van Gezondheid dat aan Azerbeidzjaanse zijde 193 mensen waren omgekomen, onder wie 180 militairen, 12 leden van de interne troepen en 1 burger. Daarnaast raakten volgens dit ministerie 511 militairen en 1 burger gewond.⁶⁴ Op 11 oktober 2023 publiceerde het ministerie van Defensie een lijst met 192 namen van omgekomen militairen.⁶⁵ Verder kwamen volgens verschillende mediaberichten als gevolg van de militaire escalatie aan Armeense zijde meer dan 200 personen om, onder wie 9 burgers.⁶⁶ Daarnaast kwamen volgens verschillende bronnen op 20 september 2023 enkele militairen van het Russische vredeshandhavingscontingent om het leven toen zij in het district Terter (Tərtər) onder vuur van Azerbeidzjaanse zijde kwamen te liggen.⁶⁷

⁵⁸ Le Monde, *Azerbaijan launches military operation in Nagorno-Karabakh*, 19 september 2023; The Guardian, *Azerbaijan launches 'anti-terrorist' attack in disputed Nagorno-Karabakh*, 19 september 2023; The Independent, *Israeli arms quietly helped Azerbaijan retake Nagorno-Karabakh, to the dismay of region's Armenians*, 5 oktober 2023.

⁵⁹ Ministry of Defense of the Republic of Azerbaijan, *Colonel Anar Eyvazov: "An agreement has been reached to suspend local anti-terror measures"*, 20 september 2023; Reuters, *Armenians of Nagorno-Karabakh agree to disarm*, 20 september 2023; CivilNet, *Nagorno-Karabakh surrenders to Azerbaijan, population awaits for next steps*, 20 september 2023.

⁶⁰ AP News, *Azerbaijan moves to reaffirm control of Nagorno-Karabakh as the Armenian exodus slows to a trickle*, 2 oktober 2023; BBC Monitoring, *Briefing: Karabakh exodus nearly ends as Baku goes on with 'reintegration'*, 2 oktober 2023; France 24, *Gunfire in Nagorno-Karabakh persists between Armenian, Azerbaijani forces*, 2 oktober 2023.

⁶¹ The Independent, *Azerbaijan raises flag over the Karabakh capital to reaffirm control of the disputed region*, 15 oktober 2023; BBC Monitoring, *Azerbaijan raises flag over former breakaway Karabakh*, 16 oktober 2023; Euractiv, *Victorious Aliyev says fulfilled Azerbaijani 'dream' in Karabakh*, 16 oktober 2023.

⁶² BBC Monitoring, *Baku holds military parade in Karabakh's main town*, 8 november 2023; AP News, *Azerbaijan's president addresses a military parade in Karabakh and says 'we showed the whole world'*, 8 november 2023.

⁶³ Meydan TV, *Bir günlük hərbi əməliyyatda itkilərin sayı 200 nəfərə çatıb* (Het aantal gesneuvelden in de eendaagse militaire operatie bereikt de 200), 26 september 2023; France 24, *Gunfire in Nagorno-Karabakh persists between Armenian, Azerbaijani forces*, 2 oktober 2023.

⁶⁴ BBC Monitoring, *Azerbaijan says 193 killed in Karabakh 'anti-terror operation'*, 27 september 2023; APA, *Identities of 6 servicemen who were martyred in anti-terrorist measures determined*, 28 september 2023.

⁶⁵ Ministry of Defense of the Republic of Azerbaijan, *19-20.09.2023-cü il tarixlərində keçirilmiş antiterror tədbirlərində şəhid olmuş hərbi qulluqçuların siyahısı* (De lijst van militairen die zijn omgekomen bij de antiterroristische maatregelen van 19 en 20 september 2023), <https://mod.gov.az//images/pdf/d309d12d5ca123a542e9bbd19baf81e2.pdf>, geraadpleegd op 15 mei 2024.

⁶⁶ CNN, *Azerbaijan launches operation against Armenian forces in Nagorno-Karabakh*, 20 september 2023; The Guardian, *Nagorno-Karabakh: ceasefire agreed after dozens killed in military offensive*, 20 september 2023; France 24, *Gunfire in Nagorno-Karabakh persists between Armenian, Azerbaijani forces*, 2 oktober 2023; Iravaban, *We have more than 200 dead among servicemen and civilians: Investigative Committee*, 30 oktober 2023; News.am, *Armenia investigative committee official: 8 of 16 persons captured by Azerbaijan are Karabakh leadership members*, 31 oktober 2023; Raad van Europa, *Observations on the human rights situation of people affected by the conflict between Armenia and Azerbaijan over the Karabakh region*, 12 januari 2024, p. 17.

⁶⁷ Politico, *Russia reports peacekeepers killed in Nagorno-Karabakh fighting*, 20 september 2023; AA, *Russian peacekeepers 'mistakenly' killed in Karabakh, says Azerbaijan*, 21 september 2023; RFE/RL, *Top Russian officer*

1.2.5

Demonstraties

De autoriteiten legden beperkingen op aan de vrijheid van vergadering, omdat zij dit vaak koppelden aan de bescherming van de openbare orde. Zij gaven doorgaans geen toestemming voor demonstraties in de hoofdstad Bakoe (Bakı).⁶⁸ Desondanks deden zich daar in de verslagperiode enkele kleinschalige vreedzame demonstraties voor. Bij deze demonstraties greep de politie doorgaans snel in.⁶⁹ Dat ging soms gepaard met geweld en/of massale arrestaties van demonstranten, bijvoorbeeld wegens het niet opvolgen van politiebevelen (artikel 535.1 van het Wetboek van administratiefrechtelijke overtredingen, hierna: WvAO). Hierop staat een boete van 200 manat (ongeveer 107 euro) of een administratieve hechtenis van maximaal dertig dagen.⁷⁰ Hierna volgen enkele voorbeelden van kleinschalige demonstraties die in de verslagperiode plaatsvonden. Deze opsomming is geenszins limitatief.

Op 14 mei 2022 vond er een demonstratie plaats op het Fonteinplein in het centrum van Bakoe. Deze demonstratie was gericht tegen de negatieve bejegening van activisten door de overheid. Voorafgaand en tijdens de demonstratie pakte de politie minstens 25 demonstranten op. De politie liet hen later die dag op verschillende plekken binnen en (ver) buiten de stad achter.⁷¹

De politie arresteerde op 20 juli 2022 meer dan veertig demonstranten in het centrum van Bakoe toen zij protesteerden tegen het dichthouden van de landsgrenzen (zie paragraaf 1.2.6.1). Daarbij arresteerde de politie een lid van de Mūsavat Partij die op weg was naar deze demonstratie. Hij kreeg dertig dagen administratieve hechtenis opgelegd wegens het niet opvolgen van politiebevelen (artikel 535.1 WvAO). Een lid van de Volksfrontpartij kreeg op 5 september 2022 een taakstraf van 460 uur opgelegd wegens smaad (artikel 147.2 Wetboek van Strafrecht, hierna: WvS) en belediging (artikel 148 WvS). Zij had op 11 augustus 2022 op Facebook een foto geplaatst van een politieagent die betrokken zou zijn geweest bij de mishandeling van het lid van de Mūsavat Partij na diens arrestatie op 20 juli 2022.⁷²

among troops killed during Azerbaijan's attack on Nagorno-Karabakh, 21 september 2023; Turan, *Ministry of defense expressed condolences due to death of peacekeepers*, 21 september 2023; BBC Monitoring, *Azerbaijan says Russian peacekeepers in Karabakh killed by mistake*, 22 september 2023.

⁶⁸ Turan, *Baku mayor's office does not authorise the PFFA protest action*, 27 september 2022; Turan, *Party of People's Front of Azerbaijan to hold protest action in front of Baku City Hall*, 19 oktober 2022; Turan, *Baku authorities again did not agree on the PFFA protest action*, 4 november 2022; HRW, *World report 2023, Azerbaijan*, 12 januari 2023, p. 4; Freedom House, *Freedom in the world 2024, Azerbaijan*, 29 februari 2024; Turan, *Baku mayor's office refused to authorize the opposition rally*, 17 april 2024.

⁶⁹ Mikroskop Media, *Police dispersed another rally in defense of Saleh Rustamov*, 15 december 2021; Caucasian Knot, *Baku: feminists demand to investigate crimes against women*, 9 maart 2022; Global Voices, *Police detains scores of activists at an opposition party rally in Azerbaijan*, 25 oktober 2022; Turan, *"Musavat" party reported short-term detentions of party activists*, 12 november 2022; Turan, *Police stopped the rally of the "Musavat" party near the Iranian embassy*, 15 november 2022; BBC Monitoring, *Feminists stage protest in Azeri capital*, 8 maart 2023; BBC Monitoring, *Briefing: Police disperse small protest in Azeri capital against 'sham election'*, 24 januari 2024.

⁷⁰ Turan, *Elmir Abbasov, detained at the protest rally, arrested for 30 days*, 13 oktober 2021; RFE/RL, *Azerbaijani police crack down on Baku protesters; at least 20 arrested*, 15 december 2021; JAMnews, *Azerbaijani activist goes on hunger strike while under arrest*, 4 augustus 2023; Freedom House, *Freedom in the world 2024, Azerbaijan*, 29 februari 2024; Bertelsmann Stiftung, *BTI 2024 country report Azerbaijan*, 19 maart 2024, p. 10.

⁷¹ JAMnews, *'No to criminal state' – dozens detained at protest for journalists' and activists' rights in Azerbaijan*, 14 mei 2022; Mikroskop Media, *Activists protest against "criminal state" in centrum Baku*, 16 mei 2022; OC Media, *Anti-government protest allowed to go ahead in Baku*, 16 mei 2022; Turan, *NCDF condemns new wave of 'politically motivated' arrests*, 23 mei 2022.

⁷² Caucasian Knot, *"Musavat" Party activist Aziz Mamiyev arrested for 30 days*, 21 juli 2022; Turan, *Father of the arrested activist was denied a meeting with him*, 21 juli 2022; Turan, *Activist Aziz Mamiyev complains of physical pressure of police*, 22 juli 2022; Turan, *Police sergeant demands punishment of opposition activist*, 20 augustus 2022; Turan, *Charges against PFFA activist toughened*, 24 augustus 2022; AIW, *Police demands arrest of a political activist*, 5 september 2022; Gözetçi, *PFFA activist sentenced to 460 hours of community service*, 6 september 2022.

Op 20 februari 2023 protesteerden activisten tegenover het hof van beroep in Bakoe tegen de beslissing om de veroordeling van Bakhtiyar Hajiyev (zie paragraaf 3.2.1.1) in stand te laten. De politie greep met geweld in en arresteerde meerdere demonstranten. Een rechtbank veroordeelde twee demonstranten tot dertig dagen administratieve hechtenis wegens hooliganisme (artikel 510 WvAO) en het niet opvolgen van politiebevelen (artikel 535.1 WvAO).⁷³

Inwoners van het dorp Söyüdlü in het district Gadabay (Gədəbəy) protesteerden vanaf 20 juni 2023 tegen het plan voor de aanleg van een bassin voor de afvoer van restproducten van een nabijgelegen goudmijn. Bij het neerslaan van deze protesten zetten de interne troepen van het ministerie van Binnenlandse Zaken rubberkogels en traangas in. Daarbij vielen minstens tien gewonden. Een persoon kreeg een boete van 1.500 manat (ongeveer 800 euro) en minstens zeven dorpsbewoners kregen twintig dagen administratieve hechtenis opgelegd. Op 22 juni 2023 zette de politie controleposten op langs de uitvoerwegen van het dorp, zodat alleen dorpsbewoners en regeringsgezinde journalisten het dorp in konden komen.⁷⁴ Een bron verklaarde in februari 2024 dat deze controleposten op dat moment nog aanwezig waren.⁷⁵

1.2.6 *Bewegingsvrijheid*

1.2.6.1 Landsgrenzen

Sinds maart 2020 waren de landsgrenzen met Georgië, Iran en Rusland gesloten voor inkomend personenverkeer, waardoor Azerbeidzjaanse burgers hun land alleen per vliegtuig konden inkomen.⁷⁶ In maart 2024 besloten de autoriteiten om deze maatregel te verlengen tot 1 juli 2024.⁷⁷ Alleen de Sadarak (Sədərək)-grensovergang met Turkije ging in de verslagperiode meerdere keren open voor inwoners van de autonome republiek Nachitsjevan (Naxçıvan). Zij konden via deze grensovergang naar Turkije reizen en weer terugkomen.⁷⁸ Andere burgers van Azerbeidzjan konden via deze grensovergang het land alleen maar binnenkomen. Het was voor hen niet mogelijk om Azerbeidzjan via deze grensovergang te

⁷³ JAMnews, *Two more activists arrested in Azerbaijan*, 21 februari 2023; OC Media, *Azerbaijani activists arrested at pro-Hajiyev protest*, 22 februari 2023; IPD, *There is no freedom of assembly in Azerbaijan, as demonstrated by a court ruling*, 5 mei 2023.

⁷⁴ Turan, *During the dispersal of the protest in Soyudlu, 10 people were injured, 6 more were detained*, 21 juni 2023; JAMnews, *The fight against the population of a village with tear gas. What happened in Soyudlu?*, 21 juni 2023; OC Media, *Azerbaijani police lock down village after environmental protests*, 22 juni 2023; Eurasianet, *Crackdown on environmental protest in Azerbaijan sparks outrage*, 23 juni 2023; Global Voices, *How to silence an environmental protest Azerbaijan style*, 23 juni 2023; JAMnews, *Activists who wanted to draw attention to events in Soyudlu at US embassy handed over to police*, 24 juni 2023; JAMnews, *Blockade of the village of Soyudlu had been going on for ten days*, 30 juni 2023; VOA, *Proposed chemical waste reservoir in Azerbaijan prompts standoff*, 6 juli 2023; Eurasianet, *Azerbaijani village still under lockdown after protest, arrests continue*, 6 juli 2023; IWPR, *Azerbaijani authorities crack down on eco protests*, 10 juli 2023; Turan, *Youth activist Muharrem Akperov arrested in Azerbaijan for 30 days*, 17 juli 2023; Meydan TV, *Söyüdlü protests: Anglo Asian Mining resumes operations in Azerbaijan amid environmental concerns*, 14 november 2023; HRW, *World report 2024, Azerbaijan*, 11 januari 2024, p. 4; Forbidden Stories, *From Azerbaijan to smartphones: How tainted gold ends up in high-tech products*, 1 februari 2024; Freedom House, *Freedom in the world 2024, Azerbaijan*, 29 februari 2024; Amnesty International, *The state of the world's human rights*, 23 april 2024, p. 88.

⁷⁵ Vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁷⁶ Eurasianet, *Two years on, Azerbaijan's land borders remain closed*, 29 april 2022; Turan, *Azerbaijan does not plan to open land borders – I.Aliyev*, 15 juli 2022; Global Voices, *Azerbaijan continues to keep its land borders closed, citing COVID-19 as a concern*, 8 september 2023; Chaikhana, *Locked borders and open questions*, 30 oktober 2023.

⁷⁷ Turan, *"In our country, the extension of the quarantine regime only serves to close the border"*, 12 maart 2024; Eurasianet, *Azerbaijan: Land borders remain sealed for individuals, but not trade*, 5 april 2024.

⁷⁸ JAMnews, *Closed borders: why Azerbaijani authorities refuse to reopen land communication?*, 4 juli 2022; Eurasianet, *As Armenia moves to open border with Turkey, Azerbaijan closes its own*, 5 juli 2022; Eurasianet, *Georgian Azerbaijanis ask Azerbaijan's president to open border*, 24 augustus 2023.

verlaten.⁷⁹ De grensovergangen met Armenië bleven gesloten.⁸⁰ Alleen de grensovergang bij de Laçın-corridor ging op 24 september 2023 open, zodat de Armeense inwoners van de regio Karabach naar de Republiek Armenië konden vertrekken.⁸¹

1.2.6.2 Reizen naar de regio Karabach

In 2020 veroverde het Azerbeidzjaanse leger een deel van de regio Karabach en zeven nabijgelegen districten. In de verslagperiode konden Azerbeidzjaanse burgers met toestemming van de overheid een bezoek brengen aan dit gebied. Zij konden hiervoor een aanvraag indienen via het webportaal *Yolumuz Qarabağa* (Onze weg naar Karabach).⁸² In 2022 en 2023 konden Azerbeidzjaanse burgers en buitenlandse toeristen over het algemeen alleen via georganiseerde busreizen of groepsreizen een bezoek brengen aan de regio Karabach.⁸³ Zo organiseerden de autoriteiten bezoeken aan dit gebied voor groepen journalisten.⁸⁴ Volgens verschillende bronnen kreeg niet iedere journalist toegang tot dit gebied.⁸⁵ Het bezoeken van evenementen in de regio Karabach was ook mogelijk. Zo organiseerden de autoriteiten op 21 december 2023 een voetbalwedstrijd in het stadion van Khankendi.⁸⁶ Vanaf de eerste helft van 2022 organiseerden de autoriteiten eendaagse busreizen voor volwassenen naar de steden Şuşa, Ağdam en Füzuli. De buskaartjes konden via het webportaal *Yolumuz Qarabağa* aangeschaft worden. Politieagenten vergezelden de buspassagiers om de veiligheid te waarborgen.⁸⁷ Vanaf maart 2023 kwamen er ook tweedaagse en driedaagse busreizen voor volwassenen naar Şuşa.⁸⁸ Met ingang van 27 oktober 2023 gold er niet langer een leeftijdsgrens voor een bezoek aan Şuşa.⁸⁹ Volgens een bron kregen binnenlandse ontheemden (zie paragraaf 4.1) in enkele gevallen toestemming om met hun eigen auto of met de bus naar hun oorspronkelijke woonplaats te reizen.⁹⁰ Met ingang van 27 december 2023 mocht dagelijks een beperkt aantal burgers met

⁷⁹ Trend, *Azerbaijanis studying online in Türkiye now can cross land border to Azerbaijan without permission*, 18 april 2023; Eurasianet, *Azerbaijan: Land borders remain sealed for individuals, but not trade*, 5 april 2024; vertrouwelijke bron, december 2023.

⁸⁰ USDoS, *Azerbaijan 2022 human rights report*, 20 maart 2023, p. 41; Eurasianet, *Azerbaijan: Land borders remain sealed for individuals, but not trade*, 5 april 2024.

⁸¹ Politico, *Nagorno-Karabakh exodus grows as Armenia warns of 'ethnic cleansing'*, 24 september 2023; BBC Monitoring, *Baku to ensure routes for disbanded army withdrawal from Karabakh*, 24 september 2023; Reuters, *Nagorno-Karabakh's Armenians start to leave en masse for Armenia*, 25 september 2023; OC Media, *'If I had wings, I would fly away': Nagorno-Karabakh Armenians seek evacuation*, 25 september 2023; USDoS, *Azerbaijan 2023 human rights report*, 23 april 2024, p. 20.

⁸² APA, *Citizens will be able to travel to Azerbaijan's Shusha, Sugovushan by private passenger cars from December 27*, 23 december 2023; APA, *Visits of Azerbaijani citizens, foreign tourists to territories liberated from occupation are facilitated*, 23 december 2023; AzerNews, *Azerbaijan enables foreign citizens to join group travel tours to Garabagh*, 24 december 2023.

⁸³ Eurasianet, *The mammoth task of demining Azerbaijan*, 11 september 2023; Report, *Traveler: After solving landmine problem, Karabakh to become popular among tourists*, 6 november 2023; AZERTAC, *Ghanaian traveler: Azerbaijan is doing pretty well to deactivate the landmines in its territories*, 6 november 2023; AzerNews, *Azerbaijan enables foreign citizens to join group travel tours to Garabagh*, 24 december 2023; vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁸⁴ Ministry of Defense of the Republic of Azerbaijan, *Media tours were organized on the eve of the second anniversary of the Patriotic War*, 7 november 2022; AZERTAC, *Journalists observe demining process in Azerbaijan's Aghdara*, 15 december 2023.

⁸⁵ EFJ, *Azerbaijan: freedom of movement for journalists in Karabakh must be guaranteed*, 25 juli 2023; vertrouwelijke bron, november 2023.

⁸⁶ Ministry of Defense of the Republic of Azerbaijan, *Historic day: FC Qarabag vs MOIK Baku president Ilham Aliyev delivered speech at Khankendi stadium*, 21 december 2023; OC Media, *Azerbaijan holds football match in Nagorno-Karabakh*, 22 december 2023.

⁸⁷ Mikroskop Media, *Azerbaijan launches paid routes to Shusha and Aghdam*, 20 januari 2022; Eurasianet, *Azerbaijan launches first tourist buses to Karabakh*, 24 januari 2022; Trend, *Azerbaijan announces date of ticket sale for regular trips to Shusha and Aghdam*, 23 mei 2022; vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁸⁸ AzerNews, *State Tourism Agency launches trips to Shusha*, 3 maart 2023; Eurasianet, *Azerbaijan launches multi-day tours of Shusha*, 21 maart 2023.

⁸⁹ Turan, *The age limit for visiting the liberated areas has been lifted*, 26 oktober 2023; Caliber.Az, *Azerbaijan lifts age restrictions for visiting Karabakh*, 26 oktober 2023.

⁹⁰ Vertrouwelijke bron, december 2023.

hun eigen auto de stad Şuşa en het dorp Suqovuşan in het district Terter bezoeken.⁹¹ Vanaf 27 april 2024 kwam daar de stad Laçın als bestemming bij.⁹²

1.2.6.3 Uitreisverbod

Een aantal dienstweigeraars (zie paragraaf 3.1.2.6), politieke opposanten (zie paragraaf 3.1.3), familieleden van politieke opposanten (zie paragraaf 3.1.3.5), mensenrechtenactivisten (zie paragraaf 3.2.1.1), familieleden van mensenrechtenactivisten (zie paragraaf 3.2.1.4), journalisten (zie paragraaf 3.2.1.5), familieleden van journalisten (zie paragraaf 3.2.1.6) en mensenrechtenadvocaten (zie paragraaf 3.3.2.2) had in de verslagperiode een uitreisverbod.⁹³

De Azerbeidzjaanse ngo Educatief centrum voor verkiezingswaarneming en democratie (*Seçkilərin Monitorinqi və Demokratiyanın Tədrisi Mərkəzi*, SMDT), die onder leiding stond van de op 29 april 2024 gearresteerde Anar Mammadli (Anar Məmmədli), publiceerde begin 2019 een rapport over uitreisverboden.⁹⁴ Dit rapport was opgesteld op basis van interviews met 30 personen die een uitreisverbod hadden, onder wie 18 journalisten en 5 politieke activisten. In een bijlage bij dit rapport stonden de namen van 35 personen met een uitreisverbod. Het ging hier om personen die zich kritisch opstelden ten opzichte van de regering.⁹⁵ Verder stelde Freedom House in zijn jaarrapport van 2024 dat de regering de bewegingsvrijheid beperkte - met name van reizen naar het buitenland - voor politieke opposanten, voor journalisten en voor activisten uit het maatschappelijk middenveld. Terwijl het reisverbod voor sommige dissidenten in 2019 werd opgeheven, bleven vele anderen van kracht, ook voor enkele politieke gevangenen die dat jaar werden vrijgelaten. Anderen ontvluchtten het land om verdere vervolging te voorkomen. Sommige reisverboden bleven in 2023 van kracht en zijn uitgebreid tot de families van politieke emigranten, aldus Freedom House.⁹⁶ Het is niet mogelijk om nader te kwantificeren hoe vaak in de verslagperiode een uitreisverbod is opgelegd. Volgens een bron bestond er geen lijst met de namen van alle mensen met een reisverbod.⁹⁷

⁹¹ APA, *Citizens will be able to travel to Azerbaijan's Shusha, Sugovushan by private passenger cars from December 27*, 23 december 2023; Trend, *Travel to liberated territories of Azerbaijan to be simplified*, 23 december 2023; vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁹² APA, *Azerbaijani citizens to be able to visit liberated Lachin in their cars*, 25 april 2024; Trend, *Azerbaijan greenlights nationals to drive up its liberated Lachin*, 25 april 2024.

⁹³ WRI, *Conscientious objection to military service 2017-2022*, 22 maart 2022, p. 10; VOA, *Azerbaijan issues travel ban for journalist*, 1 april 2022; JAMnews, *Wife of political emigrant arrested in Azerbaijan banned from leaving country*, 26 augustus 2022; JFJ, *Attacks on media workers in Azerbaijan in 2022*, 9 november 2023; USDoS, *Azerbaijan 2023 human rights report*, 23 april 2024, p. 38; Europees Parlement, *Human rights breaches in Azerbaijan, The Gambia and Hong Kong*, 25 april 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁹⁴ RFE/RL, *Head of independent Election Monitor detained in Azerbaijan*, 29 april 2024; Turan, *The police also searched the parental home of Anar Mammadli*, 29 april 2024; JAMnews, *Azerbaijan: Eighth arrest in the "Abzas Media case"*, 30 april 2024; Euractiv, *Azerbaijan puts activist in pre-trial custody on smuggling charge he denies*, 1 mei 2024.

⁹⁵ SMDT, *Freedom of movement in Azerbaijan: Politically motivated travel bans. Assessment report*, 20 februari 2019.

⁹⁶ Freedom House, *Freedom in the world 2024, Azerbaijan*, 29 februari 2024.

⁹⁷ Vertrouwelijke bron, mei 2024.

2 Identiteit en documenten

2.1 Identificatieplicht, identiteits- en reisdocumenten

2.1.1 *Identificatieplicht*

In de verslagperiode waren Azerbeidzjaanse burgers niet verplicht om altijd een identiteitskaart bij zich te dragen.⁹⁸ Deze verplichting gold alleen wanneer er een avondklok was tijdens een staat van beleg.⁹⁹ De politie mocht burgers op straat vragen om een legitimatiebewijs als er een gerede verdenking was dat de betreffende persoon een overtreding of misdrijf had begaan.¹⁰⁰

2.1.2 *Identiteitsdocumenten*

De identiteitskaart en het paspoort gelden als identiteitsdocumenten.¹⁰¹ Volgens de Wet over de identiteitskaart moet iedere burger van de Republiek Azerbeidzjan die de leeftijd van vijftien jaar bereikt of een persoon die het staatsburgerschap van de Republiek Azerbeidzjan verwerft, binnen een maand een identiteitskaart aanvragen.¹⁰² Eind 2015 werd artikel 9 toegevoegd aan deze wet. Op grond van deze bepaling zou de identiteitskaart voor iedere burger van de Republiek Azerbeidzjan, inclusief kinderen jonger dan vijftien jaar, verplicht worden. Dit plan ging in 2021 niet door.¹⁰³ Zie paragraaf 3.1.6.3 voor informatie over identiteitskaarten voor minderjarigen.

2.1.3 *Reisdocumenten*

Het paspoort, dat over het algemeen tien jaar geldig is, geldt als reisdocument.¹⁰⁴ Andere reisdocumenten zijn onder meer het laissez passer en het reisdocument dat door de Staatsmigratiedienst (*Dövlət Miqrasiya Xidməti*, DMX) aan erkende vluchtelingen en staatlozen wordt afgegeven.¹⁰⁵ Azerbeidzjaanse burgers konden in de verslagperiode ook met een geldige identiteitskaart rechtstreeks naar Turkije reizen.¹⁰⁶ Zie paragraaf 3.1.6.4 van dit ambtsbericht voor informatie over paspoorten voor minderjarigen.

⁹⁸ Vertrouwelijke bron, november 2023; vertrouwelijke bron, november 2023; vertrouwelijke bron, januari 2024.

⁹⁹ Artikel 1.0.4 en artikel 10.1.19 van de Wet over de staat van beleg; vertrouwelijke bron, februari 2024.

¹⁰⁰ Artikel 17, onder 2, van de Wet over de politie.

¹⁰¹ Artikel 1 van de Wet over de identiteitskaart; artikel 3 van de Wet over paspoorten.

¹⁰² Artikel 1 van de Wet over de identiteitskaart.

¹⁰³ Op grond van artikel 9 van deze wet was de identiteitskaart voor iedere burger van de Republiek Azerbeidzjan, inclusief kinderen jonger dan vijftien jaar, met ingang van 1 september 2018 verplicht. In juni 2018 wijzigde de ingangsdatum in 1 januari 2020. Daarna wijzigde in juli 2019 de ingangsdatum in 1 januari 2022. In december 2021 besloot het parlement om artikel 9 uit de wet te schrappen; Wetswijziging van 29 december 2015 (wet nummer 86-VQD); Report, *Identity cards will be issued to Azerbaijani citizens under 15*, 8 december 2015; Wetswijziging van 29 juni 2018 (wet nummer 1217-VQD); Wetswijziging van 12 juli 2019 (wet nummer 1666-VQD); Report, *Entry into force of Law "on issue of identity card of citizen of the Azerbaijan under 15" postponed*, 12 juli 2019; Wetswijziging van 20 december 2021 (432-VIQD); Trend, *Azerbaijani parliament to consider amendment to law on ID cards*, 19 november 2021; Trend, *Azerbaijan may cancel individual ID cards for its U-15 citizens*, 19 november 2021.

¹⁰⁴ Naast het reguliere paspoort kan het ook gaan om een dienstpaspoot of een diplomatiek paspoort; artikel 3 van de Wet over paspoorten.

¹⁰⁵ DMX, *Presentation of "travel document" to persons who obtained refugee status in Azerbaijan and www.migrationto.az website held*, 23 januari 2020; IOM, *Non-citizens receive right-to-travel documents from Azeri state migration services*, 7 februari 2020; Embassy of the Republic of Azerbaijan to the Republic of Türkiye, *Travel document*, <https://ankara.mfa.gov.az/en/content/43/qavidis-sehadetnamesi>, geraadpleegd op 15 mei 2024.

¹⁰⁶ DMX, *As of April 1 citizens of Azerbaijan and Turkey can also use biometric ID cards for border crossing*, 31 maart 2021; Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Türkiye, *Countries whose citizens are allowed to enter Türkiye with their national ID's*, https://www.mfa.gov.tr/countries-whose-citizens-are-allowed-to-enter-t%C3%BCrkiye-with-their-national-id_s.en.mfa, geraadpleegd op 15 mei 2024.

2.2 Documentfraude

In Azerbeidzjan kwamen in de verslagperiode illegaal vervaardigde en afgegeven documenten voor.¹⁰⁷ Daarbij ging het onder meer om valse medische verklaringen en valse verklaringen van buitenlandse onderwijsinstellingen die dienstplichtigen gebruikten om uitstel of vrijstelling van militaire dienst te krijgen.¹⁰⁸ Er waren ook meerdere berichten over valse juridische stukken.¹⁰⁹

2.2.1 *Visumgerelateerde fraude*

Volgens verschillende bronnen kwam in Azerbeidzjaanse zaken visumgerelateerde fraude voor.¹¹⁰ Volgens een bron had deze fraude niet zozeer betrekking op de visa zelf, maar op de onderliggende stukken die de aanvragers overlegden.¹¹¹

In verband met deze vorm van fraude opende het Azerbeidzjaanse Openbaar Ministerie in 2021 een strafzaak tegen het hoofd van een reisbureau en een aantal van zijn medewerkers. Dit reisbureau leverde ondersteuning bij het verkrijgen van visa. Op 26 oktober 2022 veroordeelde de rechtbank voor zware misdrijven in Bakoe dit hoofd tot zeven jaar, zeven maanden en veertien dagen gevangenisstraf wegens onder meer fraude in georganiseerd verband (artikel 178.3.1 WvS) en omkoping (artikel 312 WvS). Op 22 juni 2023 sprak een rechtbank in beroep hem vrij van omkoping, waarna de rechtbank zijn straf met zes maanden verminderde.¹¹²

2.2.2 *Asielgerelateerde fraude*

Volgens verschillende bronnen kwam in Azerbeidzjaanse asielzaken asielgerelateerde fraude voor, onder meer met gekochte asielverhalen.¹¹³ Een bron wees op het gebruik van valse ondersteunende documenten, zoals valse politieoproepen.¹¹⁴ Een andere bron wees op het overleggen door asielzoekers van links naar webpagina's met valse informatie.¹¹⁵

In 2016 startte het Openbaar Ministerie in Azerbeidzjan een strafrechtelijk onderzoek naar de beschuldigingen dat asielzoekers met valse documenten van de Mūsavat Partij (zie paragraaf 3.1.3.3) in Europa asiel aanvroegen. Dit onderzoek was in de verslagperiode niet afgerond. In verband met deze zaak arresteerden de autoriteiten op 14 december 2023 Tofiq Yaqublu, een bekend lid van de Mūsavat Partij. Hij was ook lid van de oppositiebeweging Nationale Raad van Democratische Krachten (*Demokratik Qüvvələrini Milli Şurası, DQMS*). De aanklacht was gebaseerd op artikel 178.3.2 WvS (zwendel), artikel 320.1 WvS (documentvervalsing) en

¹⁰⁷ State Security Service of the Republic of Azerbaijan, *The members of the transnational criminal gang manufacturing fake documents related to a foreign country were detained*, 15 januari 2024; Report, *Azerbaijan's Security Service detains transnational criminal group engaged in making fake foreign documents*, 15 januari 2024; BBC Monitoring, *Azerbaijan exposes gang selling counterfeit Ukrainian passports*, 15 januari 2024.

¹⁰⁸ Global Voices, *'Unfit for military service': How Azerbaijan stigmatizes LGBTQ+ military personnel*, 26 november 2021; Turan, *Hematology centre issued fake certificates to obtain disability and evade military service*, 18 december 2023; Trend, *Azerbaijan exposes illegal actions of a person producing false documents*, 6 februari 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024.

¹⁰⁹ State Security Service of the Republic of Azerbaijan, *People making false electronic documents to release prisoners exposed*, 20 juli 2022; Turan, *Group making false documents to commute sentences for prisoners is exposed*, 20 juli 2022; State Security Service of the Republic of Azerbaijan, *The person who prepared fake documents on behalf of the courts was detained*, 25 augustus 2023.

¹¹⁰ Vertrouwelijke bron, november 2023; vertrouwelijke bron, februari 2024.

¹¹¹ Vertrouwelijke bron, februari 2024.

¹¹² Meydan TV, *European Movement Azerbaijan chair Ramin Hajili arrested*, 29 oktober 2021; Turan, *Ramin Hajili sentenced to 7 years and 7 months*, 26 oktober 2022; vertrouwelijke bron, februari 2024.

¹¹³ Meydan TV, *Europe at all costs: The pitfalls of pursuing a better life abroad*, 29 oktober 2021; vertrouwelijke bron, november 2023; vertrouwelijke bron, november 2023.

¹¹⁴ Vertrouwelijke bron, februari 2024.

¹¹⁵ Vertrouwelijke bron, november 2023.

artikel 320.2 (gebruik van vervalste documenten). Volgens Yaqublu ging het hier om een valse beschuldiging en hield zijn arrestatie verband met zijn politieke activiteiten. Tegen het einde van de verslagperiode was er geen uitspraak in zijn zaak bekend.¹¹⁶

In 2019 verdachten de Duitse autoriteiten een aantal personen, onder wie de voorzitter van het Müsavat Europa Coördinatiecentrum (*Müsavat Avropa Koordinasiya Mərkəzi*, Müsavat AKM), van het tegen betaling smokkelen van Azerbeidzjaanse staatsburgers en het plegen van documentfraude ten behoeve van asielaanvragen.¹¹⁷ Volgens een bron had een van de verdachten op Facebook bericht dat de aanklachten nadien waren ingetrokken.¹¹⁸ Dit bericht kon echter niet geverifieerd worden. Voor zover bekend waren er in deze zaak geen personen veroordeeld.¹¹⁹

¹¹⁶ Mikroskop Media, *Azerbaijani political activist arrested after being deported from Germany*, 21 april 2022; Eurasianet, *Azerbaijan: Opposition activist swept up in arrests wave ahead of presidential election*, 15 december 2023; Turan, *Tofiq Yagublu was detained. Why do arrests occur? – Seymour Hazi in a "difficult question"*, 15 december 2023; JAMnews, *Azerbaijan: arrests continue*, 15 december 2023; IRFS, *Tofiq Yagublu denies claims of 'fraud' and 'forgery of documents' – lawyer*, 15 december 2023; BBC Monitoring, *Court arrests Azeri dissident on fraud charge*, 16 december 2023; HRW, *Azerbaijan: Prominent opposition figure arrested*, 19 december 2023; IPD, *Tofiq Yagublu, an opposition activist is being regularly arrested*, 14 februari 2024; Turan, *Tofiq Yagublu's arrest period has been extended for another 2 months*, 6 april 2024; JAMnews, *Prominent Azerbaijani opposition figure remains under arrest*, 16 april 2024; vertrouwelijke bron, november 2023.

¹¹⁷ RFE/RL, *Germany repatriates dozens of Azerbaijani nationals amid alleged roundup*, 15 november 2019; Trend, *German court: Shocking facts about profiteering from Azerbaijani immigrants*, 20 november 2019; Turan, *Chingiz Sultansoy: "Why should I believe the words of" fighter for the truth "Rashad Mammadov?"*, 30 november 2019; Turan, *German police released Alovzat Aliyev on bail*, 13 februari 2020.

¹¹⁸ Vertrouwelijke bron, november 2023.

¹¹⁹ Vertrouwelijke bron, november 2023; vertrouwelijke bron, december 2023.

3 Mensenrechten

3.1 Positie van specifieke groepen

3.1.1 Etnische groepen

Volgens informatie van het Staatsstatistiekcomité (*Dövlət Statistika Komitəsi*, DSK) telde de bevolking van de Republiek Azerbeidzjan op 1 januari 2023 ruim tien miljoen personen.¹²⁰ Uit de volkstelling van 2019 kwam naar voren dat 94,8% van de bevolking zich rekende tot de Azerbeidzjaanse bevolkingsgroep. De rest rekende zich tot een van de vele andere etnische groepen, onder wie de Russen, de Oekraïners, de Avaren, de Turken, de Taten, de Tsachoeren, de Georgiërs, de Tataren, de Joden en de Oedin.¹²¹ Er woonden ook enkele duizenden Roma in Azerbeidzjan.¹²² Deze paragraaf gaat hieronder nader in op de positie van de Lezgins, de Talysh en de Armenen.

De Grondwet erkent het recht op behoud van de eigen etnische identiteit, inclusief het verbod op gedwongen wijziging van de etniciteit, en ook het recht op onderwijs in de eigen taal.¹²³ Er is echter geen specifieke wet die de rechten en vrijheden van de etnische groepen waarborgt. Er zijn wel enkele wetten die van invloed zijn op deze rechten, zoals de Wet over het onderwijs en de Wet over het algemeen onderwijs.¹²⁴ Beide wetten benadrukken dat het Azerbeidzjaans de taal van het onderwijs is.¹²⁵ Volgens de wetgeving mag onderwijs worden gegeven in minderheidstalen of vreemde talen, zolang daarbij tevens de Azerbeidzjaanse taal, literatuur, geschiedenis en geografie worden onderwezen.¹²⁶ Verder is de Wet over de staatstaal in de Republiek Azerbeidzjan bijna geheel gewijd aan de Azerbeidzjaanse taal. De wetgeving voorziet niet in enige vorm van bescherming en ontwikkeling van de talen van de andere bevolkingsgroepen.¹²⁷

3.1.1.1 Lezgins

Lezgins leven voornamelijk in de noordoostelijke districten Qusar, Quba en Khaçmaz (Xaçmaz). De meeste Lezgins zijn soennitische moslims.¹²⁸ Volgens de volkstelling van 2019 rekenden 167.600 personen (1,7% van de bevolking) zich tot de Lezgins.¹²⁹ In het onderwijs konden zij van de eerste tot en met de negende klas eens per week gedurende twee uur les volgen in hun taal.¹³⁰ Volgens informatie van de overheid kregen in het schooljaar 2020/2021 8.005 leerlingen op 95 scholen les in de Lezgische taal.¹³¹ Verschillende bronnen gaven aan dat Lezgins over het algemeen in het dagelijkse leven geen belemmeringen en/of ernstige discriminatie ervoeren vanwege hun etnische afkomst.¹³²

¹²⁰ DSK, *Population of Azerbaijan, 2022*, 31 mei 2023, p. 11.

¹²¹ DSK, *Population of Azerbaijan, 2022*, 31 mei 2023, p. 21.

¹²² Meydan TV, *Traditions or stereotypes?*, 1 maart 2023; RFE/RL, *'Should we sit at home and die of hunger?' Azerbaijani Roma say they have no choice to beg*, 27 april 2023.

¹²³ Artikel 2 (zelfbeschikkingsrecht), artikel 25 (gelijkwaardigheid), artikel 42 (recht op onderwijs), artikel 44 (recht op nationale identiteit) en artikel 45 (gebruik van de moedertaal) van de Grondwet.

¹²⁴ BRI, *Legal regulation of ethnic minorities in Azerbaijan*, 2 oktober 2023; BBC News Russian, *Azerbaijan's ethnic minorities: troubled co-existence*, 15 november 2023.

¹²⁵ Artikel 7.1 van de Wet over het onderwijs; artikel 6.1 van de Wet over het algemeen onderwijs.

¹²⁶ Artikel 7.2 van de Wet over het onderwijs; artikel 6.3 van de Wet over het algemeen onderwijs.

¹²⁷ BRI, *Legal regulation of ethnic minorities in Azerbaijan*, 2 oktober 2023; Eurasianet, *Azerbaijan: Authorities worry language is an instrument of subversion*, 1 maart 2024.

¹²⁸ BRI, *The loss of minority language schooling in the South Caucasus*, 14 augustus 2023.

¹²⁹ DSK, *Population of Azerbaijan, 2022*, 31 mei 2023, p. 21.

¹³⁰ Raad van Europa, *Fifth periodic report*, 17 oktober 2022, p. 6; BRI, *The loss of minority language schooling in the South Caucasus*, 14 augustus 2023.

¹³¹ Raad van Europa, *Fifth periodic report*, 17 oktober 2022, p. 7.

¹³² Vertrouwelijke bron, februari 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024.

3.1.1.2

Talysh

Talysh leven voornamelijk in de zuidoostelijke districten Lankaran (Lənkəran), Astara, Masallı en Lerik en in de steden Bakoe en Sumqayıt. De meeste Talysh zijn sjiitische moslims.¹³³ Volgens de volkstelling van 2009 rekenden 112.000 personen (1,3% van de bevolking) zich tot de Talysh. Uit de volkstelling van 2019 kwam naar voren dat 87.600 personen (0,9% van de bevolking) zich rekenden tot de Talysh.¹³⁴ Volgens de Openbare Raad van Azerbeidzjaanse Talysh (*Azərbaycan Talışları İctimai Şurası*, ATİŞ), een informele organisatie die opkomt voor de rechten van Talysh, lag het daadwerkelijke aantal Talysh veel hoger.¹³⁵ ATİŞ ageerde in november 2023 ook tegen het voorstel om Lankaran in 2024 uit te roepen tot de jongerenhoofdstad van de Turkse wereld, omdat in deze stad veelal Talysh woonden. Het lukte ATİŞ niet om zich officieel te laten registreren bij het ministerie van Justitie.¹³⁶ Talysh kregen op sommige scholen in de zuidoostelijke districten van de eerste tot en met de vierde klas een uur per week les in de eigen taal.¹³⁷ Volgens informatie van de overheid kregen in het schooljaar 2020/2021 20.240 leerlingen op 254 scholen les in het Talysh. In de verslagperiode kwamen er nieuwe lesboeken.¹³⁸ Volgens een bron ervoeren Talysh over het algemeen in het dagelijkse leven geen belemmeringen en/of ernstige discriminatie vanwege hun etnische afkomst.¹³⁹

3.1.1.3

Armenen

Volgens de volkstelling van 2019 woonden er op dat moment ongeveer tweehonderd etnische Armenen in Azerbeidzjan. Dit was exclusief de Armenen in de gebieden die op dat moment niet onder controle stonden van de Azerbeidzjaanse autoriteiten.¹⁴⁰ De mensen van Armeense afkomst presenteerden zich doorgaans niet als zodanig, zodat onbekend was hoeveel Armenen in de verslagperiode daadwerkelijk in Azerbeidzjan woonachtig waren.¹⁴¹ Volgens verschillende bronnen waren de meeste van hen vrouwen op leeftijd die na de Eerste Karabach-oorlog (1991-1994) in Azerbeidzjan waren gebleven en die gehuwd waren met een Azerbeidzjaanse man. Zij waren opgegaan in de Azerbeidzjaanse bevolking. Zij hielden doorgaans hun Armeense etniciteit verborgen. Na de Eerste Karabach-oorlog wijzigden zij bijna allemaal hun namen in Azerbeidzjaanse namen. In hun manier van leven en taalgebruik onderscheidden zij zich niet van Azerbeidzjanen. Daardoor waren zij binnen de Azerbeidzjaanse samenleving niet meer als Armenen herkenbaar.¹⁴² Verschillende bronnen vermoedden dat wanneer iemand diens Armeense afkomst actief bekend maakt, het in eerste instantie negatief zou worden ontvangen in de samenleving.¹⁴³ In de (sociale) media en in schoolboeken werden Armenen

¹³³ Karli-Jo Storm, Discursive-technical landscaping and policing the body (politic) in Azerbaijan: a case study of Talysh activists, *Geografiska Annaler: Series B, Human Geography*, 17 november 2023, p. 7; vertrouwelijke bron, oktober 2023.

¹³⁴ DSK, *Population of Azerbaijan, 2022*, 31 mei 2023, p. 21.

¹³⁵ OC Media, *Talysh organisation slams alleged discrimination by Azerbaijani government*, 29 september 2021; Karli-Jo Storm, Discursive-technical landscaping and policing the body (politic) in Azerbaijan, 17 november 2023, p. 7.

¹³⁶ AzerNews, *OTS accepts Lankaran's candidacy for "2024 youth capital of Turkish world"*, 10 november 2023; Karli-Jo Storm, Discursive-technical landscaping and policing the body (politic) in Azerbaijan, 17 november 2023, p. 12; Eurasianet, *Azerbaijan: Authorities worry language is an instrument of subversion*, 1 maart 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024.

¹³⁷ Raad van Europa, *Fifth periodic report*, 17 oktober 2022, p. 6; vertrouwelijke bron, oktober 2023.

¹³⁸ Raad van Europa, *Fifth periodic report*, 17 oktober 2022, p. 7; USDoS, *Azerbaijan 2022 human rights report*, 20 maart 2023, p. 42.

¹³⁹ Vertrouwelijke bron, februari 2024.

¹⁴⁰ DSK, *Population of Azerbaijan, 2022*, 31 mei 2023, p. 21.

¹⁴¹ Vertrouwelijke bron, november 2023; vertrouwelijke bron, februari 2024.

¹⁴² Azeri Daily, *General Harutyunyan's sister in Kurdamir: My brother didn't know that my son was in Azerbaijani trenches' (human tragedy)*, 8 November 2020; Trend, *Sister of former Armenian defense minister Arutunyan lives in Azerbaijan – President Aliyev*, 9 November 2020; AzerNews, *Armenia's long and tiresome dispute on Karabakh turns into farce*, 3 juli 2023; vertrouwelijke bron, oktober 2023; vertrouwelijke bron, februari 2024.

¹⁴³ Vertrouwelijke bron, oktober 2023; vertrouwelijke bron, februari 2024.

voornamelijk gepresenteerd als de historische vijanden die in het recente verleden waren verslagen.¹⁴⁴

Vanaf de middag van 19 september 2023 voerde het Azerbeidzjaanse leger een 'antiterroristische' operatie uit op militaire doelen in de regio Karabach. Op 20 september 2023 kwamen de strijdende partijen overeen dat de Armeense zelfverdedigingstroepen in de regio Karabach zich volledig ontwapenden en hun posities verlieten. Ondanks dat burgers geen doelen waren geweest van deze operatie, kwam er vrijwel direct een massale uittocht op gang van Armenen uit de regio Karabach via de Laçın-corridor.¹⁴⁵ Op 1 oktober 2023 verklaarden de Armeense autoriteiten dat de laatste bus met vijftien passagiers in de Armeense stad Goris was aangekomen.¹⁴⁶ Volgens de UNHCR en de autoriteiten van Armenië arriveerden in een paar dagen tijd 101.848 personen uit de regio Karabach in Armenië.¹⁴⁷ Volgens UNICEF zaten daar ongeveer 30.000 kinderen bij.¹⁴⁸ Een aantal Armenen uit de regio Karabach was in het bezit van paspoorten van de Republiek Armenië met daarin de code '070'. Deze paspoorten konden dienen als identiteitsdocumenten waarmee de documenthouders konden bevestigen dat zij in Armenië tijdelijke bescherming hadden of een vluchtelingenstatus. Volgens de Armeense overheid betekende het bezit van deze reisdocumenten niet dat zij de nationaliteit van de Republiek Armenië hadden.¹⁴⁹

Tijdens de uittocht van 2023 arresteerden de Azerbeidzjaanse autoriteiten acht Armeense politieke en militaire kopstukken uit de regio Karabach. Tegen het einde van de verslagperiode zaten zij nog vast.¹⁵⁰

-
- ¹⁴⁴ CERD, *Concluding observations on the combined tenth to twelfth periodic reports of Azerbaijan (CERD/C/AZE/CO/10-12)*, 22 september 2022, p. 8; Open Democracy, *What's next for the Azerbaijani blockade of Nagorno-Karabakh?*, 25 januari 2023; ECRI, *ECRI report on Azerbaijan (sixth monitoring cycle). Adopted on 29 March 2023*, 21 juni 2023, p. 10; UNGA, *Azerbaijan. Compilation of information prepared by the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (A/HRC/WG.6/44/AZE/2)*, 31 augustus 2023, p. 6; EVN Report, *Baku QAnon: The new high armenophobia*, 23 oktober 2023; BBC News Russian, *Azerbaijan's ethnic minorities: troubled co-existence*, 15 november 2023; Freedom House, *Freedom in the world 2024, Azerbaijan*, 29 februari 2024; vertrouwelijke bron, oktober 2023; vertrouwelijke bron, februari 2024.
- ¹⁴⁵ Politico, *Nagorno-Karabakh exodus grows as Armenia warns of 'ethnic cleansing'*, 24 september 2023; BBC Monitoring, *Baku to ensure routes for disbanded army withdrawal from Karabakh*, 24 september 2023; The Independent, *Almost all of Nagorno-Karabakh's people have left, Armenia's government says*, 30 september 2023; BBC News, *Ethnic Armenian journalist reports from refugee traffic jam*, 1 oktober 2023; BBC News, *Deserted Nagorno-Karabakh reveals aftermath of lightning-fast Armenian defeat*, 3 oktober 2023.
- ¹⁴⁶ DW, *Last bus leaves Nagorno-Karabakh, deadly clashes continue*, 2 oktober 2023; OC Media, *The last bus out of Nagorno-Karabakh*, 6 oktober 2023.
- ¹⁴⁷ UNHCR, *Armenia emergency refugee response. Inter-agency update, 20 October – 30 October 2023*, 6 november 2023, p. 2; Raad van Europa, *Observations on the human rights situation of people affected by the conflict between Armenia and Azerbaijan over the Karabakh region*, 12 januari 2024, p. 5.
- ¹⁴⁸ UNICEF, *Armenia. Humanitarian situation report No. 2: 09 October 2023*, 13 oktober 2023.
- ¹⁴⁹ Eurasianet, *Armenia to offer refugee status to displaced Karabakhis*, 30 oktober 2023; JAMnews, *NK Armenians face choice of Armenian citizenship or refugee status*, 1 november 2023; CivilNet, *Confusion over the legal status of Karabakh refugees*, 6 november 2023; Raad van Europa, *Observations on the human rights situation of people affected by the conflict between Armenia and Azerbaijan over the Karabakh region*, 12 januari 2024, p. 7.
- ¹⁵⁰ BBC Monitoring, *Baku confirms detention of Russian-Armenian billionaire in Karabakh*, 27 september 2023; The Guardian, *Former state minister of Nagorno-Karabakh arrested by Azerbaijan*, 27 september 2023; BBC Monitoring, *Baku charges Russian-Armenian billionaire with financing terrorism*, 28 september 2023; BBC Monitoring, *Azerbaijan puts nearly 300 'separatists' on wanted list*, 28 september 2023; Euractiv, *Azerbaijan arrests former top Karabakh chief as exodus tops 50,000*, 28 september 2023; BBC Monitoring, *Azerbaijan detains two Karabakh military officials*, 29 september 2023; BBC Monitoring, *Azerbaijan detains one more Karabakh separatist official*, 30 september 2023; The Independent, *Azerbaijan issues arrest warrant for former separatist Nagorno-Karabakh leader*, 1 oktober 2023; APA, *Bako Sahakyan, Arkady Gukasyan, David Ishkhanyan were detained and brought to Baku*, 3 oktober 2023; The Independent, *Azerbaijan arrests several former top separatist leaders of Nagorno-Karabakh*, 3 oktober 2023; APA, *Azerbaijan detains Arayik Harutyunyan – so-called former "leader" of separatists in Garabagh*, 3 oktober 2023; BBC Monitoring, *Baku charges Karabakh ex-leader with war crimes, terrorism*, 5 oktober 2023; AZERTAC, *Azerbaijan extends arrest term for Armenian separatists Arayik Harutyunyan, Ghukasyan, Saakyan, and others by four months*, 25 januari 2024; AP News, *A former Russian tycoon who once led separatist region launches a hunger strike in Azerbaijan jail*, 19 april 2024; Caliber.Az, *Baku court extends preventive measures for Karabakh regime "president"*, 14 mei 2024.

Volgens het Internationaal Gerechtshof van de Verenigde Naties (ICJ) moest Azerbeidzjan de veiligheid garanderen van de etnisch Armeense inwoners van de regio Karabach. Het ICJ trof op 17 november 2023 in een door Armenië aanhangig gemaakte zaak voorlopige maatregelen die bepaalden dat Azerbeidzjan ervoor moest zorgen dat de mensen, die de regio Karabach na 19 september 2023 hadden verlaten, veilig konden terugkeren. Mensen die in de regio Karabach waren gebleven of juist waren teruggekeerd moesten vrij zijn van geweld of intimidatie en hun documentatie en registratie moest beschermd en gerespecteerd worden.¹⁵¹ Een bron verklaarde in februari 2024 dat er op dat moment 20 Armenen waren achtergebleven in de regio Karabach, te weten 16 in Khankendi en 4 in de omliggende dorpen.¹⁵² Zij konden in Khankendi voor een warme maaltijd terecht in een opvangcentrum van het ministerie van Arbeid en Sociale bescherming van de Bevolking van de Republiek Azerbeidzjan. Er was voor hen ook een mobiele supermarkt en een functionerend ziekenhuis beschikbaar.¹⁵³

Om terugkeer mogelijk te maken lanceerde de Staatsmigratiedienst op 28 september 2023 het webportaal *reintegration.gov.az*. Hierop konden Armenen uit de regio Karabach een aanvraag indienen.¹⁵⁴ Volgens verschillende bronnen was deze website in de Republiek Armenië geblokkeerd.¹⁵⁵ Op 4 oktober 2023 berichtte de Staatsmigratiedienst dat tot dan toe 98 aanvragen waren ingediend.¹⁵⁶ Er waren geen berichten dat er na 19 september 2023 Armenen vanuit het buitenland waren teruggekeerd naar de regio Karabach.

3.1.2 Militaire dienstplicht

Dienstplichtigen zijn mannelijke staatsburgers tussen 18 en 35 jaar die initieel zijn geregistreerd voor de militaire dienstplicht of degenen die hun militaire dienstplicht niet volledig vervuld hebben.¹⁵⁷ De dienstplicht geldt eveneens voor mannelijke staatsburgers die in het buitenland wonen en die tot voornoemde groep behoren.¹⁵⁸ Mannelijke staatsburgers die de leeftijd van 35 hebben bereikt, kunnen niet meer worden opgeroepen voor het vervullen van hun dienstplicht.¹⁵⁹ Er geldt geen militaire dienstplicht voor vrouwen.¹⁶⁰ Vrouwen kunnen wel, als zij tussen de negentien en veertig jaar oud zijn, op vrijwillige basis dienen in het leger.¹⁶¹

3.1.2.1 Initiële militaire registratie

Van januari tot en met maart dienen alle mannelijke staatsburgers die in dat jaar vijftien jaar oud worden zich voor de initiële militaire registratie te melden bij een van de districtskantoren van de Staatsdienst voor Mobilisatie en Dienstplicht

¹⁵¹ ICJ, *Order of 17 November 2023*, 17 november 2023.

¹⁵² Vertrouwelijke bron, februari 2024.

¹⁵³ Trend, *Azerbaijan keeping on medical services in Khankendi – TABIB*, 9 oktober 2023; Turan, *Armenians in Karabakh live in a special shelter and outside of this institution*, 29 april 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024.

¹⁵⁴ AzerNews, *Azerbaijan launches web portal for reintegration of Armenian community in Garabagh*, 28 september 2023; News.az, *Azerbaijan creates web portal for reintegration of Garabagh's Armenian residents*, 28 september 2023; Turan, *Karabakh Armenians are invited to register electronically and use Azerbaijan's public services*, 28 september 2023.

¹⁵⁵ AZERTAC, *State service: Armenia blocks sustainable reintegration of Armenian residents into Azerbaijani society*, 4 oktober 2023; Turan, *Armenian providers blocked access to domain reintegration.gov.az*, 4 oktober 2023; vertrouwelijke bron, februari 2024.

¹⁵⁶ AzerNews, *Some 98 applications registered via portal in order to join reintegration process*, 4 oktober 2023; Raad van Europa, *Observations on the human rights situation of people affected by the conflict between Armenia and Azerbaijan over the Karabakh region*, 12 januari 2024, p. 9.

¹⁵⁷ Artikel 2.0.8 van de Wet over de militaire dienstplicht en militaire dienst.

¹⁵⁸ Artikel 12.8 van de Wet over de militaire dienstplicht en militaire dienst; Trend, *President Ilham Aliyev signs decree on conscription to active military service*, 21 februari 2024.

¹⁵⁹ Artikel 18.2 van de Wet over de militaire dienstplicht en militaire dienst.

¹⁶⁰ Artikel 2.0.12 van de Wet over de militaire dienstplicht en militaire dienst.

¹⁶¹ Artikel 3.4 en artikel 36.1.1 van de Wet over de militaire dienstplicht en militaire dienst.

(*Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidməti*, SHXÇDX).¹⁶² Deze dienst verstuurt daarvoor individuele oproepen. De opgeroepen jongens moeten een aantal stukken overleggen, waaronder een kopie van de geboorteakte en zes pasfoto's.¹⁶³ Bij amendement van 20 december 2022 (wet nummer 737-VIQD) is artikel 6.4 van de Wet over de militaire dienstplicht en militaire dienst aangepast. In een aantekening bij artikel 6.4 van deze wet is opgenomen dat deze documenten niet worden gevraagd als deze ook via het informatiesysteem *E-government* (www.e-gov.az) opgevraagd kunnen worden.¹⁶⁴ Om hun geschiktheid voor militaire dienst te bepalen vindt er een medisch onderzoek en een psychologisch onderzoek plaats.¹⁶⁵ Na afloop ontvangen de jongens een bewijs van de initiële militaire registratie.¹⁶⁶

3.1.2.2 Oproeprondes

Om de drie maanden worden cohorten dienstplichtigen, die tussen de 18 en 35 jaar oud zijn en die geen uitstel of vrijstelling hebben, in rondes van dertig dagen opgeroepen.¹⁶⁷ Doorgaans starten deze oproeprondes op 1 januari, 1 april, 1 juli en 1 oktober. Iedere oproepronde start op basis van een besluit van de president.¹⁶⁸ Als een dienstplichtige gehoor geeft aan een oproep, ondergaat hij een medisch onderzoek en een drugstest.¹⁶⁹ De uitkomst kan zijn dat iemand geschikt wordt geacht voor het vervullen van zijn militaire dienst.¹⁷⁰ Iemand kan ook tijdelijk uitstel krijgen om medische redenen.¹⁷¹ Verder kan iemand vrijstelling krijgen in vreedstijd of vrijstelling in zowel oorlogs- als vreedstijd.¹⁷²

3.1.2.3 Uitstel

Er zijn vijf gronden voor uitstel van militaire dienst. Uitstel is mogelijk vanwege bijzondere gezinsomstandigheden, vanwege tijdelijke gezondheidsredenen, vanwege studie, vanwege deelname als kandidaat aan parlementsverkiezingen of lokale verkiezingen of vanwege het uitoefenen van bepaalde functies, zoals de functie van lid van de Nationale Vergadering of een gemeenteraad, rechter of ombudsman.¹⁷³ In artikel 19 van de Wet over de militaire dienstplicht en militaire dienst volgt een toelichting op de bijzondere gezinsomstandigheden.¹⁷⁴ Artikel 20 heeft betrekking op de gezondheidsredenen. Artikel 21 gaat in op studie.¹⁷⁵

¹⁶² Artikel 6.1 van de Wet over de militaire dienstplicht en militaire dienst; DCAF, *The rights of conscripts in Eastern Europe, Central Asia, and the South Caucasus: A review of legislation and practice*, 29 juni 2021, p. 26.

¹⁶³ Artikel 6.4 van de Wet over de militaire dienstplicht en militaire dienst.

¹⁶⁴ AzerNews, *Azerbaijan approves amendment to law "on military duty & military service"*, 8 februari 2023.

¹⁶⁵ Artikel 6.2 van de Wet over de militaire dienstplicht en militaire dienst; DCAF, *The rights of conscripts in Eastern Europe, Central Asia, and the South Caucasus*, 29 juni 2021, p. 26.

¹⁶⁶ Artikel 6.5 van de Wet over de militaire dienstplicht en militaire dienst.

¹⁶⁷ Artikel 12.2.1 van de Wet over de militaire dienstplicht en militaire dienst.

¹⁶⁸ Artikel 12.3 van de Wet over de militaire dienstplicht en militaire dienst; Trend, *Azerbaijan continues admission of new conscripts in military units*, 15 januari 2024; Trend, *President Ilham Aliyev signs decree on conscription to active military service*, 21 februari 2024; Trend, *Conscription for compulsory active military duty kicks off in Azerbaijan*, 1 april 2024.

¹⁶⁹ Artikel 15.1 en artikel 15.1-1 van de Wet over de militaire dienstplicht en militaire dienst; Trend, *Azerbaijan amends law "on military duty and military service"*, 30 december 2023; AzerNews, *Azerbaijan changes procedure for deciding on military eligibility of citizens*, 30 december 2023.

¹⁷⁰ Artikel 15.2.1 en artikel 15.2.2 van de Wet over de militaire dienstplicht en militaire dienst.

¹⁷¹ Artikel 15.2.3 van de Wet over de militaire dienstplicht en militaire dienst.

¹⁷² Artikel 15.2.4 en artikel 15.2.5 van de Wet over de militaire dienstplicht en militaire dienst.

¹⁷³ Artikel 18.1 van de Wet over de militaire dienstplicht en militaire dienst.

¹⁷⁴ Uit artikel 19 van deze wet volgt dat het hierbij onder meer kan gaan om dienstplichtigen met drie of meer kinderen of om dienstplichtigen die als enigen de zorg dragen over een gezinslid met een eerstegraads handicap.

¹⁷⁵ Bij wetswijziging van 5 mei 2022 (wet nummer 524-VIQD) is aan artikel 21.1.4 achter het woord *doctorandus* het woord 'adjunct' (*adyunkt*) toegevoegd.

- 3.1.2.4 Tijdelijk niet oproepbaar
Dienstplichtigen zijn tijdelijk niet oproepbaar als er nog uitvoering moet worden gegeven aan hun strafrechtelijke veroordeling, wanneer er tegen hen nog een strafzaak loopt of wanneer zij gedetineerd zijn.¹⁷⁶
- 3.1.2.5 Vrijstelling
Er zijn verschillende categorieën personen die zijn vrijgesteld van de reguliere militaire dienst in vreedstijd. Daarbij gaat het onder meer om burgers met een doctorsgraad.¹⁷⁷ Verder gaat het om dienstplichtigen die niet geschikt zijn voor actieve militaire dienst in vreedstijd vanwege hun (blijvende) gezondheidstoestand, of die ongeschikt zijn bevonden voor militaire dienst in vreedstijd en beperkt geschikt voor militaire dienst in oorlogstijd vanwege hun gezondheidstoestand, of die ongeschikt zijn voor militaire dienst in zowel vreedstijd als oorlogstijd vanwege hun gezondheidstoestand.¹⁷⁸ Het gaat ook om dienstplichtigen die voor het bereiken van de leeftijd van 35 jaar de periode van actieve militaire dienst om verschillende redenen niet hebben volgemaakt.¹⁷⁹ Tevens gaat het om burgers die zijn genaturaliseerd en die al eerder in het land waar zij voorheen het staatsburgerschap hadden dienst hebben vervuld of vrijstelling hebben gekregen.¹⁸⁰
- 3.1.2.6 Alternatieve dienstplicht
Deel 2 van artikel 76 van de Grondwet voorziet in een alternatieve dienstplicht die bij wet geregeld moet worden. De Wet over de militaire dienstplicht en militaire dienst noemt deze optie ook.¹⁸¹ In de verslagperiode is er geen wet over de alternatieve dienstplicht aangenomen, waardoor alternatieve dienstplicht in de praktijk niet mogelijk is.¹⁸² Volgens verschillende bronnen kregen meer dan tien Jehova's getuigen, die een beroep deden op het recht tot het vervullen van een alternatieve dienstplicht, te maken met het niet kunnen verkrijgen van een paspoort vanwege het ontbreken van een militair boekje, met een uitreisverbod dat was opgelegd door de Staatsdienst voor Mobilisatie en Dienstplicht, met oproepen van deze dienst en met herhaaldelijke medische onderzoeken.¹⁸³
- 3.1.2.7 Actieve militaire dienst
Voor de verdeling van de dienstplichtigen over de militaire eenheden maken de autoriteiten gebruik van een computerprogramma.¹⁸⁴ De dienstitijd begint te lopen op de dag dat de dienstplichtige naar de militaire eenheid wordt gestuurd.¹⁸⁵ In de eerste veertig dagen van de dienstitijd krijgt een dienstplichtige een militaire basistraining. Na deze initiële training vindt er een ceremoniële eedaflegging

¹⁷⁶ Artikel 22 van de Wet over de militaire dienstplicht en militaire dienst.

¹⁷⁷ Artikel 23.0.1 van de Wet over de militaire dienstplicht en militaire dienst.

¹⁷⁸ Artikel 23.0.2 van de Wet over de militaire dienstplicht en militaire dienst.

¹⁷⁹ Artikel 23.0.3 van de Wet over de militaire dienstplicht en militaire dienst.

¹⁸⁰ Artikel 23.0.5 van de Wet over de militaire dienstplicht en militaire dienst.

¹⁸¹ Artikel 3.3 en artikel 23.0.4 van de Wet over de militaire dienstplicht en militaire dienst.

¹⁸² DCAF, *The rights of conscripts in Eastern Europe, Central Asia, and the South Caucasus*, 29 juni 2021, p. 26; Forum 18, *Azerbaijan: Alternative service "not under discussion" despite latest EctHR decision*, 5 november 2021; Permanent Mission of the Republic of Azerbaijan to the UN Office and other international organizations, *Information of the State Committee on Religious Associations of the Republic of Azerbaijan*, 21 maart 2022; JW, *Information on conscientious objection to military service involving Jehovah's Witnesses*, 21 maart 2022, p. 3; Forum 18, *Azerbaijan: Conscientious objector's jail term changed to suspended sentence*, 16 december 2022.

¹⁸³ JW, *Information on conscientious objection to military service involving Jehovah's Witnesses*, 21 maart 2022; WRI, *Conscientious objection to military service 2017-2022*, 22 maart 2022, p. 10; Forum 18, *Azerbaijan: Conscientious objector's jail term changed to suspended sentence*, 16 december 2022; USCIRF, *Annual report 2023*, 1 mei 2023, p. 51; European Association of Jehovah's Witnesses, *Azerbaijan. Contribution for the 44th session of the Universal Periodic Review (6-17 November 2023)*, 5 april 2023, p. 6-7.

¹⁸⁴ AZERTAC, *Defense ministry: Process of distributing conscripts to military units conducted*, 22 juli 2022; APA, *Azerbaijan army continues the process of conscripts' admission*, 5 oktober 2023; Ministry of Defense of the Republic of Azerbaijan, *Conscripts distributed to military units*, 23 januari 2024; Trend, *Azerbaijan assigns conscripts to military units*, 23 januari 2024.

¹⁸⁵ Artikel 37.1.1 van de Wet over de militaire dienstplicht en militaire dienst.

plaats.¹⁸⁶ Dienstplichtigen mogen alleen gevechtstaken krijgen of worden ingezet bij militaire operaties als zij de militaire eed hebben afgelegd. Pas dan mogen zij voorzien worden van wapens en militaire uitrustingen.¹⁸⁷ De dienstplicht duurt achttien maanden. Deze duurt twaalf maanden als de dienstplichtige een diploma van het hoger onderwijs heeft.¹⁸⁸

3.1.2.8 Inzet van dienstplichtigen bij militaire acties

In de verslagperiode zijn bij verschillende militaire acties dienstplichtigen ingezet. Dat volgt onder meer uit een lijst die het ministerie van Defensie in september 2022 publiceerde. Deze lijst bevatte 80 namen van militairen die waren omgekomen bij de militaire escalatie van september 2022 (zie paragraaf 1.2.2), onder wie minstens 20 dienstplichtigen.¹⁸⁹ Verder publiceerde het ministerie van Defensie op 11 oktober 2023 een lijst met 192 namen van militairen die waren omgekomen bij de militaire escalatie van september 2023, onder wie minstens 60 dienstplichtigen. De jongste gesneuvelde was een achttienjarige jongen die net twee maanden in dienst zat.¹⁹⁰ Volgens een bron was het relatief hoge aantal slachtoffers bij de militaire escalatie van september 2023 te wijten aan de onervarenheid van de soldaten die zich in de strijd begaven. Zij waren slechts een paar maanden daarvoor opgeroepen voor de militaire dienst. Deze bron schatte dat 25 tot 30 procent van de gesneuvelden behoorde tot deze categorie. Ongeveer 60 personen op deze lijst waren jonge soldaten in de leeftijd van achttien tot twintig jaar, die een beperkte ervaring hadden met complexe gevechtsoperaties in de regio.¹⁹¹

3.1.2.9 Dienstweigering

Dienstplichtigen die op grond van gewetensbezwaren of om andere redenen weigeren om hun militaire dienst te vervullen, kunnen in de praktijk strafrechtelijk worden vervolgd. Uit artikel 321 WvS volgt dat onder dienstweigering wordt verstaan de weigering om gehoor te geven aan de volgende oproepronde of de mobilisatieoproep om militaire dienst te vermijden zonder dat daarvoor een wettelijke basis is. Volgens dit artikel staat hierop maximaal twee jaar gevangenisstraf.¹⁹² In oorlogstijd staat op dienstweigering drie tot zes jaar gevangenisstraf. Deze bepalingen gelden ook voor reservisten die geen gehoor geven aan een mobilisatieoproep (zie paragraaf 3.1.2.14).¹⁹³ Verder besloot het kabinet op 15 januari 2024 dat binnenlandse ontheemden die hun militaire dienst hadden geweigerd, niet in aanmerking kwamen voor de maandelijkse financiële bijdrage van de overheid (zie paragraaf 4.1.1).¹⁹⁴

¹⁸⁶ Artikel 29 van de Wet over de militaire dienstplicht en militaire dienst; Ministry of Defense of the Republic of Azerbaijan, *Military oath-taking ceremonies were held in the Azerbaijan army*, 8 november 2022; AZERTAC, *Military oath-taking ceremonies held in Azerbaijan army, defense ministry*, 12 november 2023; AZERTAC, *Military oath-taking ceremony for young soldiers was held in Azerbaijani combined arms army*, 19 februari 2024.

¹⁸⁷ Artikel 29.3 van de Wet over de militaire dienstplicht en militaire dienst.

¹⁸⁸ Artikel 38.1.1 van de Wet over de militaire dienstplicht en militaire dienst; Forum 18, *Azerbaijan: Conscientious objector jailing "very unexpected decision"*, 29 september 2022; Forum 18, *Azerbaijan: Conscientious objector's jail term changed to suspended sentence*, 16 december 2022; vertrouwelijke bron, februari 2024.

¹⁸⁹ Op deze lijst zijn de dienstplichtigen te herkennen aan de zwart-wit pasfoto waarop zij zonder uniform staan; Turan, *Azerbaijan has updated the list of the killed in the latest escalation of the conflict*, 16 september 2022; AzerNews, *Azerbaijan State Border Service discloses list of Armenian border provocation victims*, 16 september 2022; vertrouwelijke bron, januari 2024.

¹⁹⁰ AZERTAC, *Azerbaijan's Defense Ministry discloses list of servicemen martyred during anti-terrorist measures in Karabakh*, 27 september 2023; vertrouwelijke bron, november 2023; vertrouwelijke bron, januari 2024.

¹⁹¹ Vertrouwelijke bron, februari 2024.

¹⁹² Artikel 321.1 WvS.

¹⁹³ Artikel 321.2 WvS; vertrouwelijke bron, februari 2024.

¹⁹⁴ Vertrouwelijke bron, februari 2024; Kabinetbesluit van 15 januari 2024 (nummer 23), <https://e-ganun.az/framework/56109>, geraadpleegd op 15 mei 2024.

Volgens een gezamenlijke verklaring van het Openbaar Ministerie en de Staatsdienst voor Mobilisatie en Dienstplicht van 22 januari 2024 waren er in 2023 twintig strafzaken geopend in verband met artikel 321.1 WvS (dienstweigering) en artikel 321.2 WvS (dienstweigering in oorlogstijd). Zes van deze zaken waren doorgestuurd naar de rechtbank. In de overige zaken liep het vooronderzoek nog.¹⁹⁵ Verder waren de autoriteiten in 2022 op zoek naar 31 personen wegens dienstweigering.¹⁹⁶

Er waren enkele Jehova's getuigen die zich beriepen op gewetensbezwaren op religieuze gronden. Op 22 september 2022 veroordeelde de rechtbank van het district Goranboy een Jehova's getuige tot negen maanden gevangenisstraf wegens dienstweigering (artikel 321.1 WvS). Op 12 december 2022 vernietigde een hogere rechtbank in de stad Ganja (Gəncə) deze veroordeling. In plaats daarvan kreeg hij een jaar voorwaardelijk, waarna hij in vrijheid werd gesteld. Op 8 juni 2023 bevestigde het Hooggerechtshof de uitspraak van 12 december 2022.¹⁹⁷

Verder hield de Staatsdienst voor Mobilisatie en Dienstplicht van het district Gadabay (Gədəbəy) op 25 juli 2022 een Jehova's getuige aan, nadat deze hem twee dagen na zijn achttiende verjaardag had opgeroepen. De volgende dag kreeg deze man een plaatsing bij een militaire eenheid in Ganja. Drie maanden later, op 1 november 2022, mocht hij daar om medische redenen vertrekken. Op 29 november 2022 ontving hij het bericht dat hij om medische redenen niet geschikt was bevonden en dat zijn volgende medische keuring op 14 oktober 2027 zou plaatsvinden.¹⁹⁸

Er waren ook dienstplichtigen die de dienstplicht ontdoken om economische of sociale redenen. Een bron wees in dit verband op drie voorbeelden. Zo veroordeelde een rechtbank in het district Abşeron op 27 december 2021 een man tot een jaar en twee maanden gevangenisstraf wegens documentvervalsing en dienstplichtweigering. Deze man had naar verluidt bij de Staatsdienst voor Mobilisatie en Dienstplicht een vals document overgelegd in een poging om uitstel te krijgen. In juli 2022 bevestigde het Hooggerechtshof de uitspraak van 27 december 2021. Verder veroordeelde een rechtbank in de stad Mingachevir (Mingəçevir) op 23 februari 2023 een 34-jarige man tot een jaar gevangenisstraf wegens dienstweigering. Hij had in 2007 uitstel gekregen in verband met studie. Nadat hij daarmee was gestopt, had hij tot 2022 in Rusland gewerkt. Na zijn terugkeer was hij geschikt bevonden voor het vervullen van de militaire dienst. Hij bleef echter dienst weigeren. Voorts veroordeelde de rechtbank van het district Laçın op 24 oktober 2023 een 19-jarige man tot een voorwaardelijke gevangenisstraf van zes maanden wegens dienstweigering (artikel 321.1 WvS).¹⁹⁹

¹⁹⁵ SHXÇDX, *Baş Prokurorluqla Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidmətinin birləşmə məlumatı* (Gezamenlijke informatie van het Openbaar Ministerie en de Staatsdienst voor Mobilisatie en Dienstplicht), 22 januari 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024.

¹⁹⁶ Vertrouwelijke bron, februari 2024.

¹⁹⁷ Forum 18, *Azerbaijan: Conscientious objector jailing "very unexpected decision"*, 29 september 2022; Turan, *U.S. religious body calls on Azerbaijan to release Jehovah's Witness*, 5 oktober 2022; Jehovah's Getuigen, *Azerbaijan violates ECHR decisions and imprisons Seymur Mammadov for refusing to join military*, 20 oktober 2022; Forum 18, *Azerbaijan: Conscientious objector's jail term changed to suspended sentence*, 16 december 2022; Jehovah's Getuigen, *Brothers Royal Karimov and Seymur Mammadov released from detention in Azerbaijan*, 4 januari 2023; Forum 18, *Azerbaijan: Yet another conscientious objector case set for Strasbourg?*, 14 juli 2023.

¹⁹⁸ Forum 18, *Azerbaijan: Conscientious objector jailing "very unexpected decision"*, 29 september 2022; Jehovah's Getuigen, *Brothers Royal Karimov and Seymur Mammadov released from detention in Azerbaijan*, 4 januari 2023; Forum 18, *Azerbaijan: Yet another conscientious objector case set for Strasbourg?*, 14 juli 2023; European Association of Jehovah's Witnesses, *Azerbaijan. Contribution for the 44th session of the Universal Periodic Review (6-17 November 2023)*, 5 april 2023, p. 5.

¹⁹⁹ Vertrouwelijke bron, februari 2024.

3.1.2.10 Desertie

Volgens artikel 334.1 WvS wordt onder desertie verstaan dat een militair de militaire eenheid of de dienstplek op eigen initiatief verlaat, of niet terugkeert naar de dienstplek, ongeacht de duur van de dienst. Hierop staat drie tot zeven jaar gevangenisstraf.²⁰⁰ Op desertie met een wapen of in groepsverband staat vijf tot acht jaar gevangenisstraf.²⁰¹ Verder staat op desertie in oorlogstijd of onder gevechtsumstandigheden vijf tot tien jaar gevangenisstraf.²⁰²

Er is geen informatie beschikbaar waaruit volgt op welke schaal desertie voorkwam in het Azerbeidzjaanse leger.²⁰³ Bij verschillende gelegenheden verklaarden de autoriteiten dat desertie bijna niet voorkwam.²⁰⁴ Zo stelde president Aliyev in zijn toespraken dat er tijdens de Tweede Karabach-oorlog van 2020 niemand deserteerde uit het Azerbeidzjaanse leger.²⁰⁵ Verder verklaarde de militaire openbare aanklager op 21 juli 2022 dat er in de eerste zes maanden van 2022 geen gevallen van desertie waren geregistreerd in het Azerbeidzjaanse leger.²⁰⁶ Volgens een bron waren er ook geen berichten over desertie aan Azerbeidzjaanse zijde tijdens de militaire operatie van september 2023.²⁰⁷ Uit informatie van de overheid volgt dat de autoriteiten in 2022 op zoek waren naar 47 personen in verband met desertie.²⁰⁸

In de Armeense media verschenen in april 2023 berichten over twee Azerbeidzjaanse militairen die vanuit Nachitsjevan de grens met Armenië waren overgestoken. Volgens de Armeense autoriteiten waren zij gedeserteerd.²⁰⁹ Volgens de Azerbeidzjaanse autoriteiten waren zij echter verdwaald vanwege de slechte weersomstandigheden.²¹⁰ Het Armeense openbaar ministerie klaagde een van hen aan wegens het doodschieten van een beveiligiger in het dorp Shgharshik in de provincie Aragatsotn bij een poging om een auto te stelen. Een rechtbank in Armenië veroordeelde hem in juni 2023 tot twintig jaar gevangenisstraf.²¹¹ De andere militair kreeg 11,5 jaar gevangenisstraf wegens wapensmokkel en het illegaal oversteken van de grens.²¹² Op 13 december 2023 droeg Armenië hen bij een gevangenenruil in het district Gazakh (Qazax) over aan de autoriteiten van Azerbeidzjan.²¹³

²⁰⁰ Artikel 334.1 WvS.

²⁰¹ Artikel 334.2 WvS.

²⁰² Artikel 334.3 WvS.

²⁰³ Vertrouwelijke bron, januari 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024.

²⁰⁴ Vertrouwelijke bron, februari 2024.

²⁰⁵ AZERTAC, *Azerbaijani president: We have put an end to the mythology that portrayed the Armenian army as an "invincible army"*, 17 augustus 2021; President of the Republic of Azerbaijan, *Speech by Ilham Aliyev at the opening of a military unit in Hadrut settlement*, 24 december 2021; President of the Republic of Azerbaijan, *Speech by Ilham Aliyev at the event organized on the occasion of Victory Day in Shusha*, 8 november 2022; AZERTAC, *President: During the war, Azerbaijani army showed its strength*, 10 januari 2023; Report, *President Aliyev: No one should forget results of Second Karabakh War*, 18 maart 2023; AA, *Efforts to keep Azerbaijan out of strategic projects doomed to failure: President*, 11 mei 2023.

²⁰⁶ Trend, *No desertion cases in Azerbaijani army – military prosecutor*, 21 juli 2022; AzerNews, *Military prosecutor: No crimes of desertion committed in army in 1H2022*, 23 juli 2022.

²⁰⁷ Vertrouwelijke bron, november 2023.

²⁰⁸ Vertrouwelijke bron, februari 2024.

²⁰⁹ Azatutyun, *Azeri soldier 'mistreated before fleeing to Armenia'*, 12 april 2023; Azatutyun, *Another Azeri soldier detained in Armenia*, 13 april 2023; Azbarez, *Second Azerbaijani soldier arrested in Armenia*, 13 april 2023; Armenpress, *Second Azeri soldier found and taken into custody by Armenian authorities*, 13 april 2023.

²¹⁰ Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Azerbaijan, *No:206/23, Press release on infliction of torture against captured Azerbaijani servicemen by Armenia*, 13 april 2023; OC Media, *Second Azerbaijani soldier captured in Armenia*, 14 april 2023.

²¹¹ OC Media, *Azerbaijani soldier who crossed into Armenia charged with murder*, 19 april 2023; Azatutyun, *Azeri soldier sentenced for murder in Armenia*, 21 juni 2023.

²¹² Asbarez, *Azerbaijani soldier gets 11.5-year jail term in Armenia*, 8 mei 2023; Trend, *Azerbaijani soldier's life imprisonment by Armenia implies Yerevan's next anti-Baku plot*, 6 december 2023.

²¹³ Report, *Serviceman Huseyn Akhundov: 'I am happy to return to Azerbaijan'*, 13 december 2023; APA, *Azerbaijani servicemen Huseyn Akhundov and Agshin Babirov released from captivity*, 13 december 2023.

Er is geen informatie beschikbaar over strafrechtelijke veroordelingen in de verslagperiode wegens desertie uit het Azerbeidzjaanse leger.²¹⁴

3.1.2.11 Samenstelling van de militaire reserve

De Wet over de militaire dienstplicht en militaire dienst noemt de categorieën personen die deel uitmaken van de militaire reserve.²¹⁵ Deze omvat mannen die als dienstplichtigen een actieve militaire dienst hebben vervuld.²¹⁶ Zodra de namen van de dienstplichtigen zijn verwijderd uit het personeelsbestand van een militaire eenheid, maken zij deel uit van de militaire reserve.²¹⁷ Verder omvat de militaire reserve mannen die vrijstelling van de militaire dienstplicht in vreedstijd hebben gekregen.²¹⁸ Mannen die ongeschikt zijn bevonden voor militaire dienst in vreedstijd en beperkt geschikt voor oorlogstijd, maken eveneens deel uit van de militaire reserve. Zij worden iedere drie jaar opnieuw onderzocht, totdat zij 35 jaar oud zijn.²¹⁹ Voorts omvat de militaire reserve personen die als beroepsmilitairen in het leger hebben gediend.²²⁰ Daarbij kan het gaan om beroepsmilitairen met een contract voor bepaalde tijd. Iemand die de actieve militaire dienst heeft afgerond, kan er voor kiezen om in het leger te blijven werken op basis van een contract van drie jaar. Hij kan zich daarvoor tot zijn 28ste aanmelden. De beginrang van een dergelijke beroepsmilitair is soldaat der eerste klasse, waarna hij kan doorgroeien tot senior sergeant. Hij kan tot zijn 45ste in het leger blijven werken, waarna hij met pensioen kan.²²¹ Het kan ook gaan om een vrouw die op vrijwillige basis of op contractbasis een actieve militaire dienst heeft vervuld.²²²

Tot de militaire reserve behoren niet degenen die vrijstelling van de militaire dienstplicht hebben gekregen in zowel vreedstijd als oorlogstijd in verband met een ziekte.²²³ Verder omvat de militaire reserve niet degenen die de leeftijdsgrens voor reservisten hebben bereikt (zie paragraaf 3.1.2.12).²²⁴ De militaire reserve omvat evenmin personen die zijn veroordeeld tot een langdurige gevangenisstraf of tot levenslang wegens een ernstig of zeer ernstig misdrijf.²²⁵ Voorts omvat de militaire reserve geen buitenlanders en staatlozen die tijdens hun actieve militaire dienst op basis van een contract het land gedwongen zijn uitgezet of van wie het contract is geannuleerd.²²⁶ Tot slot omvat de militaire reserve geen personen van wie het staatsburgerschap van Azerbeidzjan is beëindigd.²²⁷

²¹⁴ Vertrouwelijke bron, januari 2024; vertrouwelijke bron, maart 2024.

²¹⁵ Hoofdstuk 8 van de Wet over de militaire dienstplicht en militaire dienst.

²¹⁶ Artikel 43.1 van de Wet over de militaire dienstplicht en militaire dienst; DCAF, *The rights of conscripts in Eastern Europe, Central Asia, and the South Caucasus*, 29 juni 2021, p. 27; APA, *Azerbaijani president signs order on conscription and release to the reserve*, 16 augustus 2023; AZERTAC, *Activities on discharge of servicemen who completed military service continue*, 8 oktober 2023; Ministry of Defense of the Republic of Azerbaijan, *Another group of servicemen who completed their active military service is discharged*, 5 januari 2024.

²¹⁷ Artikel 43.2 van de Wet over de militaire dienstplicht en militaire dienst.

²¹⁸ Artikel 43.1 van de Wet over de militaire dienstplicht en militaire dienst.

²¹⁹ Artikel 20.3 van de Wet over de militaire dienstplicht en militaire dienst.

²²⁰ Artikel 44.2 van de Wet over de militaire dienstplicht en militaire dienst; AZERTAC, *Group of servicemen whose service period ended has been discharged, defense ministry*, 3 oktober 2023.

²²¹ AzerNews, *Age limit for military service in Azerbaijan changes*, 28 november 2023; Fakt Yoxla, *The minimum service period of servicemen in Azerbaijan will be longer than in many countries*, 28 december 2023; vertrouwelijke bron, januari 2024.

²²² Artikel 44.2 van de Wet over de militaire dienstplicht; vertrouwelijke bron, januari 2024.

²²³ Artikel 42.0.2 van de Wet over de militaire dienstplicht en militaire dienst.

²²⁴ Artikel 42.0.1 van de Wet over de militaire dienstplicht en militaire dienst.

²²⁵ Artikel 42.0.3 van de Wet over de militaire dienstplicht en militaire dienst.

²²⁶ Artikel 42.0.4 van de Wet over de militaire dienstplicht en militaire dienst.

²²⁷ Artikel 42.0.5 van de Wet over de militaire dienstplicht en militaire dienst.

3.1.2.12 Groepen binnen de militaire reserve
Reservisten zijn op basis van hun rang²²⁸ en leeftijd onderverdeeld in drie groepen. De eerste groep, die bij een mobilisatie als eerste een oproep ontvangt, omvat reservisten:

- met een onderofficiersrang of lager tot 35 jaar;
- met een subalterne officiersrang tot 50 jaar;
- met de rang van majoor of luitenant-kolonel tot 50 jaar;
- met de rang van kolonel tot 55 jaar;
- met een generaalsrang tot 60 jaar.²²⁹

De tweede groep omvat reservisten met een onderofficiersrang of lager tot 45 jaar.

De derde groep, die als laatste wordt gemobiliseerd, omvat reservisten:

- met een onderofficiersrang of lager tot 50 jaar;
- met een subalterne officiersrang tot 55 jaar;
- met de rang van majoor of luitenant-kolonel tot 55 jaar;
- met de rang van kolonel tot 60 jaar;
- met een generaalsrang tot 65 jaar.

3.1.2.13 Training van reservisten

Reservisten met een officiersrang kunnen in vreedetijd een oproep krijgen om deel te nemen aan militaire trainingen, militaire inspecties en speciale bijeenkomsten.²³⁰ Reservisten uit de eerste groep mogen maximaal vijf keer worden opgeroepen voor een training van maximaal twee maanden. Dit mag niet meer dan een keer per jaar gebeuren.²³¹ Reservisten uit de tweede groep mogen maximaal drie keer worden opgeroepen voor een training van maximaal twee maanden. Dit mag niet meer dan een keer per jaar gebeuren.²³² Reservisten uit de derde groep mogen maximaal een keer voor een training van maximaal een maand worden opgeroepen.²³³ Volgens verschillende bronnen ontvingen de meeste reservisten geen oproep voor trainingen.²³⁴ Uit berichtgeving van het ministerie van Defensie volgt dat er in de verslagperiode meerdere reservistentrainingen plaatsvonden.²³⁵

²²⁸ Ingevolge artikel 30.2 van de Wet over de militaire dienst ziet het militaire rangenstelsel bij de landmacht er als volgt uit: Soldaten: soldaat (*əsgər*), soldaat der eerste klasse (*baş əsgər*). Onderofficieren: junior sergeant (*kiçik çavuş*), sergeant (*çavuş*), senior sergeant (*baş çavuş*), junior vaandrig (*kiçik gizir*), vaandrig (*gizir*), senior vaandrig (*baş gizir*). Subalterne officieren: junior luitenant (*kiçik leytenant*), luitenant (*leytenant*), senior luitenant (*baş leytenant*), kapitein (*kapitan*). Hoofdofficieren: majoor (*mayor*), luitenant-kolonel (*polkovnik-leytenant*), kolonel (*polkovnik*). Opperofficieren: generaal-majoor (*general-mayor*), luitenant-generaal (*general-leytenant*), kolonel-generaal (*general-polkovnik*), legergeneraal (*ordu generali*).

²²⁹ Artikel 44.1 van de Wet over de militaire dienstplicht en militaire dienst.

²³⁰ Artikel 45.1 van de Wet over de militaire dienstplicht en militaire dienst.

²³¹ Artikel 45.2.1 van de Wet over de militaire dienstplicht en militaire dienst.

²³² Artikel 45.2.2 van de Wet over de militaire dienstplicht en militaire dienst.

²³³ Artikel 45.2.3 van de Wet over de militaire dienstplicht en militaire dienst.

²³⁴ Turan, *Ruslan Izzetli is being drafted again*, 31 januari 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024.

²³⁵ Ministry of Defense of the Republic of Azerbaijan, *A military training session will be held in a military unit*, 24 oktober 2021; Ministry of Defense of the Republic of Azerbaijan, *Training session for reservists is being held*, 21 januari 2022; Ministry of Defense of the Republic of Azerbaijan, *Training session for reservists continues*, 16 juli 2022; Ministry of Defense of the Republic of Azerbaijan, *Reservists accomplished practical shooting exercises*, 25 april 2023; Ministry of Defense of the Republic of Azerbaijan, *Next training session for reservists is being held*, 16 mei 2023; Ministry of Defense of the Republic of Azerbaijan, *Reservists' training session continues*, 8 juni 2023; Ministry of Defense of the Republic of Azerbaijan, *Practical shooting exercises were performed during training session*, 14 juni 2023; Ministry of Defense of the Republic of Azerbaijan, *Reservists' training session ended*, 17 juni 2023; Ministry of Defense of the Republic of Azerbaijan, *The next training session is being held with reservists*, 5 september 2023; Ministry of Defense of the Republic of Azerbaijan, *Reservists' training session ended*, 8 september 2023; APA, *Reservists' training session commences, Azerbaijan's defense ministry says*, 12 februari 2024; Caliber.Az, *Azerbaijani reservists improve combat skills*, 12 februari 2024; AzerNews, *Conducted training with reserve group in accordance with 2024 training plan*, 17 februari 2024; AzerNews, MoD: *Training session with reservists ends*, 25 februari 2024.

- 3.1.2.14 Mobilisatie
Burgers die deel uitmaken van de militaire reserve en zij die geen uitstel van mobilisatie hebben, worden afhankelijk van de opschaling van het leger in tranches van de bovengenoemde opeenvolgende groepen (zie paragraaf 3.1.2.12) opgeroepen voor mobilisatie wanneer er een mobilisatie wordt afgekondigd.²³⁶ Volgens een bron zijn er na de Tweede Karabach-oorlog van 2020 geen reservisten gemobiliseerd.²³⁷
- 3.1.2.15 Gedeeltelijke mobilisatie van september 2020
Op 28 september 2020 ondertekende president Aliyev decreet nummer 2280 dat betrekking had op een gedeeltelijke mobilisatie.²³⁸ De Staatsdienst voor Mobilisatie en Dienstplicht riep een deel van de reservisten uit de eerste groep op voor specifieke taken, omdat er voldoende personeel in actieve militaire dienst was en er voldoende vrijwilligers met recente gevechtservaring waren.²³⁹ Het is niet bekend hoeveel reservisten in het kader van de gedeeltelijke mobilisatie van september 2020 precies zijn opgeroepen. Volgens verschillende bronnen is er maar een beperkt deel van de reservisten opgeroepen. Daarbij ging het voornamelijk om reservisten die drie of vier jaar daarvoor waren afgezwaaid, om reservisten met bepaalde specialisaties en om reserveofficieren. Omdat de Tweede Karabach-oorlog maar 44 dagen duurde, zijn reservisten met minder recente ervaring niet opgeroepen.²⁴⁰
- 3.1.2.16 Demobilisatie na de Tweede Karabach-oorlog
Op 1 december 2020 ondertekende president Aliyev het decreet dat zag op de demobilisatie van bepaalde categorieën reservisten die waren gemobiliseerd in het kader van decreet nummer 2280 van 28 september 2020. Deze demobilisatie startte op 2 december 2020 en had onder meer betrekking op militairen met drie of meer kinderen, militairen die de voogdij hadden over iemand met lichamelijke beperkingen, militairen die gewond waren geraakt en militairen die studeerden in het hoger onderwijs.²⁴¹ Het demobilisatieproces van de andere militairen startte op 25 december 2020 en liep volgens de planning door tot 15 april 2021. Deze demobilisatie verliep stapsgewijs, omdat er een militaire dreiging bleef bestaan.²⁴² Volgens een bron waren binnen zes maanden alle reservisten gedemobiliseerd.²⁴³ Volgens een andere bron is er geen informatie beschikbaar waaruit volgt dat er na 15 april 2021 nog reservisten waren die niet gedemobiliseerd waren. Evenmin is er informatie beschikbaar waaruit volgt dat er personen in staat van beschuldiging zijn gesteld dan wel zijn veroordeeld wegens het niet voldoen aan hun militaire verplichtingen als lid van de militaire reserve.²⁴⁴

²³⁶ Artikel 14.2 van de Wet over mobilisatievoorbereiding en mobilisatie.

²³⁷ Vertrouwelijke bron, februari 2024.

²³⁸ Reuters, *Azerbaijan declares partial military mobilisation – president's decree*, 28 september 2020; AA, *Azerbaijan declares partial military mobilization*, 28 september 2020.

²³⁹ AZERTAC, *Azerbaijan's ministry of defence addresses volunteers who want to join fighting*, 30 september 2020; vertrouwelijke bron, februari 2024.

²⁴⁰ Vertrouwelijke bron, februari 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024.

²⁴¹ Turan, *Ilham Aliyev announced partial demobilization*, 1 december 2020; Caucasian Knot, *Partial demobilization announced in Azerbaijan*, 2 december 2020.

²⁴² AZERTAC, *Azerbaijan's defense ministry: "A phase-by-phase discharge of citizens called up for military service on mobilization is expected in nearest time"*, 23 december 2020; Ministry of Defense of the Republic of Azerbaijan, *The process of a phase-by-phase demobilization of citizens called up for military service on mobilization started*, 25 december 2020; AzerNews, *Azerbaijan announces demobilization of military servicemen*, 25 december 2020; AzerNews, *Defence minister signs order on demobilization in army*, 26 december 2020.

²⁴³ Vertrouwelijke bron, februari 2024.

²⁴⁴ Vertrouwelijke bron, februari 2024.

3.1.3 *Leden van oppositiepartijen en politieke activisten*

In de verslagperiode stelden de Azerbeidzjaanse autoriteiten zich in toenemende mate intolerant op jegens de politieke oppositie (zie hieronder) en op het gebied van de vrijheid van meningsuiting in het algemeen (zie paragraaf 3.2.1).²⁴⁵

3.1.3.1 Wet over de politieke partijen

Op 11 januari 2023 ondertekende president Aliyev de Wet over de politieke partijen. Deze verving een gelijknamige wet uit 1992.²⁴⁶ Deze wet perkte de pluriformiteit van het politieke landschap verder in.²⁴⁷ Op grond van deze wet was het een politieke partij niet toegestaan om zonder overheidsregistratie te functioneren.²⁴⁸ Een van de vereisten voor registratie is dat een politieke partij minstens 5.000 leden telt.²⁴⁹ Als het aantal leden na registratie daalt tot onder de 4.500, kan een partij na een rechtelijke uitspraak worden opgeheven.²⁵⁰ Deze wet had gevolgen voor het aantal politieke partijen in het land. Tot 2022 had het ministerie van Justitie 59 politieke partijen geregistreerd.²⁵¹ Vanaf 11 januari 2023 kregen deze politieke partijen 180 dagen de tijd om aan de wettelijke vereisten te voldoen.²⁵² Op 18 juli 2023 berichtte het ministerie van Justitie dat 31 partijen hadden besloten om zichzelf op te heffen en dat 27 andere partijen de vereiste stukken voor herregistratie hadden ingediend.²⁵³ Daarbij ging het onder meer om ledenlijsten met namen, geboortedata, adressen, telefoonnummers en andere persoonsgegevens van de partijleden.²⁵⁴ Op 17 juli 2023 stuurde het ministerie van Justitie een brief aan de parlementaire Republikeins Alternatief Partij (*Respublikaçı Alternativ Partiyası*, ReAl) met de mededeling dat het lidmaatschap van een groot aantal leden op de ingediende ledenlijst niet geverifieerd kon worden, waardoor de drempel van 5.000 leden niet gehaald was. De twee oudste oppositiepartijen, de Volksfrontpartij en de Məsavat Partij, ontvingen op 19 juli 2023 brieven van soortgelijke strekking.²⁵⁵ Op 9 september 2023 maakte het ministerie van Justitie zonder nadere uitleg bekend dat het tot dan toe negentien partijen had geregistreerd, waaronder ReAl, de Volksfrontpartij en de Məsavat Partij.²⁵⁶ Volgens verschillende bronnen waren begin 2024 26 partijen geregistreerd.²⁵⁷

²⁴⁵ Vertrouwelijke bron, maart 2024.

²⁴⁶ Global Voices, *And then there were none – how political parties are disappearing in Azerbaijan*, 18 juli 2023; JAMnews, *New law "on political parties" being prepared in Azerbaijan: Opinions of politicians*, 29 juli 2022; JAMnews, *Azerbaijan softens requirements in draft law "On political parties"*, 22 november 2022.

²⁴⁷ Freedom House, *Freedom in the world 2024, Azerbaijan*, 29 februari 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024

²⁴⁸ Artikel 4.7 van de Wet over de politieke partijen.

²⁴⁹ Artikel 6.1 van de Wet over de politieke partijen.

²⁵⁰ Artikel 9.3.4 van de Wet over de politieke partijen.

²⁵¹ Eurasianet, *Azerbaijan's top opposition parties allowed to continue operating*, 15 september 2023; ODIHR, *Azerbaijan, early presidential election, 7 februari 2024: Interim report*, 23 januari 2024, p. 6; Central Election Commission of the Republic of Azerbaijan, *Information on political parties included in state registration in the Republic of Azerbaijan*, <https://www.msk.gov.az/en/parties/generalinformation/2022>, geraadpleegd op 15 mei 2024.

²⁵² Artikel 30.1 van de Wet over de politieke partijen.

²⁵³ De Vrije Democratenpartij (*Azad Demokratlar Partiyası*, ADP) van Sülhəddin Akbar (Sülhəddin Əkbər), diende in juli 2023 geen registratieverzoek in, omdat zij maar 1.500 leden had; Novator, *Azad Demokratlar Partiyası tarixə qovuşur?* (Schrijft de Vrije Democratenpartij geschiedenis?), 10 juli 2023; Turan, *27 parties applied to the Ministry of Justice for re-registration*, 18 juli 2023; Trend, *Several political parties in Azerbaijan voluntarily terminate their activities*, 18 juli 2023.

²⁵⁴ Artikel 20.10 van de Wet over de politieke partijen.

²⁵⁵ Turan, *The ministry of justice also refused the "Musavat" party*, 19 juli 2023; JAMnews, *Azerbaijani ministry of justice refuses to re-register major opposition parties*, 20 juli 2023; Turan, *Even if Musavat is not registered, the party will continue to fight – Arif Hajily*, 22 juli 2023; Eurasianet, *Azerbaijan's leading opposition parties face threat of dissolution*, 1 augustus 2023; Turan, *New leadership of "REAL" Party formed*, 6 november 2023.

²⁵⁶ Turan, *The parties have been re-registered. What's next?*, 11 september 2023; Eurasianet, *Azerbaijan's top opposition parties allowed to continue operating*, 15 september 2023; Heinrich Böll Stiftung, *Snap elections in Azerbaijan's political quagmire*, 6 februari 2024.

²⁵⁷ ODIHR, *Azerbaijan, early presidential election, 7 februari 2024: Interim report*, 23 januari 2024, p. 6; vertrouwelijke bron, februari 2024.

3.1.3.2 Volksfrontpartij

De Volksfrontpartij is een buitenparlementaire oppositiepartij die gerekend wordt tot de traditionele oppositie.²⁵⁸ Deze nationalistische partij stond sinds 2001 onder leiding van Ali Karimli (Əli Kərimli).²⁵⁹ In september 2023 was deze partij opnieuw geregistreerd.²⁶⁰ Deze partij boycotte de presidentsverkiezingen van 2024.²⁶¹

Partijleden met een zichtbaarder profiel – prominente leden en activistische leden – konden problemen ondervinden. Zo konden volgens verschillende bronnen prominente leden van de Volksfrontpartij geen baan vinden. Partijactivisten, die bijvoorbeeld deelnamen aan demonstraties (zie paragraaf 1.2.5), konden hun baan of huurwoning verliezen of moeilijk aan een baan komen.²⁶² In de verslagperiode verschenen er in de Engelstalige media tientallen berichten over activistische leden van de Volksfrontpartij die te maken kregen met problemen van de zijde van de autoriteiten, zoals mishandeling, arrestatie en administratiefrechtelijke of strafrechtelijke vervolging. Zij hadden bijvoorbeeld kritiek geleverd op de sociale media of deelgenomen aan vreedzame demonstraties. In een aantal gevallen volgde er een administratieve hechtenis wegens hooliganisme (artikel 510 WvAO) of het niet opvolgen van politiebevelen (artikel 535.1 WvAO). In sommige gevallen volgde er een strafrechtelijke veroordeling. Daarbij waren de aanklachten soms drugsgelateerd, bijvoorbeeld op grond van artikel 234.4.3 WvS (grootschalige drugshandel).²⁶³ Volgens een bron vonden de arrestaties van leden van de

²⁵⁸ Altay Goyushov & Ilkin Huseynli, Halted democracy: Government hijacking of the new opposition in Azerbaijan. In: Olaf Leiß, *Politik und Gesellschaft im Kaukasus. Eine unruhige Region zwischen Tradition und Transformation*, Springer VS, 2019, p. 27-51, 28; OC Media, *Opinion: Azerbaijan's traditional opposition needs to appeal to the young*, 5 november 2019.

²⁵⁹ Open Democracy, *100 days in, even Azerbaijan's opposition backs Nagorno-Karabakh blockade*, 30 maart 2023; Turan, *Ali Karimli re-elected as chairman of the Popular Front Party of Azerbaijan*, 24 juni 2023; Freedom House, *Freedom on the net 2023, Azerbaijan*, 4 oktober 2023; vertrouwelijke bron, oktober 2023.

²⁶⁰ Turan, *Ministry of justice registers Party of People's Front of Azerbaijan*, 9 september 2023; Eurasianet, *Azerbaijan's top opposition parties allowed to continue operating*, 15 september 2023.

²⁶¹ Eurasianet, *Azerbaijan's top opposition parties to continue election boycott streak*, 20 december 2023; OC Media, *Azerbaijan's main opposition parties boycott the presidential elections*, 20 december 2023.

²⁶² Vertrouwelijke bron, februari 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024; vertrouwelijke bron.

²⁶³ Turan, *PPFA activist Anar Huseynov arrested for 30 days*, 21 januari 2023; Turan, *PPFA and DME report arrests of their activists after march on Shehid Alley*, 25 januari 2023; Turan, *PPFA activist Elnur Hasanov arrested for 30 days*, 31 januari 2023; Turan, *PPFA activist Orkhan Bakhyshly arrested for 30 days*, 2 februari 2023; Turan, *Court of Appeal leaves PPFA activist under administrative arrest*, 4 februari 2023; Turan, *Court of Appeal leaves PPFA activist under arrest*, 8 februari 2023; Turan, *PPFA activist arrested for 25 days*, 21 februari 2023; AIW, *Political activist arrested over social media post*, 21 februari 2023; Turan, *PPFA activist Zamin Salayev on hunger strike for 21 days*, 28 februari 2023; USDoS, *Azerbaijan 2022 human rights report*, 20 maart 2023, p. 34; Turan, *Two PPFA activists were subjected to administrative arrests*, 31 maart 2023; Eurasianet, *The hunger strike: A tested tactic by Azerbaijan's jailed activists*, 6 april 2023; Turan, *Two PPFA activists subjected to administrative punishments*, 10 april 2023; JAMnews, *Imprisoned oppositionist on hunger strike for three months*, 9 mei 2023; Turan, *PPFA activist arrested for 30 days*, 29 mei 2023; Turan, *Zamin Salaev resumed his hunger strike*, 11 juli 2023; Turan, *Court arrests PPFA activist for three months*, 27 juli 2023; Turan, *The Supreme Court upheld the verdict of the PPFA activist*, 22 augustus 2023; Turan, *PPFA activist Farid Aliyev arrested for 30 days*, 18 september 2023; Turan, *The Court of Appeal left the PPFA activist in custody*, 21 september 2023; RFE/RL, *Azerbaijani opposition leader's bodyguard jailed on 'politically motivated' charge*, 6 oktober 2023; Turan, *Bodyguard of the PPFA head was arrested*, 6 oktober 2023; Turan, *PPFA activist Ramin Akhmedov arrested for 30 days*, 12 oktober 2023; RFE/RL, *Azerbaijani opposition activist sentenced to 20 days in jail on hooliganism charge*, 17 oktober 2023; Turan, *PPFA activist Orkhan Bakhysh arrested for 20 days*, 17 oktober 2023; Turan, *The court of appeal left Ali Kerimli's bodyguard under arrest*, 19 oktober 2023; Turan, *A PPFA activist has been detained*, 20 oktober 2023; Turan, *Public activist Mohaddin Orujev arrested for 30 days*, 20 oktober 2023; Turan, *Two activists of Party of People's Front of Azerbaijan (PPFA) arrested under administrative procedure*, 21 oktober 2023; Turan, *A PPFA activist said he was beaten by persons in plainclothes*, 24 oktober 2023; Turan, *"For the usual criticism in social networks, people are either prosecuted..."*, 25 oktober 2023; Turan, *A PPFA activist who disappeared in August was found in an isolation cell*, 25 oktober 2023; JAMnews, *Azerbaijani activists claim violence at the hands of law enforcement*, 26 oktober 2023; Turan, *Activist PPFA suffered a heart attack in jail*, 6 november 2023; Turan, *PPFA activist detained by persons in plain clothes*, 28 november 2023; Turan, *Elnur Hasanov was arrested for 3 months*, 30 november 2023; Turan, *A PPFA activist has declared a hunger strike in prison*, 29 december 2023; Turan, *PPFA activist imprisoned in a punishment cell*, 4 februari 2024; Turan, *PPFA activist beaten in police custody*, 6 februari 2024; Turan, *PPFA activist is re-imprisoned in a punishment cell*, 22 februari 2024; Turan, *The court of appeal has kept the opposition activist in custody*, 19 maart 2024; Turan, *The court arrested PPFA activist for 4 months on drug charges*, 21 maart 2024; Turan, *Sahib Mammadzade – a victim*

Volksfrontpartij vaak slechts plaats om een signaal af te geven aan anderen om niet te gaan demonstreren of om geen kritiek te gaan leveren.²⁶⁴ Volgens een andere bron verschenen er doorgaans onmiddellijk berichten op de sociale media wanneer er arrestaties van leden van de Volksfrontpartij plaatsvonden. De belangrijkste onafhankelijke Azerbeidzjaanse mediakanalen namen deze berichten vervolgens over.²⁶⁵ Op 18 maart 2024 publiceerde de Unie voor de Vrijheid van Politieke Gevangenen in Azerbeidzjan (*Union for the Freedom of Political Prisoners of Azerbaijan*, UFPPA) een lijst met namen van 288 politieke gevangenen, onder wie 9 leden van de Volksfrontpartij.²⁶⁶

Volgens verschillende bronnen ervoeren reguliere leden van de Volksfrontpartij over het algemeen in het dagelijkse leven geen belemmeringen en/of ernstige discriminatie vanwege hun partijlidmaatschap.²⁶⁷

3.1.3.3 Mūsavat Partij

De Mūsavat Partij is een buitenparlementaire oppositiepartij die eveneens behoort tot de traditionele oppositie.²⁶⁸ Deze nationalistische partij stond in de verslagperiode onder leiding van Arif Hajili (Arif Hacıli). Hij was sinds 2014 partijvoorzitter.²⁶⁹ In september 2023 was deze partij opnieuw geregistreerd.²⁷⁰ Deze partij nam niet met een eigen kandidaat deel aan de presidentsverkiezingen van 2024.²⁷¹

Partijleden met een zichtbaarder profiel – prominente leden en activistische leden – konden problemen ondervinden. Zo konden volgens verschillende bronnen prominente leden van de Mūsavat Partij geen baan vinden. Partijactivisten, die bijvoorbeeld deelnamen aan demonstraties (zie paragraaf 1.2.5), konden hun baan of huurwoning verliezen of moeilijk aan een baan komen²⁷² In de verslagperiode verschenen er in de Engelstalige media meerdere berichten van activistische leden van de Mūsavat Partij die te maken kregen met problemen van de zijde van de autoriteiten, zoals mishandeling, arrestatie en administratiefrechtelijke of strafrechtelijke vervolging. Zij hadden bijvoorbeeld deelgenomen aan vreedzame demonstraties. In een aantal gevallen volgde er een administratieve hechtenis wegens het niet opvolgen van politiebevelen (artikel 535.1 WvAO). In een geval volgde er een strafrechtelijke veroordeling (zie paragraaf 5.3).²⁷³ Volgens

of a police provocation, according to the relatives of the PFPA activist, 22 maart 2024; Turan, PFPA activist N.Ahmedov stopped his hunger strike on the 16th day, 27 maart 2024; Turan, Court in Baku sentences oppositionist to 5 years of imprisonment, 1 april 2024; Turan, PFPA condemned the latest "repressions" in the country, 3 april 2024; Turan, 76-year-old member of PPFA detained in Dashkesan, 4 april 2024; Turan, PFPA activist sentenced to 6 years in prison, 7 april 2024; Turan, The PFPA activist was given a tougher punishment regime, 18 april 2024; IRFS, As a result of the hunger strike in the pre-trial detention center, the health condition of oppositionist E. Hasanov worsened, 22 april 2024; Turan, A PFPA activist has been on a dry hunger strike for the sixth day, 23 april 2024.

²⁶⁴ Vertrouwelijke bron, februari 2024.

²⁶⁵ Vertrouwelijke bron, mei 2024.

²⁶⁶ UFPPA, *List of political prisoners*, 18 maart 2024.

²⁶⁷ Vertrouwelijke bron, februari 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024.

²⁶⁸ Altay Goyushov & Ilkin Huseynli, *Halted democracy: Government hijacking of the new opposition in Azerbaijan*, 2019, p. 28; OC Media, *Opinion: Ilham Aliyev's anti-Europe speech foreshadows big changes in Azerbaijan*, 6 december 2019.

²⁶⁹ Turan, *Arif Hajili re-elected head of Musavat*, 13 oktober 2019; Turan, *"Musavat" is preparing for the congress*, 2 april 2024; vertrouwelijke bron, oktober 2023.

²⁷⁰ Turan, *Ministry of justice re-registers "Musavat Party"*, 9 september 2023; Eurasianet, *Azerbaijan's top opposition parties allowed to continue operating*, 15 september 2023.

²⁷¹ Turan, *"Musavat" refused to participate in the presidential elections*, 15 december 2023; Reuters, *Opposition parties reject Azerbaijan's snap election call as undemocratic*, 18 december 2023.

²⁷² JAMnews, *In Azerbaijan, one can be fired for political views. Stories*, 28 december 2023; Meydan TV, *Political activism costs jobs in Azerbaijan*, 2 januari 2024; vertrouwelijke bron.

²⁷³ Turan, *Musavat activist Rovshan Huseynov detained*, 13 oktober 2021; Caucasian Knot, *"Musavat" Party activist arrested in Azerbaijan*, 14 oktober 2021; Turan, *Musavat Party activist arrested for 25 days*, 14 oktober 2021; Turan, *Court of Appeal kept "Musavat" member in custody*, 29 oktober 2021; Turan, *Tofiq Yagublu claims police*

verschillende bronnen berichtten de belangrijkste onafhankelijke Azerbeidzjaanse mediakanalen doorgaans wanneer leden van de Müsavat Partij problemen ondervonden van de zijde van de autoriteiten.²⁷⁴ Op 18 maart 2024 publiceerde de UFPPA een lijst met namen van 288 politieke gevangenen, onder wie 2 leden van de Müsavat Partij.²⁷⁵

Volgens verschillende bronnen ervoeren reguliere leden van de Müsavat Partij over het algemeen in het dagelijkse leven geen belemmeringen en/of ernstige discriminatie vanwege hun partijlidmaatschap.²⁷⁶

3.1.3.4

Azerbeidzjan Democratie en Welvaartspartij

In de verslagperiode kreeg ook de Azerbeidzjan Democratie en Welvaartspartij (*Azərbaycan Demokratiya və Rifah Partiyası*, ADR) te maken met tegenwerking. In 2014 richtte Qubad İbadoglu de Azerbeidzjan Democratie en Welvaartsbeweging op. Nadien probeerde hij deze beweging om te vormen tot de ADR, maar de autoriteiten wezen sinds februari 2021 alle registratieverzoeken af.²⁷⁷ İbadoglu was sinds september 2021 in Londen werkzaam als onderzoeker.²⁷⁸ Op 27 juni 2023 richtte hij in Londen samen met Jamil Hasanli (Cəmil Həsənli) en Arif Mammadov (Arif Məməmədov) het Azerbeidzjaans jongereneducatiefonds (*Azerbaijani Youth Educational Foundation*) op.²⁷⁹ Begin juli 2023 keerde hij voor een familiebezoek terug naar Bakoe.²⁸⁰ Ruim een week na zijn terugkeer, op 23 juli 2023, arresteerden de autoriteiten hem en zijn echtgenote. Hij werd beschuldigd van de verkoop van vervalst geld (artikel 204.3.1 WvS), nadat de dag daarvoor bij huiszoekingen in zijn kantoor, appartement en zomerhuis 40.000 dollar zou zijn aangetroffen.²⁸¹ Op 25 augustus 2023 berichtte de dochter van İbadoglu dat hem

tortured him, 1 december 2021; RFE/RL, Azerbaijani police severely beat opposition politician, activists, 2 december 2021; HRW, *Azerbaijan: Opposition leader beaten in custody*, 3 december 2021; Turan, *"Musavat" activist said he was summoned to the police for his publication in Tik-Tok*, 25 januari 2022; Caucasian Knot, *"Musavat" Party activist Badalov arrested by political motives, his party colleagues suggest*, 2 juni 2022; Caucasian Knot, *"Musavat" Party activist Aziz Mamiev arrested for 30 days*, 21 juli 2022; Turan, *Aziz Mamiyev, "Musavat" Party activist arrested for 30 days*, 21 juli 2022; Turan, *Musavat activist arrested for 30 days*, 27 juli 2022; Meydan TV, *Advisor to the head of opposition party Musavat arrested after helping to organize a protest*, 28 juli 2022; Turan, *The court of appeal rejected the Musavat member's complaint against administrative arrest*, 6 augustus 2022; Turan, *Activist deported from Germany sentenced to seven years*, 28 september 2022; Turan, *"Musavat" press secretary detained "by mistake"*, 11 november 2022; Turan, *"Musavat" party reported short-term detentions of party activists*, 12 november 2022; Turan, *"Musavat" Party member questioned by police for hours*, 18 januari 2023; IPD, *Yet, another political activist is deported from Germany and convicted*, 1 maart 2023; Eurasianet, *Azerbaijan: Opposition activist swept up in arrests wave ahead of presidential election*, 15 december 2023; HRW, *Azerbaijan: Prominent opposition figure arrested*, 19 december 2023; JAMnews, *Prominent Azerbaijani opposition figure remains under arrest*, 16 april 2024.

²⁷⁴ Vertrouwelijke bron, mei 2024; vertrouwelijke bron, mei 2024.

²⁷⁵ UFPPA, *List of political prisoners*, 18 maart 2024.

²⁷⁶ Vertrouwelijke bron, februari 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024; vertrouwelijke bron, mei 2024; vertrouwelijke bron, mei 2024.

²⁷⁷ Caucasian Knot, *A rally demanding registration of "Azerbaijan Democracy and Welfare" party held in Baku*, 24 augustus 2022; Eurasianet, *Azerbaijani political parties struggle amid new restrictive law*, 27 januari 2023; USDoS, *Azerbaijan 2022 human rights report*, 20 maart 2023, p. 33; OCCRP, *Azerbaijan detains well-known opposition leader*, 24 juli 2023; Blankspot, *Prominent oppositionist arrested in Azerbaijan*, 30 juli 2023; CPJ, *Azerbaijani journalist Rufat Muradli sentenced to 30 days in jail*, 4 december 2023.

²⁷⁸ The Guardian, *Health of LSE academic detained in Azerbaijan at risk, say family*, 14 september 2023; Gubad İbadoglu, *Curriculum Vitae*, <https://www.lse.ac.uk/international-relations/assets/documents/people-pages/ibadoghlu-gubad-CV-2021.pdf>, geraadpleegd op 15 mei 2024.

²⁷⁹ Eurasianet, *Prominent Azerbaijani oppositionist arrested, allegedly tortured*, 25 juli 2023; Charity Commission for England and Wales, *Azerbaijani Youth Educational Foundation*, <https://register-of-charities.charitycommission.gov.uk/charity-search/-/charity-details/5221284/full-print>, geraadpleegd op 15 mei 2024.

²⁸⁰ Turan, *Deputy Vugar Bayramov about arrest of his brother – Gubad İbadoglu*, 26 juli 2023; IWPR, *Azerbaijan: Opposition figure remains in detention*, 9 augustus 2023; vertrouwelijke bron, januari 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024.

²⁸¹ OC Media, *Azerbaijani opposition party chair detained for 'collusion with a terrorist organisation'*, 25 juli 2023; JAMnews, *Contrary to the ECHR ruling, arrested oppositionist in Azerbaijan not provided with serious medical care*, 5 oktober 2023; Turan, *ADR condemns the extension of İbadoglu's arrest and demands his release*, 18 november 2023.

eveneens het bewaren en verspreiden van religieus extremistisch materiaal (artikel 167-3.1 WvS) was tegengeworpen. Het zou daarbij gaan om boeken van Fethullah Gülen (zie paragraaf 3.2.2.5). Op 22 april 2024 willigde een rechtbank het verzoek in om hem onder huisarrest te plaatsen. Tegen het einde van de verslagperiode was er geen uitspraak in zijn zaak bekend.²⁸²

Naast Ibadoglu waren er verschillende activisten van de ADR die te maken kregen met problemen van de zijde van de autoriteiten, zoals mishandeling, arrestatie en administratiefrechtelijke vervolging. Zij hadden bijvoorbeeld kritiek geleverd op de sociale media. In een aantal gevallen volgde er een administratiefrechtelijke veroordeling wegens hooliganisme (artikel 510 WvAO) of het niet opvolgen van politiebevelen (artikel 535.1 WvAO).²⁸³

3.1.3.5 Familieleden van politieke opposanten

Volgens verschillende bronnen probeerden de autoriteiten meer druk te zetten op politieke opposanten via familieleden van politieke opposanten.²⁸⁴ Zo arresteerde de politie op 31 oktober 2023 de zoon van de leider van de Müsavat Partij, onder meer op beschuldiging van het verlaten van de plaats van een verkeersongeval op 11 oktober 2023 (artikel 264 WvS). Op 19 december 2023 zette de rechtbank van het stadsdistrict Yasamal zijn voorarrest om in huisarrest.²⁸⁵ Volgens verschillende bronnen was zijn arrestatie politiek gemotiveerd.²⁸⁶ Daarnaast kregen sommige familieleden van politieke opposanten te maken met een uitreisverbod.²⁸⁷ Sommige familieleden verloren hun baan. Politieke opposanten werden soms ook onder druk gezet met publicaties van intieme foto's en video's van familieleden.²⁸⁸ Verschillende bronnen noemden ook het voorbeeld van de echtgenote van een politieke activist die meerdere keren moest verhuizen, omdat de politie de verhuurders onder druk zette.²⁸⁹

3.1.4

Lhbtq+

Verschillende bronnen gaven aan dat in de positie van lhbtq+ in de verslagperiode geen wezenlijke verbetering was opgetreden.²⁹⁰ Azerbeidzjan bleef in 2023 op de 49ste en laatste plaats staan in de *Rainbow Country Ranking* van de lhbtq+-belangenorganisatie *ILGA-Europe*. Deze organisatie vergeleek de positie van lhbtq+

²⁸² Meydan TV, *Accusations and political arrest: the case of Gubad Ibadoglu*, 30 augustus 2023; Turan, *The court did not satisfy the complaint of Gubad Ibadoglu's lawyers*, 14 november 2023; Turan, *Medical examination confirmed that Gubad Ibadoglu has serious health problems*, 24 april 2024.

²⁸³ Turan, *The Azerbaijani Party of Democracy and Prosperity (APDP) condemns pressure on Ziyafat Abbasova*, 8 juni 2023; Turan, *The ADWP activist Enver Agamalyzade was detained*, 19 september 2023; Meydan TV, *Political activist and opposition party member Huseyn Malik arrested*, 11 oktober 2023; OC Media, *Imprisoned Azerbaijani opposition figure Ibadoghlu could 'fall into coma'*, 14 februari 2024; Turan, *Activist arrested for voting for Gubad Ibadoglu in presidential election?*, 15 februari 2024; USDoS, *Azerbaijan 2023 human rights report*, 23 april 2024, p. 46.

²⁸⁴ JAMnews, *Protest against the law "on political parties" held in Baku; dozens arrested*, 30 september 2022; Turan, *"Musavat" Party demands release of oppositionists for attempt to hold a protest against new law on political parties*, 30 september 2022; USDoS, *Azerbaijan 2022 human rights report*, 20 maart 2023, p. 34; Turan, *Human rights defenders condemn pressures on family of political prisoner*, 1 juli 2023.

²⁸⁵ Turan, *The son of the head of the Musavat party, Arif Hajili, was detained*, 31 oktober 2023; Turan, *Musavat Party leader's son released under house arrest in Azerbaijan*, 19 december 2023.

²⁸⁶ JAMnews, *In Azerbaijan, son of opposition politician arrested for road accident*, 4 november 2023; IPD, *The son of the opposition leader is definitely going to be imprisoned*, 7 januari 2024; vertrouwelijke bron, november 2023.

²⁸⁷ JAMnews, *Wife of political emigrant arrested in Azerbaijan banned from leaving country*, 26 augustus 2022; USDoS, *Azerbaijan 2022 human rights report*, 20 maart 2023, p. 15; Turan, *Gubad Ibadoglu's relatives banned to leave the country*, 5 september 2023.

²⁸⁸ Vertrouwelijke bron, november 2023; vertrouwelijke bron, december 2023.

²⁸⁹ Turan, *Human rights defenders condemn pressures on family of political prisoner*, 1 juli 2023; Turan, *Human rights activists report surveillance and pressure on Azerbaijani political emigrants in Georgia*, 19 oktober 2023; Blankspot, *The persecution of the exiled*, 5 november 2023; vertrouwelijke bron, november 2023.

²⁹⁰ Vertrouwelijke bron, oktober 2023; vertrouwelijke bron, februari 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024.

in 49 Europese landen met elkaar op basis van 74 criteria. Slechts op twee criteria scoorde Azerbeidzjan een voldoende.²⁹¹

Homoseksualiteit was voor veel mensen in Azerbeidzjan een groot taboe. Over lhbtq+ kon amper worden gesproken in het publieke domein.²⁹² Als er al over werd gesproken of bericht, was het voornamelijk in een negatief verband.²⁹³ Er waren maar weinig lhbtq+ open over hun afwijkende genderidentiteit of hun seksuele oriëntatie.²⁹⁴ Ook waren er in de verslagperiode nauwelijks bekende Azerbeidzjanen die open waren over hun afwijkende genderidentiteit of hun seksuele oriëntatie.²⁹⁵

Lhbtq+ werden over het algemeen niet geaccepteerd of getolereerd binnen de maatschappij.²⁹⁶ Zij hadden geregeld te maken met discriminatie (zie paragraaf 3.1.4.2). Geweld tegen lhbtq+ kwam soms ook voor (zie paragraaf 3.1.4.4). In de samenleving overheerste de opvatting dat een afwijkende genderidentiteit of seksuele oriëntatie een vreemd element is dat afkomstig is uit het Westen en dat in strijd is met de traditionele nationale waarden waarbij het (grotere) gezin centraal staat.²⁹⁷ Deze opvatting kwam meerdere keren naar voren in uitspraken van politici en in mediaberichtgeving.²⁹⁸ Lhbtq+ die op de sociale media hun afwijkende genderidentiteit of hun seksuele oriëntatie niet verborgen hielden, kregen doorgaans te maken met beledigende en dreigende commentaren op hun posts.²⁹⁹ In Azerbeidzjan bleven negatieve stereotyperingen over lhbtq+ de ronde doen. Er was in de samenleving weinig bewustwording rondom dit thema.³⁰⁰

3.1.4.1

Lhbtq+ in Bakoe en elders in Azerbeidzjan

Volgens verschillende bronnen was het verschil tussen de situatie voor lhbtq+ in Bakoe en in de rurale gebieden groot. Vooral buiten Bakoe werden personen die openlijk lhbtq+ waren niet door hun familie en hun directe omgeving geaccepteerd. In de rurale gebieden was er weinig begrip voor lhbtq+ en bleef het onderwerp een groot taboe.³⁰¹ Volgens een bron kwamen lhbtq+ daarom in de rurale gebieden over het algemeen niet uit voor hun afwijkende genderidentiteit of hun seksuele oriëntatie.³⁰² Volgens een andere bron gingen lhbtq+ doorgaans naar Bakoe, omdat daar de situatie voor hen minder vijandig was.³⁰³ In Bakoe konden zij wat meer in

²⁹¹ ILGA-Europe, *Rainbow Europe Map and Index 2023*, 11 mei 2023; Rainbow Europe, *Country ranking*, <https://rainbow-europe.org/country-ranking>, geraadpleegd op 15 mei 2024.

²⁹² Vertrouwelijke bron, november 2022; vertrouwelijke bron, februari 2024.

²⁹³ IREX, *Vibrant Information Barometer 2023, Azerbaijan*, 2023, p. 7; OC Media, *Azerbaijani authorities remain silent over murder of trans woman*, 22 maart 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024.

²⁹⁴ JAMnews, *Queer media in Azerbaijan*, 27 oktober 2022.

²⁹⁵ Vertrouwelijke bron, november 2023; vertrouwelijke bron, mei 2024; vertrouwelijke bron, mei 2024.

²⁹⁶ ILGA-Europe, *Annual review of the human rights situation of lesbian, gay, bisexual, trans, and intersex people in Azerbaijan covering the period of January to December 2023*, 29 februari 2024, p. 37; vertrouwelijke bron, december 2023.

²⁹⁷ Minority Azerbaijan, *Haji Tayyar Huseynli supported the murders of LGBTI+s*, 27 januari 2022; OC Media, *The rise of homophobic hate speech in Azerbaijan*, 28 januari 2022; JAMnews, *Inaccurate mental disorder diagnoses and other problems LGBTI+ faces in Azerbaijan*, 14 juni 2022; Nafas LGBTI Azerbaijan Alliance & ECOM, *Joint stakeholders submission to the 44th session of the Human Rights Council's Universal Periodic Review Working Group*, 5 april 2023, p. 3; Chaikhana, *Russia's homophobic law inspires Azerbaijani political elites*, 17 mei 2023; Minority Azerbaijan, *REAL TV's attack on the LGBTQ+ flag*, 19 mei 2023; Eurasianet, *Perspectives: Government campaign targets Azerbaijan's anti-war activists*, 13 september 2023.

²⁹⁸ Nafas LGBTI Azerbaijan Alliance & ECOM, *Joint stakeholders submission*, 5 april 2023, p. 4; ILGA-Europe, *Annual review*, 29 februari 2024, p. 36.

²⁹⁹ Nafas LGBTI Azerbaijan Alliance & ECOM, *Joint stakeholders submission*, 5 april 2023, p. 7; vertrouwelijke bron, november 2023.

³⁰⁰ ECRI, *ECRI report on Azerbaijan (sixth monitoring cycle). Adopted on 29 March 2023*, 21 juni 2023, p. 12; UNGA, *Azerbaijan (A/HRC/WG.6/44/AZE/2)*, 31 augustus 2023, p. 9.

³⁰¹ JAMnews, *Azerbaijan's LGBTIQI people: who they are and how they live*, 22 oktober 2021; ECRI, *ECRI report on Azerbaijan*, 21 juni 2023, p. 13; Meduza, *Coming out but still underground. A photographer captures the lives of LGBTQ+ people in Azerbaijan*, 15 maart 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024.

³⁰² Vertrouwelijke bron, februari 2024.

³⁰³ Vertrouwelijke bron, februari 2024.

de anonimiteit leven. Het was in Bakoe makkelijker om in contact te komen met andere lhbtq+. Ook hadden zij daar meer mogelijkheden om een baan of woonruimte te vinden.³⁰⁴ Volgens een bron leidde de druk van de familie en de samenleving er ook toe dat steeds meer lhbtq+ op zoek gingen naar mogelijkheden om het land te verlaten.³⁰⁵

3.1.4.2

Discriminatie van lhbtq+

Lhbtq+ hadden in hun dagelijkse leven geregeld te maken met uitsluiting en discriminatie, wanneer zij openlijk uitkwamen voor hun afwijkende genderidentiteit of hun seksuele oriëntatie. Discriminatie kwam bijvoorbeeld voor in het onderwijs, bij de militaire dienst, op de woningmarkt, op de arbeidsmarkt en in de gezondheidszorg.³⁰⁶ Veel lhbtq+ hadden moeite met het vinden of behouden van een baan en woonruimte.³⁰⁷ Het kwam voor dat werkgevers lhbtq+ ontsloegen wanneer zij achter hun afwijkende genderidentiteit of hun seksuele oriëntatie kwamen. Dat leidde er toe dat lhbtq+ dit vaak verborgen hielden voor hun werkgevers. Het kwam ook voor dat werkgevers lhbtq+ minder betaalden of dat verhuurders een extra hoge huur vroegen aan lhbtq+.³⁰⁸

Met name transpersonen hadden in hun dagelijkse leven veel te maken met discriminatie en ontberingen.³⁰⁹ Zij hadden vaak moeite met het vinden van werk of met het vinden en behouden van woonruimte.³¹⁰ Het kwam ook voor dat medisch personeel weigerde om transpersonen hulp te verlenen. Dan werden zij bijvoorbeeld doorgestuurd van ziekenhuis naar ziekenhuis, totdat er een arts of verpleegkundige bereid was gevonden om hen te helpen.³¹¹ Eind 2021 kwam het verhaal in de publiciteit van een transvrouw uit de stad Sumqayit die werkzaam was als haarstylist in een schoonheidssalon. Zij verklaarde onder meer dat zij gepest werd op school en dat haar school er in de negende klas bij haar op aandrong om naar een andere school te gaan. Ook verklaarde zij dat de politie haar dwong om haar eigen schoonheidssalon in Sumqayit te sluiten.³¹²

³⁰⁴ JAMnews, *How homosexuals live in the most homophobic country in Europe*, 8 september 2022; ECRI, *ECRI report on Azerbaijan*, 21 juni 2023, p. 13; vertrouwelijke bron, november 2023; vertrouwelijke bron, december 2023; vertrouwelijke bron, januari 2024.

³⁰⁵ Vertrouwelijke bron, februari 2024.

³⁰⁶ Chaikhana, *Unsafe in the classroom*, 9 december 2021; JAMnews, *Inaccurate mental disorder diagnoses and other problems LGBTI+ faces in Azerbaijan*, 14 juni 2022; Minority Azerbaijan, *Problem of unemployment due to gender identity*, 26 augustus 2022; Minority Azerbaijan, *Pride week at school number 225 has concluded*, 17 november 2023; OC Media, *Student boycotts school in Baku over alleged homophobic abuse*, 25 november 2021; JAMnews, *How homosexuals live in the most homophobic country in Europe*, 8 september 2022; USDoS, *Azerbaijan 2022 human rights report*, 20 maart 2023, p. 43; ECRI, *ECRI report on Azerbaijan*, 21 juni 2023, p. 13; Global Voices, *In Azerbaijan, one young queer activist is defying boundaries*, 26 september 2023; vertrouwelijke bron, november 2023.

³⁰⁷ JAMnews, *How homosexuals live in the most homophobic country in Europe*, 8 september 2022; ILGA-Europe, *Annual review of the human rights situation of lesbian, gay, bisexual, trans, and intersex people in Azerbaijan covering the period of January to December 2022*, 20 februari 2023; vertrouwelijke bron, december 2023; vertrouwelijke bron, februari 2024.

³⁰⁸ USDoS, *Azerbaijan 2022 human rights report*, 20 maart 2023, p. 44; vertrouwelijke bron, januari 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024.

³⁰⁹ Minority Azerbaijan, *Trans women were detained by the police*, 25 augustus 2022; USDoS, *Azerbaijan 2022 human rights report*, 20 maart 2023, p. 43; Nafas LGBTI Azerbaijan Alliance & ECOM, *Joint stakeholders submission*, 5 april 2023, p. 3 en 12; Global Voices, *In Azerbaijan, public transportation does not welcome trans passengers*, 30 oktober 2023; Meduza, *Coming out but still underground*, 15 maart 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024.

³¹⁰ Meydan TV, *"Not everyone is cut out to fight"*, 1 november 2021; ILGA-Europe, *Annual review*, 20 februari 2023, p. 35; ILGA-Europe, *Annual review*, 29 februari 2024, p. 37.

³¹¹ JAMnews, *How homosexuals live in the most homophobic country in Europe*, 8 september 2022; vertrouwelijke bron, februari 2024.

³¹² Meydan TV, *"Not everyone is cut out to fight"*, 1 november 2021; JAMnews, *How homosexuals live in the most homophobic country in Europe*, 8 september 2022.

Volgens een bron waren veel transgenders vanwege hun kwetsbare positie slachtoffer van seksueel misbruik en afpersing.³¹³ Zij kwamen ook relatief vaak in de prostitutie terecht.³¹⁴ In de maatschappij werden transvrouwen veelal geassocieerd met prostitutie.³¹⁵ In gevangenis en kazerne kregen sommige transvrouwen ook te maken met seksueel geweld. Omdat doorgaans in hun identiteitsdocumenten vermeld stond dat zij het mannelijke geslacht hadden, kwamen transvrouwen in gevangenis en kazerne voor mannen terecht.³¹⁶

3.1.4.3 Militaire keuring en lhbtq+

Lhbtq+ konden tijdens de medische keuring voor de militaire dienst problemen ondervinden als zij hun afwijkende genderidentiteit of hun seksuele oriëntatie onthulden. Wanneer lhbtq+ dit bij de keuringen onthulden, stuurde de Staatsdienst voor Mobilisatie en Dienstplicht hen doorgaans door naar een psychiatrische kliniek waar zij enkele dagen moesten verblijven. Vervolgens werden zij gediagnosticeerd met een persoonlijkheidsstoornis of een psychische stoornis.³¹⁷ De staatsdienst noteerde deze afkeuringgronden ook in het militaire boekje. Met deze afkeuringgronden kwam iemand niet in aanmerking voor bepaalde beroepen, zoals het beroep van onderwijzer. Dat kon ook problemen opleveren op de arbeidsmarkt, omdat een werkgever doorgaans bij sollicitaties vraagt naar het militaire boekje.³¹⁸ Een ander gevolg hiervan kon zijn dat de familieleden van iemand die op deze gronden was afgekeurd, een rechtbank konden verzoeken om diens eigendommen in beslag te laten nemen.³¹⁹ Daarom hielden de meeste lhbtq+ hun afwijkende genderidentiteit of hun seksuele oriëntatie bij de keuring verborgen. Alleen transvrouwen konden dit niet verborgen houden. Zij ontvingen ook een oproep, omdat zij te boek stonden als man.³²⁰

3.1.4.4 Geweld tegen lhbtq+

In Bakoe en elders in het land kregen lhbtq+ soms te maken met bedreigingen en fysiek geweld.³²¹ Zo berichtte het online tijdschrift *Minority Azerbaijan* op 18 september 2022 over een transvrouw die in de nacht daarvoor was doodgestoken in

³¹³ Vertrouwelijke bron, december 2023.

³¹⁴ JAMnews, "For me, Azerbaijan is about injuries" – why LGBTQI+ people leave the country, 20 september 2021; Meydan TV, "Not everyone is cut out to fight", 1 november 2021; OC Media, Azerbaijan's queer sex workers face double isolation, 5 augustus 2022; ECRI, ECRI report on Azerbaijan, 21 juni 2023, p. 14; Meduza, Coming out but still underground, 15 maart 2024; Minority Azerbaijan, Fear and anger: will the trans community of Azerbaijan get justice?, 26 maart 2024; vertrouwelijke bron, december 2023.

³¹⁵ Heinrich Böll Stiftung, Understanding intersectionality through LGBTQIA+/Queer narratives in Azerbaijan, 18 juli 2022; JAMnews, How homosexuals live in the most homophobic country in Europe, 8 september 2022.

³¹⁶ JAMnews, "I was sold for 500 manats" – the fate of transgender people in Azerbaijani prisons, 12 augustus 2022; OC Media, A prison within a prison: trans women behind bars in Azerbaijan, 1 december 2022; vertrouwelijke bron, december 2023; vertrouwelijke bron, januari 2024; vertrouwelijke bron, april 2024.

³¹⁷ Global Voices, 'Unfit for military service': How Azerbaijan stigmatizes LGBTQ+ military personnel, 26 november 2021; JAMnews, Inaccurate mental disorder diagnoses and other problems LGBTI+ faces in Azerbaijan, 14 juni 2022; Heinrich Böll Stiftung, From raids to wars: Queer bodies for the homeland, Azerbaijan, 28 maart 2024; USDoS, Azerbaijan 2023 human rights report, 23 april 2024, p. 60.

³¹⁸ Global Voices, 'Unfit for military service': How Azerbaijan stigmatizes LGBTQ+ military personnel, 26 november 2021; ECRI, ECRI report on Azerbaijan, 21 juni 2023, p. 14; JAMnews, "If your protesting hand gets tired, I'll be there to take it", 13 juli 2023; vertrouwelijke bron, februari 2024.

³¹⁹ Global Voices, 'Unfit for military service': How Azerbaijan stigmatizes LGBTQ+ military personnel, 26 november 2021; JAMnews, Inaccurate mental disorder diagnoses and other problems LGBTI+ faces in Azerbaijan, 14 juni 2022.

³²⁰ Vertrouwelijke bron, februari 2024.

³²¹ OC Media, Instagram star in Azerbaijan repeats call to 'remove' trans people from country, 3 september 2021; Global Voices, In Azerbaijan silence looms as yet another member of LGBTQ+ community is fatally targeted, 8 september 2021; Minority Azerbaijan, Trans woman was attacked in Baku, 19 november 2021; OC Media, Man who threatened to behead queer people arrested in Azerbaijan, 6 juli 2022; Minority Azerbaijan, 19-year-old bisexual woman receives death threats, 13 augustus 2022; Minority Azerbaijan, Trans woman was sexually harassed in Baku, 14 augustus 2022; Minority Azerbaijan, LGBTI+ activist and a trans woman were attacked in Baku, 7 september 2022; Minority Azerbaijan, Gay man was attacked in Baku, 9 juli 2023; Minority Azerbaijan, Queer student was beaten at school, 28 september 2023; ILGA-Europe, Annual review, 29 februari 2024, p. 36.

een park in Bakoe.³²² Op 9 juli 2023 berichtte Minority Azerbaijan over de vondst van het lichaam van een transvrouw in het dorp Khojasan (Xocəsən) bij Bakoe op 5 juli 2023.³²³

Een bekende lhbtq+-activist was Avaz Shikhmammadov (Əvəz Şixməmmədov), ook wel bekend als Avaz Hafizli (Əvəz Hafizli). Hij was ook werkzaam als journalist voor de nieuwswebsite *Kanal 13* (zie paragraaf 3.2.1.5). Op 8 september 2021 ketende Shikhmammadov zich vast aan de hekken van het Openbaar Ministerie. Dit deed hij uit protest tegen het uitblijven van maatregelen tegen een bekende influencer die op de sociale media onder meer opriep om de samenleving te bevrijden van transgenders. Een paar maanden later, op 22 februari 2022, vermoordde zijn neef Shikhmammadov op gruwelijke wijze in zijn woning in Bakoe. Zijn neef verklaarde in de rechtbank dat hij hem gedood had vanwege zijn seksuele oriëntatie. Op 29 juli 2022 veroordeelde de rechtbank voor zware misdrijven in Bakoe deze neef tot negen jaar en zes maanden gevangenisstraf op grond van artikel 120.1 WvS (moord met voorbedachten rade). Volgens lhbtq+-activisten had de rechtbank enkele verzwarende omstandigheden niet bij dit oordeel betrokken.³²⁴

3.1.4.5

Bescherming van lhbtq+ door de autoriteiten

Lhbtq+ die geweld ondervonden als gevolg van hun afwijkende genderidentiteit of hun seksuele oriëntatie konden doorgaans op weinig begrip en bescherming van de autoriteiten rekenen.³²⁵ In veel gevallen bleven aangiftes liggen. Het kwam ook voor dat de politie weigerde om op te treden tegen de daders of weigerde om een aangifte op te nemen of om nader onderzoek te doen.³²⁶ Volgens verschillende bronnen nam de politie een aangifte van een lhbtq+ meestal pas serieus als er veel publiciteit rondom een zaak was, als hun meerderen erbij werden gehaald of als er hulp kwam van een advocaat of een maatschappelijk werker.³²⁷ Volgens een bron wendden de meeste lhbtq+ zich nooit tot de politie, omdat de politie doorgaans hun familieleden informeerde.³²⁸ Het kwam ook voor dat de politie hen lastigviel en hen probeerde af te persen.³²⁹

³²² Minority Azerbaijan, *Trans woman was killed in Baku*, 18 september 2022.

³²³ Minority Azerbaijan, *Trans woman tortured to death in Baku*, 9 juli 2023.

³²⁴ Gelet op artikel 120.1 WvS kan moord met voorbedachten rade bestraft worden met minimaal negen en maximaal veertien jaar gevangenisstraf; Minority Azerbaijan, *Blogger Huseynova threatened trans folks with death*, 26 augustus 2021; OC Media, *Journalist chains himself to prosecutor's gate in Azerbaijan*, 9 september 2021; OC Media, *Prominent queer Azerbaijani journalist brutally murdered*, 23 februari 2022; Pink News, *Tireless Azerbaijani LGBTQ+ journalist 'slaughtered, beheaded and has penis cut off' by own cousin*, 24 februari 2022; PinkNews, *LGBTQ+ activists 'blocked' from public trial of man who beheaded and castrated gay journalist*, 26 juli 2022; OC Media, *Murderer of queer Azerbaijani journalist sentenced to 9 years*, 30 juli 2022; PinkNews, *Man who 'beheaded' Azerbaijani LGBTQ+ journalist sentenced to nearly a decade in jail*, 30 juli 2022; ILGA-Europe, *The timeline leading from anti-LGBTI Instagram posts to the "honour killing" of an LGBTI activist in Azerbaijan*, 5 augustus 2022; Nafas LGBTI Azerbaijan Alliance & ECOM, *Joint stakeholders submission*, 5 april 2023, p. 8.

³²⁵ OC Media, *Azerbaijan's queer sex workers face double isolation*, 5 augustus 2022; Minority Azerbaijan, *17-year-old teenager is subjected to violence in Salyan*, 23 augustus 2022; Minority Azerbaijan, *Trans woman was subjected to violence in Sumgait*, 2 september 2022; Minority Azerbaijan, *LGBTI+ activist and a trans woman were attacked in Baku*, 7 september 2022; Nafas LGBTI Azerbaijan Alliance & ECOM, *Joint stakeholders submission*, 5 april 2023, p. 11; Global Voices, *In Azerbaijan, violence against LGBTQ+ people continues unabated*, 27 mei 2023; ECRI, *ECRI report on Azerbaijan*, 21 juni 2023, p. 21; Minority Azerbaijan, *Trans man subjected to police transphobia*, 3 juli 2023; Minority Azerbaijan, *Police is investigating Friends Café's phobic behavior*, 9 juli 2023; vertrouwelijke bron, november 2022; vertrouwelijke bron, november 2023; vertrouwelijke bron, februari 2024.

³²⁶ JAMnews, *16-year-old schoolboy subject to bullying in Azerbaijan cannot find protection*, 22 december 2021; JAMnews, *How homosexuals live in the most homophobic country in Europe*, 8 september 2022; USDoS, *Azerbaijan 2022 human rights report*, 20 maart 2023, p. 43-44; Nafas LGBTI Azerbaijan Alliance & ECOM, *Joint stakeholders submission*, 5 april 2023, p. 11; Minority Azerbaijan, *Police is investigating Friends Café's phobic behavior*, 9 juli 2023; ILGA-Europe, *Annual review*, 29 februari 2024, p. 36; vertrouwelijke bron, december 2023.

³²⁷ Global Voices, *The unprotected: Police offer scant safety for Azerbaijan's LGBTQ+ community*, 17 januari 2023; Minority Azerbaijan, *Trans man subjected to police transphobia*, 3 juli 2023; vertrouwelijke bron, januari 2024.

³²⁸ Vertrouwelijke bron, februari 2024.

³²⁹ ILGA-Europe, *Annual review*, 29 februari 2024, p. 36; vertrouwelijke bron, februari 2024.

3.1.5

Vrouwen

Volgens de Grondwet zijn mannen en vrouwen gelijk.³³⁰ In de praktijk genoten vrouwen niet dezelfde rechten als mannen.³³¹ Er waren tal van traditionele patronen en sociale normen aanwezig die bijdroegen aan de scheve man-vrouwverhoudingen in de maatschappij en aan de stereotyperingen van vrouwen als moeders en verzorgers binnen de families. In deze door mannen gedomineerde maatschappij speelden vrouwen veelal een ondergeschikte rol, waardoor vrouwenrechten een onvoldoende belicht onderwerp bleven.³³² Volgens verschillende bronnen was er na de Tweede Karabach-oorlog van 2020 een opleving van de patriarchale waarden in de samenleving.³³³ Dit had onder meer tot gevolg dat gender-selectieve abortus (zie paragraaf 3.1.5.1) en huiselijk geweld (zie paragraaf 3.1.5.2) frequent bleven voorkomen. Een ander gevolg was een lage participatie van vrouwen op de arbeidsmarkt.³³⁴ Vrouwen hadden ook te maken met beperkingen op het gebied van werk, bijvoorbeeld als het ging om werk dat 's nachts of ondergronds werd verricht. In 1999 keurde het kabinet een lijst goed van beroepen waarvan vrouwen waren uitgesloten. In oktober 2022 kortte het parlement deze lijst in van 674 tot 204 beroepen.³³⁵ Relatief veel vrouwen waren werkzaam in de gezondheidssector, de onderwijssector en de dienstensector, maar meestal niet in managementfuncties.³³⁶ Ook waren relatief veel vrouwen met laagbetaalde banen zonder arbeidscontract werkzaam in de informele sector.³³⁷ Er was sprake van een significante loonkloof tussen mannen en vrouwen.³³⁸

Behalve in de top van het bedrijfsleven waren vrouwen ook ondervertegenwoordigd in de politiek en bij de overheid.³³⁹ Zo bevonden zich onder de 116 parlementariërs 21 vrouwen (18%), onder wie de parlamentsvoorzitter.³⁴⁰ Er waren geen vrouwelijke ministers.³⁴¹ Verder waren vrouwen ondervertegenwoordigd bij de rechterlijke macht, hoewel het aantal vrouwelijke rechters in de verslagperiode toenam.³⁴²

³³⁰ Artikel 25, lid 2, van de Grondwet.

³³¹ Vertrouwelijke bron, december 2023.

³³² CEDAW, *Concluding observations on the sixth periodic report of Azerbaijan (CEDAW/C/AZE/CO/6)*, 12 juli 2022, p. 6; Global Voices, *What is wrong with Azerbaijan's mentality towards its women*, 23 maart 2023; vertrouwelijke bron, november 2022.

³³³ Vertrouwelijke bron, december 2023; vertrouwelijke bron, februari 2024.

³³⁴ Vertrouwelijke bron, december 2023.

³³⁵ CEDAW, *Concluding observations on the sixth periodic report of Azerbaijan (CEDAW/C/AZE/CO/6)*, 12 juli 2022, p. 11; AzerNews, *Azerbaijan reduces list of prohibited professions for women*, 15 oktober 2022; The World Bank, *Lifting barriers to women employment will benefit everyone in Azerbaijan*, 8 maart 2023; UN Azerbaijan, *Annual results report 2022*, 16 mei 2023, p. 3.

³³⁶ IREX, *Vibrant Information Barometer 2023, Azerbaijan*, 2023, p. 8; Turan, *State Statistics Committee reports on "active participation of women" in economic and political life of country*, 6 maart 2024; vertrouwelijke bron, januari 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024.

³³⁷ CEDAW, *Concluding observations on the sixth periodic report of Azerbaijan (CEDAW/C/AZE/CO/6)*, 12 juli 2022, p. 11; vertrouwelijke bron, februari 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024.

³³⁸ CEDAW, *Concluding observations on the sixth periodic report of Azerbaijan (CEDAW/C/AZE/CO/6)*, 12 juli 2022, p. 11; The World Bank, *Lifting barriers to women employment will benefit everyone in Azerbaijan*, 8 maart 2023; vertrouwelijke bron, februari 2024.

³³⁹ The World Bank, *Azerbaijan. Country economic memorandum*, 19 oktober 2022, p. 164; USDoS, *Azerbaijan 2022 human rights report*, 20 maart 2023, p. 40; The Guardian, *Azerbaijan appoints no women to 28-member Cop29 climate committee*, 15 januari 2024; The Guardian, *Women added to Cop29 climate summit committee after backlash*, 19 januari 2024; ODIHR, *Azerbaijan, early presidential election, 7 februari 2024: Interim report*, 23 januari 2024, p. 3; BBC Monitoring, *Azerbaijan adds more women to COP29 organising committee*, 22 februari 2024; vertrouwelijke bron, januari 2024.

³⁴⁰ The World Bank, *Proportion of seats held by women in national parliaments (%) - Azerbaijan, European Union*, <https://data.worldbank.org/indicator/SG.GEN.PARL.ZS?locations=AZ-EU>, geraadpleegd op 15 mei 2024.

³⁴¹ ODIHR, *Azerbaijan, early presidential election, 7 februari 2024: Interim report*, 23 januari 2024, p. 3; JAMnews, *Ilham Aliyev has approved a new composition for Azerbaijan's cabinet of ministers*, 16 februari 2024.

³⁴² CEDAW, *Concluding observations on the sixth periodic report of Azerbaijan (CEDAW/C/AZE/CO/6)*, 12 juli 2022, p. 9; CEPEJ, *Part 2 (A) - Beneficiary profile - Azerbaijan*, 18 juli 2023, p. 7 en 12; UNGA, *Azerbaijan (A/HRC/WG.6/44/AZE/2)*, 31 augustus 2023, p. 7; vertrouwelijke bron, januari 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024.

3.1.5.1 Gender-selectieve abortus

Gender-selectieve abortus kwam voor. Daarbij genoten jongens de voorkeur.³⁴³

Deze voorkeur kwam in het recente verleden ook tot uiting in sommige meisjesnamen, zoals *Bastı* (stop) en *Yetar* (genoeg).³⁴⁴ Volgens het Staatsstatistiekcomité was in 2021 de geslachtsverhouding bij de geboorte 116 jongens op 100 meisjes. In 2022 was de verhouding teruggelopen tot 112 op 100.³⁴⁵ Volgens een bron was de verstedelijking van invloed op deze dalende trend.³⁴⁶

3.1.5.2 Huiselijk geweld

Huiselijk geweld bleef een veelvoorkomend verschijnsel.³⁴⁷ Vrouwen en meisjes waren over het algemeen terughoudend in het doen van aangifte of in het zoeken van hulp, omdat zij de autoriteiten niet vertrouwden.³⁴⁸ Ook vreesden zij voor een sociaal stigma wanneer zij aangifte zouden doen.³⁴⁹ In de praktijk hadden de politie en de lokale uitvoerende instanties die klachten over huiselijk geweld behandelen, de neiging om slachtoffers van huiselijk geweld te verzoenen met de daders.³⁵⁰ Over het algemeen beschouwden zij huiselijk geweld tegen vrouwen en meisjes als een privékwesitie. Dat leidde ertoe dat de politie en de rechterlijke macht slachtoffers van huiselijk geweld niet altijd serieus namen.³⁵¹ Volgens verschillende bronnen weigerde de politie in veel gevallen om de aangifte van huiselijk geweld op te nemen. In plaats daarvan nam de politie contact op met de familie van het slachtoffer van het huiselijk geweld en stuurde zij hen zonder de aangifte te hebben opgenomen terug naar huis.³⁵² Volgens verschillende bronnen was de situatie op de dit vlak wel aan het veranderen, met name in Bakoe.³⁵³

Naast het algemene alarmnummer 102 was er ook een gratis directe telefonische hulplijn beschikbaar voor slachtoffers van huiselijk geweld (telefoonnummer 860). Als alternatief konden zij ook bellen met het algemene nummer van het Staatscomité voor Gezins-, Vrouwen- en Kinderproblemen (*Ailə, Qadın və Uşaq*

³⁴³ CEDAW, *Concluding observations on the sixth periodic report of Azerbaijan (CEDAW/C/AZE/CO/6)*, 12 juli 2022, p. 13; Meydan TV, *Selective abortions: a "war" against girls*, 30 september 2022; UNFPA, *From reflection to action: how a father from Azerbaijan became an agent of change in combating gender biased sex selection*, 6 april 2023; BBC Monitoring, *Website eyes reasons for selective abortions in Azerbaijan*, 22 november 2023; UNFPA, *Every girl counts. Son preference and daughter aversion*, november 2023, p. 2; Turan, *How to eliminate selective abortions...*, 21 maart 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024.

³⁴⁴ SIA, *Selective abortions should be illegal*, 1 augustus 2022; vertrouwelijke bron, januari 2024.

³⁴⁵ UNFPA, *Every girl counts. Son preference and daughter aversion*, november 2023, p. 8.

³⁴⁶ Vertrouwelijke bron, februari 2024.

³⁴⁷ VOA, *Azerbaijani activists raise alarm about domestic violence*, 11 december 2021; Global Voices, *In Azerbaijan, domestic violence activists are becoming the targets*, 21 april 2022; CEDAW, *Concluding observations on the sixth periodic report of Azerbaijan (CEDAW/C/AZE/CO/6)*, 12 juli 2022, p. 7; UNGA, *Azerbaijan (A/HRC/WG.6/44/AZE/2)*, 31 augustus 2023, p. 7; vertrouwelijke bron, januari 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024.

³⁴⁸ Freedom House, *Freedom in the world 2024, Azerbaijan*, 29 februari 2024; vertrouwelijke bron, januari 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024.

³⁴⁹ Vertrouwelijke bron, december 2023; vertrouwelijke bron, januari 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024.

³⁵⁰ Global Voices, *In Azerbaijan, domestic violence activists are becoming the targets*, 21 april 2022; Nisa Ismayilzada, *The politicization of domestic violence in Azerbaijan*, 26 april 2022.

³⁵¹ France 24, *Azerbaijan activists sound alarm over wave of killings of women*, 10 november 2021; Global Voices, *In Azerbaijan, domestic violence activists are becoming the targets*, 21 april 2022; Mikroskop Media, *Baku police accused of negligence in yet another domestic violence case*, 9 juni 2022; USDoS, *Azerbaijan 2023 human rights report*, 23 april 2024, p. 53; vertrouwelijke bron, november 2022; vertrouwelijke bron, december 2023; vertrouwelijke bron, januari 2024.

³⁵² OC Media, *Police officer allegedly kills wife at police station in Baku*, 1 oktober 2021; Global Voices, *In Azerbaijan, domestic violence activists are becoming the targets*, 21 april 2022; Nisa Ismayilzada, *The politicization of domestic violence in Azerbaijan*, 26 april 2022; vertrouwelijke bron, december 2023; vertrouwelijke bron, januari 2024.

³⁵³ Vertrouwelijke bron, februari 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024.

Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi) en met een callcenter van het ministerie van Arbeid en Sociale Bescherming van de Bevolking.³⁵⁴

De politie had de mogelijkheid om een waarschuwing te geven aan de dader om in de toekomst geen geweld te gebruiken. Ook bestond de mogelijkheid om te verzoeken om een kortdurend beschermingsbevel van maximaal 30 dagen en nadien eventueel een langdurend beschermingsbevel van 30 tot 180 dagen. Een kortdurend beschermingsbevel verbood een dader om op zoek te gaan naar het slachtoffer. Een rechtbank vaardigde een langdurend beschermingsbevel uit dat ook regels kon bevatten over de omgang met de kinderen en het gebruik van de gezamenlijke woning.³⁵⁵ In de praktijk was het soms moeilijk om aan een beschermingsbevel te komen. Volgens verschillende bronnen hield dit verband met een capaciteitsgebrek en een gebrek aan competenties bij de lokale uitvoerende autoriteiten.³⁵⁶ Wel nam in de verslagperiode het aantal beschermingsbevelen toe.³⁵⁷

Er waren drie instellingen waar slachtoffers van huiselijk geweld tijdelijk opvang konden krijgen.³⁵⁸ Een instelling opereerde onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van Arbeid en Sociale Bescherming van de Bevolking. Het ging hierbij om de Opvang- en sociale rehabilitatie-instelling voor kwetsbare groepen. Deze bevond zich in het dorp Zabrat bij Bakoe. Deze instelling bood tijdelijke opvang aan daklozen boven de achttien, aan slachtoffers van huiselijk geweld, aan mensen met een visuele beperking en aan verwaarloosde, achtergelaten of sociaal achtergestelde minderjarigen.³⁵⁹ Volgens verschillende bronnen waren hier tussen de dertig en vijftig plekken beschikbaar voor slachtoffers van huiselijk geweld.³⁶⁰ Een andere instelling betrof de vrouwenopvang Schone Wereld (*Təmiz Dünya*) in het district Binagadi (Binəqədi) van Bakoe. Deze opvang stond onder beheer van een ngo.³⁶¹ Volgens verschillende bronnen beschikte deze opvang officieel over ongeveer vijftig plekken.³⁶² De derde en kleinste instelling bevond zich in de stad Ganja en stond onder beheer van de ngo Tamas openbare vereniging voor regionale ontwikkeling (*"Təmas" regional inkişaf ictimai birliyi*).³⁶³ Volgens een bron bood deze plek aan maximaal dertig personen.³⁶⁴ Volgens vrouwenrechtenactivisten was er vaak geen

³⁵⁴ CRC, *Replies of Azerbaijan to the list of issues in relation to its combined fifth and sixth reports (CRC/C/AZE/RQ/5-6)*, 26 mei 2022, p. 9; UNFPA, *Act to stop gender-based violence (GBV)*, <https://azerbaijan.unfpa.org/en/stop-gbv>, geraadpleegd op 15 mei 2024; vertrouwelijke bron, januari 2024.

³⁵⁵ UNFPA, *Act to stop gender-based violence (GBV)*; Staatscomité voor Gezins-, Vrouwen- en Kinderproblemen, *For citizens – Frequently asked questions*, <http://family.gov.az/en/faqs?page=2>, geraadpleegd op 15 mei 2024.

³⁵⁶ VOA, *Azerbaijani activists raise alarm about domestic violence*, 11 december 2021; Nisa Ismayilzadə, *The politicization of domestic violence in Azerbaijan*, 26 april 2022; vertrouwelijke bron, januari 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024.

³⁵⁷ Turan, *There are shortcomings in Azerbaijan with the application of protective orders against domestic violence*, 23 februari 2023; vertrouwelijke bron, januari 2024.

³⁵⁸ Eurasianet, *Living with fear: Azerbaijan's domestic abuse victims have nowhere to flee*, 4 oktober 2019; vertrouwelijke bron, februari 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024.

³⁵⁹ DOST, *Shelter and social rehabilitation institution for vulnerable groups*, <https://dost.gov.az/en/services/social-services/?kt=36>, geraadpleegd op 15 mei 2024; DOST, *Social service institutions*, <https://dost.gov.az/en/page/sosial-xidmet-muessiseleri>, geraadpleegd op 15 mei 2024; vertrouwelijke bron, januari 2024.

³⁶⁰ The World Bank, *Social services for adults and children*, 28 juni 2023, p. 32; vertrouwelijke bron, januari 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024.

³⁶¹ IOM, *"I am a fighter and I never stop supporting my kids"*, 25 februari 2022; The Guardian, *'They gave me a chance': refuge where abused Azerbaijani women find hope*, 5 april 2022; Turan, *Israeli ambassador's wife organised help for residents of "Clean World" orphanage*, 4 april 2024.

³⁶² Vertrouwelijke bron, januari 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024.

³⁶³ UNFPA, *Act to stop gender-based violence (GBV)*; IOM Azerbaijan, *IOM Azerbaijan conducts monitoring visit to a shelter for the victims of trafficking and domestic violence, individuals vulnerable to trafficking*, 27 april 2022; IOM Azerbaijan, *From despair to hope for the future: A victim of domestic violence turns a successful women entrepreneur*, 31 juli 2023.

³⁶⁴ Vertrouwelijke bron, februari 2024.

plek in deze drie instellingen.³⁶⁵ Volgens een bron ontbrak het deze instellingen aan voldoende (financiële) middelen.³⁶⁶ Verschillende bronnen gaven aan dat lhbtq+ die slachtoffer waren van huiselijk geweld doorgaans geen toegang kregen tot deze instellingen.³⁶⁷

3.1.6 (Alleenstaande) minderjarigen

3.1.6.1 Wettelijke meerderjarigheid

Vanaf achttien jaar geldt de wettelijke meerderjarigheid.³⁶⁸ Minderjarigen van zeven tot achttien jaar hebben een beperkte handelingsbekwaamheid.³⁶⁹ Kinderen mogen vanaf vijftien jaar werken.³⁷⁰ Vanaf veertien jaar is een kind strafrechtelijk verantwoordelijk. Vanaf achttien jaar kan iemand als volwassene worden berecht.³⁷¹ Wettelijk gezien mag iemand vanaf achttien jaar trouwen. Een uitzondering is mogelijk op zeventienjarige leeftijd. Daarvoor moet er sprake zijn van bijzondere omstandigheden en is de toestemming van de ouders en de lokale uitvoerende autoriteiten vereist. Een bijzondere omstandigheid kan bijvoorbeeld zwangerschap zijn.³⁷²

3.1.6.2 Leerplicht

De leerplicht geldt niet tot een bepaalde leeftijd, maar tot en met de negende klas van het algemeen voortgezet onderwijs.³⁷³ Het verplichte basisonderwijs loopt van klas 1 tot en met 4. De kinderen in klas 1 zijn over het algemeen zes of zeven jaar oud.³⁷⁴ Het verplichte algemeen voortgezet onderwijs loopt van klas 5 tot en met 9.³⁷⁵ Het negende leerjaar sluit af met een examen.³⁷⁶ Aan het einde van de negende klas ontvangen de leerlingen een getuigschrift.³⁷⁷ De klassen 10 en 11 van het voortgezet onderwijs zijn facultatief. De kinderen in klas 11 zijn over het algemeen zeventien of achttien jaar oud.³⁷⁸

Het kwam voor dat kinderen om verschillende redenen niet naar school gingen. Dat kon zijn omdat de dichtstbijzijnde school in de rurale gebieden te ver weg was. Het kon ook zijn dat de ouders geen financiële middelen hadden om (school-)spullen te kopen of om de vervoerskosten op te brengen.³⁷⁹ Een klein aantal kinderen ging

³⁶⁵ VOA, *Azerbaijani activists raise alarm about domestic violence*, 11 december 2021; Global Voices, *In Azerbaijan, domestic violence activists are becoming the targets*, 21 april 2022.

³⁶⁶ Vertrouwelijke bron, februari 2024.

³⁶⁷ Vertrouwelijke bron, januari 2024; vertrouwelijke bron, januari 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024.

³⁶⁸ Artikel 1 van de Wet over de rechten van het kind; Artikel 28.2 BW; Artikel 49.1 van het Familiewetboek; vertrouwelijke bron, februari 2024.

³⁶⁹ Artikel 28.3 BW.

³⁷⁰ USDOL, *2022 findings on the worst forms of child labor*, 26 september 2023, p. 153; vertrouwelijke bron, februari 2024.

³⁷¹ Raad van Europa, *SPACE I 2022. Annual penal statistics*, 27 oktober 2023, p. 40; vertrouwelijke bron, februari 2024.

³⁷² Artikel 10.1 van het Familiewetboek; CRC, *Replies of Azerbaijan to the list of issues in relation to its combined fifth and sixth reports (CRC/C/AZE/RQ/5-6)*, 26 mei 2022, p. 25; DSK, *Children in Azerbaijan, 2023: Statistical yearbook*, 28 november 2023, p. 29; JAMnews, *Early marriage in Azerbaijan – is the problem getting worse?*, 16 november 2023; vertrouwelijke bron, februari 2024.

³⁷³ Zinyat Amirova, Azerbaijan. In: K.A. Reynolds, E. Wry, I.V.S. Mullis, & M. von Davier, *PIRLS 2021 Encyclopedia: Education policy and curriculum in reading*, 10 maart 2022; IOM, *Azerbaijan. Country fact sheet 2022*, december 2022, p. 10; vertrouwelijke bron, november 2023; vertrouwelijke bron, februari 2024.

³⁷⁴ Artikel 19.11 van de Wet over het onderwijs.

³⁷⁵ Artikel 19.14 van de Wet over het onderwijs.

³⁷⁶ Artikel 19.16 van de Wet over het onderwijs; AzerNews, *Over 55 thousand ninth-grade students take graduation exam today*, 7 april 2024.

³⁷⁷ Report, *Azerbaijani students will be given education certificate under new rules*, 7 oktober 2016; vertrouwelijke bron, november 2023.

³⁷⁸ Zinyat Amirova, Azerbaijan, 10 maart 2022; IPHR & BHRC, *Social and economic rights in Azerbaijan. The right to adequate standard of living. The right to the highest attainable standard of health. The right to work. The right to education*, 5 juli 2022, p. 62; vertrouwelijke bron, februari 2024.

³⁷⁹ Vertrouwelijke bron, november 2023.

niet naar school, omdat zij niet geregistreerd waren bij de lokale uitvoerende autoriteiten.³⁸⁰ Sommige kinderen gingen niet naar school, omdat zij geestelijke of lichamelijke beperkingen hadden.³⁸¹ Er waren ook kinderen van Roma-afkomst die niet (op reguliere basis) naar school gingen.³⁸² Volgens verschillende bronnen kwam het in het algemeen voortgezet onderwijs voor dat sommige meisjes niet meer naar school gingen vanwege een (religieus) huwelijk en/of zwangerschap. Zij bleven wel ingeschreven op school, maar zij gingen in de praktijk niet naar school of zij kwamen alleen wanneer er toetsen waren. Ouders betaalden soms geld aan de schooldirecteuren en de leraren voor een aanwezigheidsregistratie.³⁸³

Volgens een bron waren de lokale afdelingen van het ministerie van Onderwijs verantwoordelijk voor het handhaven van de leerplicht. In de autonome republiek Nachitsjevan had een speciale commissie deze verantwoordelijkheid. Deze instanties konden bijvoorbeeld financiële steun regelen, zodat de kinderen alsnog naar school konden gaan. Het kind kon ook naar een internaat worden gestuurd. De interventie en de steun die werden verleend, hingen af van de zaak. Daarbij konden allerlei personen en instanties worden ingeschakeld, zoals maatschappelijk werkers, de Ombudspersoon of het Staatscomité voor Gezins-, Vrouwen- en Kinderproblemen.³⁸⁴ Volgens een andere bron waren het in eerste instantie de leraren en de schooldirecteuren die de ouders benaderden als een kind wegbleef van school. De school gaf hierover ook informatie door aan de politie. In ieder district was binnen de politie een jeugdinspecteur werkzaam.³⁸⁵ Volgens verschillende bronnen vond er in de praktijk nauwelijks handhaving plaats wanneer ouders hun kinderen niet naar school lieten gaan.³⁸⁶

3.1.6.3 Identiteitskaarten voor minderjarigen

Aan een minderjarige kan vanaf de geboorte een zelfstandige identiteitskaart van een burger van de Republiek Azerbeidzjan worden verstrekt.³⁸⁷ Volgens de wet moet iedere burger van de Republiek Azerbeidzjan die de leeftijd van vijftien jaar heeft bereikt of een persoon die het staatsburgerschap van de Republiek Azerbeidzjan heeft ontvangen, binnen een maand in het bezit komen van een identiteitskaart. Een staatsburger van de Republiek Azerbeidzjan die de leeftijd van vijftien jaar nog niet heeft bereikt, heeft recht op een identiteitskaart op basis van een aanvraag van een van de ouders, de adoptieouder van een staatsburger, een wettelijke vertegenwoordiger van een staatsburger, evenals een persoon die is benoemd op basis van een notariële volmacht van een wettelijke vertegenwoordiger.³⁸⁸ Een kind tussen de vijftien en achttien jaar mag zelf de aanvraag om een identiteitskaart indienen.³⁸⁹ In het geval van kinderen onder de vijf jaar is de identiteitskaart geldig totdat het kind vijf jaar is. Bij kinderen vanaf vijf jaar is het document geldig totdat het kind vijftien jaar is. Voor personen vanaf

³⁸⁰ USDoL, *2022 findings on the worst forms of child labor*, 26 september 2023, p. 153; vertrouwelijke bron, februari 2024.

³⁸¹ USDoL, *2022 findings on the worst forms of child labor*, 26 september 2023, p. 153; USDoS, *Azerbaijan 2023 human rights report*, 23 april 2024, p. 61; vertrouwelijke bron, februari 2024.

³⁸² USDoL, *2022 findings on the worst forms of child labor*, 26 september 2022, p. 153; Meydan TV, *Traditions or stereotypes?*, 1 maart 2023; ECRI, *ECRI report on Azerbaijan*, 21 juni 2023, p. 48; vertrouwelijke bron, februari 2024.

³⁸³ CEDAW, *Concluding observations on the sixth periodic report of Azerbaijan (CEDAW/C/AZE/CO/6)*, 12 juli 2022, p. 10; vertrouwelijke bron, december 2023.

³⁸⁴ Vertrouwelijke bron, februari 2024.

³⁸⁵ Vertrouwelijke bron, februari 2024.

³⁸⁶ Meydan TV, *Traditions or stereotypes?*, 1 maart 2023; vertrouwelijke bron, november 2023; vertrouwelijke bron, november 2023; vertrouwelijke bron, december 2023.

³⁸⁷ Azerbaijan 24, *Requirements for ID cards to be issued to citizens under 15 determined*, 3 december 2021; APA, *Azerbaijani citizens under age of 15 to be issued ID cards*, 20 december 2021.

³⁸⁸ Artikel 1 van de Wet over de identiteitskaart.

³⁸⁹ ASAN service, *Issuance and renewal of identity cards*, <https://asan.gov.az/en/service/asan-xidmetler/seksiyyet-vesiqelerinin-verilmesi-ve-deyisdirilmesi>, geraadpleegd op 15 mei 2024.

vijftien jaar is het tien jaar geldig. Voor personen vanaf 55 jaar is deze onbeperkt geldig.³⁹⁰

- 3.1.6.4 Paspoorten voor minderjarigen
Aan een minderjarige kan vanaf de geboorte een zelfstandig paspoort worden verstrekt. Paspoorten afgegeven aan kinderen onder de een jaar hebben een geldigheidsduur van een jaar. Bij kinderen tussen een en drie jaar is de geldigheidsduur drie jaar. Bij kinderen tussen drie en achttien jaar is dat vijf jaar. Paspoorten van personen ouder dan achttien zijn tien jaar geldig.³⁹¹ Een kind tussen de vijftien en achttien jaar mag zelf de aanvraag om een paspoort indienen. Daarbij moet een schriftelijke toestemming van een van de (adoptie-)ouders of een wettelijke vertegenwoordiger worden overgelegd. Deze toestemming moet door een notaris zijn bevestigd.³⁹² In een ASAN-dienstencentrum (*Asan xidmət*) is ook een notaris aanwezig.³⁹³ De (adoptie-)ouders of een wettelijke vertegenwoordiger moeten ook bij de paspoortaanvraag aanwezig zijn.³⁹⁴
- 3.1.6.5 Toestemming om uit te reizen
Minderjarigen hebben voor een reis naar het buitenland een toestemmingsformulier nodig dat door beide ouders is ondertekend. Een notaris moet deze toestemming bevestigen.³⁹⁵ Als een kind met een van de ouders een reis naar het buitenland maakt, is de schriftelijke toestemming van de andere ouder vereist. Deze moet ook goedgekeurd zijn door een notaris.³⁹⁶
- 3.1.6.6 Juridisch gezag over minderjarigen
Het juridisch gezag over een kind komt toe aan een voogd of een bewindvoerder wanneer er geen ouders of adoptieouders zijn, wanneer een rechter het juridisch gezag van de ouders over een kind beëindigt en, in gevallen waarin dergelijke natuurlijke personen om andere redenen de ouderlijke zorg zijn ontzegd, met name wanneer ouders hun ouderlijke verantwoordelijkheden verwaarlozen of er niet in slagen om de rechten en de belangen van het kind te beschermen.³⁹⁷ Deze situatie doet zich ook voor wanneer de ouders weigeren om een kind terug te nemen uit een institutionele opvang.³⁹⁸ Als het kind jonger dan veertien jaar is, wordt er een voogd benoemd.³⁹⁹ Als het kind tussen de veertien en achttien jaar is, wordt er een bewindvoerder benoemd.⁴⁰⁰ De lokale voogdij-autoriteit, die opereert onder de lokale uitvoerende autoriteiten, is doorgaans de instantie die aanvankelijk het juridische gezag over een kind heeft. Binnen drie maanden benoemt deze instantie een voogd of een bewindvoerder.⁴⁰¹ Volgens een bron is dit in de meeste gevallen een naaste.⁴⁰²

³⁹⁰ Artikel 4 van de Wet over de identiteitskaart.

³⁹¹ Artikel 4 van de Wet over paspoorten.

³⁹² ASAN, *Issuance and replacement of national passports*, <https://asan.gov.az/en/service/asan-xidmetler/uemumvetendas-pasportlarinin-verilmesi-ve-deyisdirilmesi>, geraadpleegd op 15 mei 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024.

³⁹³ Volgens de website van ASAN service zijn er 27 ASAN-dienstencentra in Azerbeidzjan. Burgers kunnen daar terecht voor een breed scala aan overheidsdienst, waaronder de afgifte van een identiteitskaart, de afgifte van een paspoort en het vernieuwen van een rijbewijs; ASAN, "ASAN service" centers, <https://asan.gov.az/en/service-centers/asan-xidmetler>, geraadpleegd op 15 mei 2024; ASAN, *Notary service*, <https://asan.gov.az/en/category/asan-xidmetler/notariat-fealiyyeti>, geraadpleegd op 15 mei 2024.

³⁹⁴ Artikel 8 van de Wet over paspoorten; Embassy of the Republic of Azerbaijan to the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, *Passport*, <https://london.mfa.gov.az/en/content/57/passport>, geraadpleegd op 15 mei 2024; ASAN, *Issuance and replacement of national passports*.

³⁹⁵ Vertrouwelijke bron, november 2023; vertrouwelijke bron, december 2023; vertrouwelijke bron, februari 2024.

³⁹⁶ Artikel 11.2 van het Migratiewetboek.

³⁹⁷ Artikel 33.3 BW.

³⁹⁸ Artikel 114.1 van het Familiewetboek.

³⁹⁹ Artikel 33.4 BW.

⁴⁰⁰ Artikel 33.6 BW.

⁴⁰¹ Artikel 35.1 BW; vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁴⁰² Vertrouwelijke bron, februari 2024.

Kinderen zonder ouderlijke zorg kunnen geplaatst worden bij naaste familieleden, vrienden van de familie, een adoptiegezin of een pleeggezin.⁴⁰³ Doorgaans nemen de naaste familieleden de zorg over van minderjarigen, die zonder de zorg van hun ouders komen te staan.⁴⁰⁴ Jaarlijks zijn er enkele honderden adoptiezaken.⁴⁰⁵ De meeste adopties vinden ook door familieleden plaats.⁴⁰⁶ Als deze opties niet voorhanden zijn, komt het kind doorgaans in de institutionele opvang terecht.⁴⁰⁷ Voor het besluit over de plaatsing is het ministerie van Arbeid en Sociale Bescherming van de Bevolking verantwoordelijk.⁴⁰⁸ Als een kind in de institutionele opvang wordt geplaatst, kan de directeur van het betreffende instituut tot voogd worden benoemd.⁴⁰⁹ Hieronder worden enkele typen opvangvoorzieningen besproken.

3.1.6.7 Babyhuizen

Volgens informatie van het ministerie van Arbeid en Sociale Bescherming van de Bevolking waren er in 2021 twee babyhuizen voor de medische opvang van baby's en peuters van nul tot drie jaar waar ook weeskinderen en kinderen zonder ouderlijke zorg waren ondergebracht.⁴¹⁰ Deze vielen onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van Gezondheid.⁴¹¹ In babyhuizen was medisch personeel werkzaam. Daarom hadden zij het karakter van ziekenhuizen.⁴¹²

3.1.6.8 Internaten

Volgens informatie van het Staatsstatistiekcomité uit 2023 waren er 25 internaten voor algemeen onderwijs voor kinderen van drie tot achttien jaar. Daarvan waren er drie bedoeld voor wezen en voor kinderen zonder ouderlijke zorg.⁴¹³ Verder was volgens informatie van de overheid uit 2024 het aantal internaten, dat viel onder het ministerie van Wetenschap en Onderwijs, afgenomen van 44 naar 15. In het schooljaar 2022-2023 waren er 4 internaten die bedoeld waren voor kinderen zonder ouderlijke zorg, die vielen onder het ministerie van Wetenschap en Onderwijs. In dat schooljaar zaten 558 scholieren op deze 4 internaten, onder wie 16 kinderen die beide ouders hadden verloren. Voor het schooljaar 2023-2024 waren deze 4 internaten omgezet naar internaten voor algemeen onderwijs.⁴¹⁴

⁴⁰³ CRC, *Replies of Azerbaijan to the list of issues in relation to its combined fifth and sixth reports* (CRC/C/AZE/RQ/5-6), 26 mei 2022, p. 26.

⁴⁰⁴ Vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁴⁰⁵ AzerNews, *Around 215 children adopted in 2022*, 31 januari 2023; DSK, *Children in Azerbaijan, 2023: Statistical yearbook*, 28 november 2023, p. 79; vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁴⁰⁶ Chaikhana, *Whispers of the past: Secrets of Azerbaijani families*, 17 augustus 2023.

⁴⁰⁷ Artikel 116.1 van het Familiewetboek; Trend, *Heydar Aliyev Foundation organizes entertainment events for children*, 26 augustus 2023; DSK, *Children in Azerbaijan, 2023: Statistical yearbook*, 28 november 2023, p. 77.

⁴⁰⁸ Vertrouwelijke bron, februari 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁴⁰⁹ Artikel 138.1 van het Familiewetboek.

⁴¹⁰ The World Bank, *Social services for adults and children*, 28 juni 2023, p. 17.

⁴¹¹ DSK, *Children in Azerbaijan, 2021: Statistical yearbook*, 2021, p. 75; DSK, *Alternative child care in the Republic of Azerbaijan*, maart 2024.

⁴¹² Rashad Huseynov & Farida Abbasova, Azerbaijan. In: Ilze Earner & Alexandra Telitsyna (red.), *The development of child protection systems in the post-Soviet states. A twenty five years perspective*, Springer, 2021, p. 18; vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁴¹³ DSK, *Education, science and culture in Azerbaijan*, 17 oktober 2023, p. 69; DSK, *Children in Azerbaijan, 2023: Statistical yearbook*, 28 november 2023, p. 77.

⁴¹⁴ CESC, *Information received from Azerbaijan on follow-up to the concluding observations on its fourth periodic report* (E/C.12/AZE/FCO/4), 7 februari 2024, p. 4.

Volgens een bron overnachtten de scholieren doordeweeks in deze internaten. Zij gingen in het weekend naar hun ouders.⁴¹⁵ Volgens verschillende bronnen verbleven de kinderen die geen ouders hadden het hele jaar door in deze internaten.⁴¹⁶ Formeel beschikten de kinderen in deze internaten over alles wat nodig was voor onderwijs, onderdak en medische ondersteuning, maar volgens verschillende bronnen was de kwaliteit van de zorg laag.⁴¹⁷ Volgens een bron was de kwaliteit van de voorzieningen niet toereikend voor kinderen, met name op het punt van re-integratie. Het ontbrak in veel gevallen ook aan psychologische ondersteuning.⁴¹⁸

Volgens een bron verbleven de kinderen tot hun achttiende in de internaten, tenzij ze een studie volgden aan het hoger onderwijs. Anders moesten ze vertrekken en zelfstandig gaan wonen.⁴¹⁹ Volgens verschillende bronnen was er voor dat doel in het dorp Masazir in het district Abşeron het zogenoemde alumnhuis gebouwd.⁴²⁰ Volgens een bron kwam het zelden voor dat een kind vanuit een internaat doorstroomde naar een universiteit, omdat de kwaliteit van het onderwijs in de internaten laag was.⁴²¹ Volgens een andere bron slaagde maar twintig procent van de jongeren die op een internaat hadden gezeten erin om zonder problemen een zelfstandig leven op te bouwen. De rest kampte vanwege allerlei problemen met een alcohol- of drugsverslaving of belandde in de misdaad. Meisjes waren daarbij het kwetsbaarst. Zij belandden soms in de prostitutie.⁴²²

3.1.6.9 Kindertehuizen

Volgens informatie van het Staatsstatistiekcomité uit 2021 waren er 9 kindertehuizen voor de opvang van kinderen van drie tot achttien jaar.⁴²³ Verder waren er volgens informatie van het Staatsstatistiekcomité in 2022 12 kindertehuizen.⁴²⁴ Sinds december 2023 vielen kindertehuis nummer 1 in het stadsdistrict Nizami, kindertehuis nummer 2 in het stadsdistrict Surakhani (Suraxanı), kindertehuis nummer 3 in het stadsdistrict Khatai (Xətai), het kindertehuis in Ganja (Gəncə), het kindertehuis in Şeki (Şəki) en het kindertehuis Osman Mirzayev in Lankaran (Lənkəran) onder de verantwoordelijkheid van het Agentschap voor Sociale Diensten (*Sosial Xidmətlər Agentliyi, SXA*) van het ministerie van Arbeid en Sociale Bescherming van de Bevolking.⁴²⁵ Volgens een bron gingen de kinderen die in deze kindertehuizen verbleven overdag naar de reguliere scholen.⁴²⁶

Volgens verschillende bronnen waren de kindertehuizen gesloten instellingen die niet transparant naar buiten toe waren, bijvoorbeeld met rapportages.⁴²⁷ Volgens een bron was de kwaliteit van de voorzieningen niet toereikend voor kinderen. Zij

⁴¹⁵ Vertrouwelijke bron, januari 2024.

⁴¹⁶ UN, *Experts of the Committee on the Rights of the Child praise Azerbaijan's improved birth registration rate, ask about the mandate of the Ombudsman and deinstitutionalisation policies*, 24 januari 2023; vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁴¹⁷ CRC, *Concluding observations on the combined fifth and sixth periodic reports of Azerbaijan (CRC/C/AZE/CO/5-6)*, 22 februari 2023, p. 7; vertrouwelijke bron, januari 2024.

⁴¹⁸ Vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁴¹⁹ Vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁴²⁰ JAMnews, *A trip to the "Alumni House," whose address even Google Maps doesn't know*, 30 november 2023; DOST, *Social service institutions*; vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁴²¹ Vertrouwelijke bron, januari 2024.

⁴²² Vertrouwelijke bron, januari 2024.

⁴²³ DSK, *Children in Azerbaijan, 2021: Statistical yearbook*, 2021, p. 75.

⁴²⁴ DSK, *Children in Azerbaijan, 2023: Statistical yearbook*, 28 november 2023, p. 77; DSK, *Alternative child care in the Republic of Azerbaijan*, maart 2024.

⁴²⁵ Kabinetsbesluit van 5 december 2023 (nummer 436), <https://e-qanun.az/framework/55702>, geraadpleegd op 15 mei 2024.

⁴²⁶ Vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁴²⁷ CRC, *Concluding observations on the combined fifth and sixth periodic reports of Azerbaijan (CRC/C/AZE/CO/5-6)*, 22 februari 2023, p. 7; vertrouwelijke bron, januari 2024.

kregen te weinig eten, geen goede mentale steun in hun ontwikkeling en geen goed onderwijs. Een indicatie hiervoor was dat deze kinderen zelden doorstroomden naar een universiteit.⁴²⁸ Volgens een andere bron kwamen er soms via de (sociale) media berichten naar buiten over geweld, seksueel misbruik, dwangarbeid en slechte voedselkwaliteit in de kindertehuizen.⁴²⁹ Zo klaagde een zestienjarige jongen in een interview voor een lokale televisiezender in 2023 over de omstandigheden in kindertehuis nummer 3. Volgens hem werden de kinderen daar niet goed gevoed, omdat medewerkers het meeste voedsel achteroverdrukten. Als ontbijt kregen zij slechts een stukje brood met zeer weinig beleg. Zij bedelden om eten bij het buffet en bij klasgenootjes. De directeur van het kindertehuis ontkende de beschuldiging van de jongen. De dag na dit interview kreeg de jongen een overplaatsing naar een psychiatrisch ziekenhuis. Een arts van dit ziekenhuis verklaarde dat de jongen normaal was en niet geestelijk ziek en dat hij de jongen terug had gestuurd naar het kindertehuis. De arts kreeg vervolgens ontslag.⁴³⁰

- 3.1.6.10 Kleinschalige groepshuizen
Sinds 2013 was er in Şüvelan (Şüvəlan) in het stadsdistrict Khazar (Xəzər) in Bakoe naar Turks model een kleinschalig groepshuis voor tien weesmeisjes aanwezig. Verder was er sinds 2016 in de stad Lankaran een kleinschalig groepshuis voor twaalf weesjongens aanwezig. Vanuit de kindertehuizen konden kinderen in de schoolleeftijd geselecteerd worden voor deze groepshuizen. Kinderen konden daar verblijven tot hun achttiende of tot hun 23ste als zij nog studeerden.⁴³¹ Beide groepshuizen vielen sinds december 2023 onder de verantwoordelijkheid van het Agentschap voor Sociale Diensten van het ministerie van Arbeid en Sociale Bescherming van de Bevolking.⁴³²
- 3.1.6.11 SOS Kinderdorpen
SOS Kinderdorpen had een locatie in de stad Ganja en in de stad Bakoe. In 2022 kregen 92 kinderen daar familiale zorg. Op deze twee locaties waren SOS-moeders aanwezig die voltijds met deze kinderen werkten. SOS Kinderdorpen bood gezinszorg aan kinderen zonder ouderlijke zorg of die het risico liepen om in de steek te worden gelaten.⁴³³ Toelating vond plaats op basis van een besluit van het ministerie van Arbeid en Sociale Bescherming van de Bevolking.⁴³⁴ Kinderen tussen drie en tien jaar oud konden daar geplaatst worden. Een uitzondering hierop was bijvoorbeeld wanneer er sprake was van drie broertjes en/of zusjes waarvan er een ouder dan tien jaar was. Volgens de wet mochten zij niet van elkaar worden gescheiden.⁴³⁵ SOS Kinderdorpen focuste niet op specifieke doelgroepen. Wel waren sommige groepen uitgesloten van de opvang, onder wie kinderen van wie beide ouders nog in leven waren, kinderen met zware mentale problemen en kinderen met ernstige gezondheidsproblemen.⁴³⁶ De kinderen die geplaatst waren bij SOS

⁴²⁸ Vertrouwelijke bron, januari 2024.

⁴²⁹ Vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁴³⁰ JAMnews, *Teenager from orphanage in Baku placed in psychiatric hospital for "criticism"*, 5 april 2023; OC Media, *Top Baku psychiatrist dismissed after declaring teenager 'not mentally ill'*, 6 april 2023; Turan, *Who called a teenager mentally ill for his criticizing conditions in an orphanage?*, 6 april 2023.

⁴³¹ Ministry of Science and Education of the Republik of Azerbaijan, *Small group home for orphans opens in Lankaran*, 21 juni 2016; The World Bank, *Social services for adults and children*, 28 juni 2023, p. 16-17; CESCRA, *Information received from Azerbaijan*, 7 februari 2024, p. 5; vertrouwelijke bron, februari 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁴³² Kabinetsbesluit van 5 december 2023 (nummer 436).

⁴³³ IOM, *Azerbaijan. Country fact sheet 2022*, december 2022, p. 12; SOS Children's Villages Azerbaijan, *Annual Report 2022. A loving home for every child...*, 6 september 2023, p. 4; SOS Children's Villages, *Azerbaijan*, <https://www.sos-childrensvillages.org/where-we-help/asia/azerbaijan>, geraadpleegd op 15 mei 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁴³⁴ Vertrouwelijke bron, februari 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁴³⁵ SOS Children's Villages Azerbaijan, *SOS Azerbaijan*, <https://www.soschildren.az/en/sos-azerbaycan>, geraadpleegd op 15 mei 2024.

⁴³⁶ Vertrouwelijke bron, februari 2024.

Kinderdorpen verbleven daar tot hun achttiende. Wanneer zij met een studie bezig waren, konden zij daar tot hun 23ste blijven.⁴³⁷ De kinderen gingen vanuit de opvanglocaties naar reguliere kinderdagverblijven en/of scholen. In iedere opvanglocatie was een huisarts aanwezig.⁴³⁸ Volgens een bron was de kwaliteit van de voorzieningen goed.⁴³⁹ Volgens een andere bron slaagden sommige kinderen erin om vanuit SOS Kinderdorpen door te stromen naar de universiteit.⁴⁴⁰ Kinderen die vanuit het buitenland terugkeerden, konden ook door SOS Kinderdorpen worden opgevangen als zij voldeden aan de criteria.⁴⁴¹

3.1.6.12 Noodopvangvoorzieningen

Er waren drie opvangvoorzieningen waar kinderen zonder ouderlijke zorg enkele dagen tot enkele maanden konden verblijven. Nadien moesten zij of herenigd zijn met hun familieleden of in de institutionele opvang zijn geplaatst. Volgens een bron zijn er wel gevallen bekend van kinderen die langer dan een jaar in deze noodopvangvoorzieningen verbleven.⁴⁴² De eerste betrof de Opvang- en sociale rehabilitatie-instelling voor kwetsbare groepen van het ministerie van Arbeid en Sociale Bescherming van de Bevolking (zie paragraaf 3.1.5.2).⁴⁴³ Volgens een bron was de kwaliteit van deze opvangvoorziening niet van een hoog niveau.⁴⁴⁴ Verder beheerde de ngo Azerbeidzjan Kinderunie (*Azərbaycan Uşaqları İctimai Birliyi*) een opvangvoorziening in het stadsdistrict Binagadi. Deze ngo voorzag in de tijdelijke opvang voor slachtoffers van mensenhandel en potentiële slachtoffers van mensenhandel. Zij leverde ook ondersteuning aan de kinderen van deze slachtoffers.⁴⁴⁵ Volgens een bron was de financiële steun van de overheid voor deze opvang beperkt. Financiële steun vanuit het buitenland was niet mogelijk vanwege wettelijke restricties voor ngo's. Daardoor kon deze opvang over het algemeen niet de vereiste zorg en begeleiding bieden aan kinderen.⁴⁴⁶ Daarnaast beheerde een ngo het doorgangshuis Plaats van hoop (*Ümid Yeri*) in het stadsdistrict Bina (Binə) in Bakoe. Deze was bedoeld voor de tijdelijke opvang van zwerfkinderen en moeders met jonge kinderen.⁴⁴⁷ Volgens een bron was de kwaliteit van dit doorgangshuis niet goed.⁴⁴⁸

3.2 Naleving en schendingen

3.2.1 *Vrijheid van meningsuiting*

Artikel 10 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) heeft betrekking op de vrijheid van meningsuiting. Azerbeidzjan is partij bij het EVRM en is daarmee verplicht om zich te houden aan dit verdrag.⁴⁴⁹ De Grondwet garandeert

⁴³⁷ Vertrouwelijke bron, januari 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁴³⁸ Vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁴³⁹ Vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁴⁴⁰ Vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁴⁴¹ IOM, *Azerbaijan. Country fact sheet 2022*, december 2022, p. 12; vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁴⁴² Vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁴⁴³ The World Bank, *Social services for adults and children*, 28 juni 2023, p. 15; DOST, *Social service institutions*.

⁴⁴⁴ Vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁴⁴⁵ IOM, *The representatives of IOM mission to Azerbaijan visited the shelter of Azerbaijan Children Union*, 31 december 2019; Chaikhana, *Loopholes stifle Azerbaijan's anti-child labor reform*, 14 juli 2022; JAMnews, *Early marriage in Azerbaijan – is the problem getting worse?*, 16 november 2023.

⁴⁴⁶ Vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁴⁴⁷ OC Media, *Azerbaijani mother of three murdered in crisis shelter*, 16 maart 2022; JAMnews, *"Society does not require anyone to be punished." How Azerbaijan reacts to cases of violence against children*, 6 juni 2023; vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁴⁴⁸ Vertrouwelijke bron, januari 2024.

⁴⁴⁹ Verdragenbank, *Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, partijen*, <https://verdragenbank.overheid.nl/nl/Verdrag/Details/005132#Partijen>, geraadpleegd op 15 mei 2024.

eveneens de vrijheid van meningsuiting.⁴⁵⁰ In de verslagperiode stelde Azerbeidzjan zich echter op het gebied van de vrijheid van meningsuiting in het algemeen in toenemende mate intolerant op. Er kwam steeds minder ruimte voor het maatschappelijk middenveld. Ngo's werden in toenemende mate gelinkt en ondergeschikt gemaakt aan de overheid.⁴⁵¹

Het recht op vrijheid van meningsuiting, internetvrijheid en de onafhankelijke journalistiek bleven onder druk staan. Deze druk nam toe met een mediawet die op 8 februari 2022 van kracht werd. Deze wet leidde tot minder pluriformiteit van het medialandschap.⁴⁵² Sinds het najaar van 2023 was er een verdere verslechtering van de situatie op het gebied van de vrijheid van meningsuiting waar te nemen. Gebeurtenissen die op dat vlak veel impact hadden, waren de arrestaties van medewerkers van het onafhankelijke mediakanaal *Abzas Media* in november 2023 en van medewerkers van het onafhankelijke mediakanaal *Toplum TV* in maart 2024 (zie paragraaf 3.2.1.5).⁴⁵³

3.2.1.1 Mensenrechtenactivisten

Volgens verschillende bronnen bleef de positie van mensenrechtenactivisten onverminderd slecht.⁴⁵⁴ Er waren berichten over mensenrechtenactivisten die slachtoffer werden van lastercampagnes. Het verspreiden van gevoelige persoonlijke berichten, belastende (naakt-)foto's, filmpjes en geluidsopnames via de sociale media en het internet was een veelvoorkomend fenomeen. Deze belastende informatie wordt ook wel *kompromat* (compromitterend materiaal) genoemd.⁴⁵⁵ Er waren ook berichten over mensenrechtenactivisten die doelwit waren van cyberaanvallen.⁴⁵⁶ Het kwam voor dat hun bankrekeningen werden geblokkeerd.⁴⁵⁷ In enkele gevallen kregen zij een uitreisverbod opgelegd.⁴⁵⁸ Zij konden ook geconfronteerd worden met bedreigingen.⁴⁵⁹ In de verslagperiode waren er meerdere berichten van mensenrechtenactivisten die te maken kregen met mishandeling, arrestatie, een administratieve hechtenis of een strafrechtelijke detentie. Zij hadden bijvoorbeeld kritiek geleverd via de sociale media of deelgenomen aan een vreedzame demonstratie.⁴⁶⁰ In een aantal gevallen volgde een administratiefrechtelijke veroordeling wegens hooliganisme (artikel 510 WvAO)

⁴⁵⁰ Artikel 47 en artikel 50 van de Grondwet.

⁴⁵¹ Vertrouwelijke bron, maart 2024; vertrouwelijke bron, maart 2024.

⁴⁵² RFE/RL, *A new draconian media law in Azerbaijan gives the government the power to decide what's news*, 20 februari 2022; Venice Commission, *Azerbaijan. Joint opinion of the Venice Commission and the Directorate General of Human Rights and Rule of Law (DGI) of the Council of Europe on the Law on Media*, 20 juni 2022; vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁴⁵³ Raad van Europa, *Abzas Media's executive director and editor-in-chief detained, newsroom raided*, 27 december 2023; Freedom Now, *Azerbaijan: New crackdown threatens civil society*, 24 januari 2024; Amnesty International, *Azerbaijan: Campaign of intimidation against independent media continues with raid on Toplum TV*, 7 maart 2024.

⁴⁵⁴ NHC, *Norwegian Helsinki Committee (NHC) submission on Azerbaijan*, 16 november 2023, p. 1; vertrouwelijke bron, januari 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁴⁵⁵ France 24, *Azerbaijan activists sound alarm over wave of killings of women*, 10 november 2021; Global Voices, *In Azerbaijan, domestic violence activists are becoming the targets*, 21 april 2022; Amnesty International, *Amnesty International report 2021/22*, 29 maart 2022, p. 83; Global Voices, *Azerbaijan's thriving feminist movement: challenges and perspectives*, 28 oktober 2022; OC Media, *Intimate footage of imprisoned Azerbaijani activist leaked*, 27 februari 2023; OCCRP, *How revenge porn is used to silence dissidents in Azerbaijan*, 4 april 2023; vertrouwelijke bron, december 2023; vertrouwelijke bron, januari 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁴⁵⁶ AIW, *A year in review – from online attacks to overall environment of internet censorship in Azerbaijan*, 16 december 2022; AIW, *State sponsored harassment and targeting in Azerbaijan is very much alive and kicking – a year in review*, 10 maart 2023; Freedom House, *Freedom on the net 2023, Azerbaijan*, 4 oktober 2023; vertrouwelijke bron, januari 2024.

⁴⁵⁷ USDoS, *Azerbaijan 2022 human rights report*, 20 maart 2023, p. 38; vertrouwelijke bron, januari 2024.

⁴⁵⁸ USDoS, *Azerbaijan 2022 human rights report*, 20 maart 2023, p. 30; vertrouwelijke bron, januari 2024.

⁴⁵⁹ OC Media, *Activist claims to have been kidnapped over criticism of Azerbaijani minister*, 26 april 2022; vertrouwelijke bron, januari 2024.

⁴⁶⁰ Turan, *Muslim Unity Movement activist detained*, 7 juli 2021; Caucasian Knot, *"Muslim Unity" activist sentenced to six years of imprisonment in Azerbaijan*, 21 mei 2022; Freedom House, *Freedom in the world 2024, Azerbaijan*, 29 februari 2024.

of het niet opvolgen van politiebevelen (artikel 535.1 WvAO).⁴⁶¹ In sommige gevallen volgde er een strafrechtelijke veroordeling.⁴⁶² Daarbij waren de aanklachten soms drugsgelateerd, bijvoorbeeld op grond van artikel 234.4.3 WvS (grootschalige drugshandel).⁴⁶³ Op 18 maart 2024 publiceerde de UFPPA een lijst met namen van 288 politieke gevangenen, onder wie 2 in de categorie mensenrechtenverdedigers.⁴⁶⁴ Hierna volgen enkele voorbeelden van mensenrechtenactivisten die in de verslagperiode te maken kregen met arrestatie en detentie. Dit overzicht van voorbeelden is geenszins uitputtend.

Op 28 januari 2022 veroordeelde een rechtbank in het district Yevlakh (Yevlax) een advocaat tot vijf maanden gevangenisstraf wegens laster (artikel 147.2 WvS). Dit hield verband met een uitzending op het YouTube-kanaal *AzerFreedom TV* waarin hij sprak over de Terter-zaak (zie paragraaf 3.3.4). Op 5 maart 2022 sprak een hogere rechtbank hem vrij. Op 9 juni 2022 veroordeelde een rechtbank in het district Yevlakh hem tot zes maanden gevangenisstraf wegens belediging (artikel 148 WvS) naar aanleiding van de uitzending over de Terter-zaak.⁴⁶⁵

De bekende mensenrechtenactivist Bakhtiyar Hajiyev (Bəxtiyar Hacıyev) kreeg te maken met bedreigingen. In de nacht van 21 op 22 april 2022 ontvoerden vier gemaskerde mannen hem. Terwijl zijn ontvoerders hem filmde, martelden en vernederden zij hem. Zij eisten onder meer dat hij een aantal kritische posts over de minister van Binnenlandse Zaken zou verwijderen. Zijn ontvoerders lieten hem vervolgens vastgebonden achter in een verlaten gebied. Op 23 april 2022 verklaarde de minister van Binnenlandse Zaken dat er een onderzoek zou plaatsvinden.⁴⁶⁶

Acht maanden later, op 9 december 2022, arresteerden de autoriteiten Bakhtiyar Hajiyev op beschuldiging van hooliganisme (artikel 221.2.2 WvS). Dit hield naar verluidt verband met een ruzie met een televisieverslaggeefster. Nadien volgden andere beschuldigingen. In februari 2024 somde de aanklager in de rechtbank alle aanklachten op. Het ging hierbij om strafbare feiten op grond van artikel 192.1 (illegaal ondernemerschap), 193-1.3.2 (legalisatie van bezit dat uit misdaad is verkregen), 206.1 (smokkelen), 213.1 (belastingontwijking), 221.2.2 (hooliganisme), 289.1 (minachting van de rechtbank), 320.1 (documentvervalsing) en 320.2 (gebruik van vervalste documenten). Tegen het einde van de verslagperiode was in zijn zaak geen uitspraak bekend.⁴⁶⁷

⁴⁶¹ Turan, *Public activist Mohaddin Orujev arrested for 30 days*, 20 oktober 2023; OC Media, *Azerbaijani activist given 30-day sentence 'for criticising president online'*, 21 oktober 2023; JAMnews, *Co-founder of new political platform in Azerbaijan arrested*, 25 december 2023.

⁴⁶² Turan, *Taleh Hasmamedov arrested for 3 months*, 19 september 2023; Turan, *Public activist Rail Abbasov detained*, 20 september 2023.

⁴⁶³ Turan, *Court sentences religious activist to 6 years of imprisonment*, 20 mei 2022; JAMnews, *Imprisoned member of Muslim Unity movement went on dry hunger strike in Azerbaijan*, 16 juni 2022.

⁴⁶⁴ UFPPA, *List of political prisoners*, 18 maart 2024, p. 18-19.

⁴⁶⁵ Caucasian Knot, *Azerbaijani activist arrested on charge of defamation*, 30 januari 2022; Turan, *Activist Ilham Aslanoglu released early from prison*, 6 maart 2022; Caucasian Knot, *Baku court overturns verdict to lawyer Ilham Aslanoglu*, 7 maart 2022; Turan, *Lawyer Ilham Aslanoglu re-arrested*, 10 juni 2022; Caucasian Knot, *Azerbaijani lawyer Ilham Aslanoglu receives new custody term for libel*, 11 juni 2022; AIW, *Activist and lawyer Ilham Aslanoglu arrested*, 13 juni 2022; Caucasian Knot, *Rights defenders call on the Azerbaijani authorities to release Ilham Aslanoglu*, 14 juni 2022.

⁴⁶⁶ Turan, *Bakhtiyar Hajiyev's statement will be investigated – Ministry of Internal Affairs*, 23 april 2022; Turan, *Criminal case initiated in connection with kidnapping Bakhtiyar Hajiyev*, 25 april 2022; OC Media, *Activist claims to have been kidnapped over criticism of Azerbaijani minister*, 26 april 2022.

⁴⁶⁷ Turan, *Bakhtiyar Hajiyev arrested for a month and 20 days*, 9 december 2022; BBC Monitoring, *New charges brought against jailed Azeri activist, party leader's son arrested*, 8 november 2023; Turan, *According to the results of the preliminary investigation, Bakhtiyar Hajiyev is charged under 8 articles of the Criminal Code*, 13 november 2023; Turan, *The indictment was announced at the trial of Bakhtiyar Hajiyev*, 2 februari 2024.

Op 27 september 2023 plaatste Abzas Media (zie paragraaf 3.2.1.5) op YouTube een interview waarin een activist anoniem verklaarde dat de politie inbeslaggenomen drugs plaatste bij politieke activisten om hen vervolgens wegens een drugsdelict te kunnen arresteren. Op 5 oktober 2023 arresteerde de politie deze geïnterviewde persoon. Hij kreeg dertig dagen administratieve hechtenis wegens hooliganisme (artikel 510 WvAO) en het niet opvolgen van politiebevelen (artikel 535.1 WvAO). Na zijn vrijlating deed hij uit voorzorg een drugstest om aan te kunnen tonen dat hij geen drugsgebruiker was. Op 4 december 2023 namen agenten in burger hem mee toen hij zijn woning verliet. De autoriteiten klaagden hem aan voor grootschalige drugshandel (artikel 234.4.3 WvS). Volgens zijn advocate was hij niet betrokken bij drugshandel en was de drugs na zijn arrestatie bij hem geplaatst. Tegen het einde van de verslagperiode was in zijn zaak geen uitspraak bekend.⁴⁶⁸

3.2.1.2 Lhbtq+-activisten

In de verslagperiode nam de zichtbaarheid van een klein aantal lhbtq+-activisten toe. Desondanks bleven zij onder druk staan.⁴⁶⁹ Zo namen lhbtq+-activisten deel aan een mars in het kader van Internationale Vrouwendag op 8 maart 2022 in het centrum van Bakoe. Daarbij nam de politie een lhbtq+-vlag in beslag en moest een deelnemer zijn mondkapje in regenboogkleuren afdoen.⁴⁷⁰ Verder arresteerde de politie op 23 mei 2023 in het stadsdistrict Khatai (Xətai) zeven activisten, onder wie twee lhbtq+-activisten. Zij hadden tegenover een politiebureau geprotesteerd vanwege een confrontatie tussen de politie en drie transvrouwen in de avond daarvoor. Twee activisten kregen vijftien dagen administratieve hechtenis opgelegd. Een lhbtq+-activist kreeg een boete van 70 manat (ongeveer 40 euro) wegens hooliganisme (artikel 510 WvAO) en een lhbtq+-activist kreeg een boete van 300 manat (ongeveer 160 euro) wegens het illegaal vervoeren van drugs (artikel 206 WvAO). Volgens de twee lhbtq+-activisten mishandelde en vernederde de politie hen vanwege hun afwijkende genderidentiteit.⁴⁷¹ Verder publiceerde het regeringsgezinde *Azerbaijani Press Agency* (APA) op 22 november 2023 een artikel waarin het niet bij naam genoemde lokale lhbtq+- en feministische organisaties aanmerkte als afgezanten van het *United States Agency for International Development* (USAID).⁴⁷²

⁴⁶⁸ Turan, *Activist Ilhamiz Guliyev detained*, 4 december 2023; OC Media, *Azerbaijan detains human rights activist on drug charges*, 6 december 2023; Meydan TV, *Former police officer and rights advocate Ilhamiz Guliyev detained on alleged drug charges*, 6 december 2023; IRFS, *The court arrested activist I. Guliyev for a period of 4 months*, 7 december 2023; BBC Monitoring, *Azerbaijan arrests rights activist on drug-related charges*, 8 december 2023; Turan, *The court of appeal did not release Ilkhamiz Guliyev*, 14 december 2023; Blankspot, *Azerbaijani whistleblower detained: "The police forged evidence"*, 23 december 2023; Turan, *The court extended the term of arrest of activist Ilkhamiz Guliyev*, 3 april 2024; European Parliament, *Human rights breaches in Azerbaijan, The Gambia and Hong Kong*, 25 april 2024; vertrouwelijke bron, december 2023.

⁴⁶⁹ Heinrich Böll Stiftung, *Azerbaijan: The use of violence and discrimination against feminist and LGBTQ+ communities*, 14 maart 2023; USDoS, *Azerbaijan 2022 human rights report*, 20 maart 2023, p. 34; vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁴⁷⁰ Mikroskop Media, *Feminists held a rally in Baku*, 8 maart 2022; Minority Azerbaijan, *Feminists: "The march ended successfully"*, 8 maart 2022; Heinrich Böll Stiftung, *Azerbaijan: The use of violence and discrimination against feminist and LGBTQ+ communities*, 14 maart 2023.

⁴⁷¹ Minority Azerbaijan, *LGBTQI+ activists who protested detentions of trans community members detained in Baku*, 24 mei 2023; JAMnews, *Queer activists in Azerbaijan claim they were subjected to violence at police station*, 24 mei 2023; Minority Azerbaijan, *Detained LGBTQI+ activists have made statements*, 25 mei 2023; OC Media, *Azerbaijani activists reportedly detained after protesting detention of transgender women*, 25 mei 2023; PACE, *Azerbaijani police must stop harassing LGBTI people and activists, says PACE general rapporteur*, 31 mei 2023; HRW, *World report 2024, Azerbaijan*, 11 januari 2024, p. 5; ILGA-Europe, *Annual review*, 29 februari 2024, p. 36; vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁴⁷² APA, *Main instructions of USAID emissaries in Azerbaijan become known – details*, 22 november 2023; BBC Monitoring, *Azerbaijan arrests opposition journalist on hooliganism charges*, 2 december 2023.

3.2.1.3 Religieuze activisten

In 2022 verslechterde de bilaterale relatie met Iran. Dat hield verband met diverse incidenten over en weer, waaronder een dodelijke aanslag die gericht was tegen de Azerbeidzjaanse ambassade in Teheran op 27 januari 2023. Daarbij kwam een Azerbeidzjaanse diplomaat om het leven en raakten twee beveiligers gewond.⁴⁷³ De spanningen in de bilaterale relatie hadden gevolgen voor de leden van de in 2015 opgerichte conservatieve sjiitische Moslim Eenheidsbeweging (*Müsəlman Birliyi Hərəkəti*, MBH) en andere religieuze activisten.⁴⁷⁴ De autoriteiten karakteriseerden de MBH als een extremistische groep die nauwe banden had met Iran.⁴⁷⁵ Er waren meerdere arrestatiegolven. De schattingen van het aantal personen dat bij deze arrestatiegolven werd gearresteerd, liepen uiteen van 500 tot 5.000 personen. Daarbij ging het onder meer om MBH-leden, ex-gedetineerden van de Nardaran-zaak,⁴⁷⁶ praktiserende gelovigen die op bedevaart naar Karbala waren geweest en praktiserende gelovigen die een religieuze opleiding in Iran hadden gevolgd.⁴⁷⁷ De grootste arrestatiegolf was naar alle waarschijnlijkheid eind maart 2023. Een van de gebeurtenissen die tot deze arrestatiegolf leidde was de moordpoging op een parlamentslid op 28 maart 2023. Dit soennitische parlamentslid stond bekend om zijn Iran-kritiek.⁴⁷⁸ Volgens verschillende bronnen pakte de Staatsveiligheidsdienst (*Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti*, DTX) tijdens deze arrestatiegolf naar schatting 400 personen op in en buiten Bakoe.⁴⁷⁹ Volgens een bron werden ook honderden imams ondervraagd en onder druk gezet om lijsten met namen te overhandigen van mensen die samenwerkten met Iran.⁴⁸⁰

Na hun arrestaties, die vaak in eerste instantie op verdenking van spionage en samenwerking met de Iraanse Revolutionaire Garde plaatsvonden, volgde er voor sommige religieuze activisten een administratiefrechtelijke veroordeling, bijvoorbeeld wegens hooliganisme (artikel 510 WvAO).⁴⁸¹ In een aantal gevallen volgde er een strafrechtelijke veroordeling op basis van een drugsgelateerde aanklacht of een aanklacht wegens spionage.⁴⁸² Begin juli 2023 stelde de MBH dat

⁴⁷³ Eurasianet, *Further strain in Azerbaijan-Iran relations*, 15 maart 2023; RFE/RL, *Azerbaijan says it has detained 20 people for allegedly promoting Iranian 'propaganda'*, 19 april 2023.

⁴⁷⁴ OC Media, *Azerbaijan arrests 'Iran-backed militants'*, 3 november 2022; JAMnews, *Violations of religious freedom in Azerbaijan*, 11 juli 2023; Freedom House, *Freedom in the world 2024, Azerbaijan*, 29 februari 2024.

⁴⁷⁵ Turan, *Pro-government media "identified and investigated" a network of "Iranian spies"*, 13 maart 2023; OC Media, *Azerbaijan arrests 'Iran-backed militants'*, 3 november 2022; USDoS, *Azerbaijan 2022 international religious freedom report*, 15 mei 2023, p. 1; vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁴⁷⁶ Zie paragraaf 3.2.2 van het algemeen ambtsbericht Azerbeidzjan van 2 juli 2020 voor meer informatie over de Nardaran-zaak.

⁴⁷⁷ Turan, *PPFA and DME report arrests of their activists after march on Shehid Alley*, 25 januari 2023; Eurasianet, *Mass arrests of religious Shias reported in Azerbaijan*, 13 april 2023; OC Media, *Opinion: First they came for the Muslims, and we did not speak out...*, 16 mei 2023; Meydan TV, *Targeting faith: Azerbaijan's controversial crackdown on religious believers as response for regional tensions*, 31 mei 2023; JAMnews, *Violations of religious freedom in Azerbaijan*, 11 juli 2023; Turan, *A new series of arrests of believers*, 20 februari 2024; BBC Monitoring, *Briefing: Unconfirmed reports of arrests of Iranian 'spies' in Azerbaijan*, 21 februari 2024; Turan, *The names of some of the believers detained in recent days*, 22 februari 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁴⁷⁸ AA, *Head of Azerbaijan's Great Order Party injured in armed attack*, 29 maart 2023; VOA, *Azerbaijan investigates 'terror attack' after lawmaker is shot and wounded*, 29 maart 2023; OC Media, *Azerbaijani MP survives shooting*, 29 maart 2023; Eurasianet, *Azerbaijani MP survives shooting*, 30 maart 2023; RFE/RL, *Suspects in attempted assassination of Azerbaijani lawmaker placed in pretrial detention*, 5 april 2023; RFE/RL, *Azerbaijan says it has detained 20 people for allegedly promoting Iranian 'propaganda'*, 19 april 2023.

⁴⁷⁹ OC Media, *Opinion: First they came for the Muslims, and we did not speak out...*, 16 mei 2023; Meydan TV, *Targeting faith: Azerbaijan's controversial crackdown on religious believers as response for regional tensions*, 31 mei 2023; vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁴⁸⁰ Vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁴⁸¹ Turan, *Religious activists tell about police torture*, 23 mei 2022; Turan, *Believers detained for slogan: "Punish those who insulted Allah"*, 20 juni 2022; Caucasian Knot, *Human rights defenders: religious activists in Azerbaijan punished too severely*, 21 juni 2022; Freedom House, *Freedom in the world 2024, Azerbaijan*, 29 februari 2024.

⁴⁸² Caucasian Knot, *Activist Elshan Abbasov detained in Azerbaijan*, 5 maart 2022; Turan, *Mahir Azimov, member of "Muslim Unity" Movement, detained*, 21 juli 2022; OC Media, *Azerbaijani Shiite activist charged with drug trafficking*, 28 november 2022; JAMnews, *Two members of religious movement missing in Baku*, 2 december 2022; AIW, *Religious activist claims his arrest was over his social media posts*, 9 januari 2023; IPD, *The judge*

op dat moment zestig MBH-leden gevangen zaten.⁴⁸³ Op 18 maart 2024 publiceerde de UFPPA een lijst met namen van 288 politieke gevangenen die op dat moment gevangen zaten, onder wie 208 (72%) in de categorie vreedzame gelovigen. In 59 van de 208 personen uit deze categorie (28%) ging het om MBH-leden. In een geval ging het om een lid van de niet door de overheid geregistreerde Islamitische Partij van Azerbeidzjan (*Azərbaycan İslam Partiyası*, AİP).⁴⁸⁴

3.2.1.4

Familieleden van mensenrechtenactivisten

Volgens een bron kwam het voor dat familieleden van mensenrechtenactivisten te maken kregen met lastercampagnes om hun naasten onder druk te zetten om te stoppen met hun activiteiten.⁴⁸⁵ Familieleden konden ook onderworpen worden aan arrestatie, bedreiging en administratieve hechtenis.⁴⁸⁶ Volgens een bron kwam het voor dat hun bankrekeningen werden bevroren.⁴⁸⁷ In enkele gevallen kregen zij ook te maken met een uitreisverbod.⁴⁸⁸ Volgens verschillende bronnen kwam het eveneens voor dat familieleden van mensenrechtenactivisten ontslag kregen vanwege de activiteiten van hun naasten.⁴⁸⁹

3.2.1.5

Journalisten

De Grondwet garandeert persvrijheid in Azerbeidzjan.⁴⁹⁰ Desondanks stonden onafhankelijke journalisten onder druk.⁴⁹¹ Azerbeidzjan stond met een score van 27,99 op de 164ste plaats van de persvrijheidsindex 2024 van de Verslaggevers zonder Grenzen (*Reporters sans frontières*, RSF), een internationale ngo die zich inzet voor de persvrijheid. In totaal telt deze ranglijst 180 landen.⁴⁹² In de persvrijheidsindex 2023 stond Azerbeidzjan met een score van 39,93 op de 151ste plaats. Verder stond Azerbeidzjan in de persvrijheidsindex 2022 met een score van 39,4 op de 154ste plaats.⁴⁹³ Het land stond met een score van 41,2 op de 167ste plaats in de persvrijheidsindex 2021.⁴⁹⁴

In de praktijk stonden bijna alle traditionele media in Azerbeidzjan in meer of mindere mate onder controle van de overheid, waardoor het medialandschap weinig pluriformiteit kende. Er waren geen volledig onafhankelijke radio- en televisiestations of gedrukte media aanwezig.⁴⁹⁵ Er was maar een paar

Hafiz Kamranov grossly violated the right to liberty and personal security of Shahin Qadirli, 15 januari 2023; Turan, *Religious activist dies in courtroom*, 2 maart 2023; OC Media, *Hunger striking prisoner dies in Baku court of appeal*, 3 maart 2023; Turan, *At the trial of a member of the Muslim Unity Movement*, 21 april 2023; Eurasianet, *Deaths of Islamic figures highlight political and religious divide in Azerbaijan*, 24 maart 2023; USCIRF, *Annual report 2023*, 1 mei 2023, p. 51; Turan, *A member of the Muslim Unity Movement (MUM) Mahir Azimov sentenced to 4 years in prison*, 8 juli 2023; Turan, *Relatives and associates of the religious activist said about his beating in jail*, 17 juli 2023; Turan, *Religious activist hospitalised in serious condition*, 24 augustus 2023; Turan, *Agaali Yahyaev: A harrowing tale of torture and false confessions amid crackdown on believers*, 7 september 2023; Turan, *Two activists of the "Muslim Unity" sentenced to 4 years in prison*, 19 oktober 2023; Turan, *Muslim Unity activist sentenced to almost 10 years in prison*, 1 november 2023; IPD, *The Azerbaijani authorities arrest the believers under the pretext that they are drug addicts*, 3 maart 2024.

⁴⁸³ Turan, *A member of the Muslim Unity Movement (MUM) Mahir Azimov sentenced to 4 years in prison*, 8 juli 2023.

⁴⁸⁴ UFPPA, *List of political prisoners*, 18 maart 2024, p. 41-134.

⁴⁸⁵ Vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁴⁸⁶ JAMnews, *Co-founder of new political platform in Azerbaijan arrested*, 25 december 2023; vertrouwelijke bron, maart 2024.

⁴⁸⁷ Vertrouwelijke bron, januari 2024.

⁴⁸⁸ Vertrouwelijke bron, januari 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁴⁸⁹ Vertrouwelijke bron, november 2023; vertrouwelijke bron, januari 2024.

⁴⁹⁰ Artikel 50 van de Grondwet.

⁴⁹¹ PACE, *Threats to life and safety of journalists and human rights defenders in Azerbaijan*, 23 maart 2023, p. 1; RSF, *Azerbaijan's Ilham Aliyev jails independent journalists to secure his dynasty*, 5 februari 2024.

⁴⁹² RSF, *2024 World Press Freedom Index*, <https://rsf.org/en/index?year=2024>, geraadpleegd op 15 mei 2024.

⁴⁹³ RSF, *2023 World Press Freedom Index*, <https://rsf.org/en/index?year=2023>, geraadpleegd op 15 mei 2024.

⁴⁹⁴ RSF, *2021 World Press Freedom Index*, <https://rsf.org/en/index?year=2021>, geraadpleegd op 15 mei 2024.

⁴⁹⁵ Bertelsmann Stiftung, *BTI 2022 country report Azerbaijan*, 23 februari 2022, p. 10; BBC Monitoring, *Explainer: Azerbaijan media's constrained presidential poll coverage*, 31 januari 2024; RSF, *Azerbaijan*, <https://rsf.org/en/country/azerbaijan>, geraadpleegd op 15 mei 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024.

onafhankelijke nieuwswebsites aanwezig. Een voorbeeld hiervan was Abzas Media.⁴⁹⁶ Veel journalisten pasten zelfcensuur toe, waardoor er weinig sprake was van kritische berichtgeving en van binnenlandse onafhankelijke journalistiek.⁴⁹⁷ Er waren maar weinig onafhankelijke journalisten, onder wie journalisten van mediakanalen die vanuit het buitenland opereerden.⁴⁹⁸ De websites van de meeste kritische en onafhankelijke radio- en televisiestations die vanuit het buitenland opereerden, waren geblokkeerd. Voorbeelden hiervan waren de nieuwswebsites van Meydan TV, *Azadlıq Radio*, *Radio Free Europe/Radio Liberty* (RFE/RL) en het *Organized Crime and Corruption Reporting Project* (OCCRP).⁴⁹⁹ Deze nieuwswebsites waren ook doelwit van cyberaanvallen.⁵⁰⁰ Voor de nieuwsvoorzieningen speelden de sociale media een belangrijkere rol dan de traditionele nieuwsbronnen.⁵⁰¹ Een voorbeeld hiervan was *Kanal 13* dat medio mei 2024 meer dan 1,6 miljoen abonnees op YouTube had.⁵⁰²

Op 8 februari 2022 ondertekende president Aliyev de Wet over de media. Deze verving de Wet over de massamedia en de Wet over televisie- en radio-uitzendingen.⁵⁰³ Op grond van deze wet moesten journalisten en mediabedrijven zich laten registreren in het centrale mediaregister van het Agentschap voor Mediaontwikkeling (*Medianın İnkişafı Agentliyi*, MİA). Daarbij golden strenge voorwaarden. Zo moesten eigenaren van mediabedrijven Azerbeidzjaanse staatsburgers zijn die in Azerbeidzjan woonachtig zijn.⁵⁰⁴ Verder kon een journalist die was veroordeeld voor bepaalde misdrijven uitgesloten worden van het mediaregister.⁵⁰⁵ Ook legde de wet beperkingen op aan buitenlandse financiering.⁵⁰⁶ Er was veel kritiek op deze wet, onder meer door de manier waarop begrippen zoals journalist en het verspreiden van massa-informatie waren gedefinieerd en door vage formuleringen van een aantal wetsartikelen.⁵⁰⁷ De registratieperiode ging in op 14 oktober 2022 en eindigde in april 2023.⁵⁰⁸ Medio november 2023 moest de website *Dia.az* zijn activiteiten staken, omdat deze niet geregistreerd was.⁵⁰⁹ Er was tegen het einde van de verslagperiode een klein aantal ongeregistreerde mediakanalen actief.⁵¹⁰

⁴⁹⁶ HRW, *Azerbaijan: Crackdown on independent media*, 22 november 2023; vertrouwelijke bron, november 2023.

⁴⁹⁷ VOA, *New media law casts shadow over Azeri media*, 25 mei 2022; RSF, *Azerbaijan*; Freedom House, *Freedom on the net 2023, Azerbaijan*, 3 oktober 2023; USDoS, *Azerbaijan 2023 human rights report*, 23 april 2024, p. 27.

⁴⁹⁸ RSF, *Six Azerbaijani journalists arrested in two weeks*, 4 december 2023; vertrouwelijke bron, november 2023; vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁴⁹⁹ OONI, *OONI measurements show ongoing internet censorship in Azerbaijan*, 28 februari 2023; IREX, *Vibrant Information Barometer 2023, Azerbaijan*, 2023, p. 5; Freedom House, *Freedom on the net 2023, Azerbaijan*, 4 oktober 2023; RSF, *Azerbaijan*; vertrouwelijke bron, november 2023; vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁵⁰⁰ AIW, *News platform targeted online*, 18 juni 2020; IREX, *Vibrant Information Barometer 2023, Azerbaijan*, 2023, p. 13.

⁵⁰¹ IREX, *Vibrant Information Barometer 2023, Azerbaijan*, 2023, p. 5; vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁵⁰² YouTube, *Kanal13*, https://www.youtube.com/channel/UC_TneqvSfh-KsIyZMIJjVsQ, geraadpleegd op 15 mei 2024.

⁵⁰³ OC Media, *Aliyev signs law to muzzle press*, 9 februari 2022; RFE/RL, *A new draconian media law in Azerbaijan gives the government the power to decide what's news*, 20 februari 2022; Venice Commission, *Azerbaijan. Joint opinion*, 20 juni 2022, p. 4.

⁵⁰⁴ Artikel 26 van de Wet over de media; Venice Commission, *Azerbaijan. Joint opinion*, 20 juni 2022, p. 13; Eurasianet, *Azerbaijani journalists fight new media registry*, 8 februari 2023.

⁵⁰⁵ Artikel 74 van de Wet over de media; Venice Commission, *Azerbaijan. Joint opinion*, 20 juni 2022, p. 13; Eurasianet, *Azerbaijani journalists fight new media registry*, 8 februari 2023; vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁵⁰⁶ Artikel 26.5 van de Wet over de media; RSF, *RSF calls for revision of Azerbaijani bill legalising censorship*, 30 december 2021; Venice Commission, *Azerbaijan. Joint opinion*, 20 juni 2022, p. 13; ODIHR, *Azerbaijan, early presidential election, 7 februari 2024: Interim report*, 23 januari 2024, p. 4.

⁵⁰⁷ CSO Meter, *Brief review of the new Media Law of Azerbaijan*, april 2022, p. 3; Venice Commission, *Azerbaijan. Joint opinion*, 20 juni 2022, p. 18; vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁵⁰⁸ Eurasianet, *Azerbaijani journalists fight new media registry*, 8 februari 2023; JAMnews, *The process of closing "non-restricted" media outlets through courts had begun in Azerbaijan*, 7 november 2023.

⁵⁰⁹ JAMnews, *The process of closing "non-restricted" media outlets through courts had begun in Azerbaijan*, 7 november 2023; Turan, *Baku court of appeal (BCA) suspends activity of website dia.az*, 15 november 2023; Meydan TV, *Baku court suspends 'dia.az' website, and sparks debate on media law*, 16 november 2023.

⁵¹⁰ Vertrouwelijke bron, februari 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024.

In de verslagperiode kregen kritische en onafhankelijke journalisten te maken met intimidatie, arrestatie, cyberaanvallen, inbeslagname en/of vernieling van apparatuur, wissen van filmopnames en foto's van apparatuur, wissen van berichten en video's op de sociale media, boetes, mishandeling, uitreisverboden, lastercampagnes, afpersing en blokkeren van bankrekeningen.⁵¹¹ Zij hadden in hun berichtgeving bijvoorbeeld gevoelige thema's aangestipt, zoals de presidentiële familie, religie, corruptie en milieuschandalen.⁵¹² De in Groot-Brittannië gevestigde ngo *Justice for Journalists* rapporteerde over het jaar 2022 159 gevallen van aanvallen en/of bedreigingen jegens journalisten, bloggers en andere mensen die werkzaam waren in de media. In 81% van de gevallen waren de autoriteiten hiervoor verantwoordelijk.⁵¹³ In 2021 ging het om 215 gevallen. In 76% van de gevallen waren de autoriteiten hiervoor verantwoordelijk.⁵¹⁴ Er waren ook meerdere berichten van journalisten die te maken kregen met arrestatie op basis van valse of onduidelijke aanklachten. Sommige van hen kregen een administratiefrechtelijke veroordeling opgelegd, bijvoorbeeld wegens het online posten van valse informatie (artikel 388-1.1.1 WvAO), hooliganisme (artikel 510 WvAO) of het niet opvolgen van politiebevelen (artikel 535.1 WvAO).⁵¹⁵ Anderen kregen te maken met strafvervolgning, bijvoorbeeld wegens smaad (artikel 147 WvS), belediging (artikel 148 WvS), herhaaldelijke afpersing (artikel 182.2.2 WvS), geldsmokkel in vereniging (artikel 206.3.2) of grootschalige drugshandel (artikel 234.4.3 WvS).⁵¹⁶ Op 18 maart 2024 publiceerde de UFPPA een lijst met namen van 288 politieke gevangenen, onder wie 20 in de categorie journalisten en bloggers.⁵¹⁷ Hierna volgen enkele voorbeelden van journalisten die in de verslagperiode te maken kregen met arrestatie en detentie. Dit overzicht van voorbeelden is geenszins uitputtend.

Op 5 juli 2022 arresteerden de autoriteiten het hoofd van de nieuwswebsite *Demokratik.az* op beschuldiging van afpersing. Deze aanklacht hield volgens deze journalist verband met zijn publicaties over corruptie. Op 25 januari 2024

⁵¹¹ JAMnews, *Azerbaijani journalist Ayten Mammadova was attacked, received death threats in Baku*, 10 mei 2022; IWPR, *Azerbaijani journalist threatened over high-profile trial*, 13 mei 2022; RSF, *RSF calls on Azerbaijan to end online harassment of Swedish journalist*, 23 september 2022; Turan, *Police put physical pressures on journalists during Musavat rally*, 16 november 2022; IREX, *Vibrant Information Barometer 2023, Azerbaijan*, 2023, p. 9; JAMnews, *Azerbaijani journalist claims he was threatened by the state security service*, 15 september 2023; JAMnews, *Arrests of "anti-war" activists in Azerbaijan*, 22 september 2023; *Freedom on the net 2023, Azerbaijan*, 4 oktober 2023; CPJ, *Azerbaijani authorities charge Kanal 13 journalists Aziz Orujov and Shamo Eminov over alleged foreign donor money, order channel blocked*, 8 januari 2024; JAMnews, *Journalist Shahin Rzayev arrested in Azerbaijan*, 16 januari 2024; Turan, *"Toplum TV" will continue its activities – Khadija Ismail*, 7 maart 2024; JAMnews, *There's a rising trend of arresting female journalists in Azerbaijan*, 20 maart 2024; Turan, *Khadija Ismayilova is banned from leaving Azerbaijan*, 23 maart 2024; USDoS, *Azerbaijan 2023 human rights report*, 23 april 2024, p. 26; vertrouwelijke bron, november 2023; vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁵¹² Raad van Europa, *Threats to life and safety of journalists and human rights defenders in Azerbaijan*, 23 maart 2023, p. 1; RSF, *Police prevent coverage of protests about environmental scandal in Azerbaijan*, 19 september 2023; RSF, *Azerbaijan*; OBCT, *Azerbaijan's crackdown: same old tactics, just different names*, 13 december 2023.

⁵¹³ JFJ, *Attacks on media workers in Azerbaijan in 2022*, 9 november 2023.

⁵¹⁴ JFJ, *Attacks on media workers in 2021: Azerbaijan and Central Asia*, 3 oktober 2022.

⁵¹⁵ Raad van Europa, *Journalist Vugar Mammadov sentenced to administrative detention over interview*, 4 september 2023; JFJ, *Attacks on media workers in Azerbaijan in 2022*, 9 november 2023; BBC Monitoring, *Azerbaijan arrests opposition journalist on hooliganism charges*, 2 december 2023; CPJ, *Azerbaijani journalist Rufat Muradli sentenced to 30 days in jail*, 4 december 2023; BBC Monitoring, *Azeri journalist detained for Facebook post set free*, 17 januari 2024.

⁵¹⁶ IREX, *Vibrant Information Barometer 2023, Azerbaijan*, 2023, p. 9; Turan, *The head of the site was arrested on charges of extortion*, 11 december 2023; Turan, *Head of "Azerinfo.az website" detained*, 12 december 2023; OC Media, *Azerbaijan detains director of third media outlet*, 12 december 2023; Turan, *Hafiz Babaly detained in connection with the case against Abzas Media employees*, 13 december 2023; Meydan TV, *Detentions of two more independent journalists in Azerbaijan spark concern*, 14 december 2023; VOA, *Azeri journalist accused of 'hooliganism'*, 18 januari 2023; Turan, *Arrested blogger complains about lack of medical care in pre-trial detention centre*, 4 maart 2024; Turan, *"Toplum TV" will continue its activities – Khadija Ismail*, 7 maart 2024; BBC Monitoring, *Azerbaijan files additional charge against opposition media manager*, 16 maart 2024.

⁵¹⁷ UFPPA, *List of political prisoners*, 18 maart 2024, p. 2-17.

veroordeelde de rechtbank voor zware misdrijven in Ganja hem tot 6,5 jaar gevangenisstraf wegens herhaaldelijke afpersing (artikel 182.2.2 WvS).⁵¹⁸

Verder arresteerden de autoriteiten op 10 september 2022 de oprichter van de nieuwswebsite *Khural TV* (Xural TV). Een paar dagen voor zijn arrestatie publiceerde de regeringsgezinde nieuwswebsite *Haqqin.az* een artikel waarin hij beschuldigd werd van het afpersen van de familieleden van een gedetineerde zakenman. Op 26 februari 2024 veroordeelde de rechtbank voor zware misdrijven in Bakoe hem tot negen jaar gevangenisstraf wegens onder meer het aannemen van steekpenningen (artikel 311 WvS).⁵¹⁹

Sinds november 2023 was er een toenemende repressie van kritische geluiden waar te nemen. Regeringsgezinde media startten een anti-Amerikaanse campagne met daarin als belangrijkste doelwit USAID. Deze organisatie werd ervan beschuldigd een spionnennetwerk op te zetten en op illegale wijze de Azerbeidzjaanse oppositiegezinde media en ngo's te steunen om zich te kunnen mengen in de politieke processen in het land. In verschillende artikelen werden Azerbeidzjanen die waren afgestudeerd aan universiteiten in de Verenigde Staten aangemerkt als leden van het Amerikaanse spionnennetwerk. De oppositiegezinde (nieuws-)websites van Abzas Media, Toplum TV en *Fakt Yoxla*, en feministische en lhbtq+-organisaties werden uitgemaakt voor afgezanten van USAID.⁵²⁰ Deze campagne richtte zich ook op West-Europa.⁵²¹ Tegelijk met deze anti-Amerikaanse en anti-Europese campagne pakten de autoriteiten meerdere onafhankelijke journalisten op. Daarbij richtten de autoriteiten zich allereerst op Abzas Media. Tussen 20 november 2023 en 13 januari 2024 arresteerden de autoriteiten zes medewerkers van Abzas Media op beschuldiging van geldsmokkel in vereniging (artikel 206.3.2).⁵²² Dit was gebaseerd op de vondst van 40.000 euro bij een doorzoeking van het kantoor van Abzas Media op 20 november 2023. Bij deze actie pakte de politie de directeur van Abzas Media op en een activist die Abzas Media had ondersteund op het gebied van ICT. Over hen kwamen berichten naar buiten dat zij onder enorme druk waren gezet en dat zij als zeer gevaarlijke criminelen werden behandeld.⁵²³ Volgens hun advocaat hield deze actie verband met een aantal artikelen over corruptie door de politieke elite, onder meer bij aanbestedingen in de regio Karabach.⁵²⁴ De volgende dag

⁵¹⁸ Turan, *Head of "Demokratik.az" website in jail stops hunger strike*, 4 augustus 2023; Turan, *The court sentenced the editor of the site "Demokratik.az" to 6.5 years of imprisonment*, 25 januari 2024; UFPPA, *List of political prisoners*, 18 maart 2024, p. 2-3; Turan, *The founder of the site went on a hunger strike*, 13 mei 2024.

⁵¹⁹ RFE/RL, *Azerbaijani editor, lawyer ordered held in pretrial detention*, 11 september 2022; CPJ, *Azerbaijani journalist Avaz Zeynalli, lawyer Elchin Sadygov remanded for 4 months on bribery charges*, 12 september 2022; VOA, *Azerbaijan detains a journalist and his lawyer*, 13 september 2022; Turan, *The court extended the term of arrest of Avaz Zeynalli*, 29 december 2022; IRFS, *Scandal at the trial in the case of Avaz Zeynalli*, 10 april 2023; Turan, *At the trial in the case of Avaz Zeynalli the floor was given to defense*, 9 februari 2024; Turan, *The prosecutor asked to sentence Avaz Zeynalli to 10 years in prison*, 12 januari 2024; Turan, *Avaz Zeynalli was sentenced to 9 years, Elnur Shukyurov to 4 years*, 26 februari 2024; AIW, *Authorities arrest journalist, editor of an online news platform*, 26 februari 2024; Meydan TV, *Avaz Zeynalli & Elnur Shukurov sentenced as trial concludes*, 27 februari 2024; RFE/RL, *Azerbaijani journalist sentenced to 9 years in prison on charges he rejects*, 27 februari 2024.

⁵²⁰ BBC Monitoring, *Briefing: Azeri pro-government media expose 'US spy network'*, 27 november 2023; BBC Monitoring, *Azerbaijan arrests opposition journalist on hooliganism charges*, 2 december 2023; RFE/RL, *After victory in Nagorno-Karabakh, Azerbaijani government takes aim at journalists – and the U.S.*, 6 december 2023; vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁵²¹ Eurasianet, *Facing expulsion, Azerbaijan quits European parliamentary body*, 25 januari 2024; France 24, *How France became the target of Azerbaijan's smear campaign*, 20 februari 2024.

⁵²² BBC Monitoring, *Azerbaijan arrests opposition reporter on smuggling charges*, 1 december 2023; JAMnews, *There's a rising trend of arresting female journalists in Azerbaijan*, 20 maart 2024.

⁵²³ Turan, *Search started in "Abzas Media"s office*, 20 november 2023; OC Media, *Azerbaijani police raid AbzasMedia offices and detain director*, 20 november 2023; Turan, *U.S. 'deeply troubled' by arrest of journalist Ulvi Hasanli*, 21 november 2023; OC Media, *AbzasMedia deputy director charged in ongoing crackdown*, 24 november 2023; vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁵²⁴ OC Media, *Azerbaijani police make more arrests in crackdown on AbzasMedia*, 21 november 2023; JAMnews, *AbzasMedia case: how investigative journalists are hunted in Azerbaijan*, 14 december 2023.

arresteerde de politie de hoofdredacteur van Abzas Media, toen zij vanuit Europa terugkeerde op de luchthaven van Bakoe.⁵²⁵ In februari 2024 volgde de aankondiging dat de nieuwswebsite in samenwerking met internationale mediabedrijven het werk met een redactie in Berlijn zou voortzetten. Tegen het einde van de verslagperiode waren in de Abzas Media-zaak geen uitspraken bekend.⁵²⁶

De autoriteiten richtten zich ook op het zeer populaire en kritische YouTube-kanaal *Kanal 13*. Op 27 november 2023 arresteerde de politie het hoofd hiervan op beschuldiging van het illegaal bouwen van een huis (artikel 188.2 WvS). Op 19 december 2023 kwam daar de aanklacht bij van geldsmokkel in vereniging (art. 206.3.2 WvS). Tegen het einde van de verslagperiode was in deze zaak geen uitspraak bekend.⁵²⁷

De politie viel op 6 maart 2024 de kantoren binnen van Toplum TV, de politieke beweging Instituut voor Democratische Initiatieven (*Demokratik Təşəbbüslər İnstitutu*, IDI) en de in december 2023 opgerichte oppositiebeweging Platform voor de Derde Republiek (*III Respublika Platforması*). Daarbij arresteerde de politie ongeveer twintig medewerkers van Toplum TV en leden van de twee ngo's. De politie verzegelde het kantoor van Toplum TV. Na de inval werden het Instagramaccount en het YouTube-kanaal van Toplum TV overgenomen. Alle inhoud, waaronder enkele duizenden filmpjes, werd gewist. Volgens verschillende bronnen was het hierbij opvallend dat veel minder dan bij eerdere arrestaties het strafprocesrecht werd toegepast, bijvoorbeeld als het ging om te regels omtrent huiszoeking.⁵²⁸ Er vonden huiszoekingen plaats in de woningen van twee journalisten van Toplum TV en in de woning van de voorzitter van IDI. Op 8 maart 2024 kwamen twee journalisten van Toplum TV met een meldplicht vrij uit hechtenis. Vijf anderen kregen vier maanden voorarrest opgelegd. Verder arresteerden de autoriteiten op 8 maart 2024 de oprichter van Toplum TV en een lid van het Platform voor de Derde Republiek. Daarbij werden ook huiszoekingen uitgevoerd. Beiden kregen vervolgens vier maanden voorarrest opgelegd. De aanklacht in hun zaken had betrekking op geldsmokkel in vereniging (artikel 206.3.2 WvS).⁵²⁹ In regeringsgezinde media verschenen artikelen waarin Toplum TV werd beschuldigd van propaganda tegen Azerbeidzjan en het opvolgen van instructies van westerse organisaties, waaronder USAID.⁵³⁰ Op 14 maart 2024 riep

⁵²⁵ Turan, *Sevinj Vagifgyzy is charged with smuggling, faces arrest*, 21 november 2023; Raad van Europa, *Abzas Media's executive director and editor-in-chief detained, newsroom raided*, 15 maart 2024.

⁵²⁶ BBC Monitoring, *Embattled Azeri website to be operating from abroad*, 1 februari 2024; Turan, *"Abzas Media" to be published by new team from abroad*, 2 februari 2024.

⁵²⁷ JAMnews, *Another journalist detained in Azerbaijan*, 27 november 2023; Turan, *Smuggling charge brought against head of "Channel 13"*, 19 december 2023; BBC Monitoring, *Azeri journalist charged with money smuggling*, 19 december 2023; CPJ, *Azerbaijani authorities charge Kanal 13 journalists Aziz Orujov and Shamo Eminov over alleged foreign donor money, order channel blocked*, 8 januari 2024; Turan, *Court prolongs terms of pre-trial detention of two journalists*, 19 maart 2024; Turan, *The court of appeal rejected the complaint of Aziz Orujev*, 1 april 2024.

⁵²⁸ Vertrouwelijke bron, maart 2024; vertrouwelijke bron, maart 2024.

⁵²⁹ JAMnews, *The office of yet another independent media in Azerbaijan is sealed, employees are detained*, 7 maart 2024; HRW, *New wave of arrests targets journalists and activists in Azerbaijan*, 7 maart 2024; Euractiv, *Azerbaijani police raid offices of independent TV station*, 7 maart 2024; Turan, *"Toplum TV" will continue its activities – Khadija Ismail*, 7 maart 2024; OCCRP, *Azerbaijani police raid Toplum TV and democracy group, detaining 7*, 7 maart 2024; BBC Monitoring, *Briefing: Azeri police raid offices of opposition online TV, political movement*, 7 maart 2024; BBC Monitoring, *Azerbaijan releases two opposition journalists*, 9 maart 2024; JAMnews, *Toplum TV case in Azerbaijan: Arrests and detentions continue*, 9 maart 2024; Turan, *The court arrested Alasgar Mammadli and Ruslan Izzetli for 4 months*, 9 maart 2024; BBC Monitoring, *Briefing: Seven arrested in crackdown on Azeri online opposition TV*, 11 maart 2024.

⁵³⁰ Caliber.Az, *Over half a million dollars illegally transferred to Azerbaijan via Toplum TV*, 9 maart 2024; Aze.Media, *"Georgian network" of anti-Azerbaijani provocations. Why won't Tbilisi react?*, 10 maart 2024.

de politie in Bakoe de hoofdredacteur van Toplum TV op voor het beantwoorden van vragen.⁵³¹

- 3.2.1.6 **Familieleden van journalisten**
 Volgens verschillende bronnen kwam het voor dat familieleden van journalisten problemen ondervonden van de zijde van de autoriteiten of dat zij werden bedreigd. Dat gold ook voor familieleden van journalisten die vanuit het buitenland opereerden.⁵³² Het kwam voor dat hun bankrekeningen werden geblokkeerd.⁵³³ In enkele gevallen kregen zij te maken met een uitreisverbod.⁵³⁴
- 3.2.1.7 **Uitingen van kritiek**
 In de verslagperiode verschenen er in de Engelstalige media meerdere berichten van personen die te maken kregen met (straf-)maatregelen na het maken van een kritische opmerking in een interview of na het plaatsen van een kritische opmerking op de sociale media, waaronder TikTok en Facebook. Zij hadden bijvoorbeeld opmerkingen geplaatst over hooggeplaatste figuren of zich uitgesproken tegen de militaire operaties in de regio Karabach.⁵³⁵ In sommige gevallen zette de politie hen onder druk om hun commentaren op de sociale media te verwijderen.⁵³⁶ In andere gevallen kregen zij een administratieve hechtenis opgelegd, bijvoorbeeld wegens het verspreiden van valse informatie (artikel 388-1.1.1 WvAO) of het niet opvolgen van politiebevelen (artikel 535.1 WvAO).⁵³⁷ Strafrechtelijke vervolging kwam ook voor.⁵³⁸ Daarbij waren de aanklachten soms drugsgelateerd, bijvoorbeeld op grond van artikel 234.4.3 WvS (grootschalige drugshandel).⁵³⁹ Hierna volgen enkele

⁵³¹ Turan, *Khadija Ismail summoned for questioning and does not rule out her arrest*, 14 maart 2024; BBC Monitoring, *Briefing: Azeri editor refuses to answer police questions about opposition TV*, 15 maart 2024.

⁵³² RSF, *Azerbaijan*; USDoS, *Azerbaijan 2022 human rights report*, 20 maart 2023, p. 14; IREX, *Vibrant Information Barometer 2023, Azerbaijan*, 2023, p. 4; Turan, *Alasgar Mammadli's brother-in-law was fired from his job*, 12 maart 2024; JAMnews, *Azerbaijan: doctor fired after releasing footage of Toplum TV founder's arrest*, 13 maart 2024.

⁵³³ Turan, *The investigation blocked Sevinj Vagifgyzy's mother's pension card*, 18 december 2023; JAMnews, *New trends in Azerbaijan: accusations of smuggling and blocking of bank accounts*, 19 december 2023; RFE/RL, *Payment cards of jailed Azerbaijani journalist's relatives blocked*, 21 december 2023; Turan, *Why have the bank accounts of the relatives of the arrested journalists been blocked?*, 21 december 2023; Amnesty International, *Azerbaijan: Repression escalating ahead of presidential elections*, 6 februari 2024.

⁵³⁴ CFWIJ, *Azerbaijan: Families of unjustly detained AbzasMedia journalists face escalating state pressure*, 11 januari 2024; vertrouwelijke bron, november 2023.

⁵³⁵ AIW, *Questioning over social media posts critical of government measures raise concern*, 3 augustus 2022; AIW, *Two website editors, and three social media users questioned over "disseminating forbidden information on the internet"*, 8 augustus 2022; Eurasianet, *Smear campaign launched against Azerbaijani "traitors"*, 20 september 2022; IWPR, *Anti-war sentiments on the rise in Azerbaijan*, 23 september 2022; Turan, *PFPA activist confirms police detained him for criticizing in social media*, 1 november 2022; IREX, *Vibrant Information Barometer 2023, Azerbaijan*, 2023, p. 14; Eurasianet, *Perspectives: Government campaign targets Azerbaijan's anti-war activists*, 13 september 2023; OC Media, *Azerbaijan arrests anti-war figures*, 21 september 2023; Eurasianet, *Azerbaijan jails critics of Karabakh offensive*, 22 september 2023; Meydan TV, *Azerbaijani anti-war voices silenced: Activists detained as freedom of speech fades*, 26 september 2023; Turan, *"For the usual criticism in social networks, people are either prosecuted..."*, 25 oktober 2023; Turan, *Blogger Arzu Sayadoglu arrested*, 28 januari 2024; Freedom House, *Freedom in the world 2024, Azerbaijan*, 29 februari 2024.

⁵³⁶ Amnesty International, *The state of the world's human rights*, 29 maart 2022, p. 83; AIW, *Yet another activist detained over social media post*, 17 januari 2024; USDoS, *Azerbaijan 2023 human rights report*, 23 april 2024, p. 31.

⁵³⁷ AzerNews, *Man jailed for spreading fake report about Azerbaijani army*, 28 juli 2022; OC Media, *Azerbaijani activist arrested after post criticising president*, 7 juni 2023; OC Media, *Azerbaijani activists and journalist detained over mine protests*, 23 juni 2023; AIW, *Administrative detention handed over social media posts*, 27 juni 2023; AIW, *Activist taken from his home after a social media post*, 13 juli 2023; Turan, *Youth activist Muharrem Akperov arrested in Azerbaijan for 30 days*, 17 juli 2023; *Freedom on the net 2023, Azerbaijan*, 4 oktober 2023; OC Media, *Azerbaijani activist given 30-day sentence 'for criticising president online'*, 21 oktober 2023; Meydan TV, *Legal experts raise concerns over freedom of expression amidst growing administrative arrests in Azerbaijan*, 31 oktober 2023; Freedom House, *Freedom in the world 2024, Azerbaijan*, 29 februari 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁵³⁸ Freedom House, *Freedom on the net 2023, Azerbaijan*, 4 oktober 2023.

⁵³⁹ OCCRP, *Azerbaijan detains ex-MP who expressed support for environmental protests*, 7 juli 2023; Turan, *"For the usual criticism in social networks, people are either prosecuted..."*, 25 oktober 2023; Turan, *Activist Jalil Zabidov linked his detention to posts on social networks*, 17 november 2023.

voorbeelden van personen die in de verslagperiode te maken kregen met arrestatie en detentie na het uiten van kritiek. Dit overzicht van voorbeelden is geenszins uitputtend.

Op 20 mei 2022 arresteerden de autoriteiten de enige tijd daarvoor uit Georgië teruggekeerde blogger Raşad Ramazanov (Rəşad Ramazanov). De volgende dag volgde als aanklacht grootschalige drugshandel. Volgens zijn echtgenote ging het hier om een gefabriceerde aanklacht. Volgens een mensenrechtenactivist hield zijn arrestatie verband met zijn online kritiek op de autoriteiten. Op 5 februari 2024 veroordeelde de rechtbank voor zware misdrijven in Bakoe hem tot vijf jaar en vier maanden gevangenisstraf wegens grootschalige drugshandel (artikel 234.4.3 WvS).⁵⁴⁰

Verder arresteerden de autoriteiten op 22 september 2023 een lid van ATİŞ (zie paragraaf 3.1.1.2). Er volgde als aanklacht grootschalige drugshandel (artikel 234.4.3 WvS). Op 12 januari 2024 veroordeelde de rechtbank voor zware misdrijven in Bakoe hem tot vier jaar gevangenisstraf wegens drugsbezit (artikel 234.1.1 WvS). Volgens ATİŞ ging het hier om een gefabriceerde aanklacht en hield deze veroordeling verband met zijn kritische posts op de sociale media.⁵⁴¹

3.2.1.8

Uitingen van kritiek vanuit het buitenland

Een aantal kritische online-initiatieven van personen die buiten Azerbeidzjan verbleven, bereikten een groot publiek in Azerbeidzjan. Sommigen van hen hadden op de sociale media een groot aantal volgers en kijkers. Zo had het YouTube-kanaal *Azad Söz* (Vrijheid van mening) van de in Duitsland verblijvende vlogger Tural Sadiqlı volgens de informatie op YouTube medio mei 2024 676.000 abonnees.⁵⁴² Verder had het YouTube-kanaal *Osmanqızı TV* van de journalist Sevinc Osmanqızı medio mei 2024 357.000 abonnees.⁵⁴³ Het YouTube-kanaal *Made in Azerbaijan* van de in Frankrijk verblijvende vlogger Mahammad Mirzali had medio mei 2024 338.000 abonnees.⁵⁴⁴ Het YouTube-kanaal *Haqsızlığa susma!* (Zwijg niet over onrecht!) van de in Duitsland verblijvende vlogger Qabil Məmmədov (Qabil Məmmədov) had medio mei 2024 203.000 abonnees.⁵⁴⁵ Daarnaast had het YouTube-kanaal *Diktator TV* van de in Zwitserland verblijvende vlogger Manaf Jalilzadə (Manaf Cəlilzadə) 177.000 abonnees.⁵⁴⁶ Sommigen van hen hanteerden in hun live uitzendingen zeer grof taalgebruik, bijvoorbeeld jegens de presidentiële familie.⁵⁴⁷

Het leek erop dat de Azerbeidzjaanse autoriteiten personen die vanuit het buitenland kritiek uitten, in het oog hielden, met name als zij actief en zichtbaar waren. Zij stonden vaak onder druk als zij online een substantieel aantal volgers

⁵⁴⁰ Turan, *Blogger Rashad Ramazanov accused of drug trafficking*, 21 mei 2022; Raad van Europa, *Blogger Rashad Ramazanov jailed for nine years*, 23 mei 2023; Caucasian Knot, *Blogger Rashad Ramazanov arrested in Baku*, 23 mei 2022; Meydan TV, *Azerbaijani human rights defenders claim they are being harassed in Georgia*, 20 oktober 2023; Turan, *The court sentenced religious blogger Rashad Ramazanov to 5 years and 4 months in prison*, 5 februari 2024; BBC Monitoring, *Azeri blogger jailed for over five years on drug charges*, 6 februari 2024; IPD, *The unlawful and unjustified verdict against Rashad Ramazanov*, 3 mei 2024.

⁵⁴¹ AIW, *Yet another activist detained over social media posts*, 22 september 2023; Turan, *Human rights activists condemned the arrests of activists for anti-war statements*, 25 september 2023; Turan, *ATPC condemns Ruslan Vahabov's sentence*, 15 januari 2024; vertrouwelijke bron, januari 2024.

⁵⁴² YouTube, *Azad Soz*, <https://www.youtube.com/@AzadSoz>, geraadpleegd op 15 mei 2024.

⁵⁴³ YouTube, *Osmanqızı TV*, <https://www.youtube.com/channel/UCimrdP8d-ISMM-ztla9pbRg>, geraadpleegd op 15 mei 2024.

⁵⁴⁴ Zie voor meer informatie over Mahammad Mirzali paragraaf 3.2.1.6 van het algemeen ambtsbericht Azerbeidzjan van 14 september 2021; YouTube, *Made in Azerbaijan*, <https://www.youtube.com/@Madeinazerbaijan>, geraadpleegd op 15 mei 2024.

⁵⁴⁵ YouTube, *Haqsızlığa susma!*, <https://www.youtube.com/@haqsizligasusma6498>, geraadpleegd op 15 mei 2024.

⁵⁴⁶ YouTube, *Diktator TV*, <https://www.youtube.com/@manafjalilzade>, geraadpleegd op 15 mei 2024.

⁵⁴⁷ Vertrouwelijke bron, oktober 2023; vertrouwelijke bron, februari 2024.

hadden en hun berichten politiek van aard waren of over sociaaleconomische problemen gingen. Een indicatie hiervoor waren de vele cyberaanvallen op de computers en sociale media-accounts van personen en mediakanalen die vanuit het buitenland actief waren.⁵⁴⁸ Volgens verschillende bronnen boden de autoriteiten sommige personen die vanuit het buitenland kritiek uitten geld aan in ruil voor het stoppen van hun activiteiten, voor positieve berichtgeving over Azerbeidzjan en/of voor samenwerking.⁵⁴⁹ Wanneer mensen zich niet lieten omkopen en doorgingen met hun activiteiten, volgden soms via de sociale media of telefonisch bedreigingen. Zij konden ook slachtoffer worden van lastercampagnes en haatcampagnes.⁵⁵⁰ Volgens een bron was hieropvolgend verdergaand fysiek geweld niet uitgesloten.⁵⁵¹ In het recente verleden waren in West-Europa enkele personen die vanuit het buitenland kritiek uitten fysiek aangevallen.⁵⁵² Een bekend voorbeeld was de in Frankrijk verblijvende vlogger Mahammad Mirzali. Hij was in 2020 en 2021 fysiek aangevallen.⁵⁵³ Op 12 juni 2022 arresteerde de Franse politie bij een tolpoort twee personen die zij verdachten van het beramen van een moordaanslag op Mirzali. Het ging om een persoon met de Azerbeidzjaanse nationaliteit en om een Turkse Moldaviër.⁵⁵⁴ Volgens een bron was een andere tactiek die werd toegepast om ervoor te zorgen dat deze personen in het buitenland hun activiteiten staakten, het bedreigen van hun familieleden in Azerbeidzjan.⁵⁵⁵

3.2.2 *Vrijheid van godsdienst en levensovertuiging*

De meeste inwoners van Azerbeidzjan beschouwen zich als sjiitische moslims. Er zijn geen cijfers beschikbaar van het precieze aantal moslims en de verdeling tussen sjiieten en soennieten.⁵⁵⁶ Volgens overheidsinformatie uit 2021 was ongeveer 96% van de bevolking moslim. De overige 4% bestond onder meer uit christenen, joden en bahais.⁵⁵⁷

3.2.2.1 *Wet over de godsdienstvrijheid*

Volgens de Grondwet is Azerbeidzjan een seculiere staat en zijn alle religies gelijk voor de wet.⁵⁵⁸ In de verslagperiode vergrootte de staat de controle over de religieuze organisaties, voornamelijk via de Wet over de godsdienstvrijheid.⁵⁵⁹ Op

⁵⁴⁸ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Azerbeidzjan*, 14 september 2021, p. 68; AIW, *Exiled blogger says his life is in danger*, 3 juni 2022; vertrouwelijke bron, december 2023.

⁵⁴⁹ USDoS, *Azerbaijan 2022 human rights report*, 20 maart 2023, p. 14; vertrouwelijke bron, mei 2024.

⁵⁵⁰ AIW, *Exiled blogger says his life is in danger*, 3 juni 2022; JAMnews, *Azerbaijani blogger accuses Baku authorities of conspiring against him after he left the country*, 3 juni 2022; Eurasianet, *Smear campaign launched against Azerbaijani "traitors"*, 20 september 2022; Frankfurter Allgemeine Zeitung, *Wahlberichte nicht erwünscht*, 6 februari 2024; vertrouwelijke bron, december 2023.

⁵⁵¹ Vertrouwelijke bron, maart 2024.

⁵⁵² IPD, *Aliyev extends hunt on his political opponents outside of Azerbaijani borders*, 6 februari 2020; IRFS, *Institute for Reporters' Freedom and Safety calls on Azerbaijani government to stop illegal extraterritorial repressive and punitive persecution of its critics in exile*, 16 juni 2022; Caucasian Knot, *Azerbaijani activist Vidadi Iskenderov attacked in France*, 17 juni 2022; Turan, *IRFS urged Baku to stop persecuting its critics abroad*, 17 juni 2022; Caucasian Knot, *French police guard Azerbaijani activist*, 23 juni 2022; Turan, *Critic of the Azerbaijani authorities in Germany was attacked*, 21 november 2022; Meydan TV, *Azerbaijani blogger living in Germany was attacked in Berlin*, 22 november 2022.

⁵⁵³ Zie voor meer informatie hierover paragraaf 3.2.1.6 van het algemeen ambtsbericht Azerbeidzjan van 14 september 2021.

⁵⁵⁴ Ouest-France, *Interpellés près d'Angers, venaient-ils tuer un blogueur azéri sous protection policière?*, 14 juni 2022; RSF, *Hit men sent to France to kill Azerbaijani blogger who is Aliyev foe*, 14 juni 2022; IRFS, *Institute for Reporters' Freedom and Safety calls on Azerbaijani government to stop illegal extraterritorial repressive and punitive persecution of its critics in exile*, 16 juni 2022; Turan, *IRFS urged Baku to stop persecuting its critics abroad*, 17 juni 2022; Turan, *Who "ordered" Mohammed Mirzali?*, 17 juni 2022; Raad van Europa, *Suspected assassination attempt on exiled Azeri blogger Mahammad Mirzali*, 24 juni 2022.

⁵⁵⁵ Vertrouwelijke bron, december 2023.

⁵⁵⁶ Vertrouwelijke bron, november 2023; vertrouwelijke bron, december 2023.

⁵⁵⁷ UN International Human Rights Instruments, *Common core document forming part of the reports of states parties: Azerbaijan (HRI/CORE/AZE/2021)*, 24 november 2021, p. 2.

⁵⁵⁸ Artikel 18 van de Grondwet; Bertelsmann Stiftung, *BTI 2024 country report Azerbaijan*, 19 maart 2024, p. 7.

⁵⁵⁹ USCIRF, *Annual report 2023*, 1 mei 2023, p. 50; Meydan TV, *Targeting faith: Azerbaijan's controversial crackdown on religious believers as response for regional tensions*, 31 mei 2023.

grond van deze wet is het religieuze organisaties niet toegestaan om te functioneren zonder overheidsregistratie.⁵⁶⁰ In deze wet is ook opgenomen dat de autoriteiten goedkeuring moeten geven aan de verspreiding van religieuze literatuur.⁵⁶¹ De instantie die deze goedkeuring verleent, is het Staatscomité voor Religieuze Associaties. De religieuze literatuur die verspreid mag worden, is te herkennen aan de speciale controlestickertjes van dit comité.⁵⁶² Zonder toestemming kan het produceren, importeren, exporteren, verspreiden en verkopen van religieuze literatuur bestraft worden met een boete of een gevangenisstraf van maximaal twee jaar.⁵⁶³

3.2.2.2 Benoemen van geestelijken

Op 11 maart 2022 is de Wet over de godsdienstvrijheid geamendeerd. Daarbij is de verantwoordelijkheid voor het (her-)benoemen van islamitische geestelijken volledig overgegaan van het Bureau voor Kaukasische Moslims (*Qafqaz Müsəlmanları İdaresi*, QMİ) naar het Staatscomité voor Religieuze Associaties. Dit comité benoemt een geestelijke telkens voor vijf jaar.⁵⁶⁴ Moskeeën en heiligdommen die geen door het Staatscomité benoemde geestelijken meer hebben, moeten hun activiteiten opschorten. Verder geeft het comité zijn goedkeuring aan de benoeming van alle niet-islamitische geestelijken.⁵⁶⁵ Op 22 april 2022 legde het Staatscomité de regels voor het benoemen, herbenoemen en ontslaan van islamitische geestelijken vast. Daarbij was bepaald dat alle islamitische geestelijken iedere vijf jaar voor een negenkoppige toetsingscommissie moesten verschijnen.⁵⁶⁶ Ook mocht het Staatscomité geestelijken op ieder moment ontslaan. Zo ontsloeg het Staatscomité volgens de in Noorwegen gevestigde mensenrechtenorganisatie *Forum 18* begin mei 2022 een imam in de stad Neftçala, omdat hij het feestgebed na afloop van de ramadan op basis van zijn eigen waarneming op 3 mei 2022 hield in plaats van op de door het Bureau voor Kaukasische Moslims vastgestelde datum van 2 mei 2022.⁵⁶⁷

Geestelijken die hun religieuze opleiding buiten Azerbeidzjan hebben gevolgd, kwamen doorgaans niet in aanmerking voor een benoeming door het Staatscomité. Als een geestelijke zonder toestemming voorging in het gebed, kon deze bestraft worden met een boete of een gevangenisstraf.⁵⁶⁸ Dat overkwam bijvoorbeeld de in Iran opgeleide sjiitische theoloog Sardar Babayev (Sərdar Babayev). Sinds 2009 deed hij de vrijdagmiddagpreken in een moskee in de stad Masallı. Babayev zat van 2017 tot februari 2020 een gevangenisstraf uit wegens het overtreden van de voorschriften voor het uitvoeren van religieuze ceremonies (artikel 168-1.3 WvS). Op 19 oktober 2021 arresteerde de Staatsveiligheidsdienst hem opnieuw. De

⁵⁶⁰ Artikel 12 van de Wet over de godsdienstvrijheid.

⁵⁶¹ Artikel 22 van de Wet over de godsdienstvrijheid.

⁵⁶² Forum 18, *Azerbaijan: European court fines regime for religious censorship*, 24 februari 2020; Forum 18, *Azerbaijan: Will state committee return religious books seized in 2007?*, 18 juli 2023; Trend, *Azerbaijan registers two religious communities in 2023 – State Committee*, 30 januari 2024.

⁵⁶³ Artikel 167-2.1 WvS; News.az, *Azerbaijan detains 8 people engaged in illegal religious propaganda*, 9 maart 2022; USCIRF, *Country update: Azerbaijan*, 5 december 2023, p. 3.

⁵⁶⁴ Artikel 8 van de Wet over de godsdienstvrijheid; Eurasianet, *Azerbaijan set to expand state control of religion*, 16 februari 2022; Turan, *Competition announced to fill vacant positions in country's mosques*, 25 oktober 2022; Forum 18, *Azerbaijan: State appointment of all imams now in law*, 14 maart 2022; USDoS, *Azerbaijan 2022 international religious freedom report*, 15 mei 2023, p. 5.

⁵⁶⁵ Artikel 8 van de Wet over de godsdienstvrijheid; USDoS, *Azerbaijan 2022 international religious freedom report*, 15 mei 2023, p. 1.

⁵⁶⁶ Forum 18, *Azerbaijan: Direct regime employing and firing imams is "role of a religious organisation"*, 10 juni 2022; Turan, *The certification of Islamic clerics has begun*, 4 maart 2024.

⁵⁶⁷ Forum 18, *Azerbaijan: Direct regime employing and firing imams is "role of a religious organisation"*, 10 juni 2022.

⁵⁶⁸ Forum 18, *Azerbaijan: Multiple fines for Muslims meeting for prayer in homes*, 9 december 2022; Forum 18, *Azerbaijan: Fined for religious celebration, then arrested*, 21 april 2023; USCIRF, *Country update: Azerbaijan*, 5 december 2023, p. 3.

rechtbank voor zware misdrijven in Bakoe veroordeelde hem op 28 september 2023 tot zeventien jaar gevangenisstraf wegens spionage voor Iran (artikel 274 WvS).⁵⁶⁹

3.2.2.3 Registratie van religieuze organisaties

Om in aanmerking te komen voor registratie moest een religieuze organisatie minstens vijftig leden tellen.⁵⁷⁰ Sinds 1 september 2009 registreerde het Staatscomité religieuze organisaties. Daarvan waren er begin 2024 994 actief. 957 organisaties waren islamitisch en 37 niet-islamitisch. Deze laatste categorie bestond uit 26 christelijke organisaties, 8 joodse organisaties, 2 bahai-organisaties en 1 organisatie van de Hare Krishna's. Verder stonden 5 religieuze opleidingsinstituten, 2.258 moskeeën, 748 heiligengraven en heilige plaatsen, 16 kerken en 7 synagogen geregistreerd.⁵⁷¹ Volgens de website van het Staatscomité dateerde de laatste registratie van een islamitische religieuze organisatie van 28 april 2023. Dit betrof een islamitische organisatie uit het dorp Khirmandalı (Xirmandalı) in het district Masallı.⁵⁷² Sinds 2021 registreerde het Staatscomité geen niet-islamitische organisaties.⁵⁷³

Het Staatscomité kon rechtbanken verzoeken om activiteiten van geregistreerde religieuze organisaties stop te zetten, bijvoorbeeld omdat zij tegen hun statuten in handelden.⁵⁷⁴ Leden van ongeregistreerde organisaties waren strafbaar. Zij konden te maken krijgen met invallen, aanhoudingen, arrestaties en/of boetes.⁵⁷⁵

De wet maakt onderscheid tussen religieuze centra en religieuze gemeenschappen. Alleen religieuze centra mogen in samenspraak met de autoriteiten bedevaarten naar het buitenland organiseren. In mei 2022 deelde het Bureau voor Kaukasische Moslims mee dat personen ouder dan 65 jaar dat jaar niet mee mochten met de hadj.⁵⁷⁶ Volgens een bericht van het Bureau voor Kaukasische Moslims was dat jaar de jongste deelnemer 21 jaar en de oudste 65 jaar.⁵⁷⁷ In 2023 was er geen sprake van een leeftijdsgrens.⁵⁷⁸

3.2.2.4 Religieuze bijeenkomsten

Volgens de wet diende het Staatscomité toestemming te geven voor het houden van religieuze bijeenkomsten op andere plekken dan de plekken die door de overheid

⁵⁶⁹ Turan, *Theologian arrested for spying on Iran accused of porn blackmail*, 11 november 2021; OC Media, *Azerbaijani Shia theologian 'recorded secret sex tapes' of others*, 12 november 2021; Forum 18, *Azerbaijan: Treason case against imam Sardar Babayev "clearly fabricated"*, 15 juni 2022; Forum 18, *Azerbaijan: Multiple fines for Muslims meeting for prayer in homes*, 9 december 2022; Turan, *Shiite theologian Sardar Babayev sentenced to 17 years in prison*, 28 september 2023; ECHR, *Case of Sardar Babayev v. Azerbaijan – judgment*, 1 februari 2024; Turan, *The ECHR has declared unlawful the criminal prosecution of the theologian Sardar Babayev*, 1 februari 2024; Turan, *Theologian Sardar Babayev imprisoned in punishment cell*, 14 februari 2024.

⁵⁷⁰ Artikel 8 van de Wet over de godsdienstvrijheid; USCIRF, *Country update: Azerbaijan*, 5 december 2023, p. 3.

⁵⁷¹ Trend, *Azerbaijan registers two religious communities in 2023 – State Committee*, 30 januari 2024; DQIDK, *Dini sahə ilə bağlı statistik rəqəmlər* (Statistieken met betrekking tot het religieuze veld), <https://scara.gov.az/az/dini-qurumlar/dini-sahe-ile-bagli-statistik-reqemler>, geraadpleegd op 15 mei 2023.

⁵⁷² DQIDK, *Müsəlman dini icmalar* (Islamitische religieuze gemeenschappen), <https://scara.gov.az/az/dini-qurumlar/m%C3%BCselman-dini-icmalar>, geraadpleegd op 15 mei 2024.

⁵⁷³ USCIRF, *Annual report 2023*, 1 mei 2023, p. 50; DQIDK, *Qeyri-müsəlman dini icmalar* (Niet-islamitische religieuze gemeenschappen), <https://scara.gov.az/az/dini-qurumlar/qeyri-m%C3%BCselman-dini-icmalar>, geraadpleegd op 15 mei 2024.

⁵⁷⁴ Artikel 12-1 van de Wet over de godsdienstvrijheid; USDoS, *Azerbaijan 2022 international religious freedom report*, 15 mei 2023, p. 5.

⁵⁷⁵ Artikel 30 van de Wet over de godsdienstvrijheid; USDoS, *Azerbaijan 2022 international religious freedom report*, 15 mei 2023, p. 5; USCIRF, *Country update: Azerbaijan*, 5 december 2023, p. 3.

⁵⁷⁶ Turan, *Azerbaijan's quota for Hajj this year is 680 people*, 7 juni 2022; Turan, *Hajj pilgrimage continues to get more expensive*, 16 maart 2023; USCIRF, *Annual report 2023*, 1 mei 2023, p. 50.

⁵⁷⁷ Turan, *First pilgrim party departs for Mekka*, 28 juni 2022.

⁵⁷⁸ Turan, *Hajj pilgrimage continues to get more expensive*, 16 maart 2023; APA, *First group of pilgrims from Azerbaijan left for Hajj*, 17 juni 2023.

voor dat doel zijn goedgekeurd.⁵⁷⁹ Het zonder toestemming houden van religieuze bijeenkomsten was strafbaar.⁵⁸⁰ Forum 18 berichtte over 20 personen die in 2022 een boete kregen voor het houden van religieuze bijeenkomsten waarvoor geen toestemming was verleend.⁵⁸¹ Verder berichtte Forum 18 dat minstens 4 personen eind januari 2023 en begin februari 2023 een boete kregen voor het houden van deze bijeenkomsten.⁵⁸²

3.2.2.5 Aanhangers van de Gülenbeweging

De beweging van Fethullah Gülen, een islamitische geleerde die in de Verenigde Staten verbleef, stond ook bekend onder de naam *Hizmet* (dienstbaarheid). In het recente verleden omvatte de Gülenbeweging in Azerbeidzjan verschillende instellingen, zoals de *Qafqaz* universiteit, Turkse basisscholen en middelbare scholen, dagblad *Zaman* en televisiezender *Khazar TV* (*Xəzər TV*). Hierdoor kwamen veel mensen in Azerbeidzjan in aanraking met deze beweging. In 2013 kreeg de Gülenbeweging problemen in Turkije. Dat had ook zijn weerslag in Azerbeidzjan. Tussen 2014 en 2016 kwam een groot deel van de instellingen van de Gülenbeweging onder controle te staan van de Azerbeidzjaanse overheid en de *State Oil Company of the Azerbaijani Republic* (SOCAR).⁵⁸³ Nadien was een groot aantal Turkse staatsburgers die actief waren voor de Gülenbeweging in Azerbeidzjan vertrokken. Sommigen werden gearresteerd en overhandigd aan Turkije.⁵⁸⁴ Zo berichtten Turkse media in november 2022 over een Turks lid van FETÖ, die enige tijd daarvoor door de Turkse veiligheidsdienst (*Milli İstihbarat Təşkilatı*, MİT) vanuit Azerbeidzjan naar Turkije zou zijn overgebracht. Deze Turkse Gülenaanhanger verbleef sinds 2016 in Azerbeidzjan. De Turkse autoriteiten klaagden hem aan wegens betrokkenheid bij een gewapende terroristische organisatie.⁵⁸⁵ In tegenstelling tot in Turkije was de Gülenbeweging in Azerbeidzjan niet officieel aangemerkt als een terroristische organisatie.⁵⁸⁶ Desondanks gebruikten Azerbeidzjaanse media ook de aanduiding FETÖ.⁵⁸⁷

Vanaf 23 juli 2023 verschenen in Azerbeidzjaanse en Turkse media berichten over de arrestatie in Bakoe van zes personen die banden zouden hebben met FETÖ, onder wie Qubad İbadoğlu (zie paragraaf 3.1.3.4), op verdenking van valsemunterij

⁵⁷⁹ Artikel 6-1.2 van de Wet over de godsdienstvrijheid; USDoS, *Azerbaijan 2022 international religious freedom report*, 15 mei 2023, p. 7.

⁵⁸⁰ Bijvoorbeeld op grond van artikel 515.0.3 WvAO (geestelijken en leden van religieuze organisaties die speciale bijeenkomsten voor kinderen en jongeren houden); USDoS, *Azerbaijan 2022 international religious freedom report*, 15 mei 2023, p. 2.

⁵⁸¹ Forum 18, *Azerbaijan: Multiple fines for Muslims meeting for prayer in homes*, 9 december 2022; Forum 18, *Azerbaijan: Two women fined for religious work with children*, 13 december 2022.

⁵⁸² Forum 18, *Azerbaijan: Fined for religious celebration, then arrested*, 21 april 2023.

⁵⁸³ Meydan TV, *The Gulen movement in Azerbaijan and Erdogan's intervention*, 29 oktober 2021; CAT, *Decision adopted by the committee under article 22 of the Convention, concerning communication No. 905/2018 (CAT/C/74/D/905/2018)*, 10 januari 2023, p. 2; Turan, "The majority of FETÖ members in Azerbaijan were people close to the authorities, and many of them are still in office", 3 augustus 2023.

⁵⁸⁴ AA, *FETO representative in Azerbaijan extradited to Turkey*, 30 januari 2019; APA, *Turkish national intelligence organization conducts operation: Responsible person of FETÖ for Azerbaijan Mehmet Jintusun brought to Türkiye*, 14 april 2023; vertrouwelijke bron, november 2023.

⁵⁸⁵ De Turkse autoriteiten hielden Fethullah Gülen en zijn beweging verantwoordelijk voor de mislukte poging tot een machtsvername op 15 juli 2016, waarbij minstens 241 doden vielen. Zij verwezen naar de Gülenbeweging met de benaming Fethullah's Terreurorganisatie (*Fethullahçı Terör Örgütü*, FETÖ); AA, *Turkish intelligence nabs FETÖ/PDY fugitive*, 12 november 2022; Hürriyet Daily News, *FETÖ member captured in Azerbaijan*, 14 november 2022; Daily Sabah, *Turkish intelligence captures FETÖ fugitive who fled abroad*, 12 november 2022.

⁵⁸⁶ Turan, *Fazil Gasimov faces the same charge as Gubad İbadoğlu*, 8 augustus 2023; vertrouwelijke bron, februari 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁵⁸⁷ AzerNews, *Azerbaijan in fight against FETÖ – Turkish general touches on interesting facts*, 25 juli 2023; Trend, *Exposing FETO terrorist organization – tough task, says Turkish professor*, 31 juli 2023; Turan, "The majority of FETÖ members in Azerbaijan were people close to the authorities, and many of them are still in office", 3 augustus 2023; Azerbaycan 24, *Turkish military expert: FETO still exists in Türkiye, Azerbaijan*, 3 augustus 2023; APA, *Investigation on 4 people arrested for FETÖ in Azerbaijan completed, trial begins*, 12 februari 2024.

in vereniging (artikel 204.3.1 WvS).⁵⁸⁸ Op 12 februari 2024 berichtten regeringsgezinde media dat de strafzaak van een van hen was doorgestuurd naar de rechtbank van het stadsdistrict Narimanov, een strafzaak was doorgestuurd naar de rechtbank van het stadsdistrict Binagadi en twee strafzaken waren doorgestuurd naar de rechtbank van het district Abşeron. Begin april 2024 volgde in een van deze zaken een aanklacht op grond van artikel 167.1 WvS (dwingen tot het praktiseren van een religie) en artikel 228 WvS (illegaal wapenbezit). Tegen het einde van de verslagperiode was in deze zaken geen uitspraak bekend.⁵⁸⁹

Volgens verschillende bronnen was de Gülenbeweging in de verslagperiode niet openlijk actief in Azerbeidzjan.⁵⁹⁰

3.3 Toezicht en rechtsbescherming

3.3.1 *Rechtsbescherming*

Wettelijk gezien is iedere burger verplicht om de politie te informeren over misdrijven en overtredingen. Het niet melden daarvan kan leiden tot strafrechtelijke aansprakelijkheid.⁵⁹¹ Een aangifte kan in persoon op het politiebureau worden gedaan of telefonisch via telefoonnummer 102.⁵⁹² Volgens een bron kan een klacht over het gedrag van een politieagent eveneens via telefoonnummer 102 worden doorgegeven.⁵⁹³ Een aangifte kan ook via de website van het ministerie van Binnenlandse Zaken ingediend worden.⁵⁹⁴ Sinds eind januari 2024 is voor mobiele telefoons de app *E-Polis* beschikbaar.⁵⁹⁵ Een aangifte moet vervolgens schriftelijk worden vastgelegd en op het politiebureau worden ondertekend door de aangever.⁵⁹⁶ Als de aangever zestien jaar of ouder is, informeert de politie deze schriftelijk over de aansprakelijkheid van personen die opzettelijk valse verklaringen afleggen. De aangever tekent voor de ontvangst van deze informatie.⁵⁹⁷ De

⁵⁸⁸ APA, *Azerbaijani party chairman, Gubad Ibadoglu detained in connection with FETÖ – Interior ministry*, 23 juli 2023; Axar, *Gubad Ibadoglu was detained – official*, 23 juli 2023; APA, *Arrest measures chosen for former leaders of FETÖ in Azerbaijan*, 24 juli 2023; AA, *Azerbaijan conducts operation targeting FETO-linked individuals*, 24 juli 2023; HRW, *Azerbaijan: Opposition leader arrested*, 25 juli 2023; Hürriyet Daily News, *Azerbaijan detains six linked with FETÖ*, 25 juli 2023; Eurasianet, *Prominent Azerbaijani oppositionist arrested, allegedly tortured*, 25 juli 2023; OBCT, *Azerbaijan, official Baku goes after its well-known economist*, 26 juli 2023; Turan, *A member of FETÖ against Gubad Ibadoglu, an accusation of selling counterfeit money. Is there any truth in this?*, 26 juli 2023; Turan, *Fazil Gasimov faces the same charge as Gubad Ibadoglu*, 8 augustus 2023; JAMnews, *Scientist remanded to Azerbaijan by Turkey arrested in Gubad Ibadoglu case*, 8 augustus 2023; IWPR, *Azerbaijan: Opposition figure remains in detention*, 9 augustus 2023; Turan, *Latest developments surrounding Gubad Ibadoglu raise concerns over detention conditions and health*, 9 augustus 2023; Meydan TV, *New developments in the case against Gubad Ibadoglu: allegations of religious extremism*, 29 augustus 2023; Fakt Yoxla, *Fake news: Gubad Ibadoglu was arrested on the charge of connection with FETÖ*, 30 augustus 2023.

⁵⁸⁹ APA, *Investigation on 4 people arrested for FETÖ in Azerbaijan completed, trial begins*, 12 februari 2024; AzerNews, *Trial of those arrested for FETO begins in Azerbaijan*, 12 februari 2024; BBC Monitoring, *BBCM Azerbaijan watchlist 2 April*, 2 april 2024.

⁵⁹⁰ Vertrouwelijke bron, februari 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁵⁹¹ Artikel 10.III van de Wet over de politie.

⁵⁹² Vertrouwelijke bron, januari 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁵⁹³ Vertrouwelijke bron, januari 2024.

⁵⁹⁴ Elektronische aanvraag aan het ministerie van Binnenlandse Zaken, <https://e-muraciet.mia.gov.az/>, geraadpleegd op 15 mei 2024; vertrouwelijke bron, januari 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁵⁹⁵ AzerNews, *Through e-Police mobile app people can get conviction certificate with single click*, 4 februari 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁵⁹⁶ AzerNews, *Through e-Police mobile app people can get conviction certificate with single click*, 4 februari 2024; vertrouwelijke bron, januari 2024.

⁵⁹⁷ Artikel 2.2 van besluit nummer 680 van het ministerie van Binnenlandse Zaken van 3 november 2011.

aangever ontvangt doorgaans een schriftelijke bevestiging van de aangifte.⁵⁹⁸ Volgens een bron hangt het van de zaak af of de politie vervolgens actie onderneemt. Als de aangever bijvoorbeeld een politieke opposant, een mensenrechtenactivist of een journalist is, wanneer er sprake is van omkoping door de tegenpartij of wanneer het gaat om een fraudezaak, is de kans groot dat een aangifte blijft liggen.⁵⁹⁹

De afdeling die zich bezighoudt met de bestrijding van mensenhandel heeft een eigen hotline. Deze gratis hotline, die 24 uur per dag bereikbaar is, geeft informatie en advies aan slachtoffers van mensenhandel en potentiële slachtoffers, met name aan vrouwen en kinderen.⁶⁰⁰ De afdeling die zich bezighoudt met corruptiebestrijding heeft eveneens een eigen hotline.⁶⁰¹

3.3.2 *Rechtsgang*

Verschillende bronnen zetten vraagtekens bij de onafhankelijkheid van de rechtsgang in Azerbeidzjan.⁶⁰² Volgens verschillende bronnen werkten rechters bij politiek gemotiveerde zaken vaak samen met het Openbaar Ministerie, de politie en de staatsveiligheidsdienst.⁶⁰³ Er worden ook vraagtekens gezet bij de toegang tot rechtsbijstand en advocaten (zie hieronder).

3.3.2.1

Toegang tot juridische bijstand

Wettelijk gezien dienen verdachten vanaf het moment dat zij in hechtenis zitten, toegang te krijgen tot adequate juridische bijstand.⁶⁰⁴ Verdachten hebben het recht om zelf de verdediging ter hand te nemen, juridische bijstand naar keuze in te roepen of gratis juridische bijstand te krijgen van de staat.⁶⁰⁵ Juridische bijstand dient ongelimiteerd toegankelijk te zijn voor de verdachten gedurende het gehele strafrechtelijke proces, waarbij privacy en vertrouwelijkheid gewaarborgd moeten zijn.⁶⁰⁶ Wettelijk gezien mag een verdachte die een verzoek om rechtsbijstand indient niet worden verhoord totdat deze rechtsbijstand heeft ontvangen, of het verhoor wordt niet voortgezet zonder de aanwezigheid van een advocaat.⁶⁰⁷ In de praktijk was het vorenstaande niet altijd het geval.⁶⁰⁸ Zo verschenen in de verslagperiode verschillende berichten over verdachten die na hun arrestatie niet meteen toegang kregen tot een advocaat naar keuze.⁶⁰⁹

⁵⁹⁸ Artikel 2.4 van besluit nummer 680 van het ministerie van Binnenlandse Zaken van 3 november 2011; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Azerbeidzjan*, 2 juli 2020, p. 82; vertrouwelijke bron, januari 2024.

⁵⁹⁹ Vertrouwelijke bron, januari 2024.

⁶⁰⁰ Deze hotline is bereikbaar via telefoonnummer 152; USDOL, *2022 findings on the worst forms of child labor*, 26 september 2023, p. 155; UNHCR, *Warning about human trafficking*, <https://help.unhcr.org/azerbaijan/human-trafficking/>, geraadpleegd op 15 mei 2024.

⁶⁰¹ Deze hotline is bereikbaar via telefoonnummer 161; AzerNews, *Azerbaijan launches criminal case against officials illegally restricting irrigation water to land users*, 15 augustus 2022; AzerNews, *Azerbaijan's prosecutor general: 28 people have been arrested for corruption this year*, 25 juli 2023.

⁶⁰² The Law Gazette Society, *Lawyers at risk in Azerbaijan, society warns*, 4 april 2023; Freedom House, *Freedom in the world 2024, Azerbaijan*, 29 februari 2024; Bertelsmann Stiftung, *BTI 2024 country report Azerbaijan*, 19 maart 2024, p. 11; USDOS, *Azerbaijan 2023 human rights report*, 23 april 2024, p. 12.

⁶⁰³ Freedom House, *Nations in transit 2023, Azerbaijan*, 24 mei 2023; USDOS, *Azerbaijan 2023 human rights report*, 23 april 2024, p. 13; vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁶⁰⁴ Artikel 19.1 en artikel 90.7.5 van het Wetboek van Strafvordering (Sv).

⁶⁰⁵ Artikel 90.7.7 Sv.

⁶⁰⁶ Artikel 90.7 Sv.

⁶⁰⁷ Artikel 19.2 van de Wet over het waarborgen van de rechten en vrijheden van gedetineerden.

⁶⁰⁸ Turan, *Elnara Gasimova's lawyer claimed a violation of the confidentiality of her documents*, 2 februari 2024; USDOS, *Azerbaijan 2023 human rights report*, 23 april 2024, p. 10.

⁶⁰⁹ IRFS, *The lawyer is not allowed to meet with a former political emigrant*, 5 november 2021; IRFS, *Lawyer is concerned for his clients' fate*, 6 november 2021; JAMnews, *Opposition activists arrested in Azerbaijan after being deported from Germany*, 21 mei 2022; USDOS, *Azerbaijan 2022 human rights report*, 20 maart 2023, p. 8; HRW, *Azerbaijan: Arrest of democracy advocate*, 9 augustus 2023; Meydan TV, *How Azerbaijan violates the rights of the political imprisoned*, 1 maart 2024; vertrouwelijke bron, januari 2024.

3.3.2.2 Mensenrechtenadvocaten

Al langere tijd is er een tekort aan advocaten, vooral buiten Bakoe.⁶¹⁰ Volgens de website van het College van Advocaten (*Vəkillər Kollegiyası*, hierna: Collegium) waren er 2.431 leden, onder wie 1.976 advocaten in Bakoe (81%) en 455 buiten Bakoe (19%).⁶¹¹ Alleen advocaten die lid waren van het Collegium mochten hun cliënten vertegenwoordigen in de rechtbank, tenzij het om naaste familieleden ging.⁶¹² Volgens verschillende bronnen waren er maar weinig advocaten die politiek gevoelige zaken wilden oppakken, omdat zij het risico liepen op een schorsing van hun licentie.⁶¹³ In het recente verleden waren de licenties van meerdere mensenrechtenadvocaten (tijdelijk) opgeschort. Bekende voorbeelden waren Khalid Baghirov (Xalid Bağırov, 2014), Alayif Hasanov (Əlayif Həsənov, 2015), Yalçın İmanov (2019) en Shahla Humbatova (Şəhla Hübətova, 2021).⁶¹⁴ Een bekende mensenrechtenadvocaat, die hiermee in de verslagperiode te maken kreeg, was Elçin Sadıqov. Op 6 juli 2023 schorste het Collegium zijn advocatenlicentie. Op 1 september 2023 hief het Collegium dit na een herziening op, waarna Sadıqov zijn werkzaamheden als advocaat kon voortzetten.⁶¹⁵

Volgens de wet is het Collegium een onafhankelijke ngo, maar volgens verschillende bronnen is dit in de praktijk geen onafhankelijke organisatie.⁶¹⁶ Volgens verschillende bronnen kregen advocaten die kritisch waren op het Collegium of op de overheid geen toegang tot het mondelinge toelatingsexamen bij het Collegium. Dit mondelinge examen vond plaats na het schriftelijke examen.⁶¹⁷

3.3.3 Arrestaties, bewaring en detenties

Volgens de wet mogen verdachten van misdrijven niet langer dan 48 uur op politiebureaus vastgehouden worden zonder gerechtelijk arrestatiebevel.⁶¹⁸ In de praktijk hield de politie verdachten soms langer dan 48 uur vast zonder dit bevel.⁶¹⁹ Daarnaast zaten verdachten soms meerdere uren of dagen incommunicado,⁶²⁰

⁶¹⁰ USDoS, *Azerbaijan 2022 human rights report*, 20 maart 2023, p. 8; BBC Monitoring, *Legal centre established, rights champion on the human rights situation*, 28 september 2023; vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁶¹¹ Azerbaijani Bar Association, <https://barassociation.az/en>, geraadpleegd op 15 mei 2024.

⁶¹² Artikel 9.1 van de Wet over advocaten en rechtspraak; Lawyer for Lawyers, *Individual submission to the United Nations Universal Periodic Review*, 5 april 2023, p. 7.

⁶¹³ USDoS, *Azerbaijan 2023 human rights report*, 23 april 2024, p. 13; vertrouwelijke bron, januari 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁶¹⁴ ICJ, *Azerbaijan: disbarment of a lawyer undermines independence of the legal profession*, 13 juli 2015; IRFS, *Supreme Court dismisses lawyer Alayif Hasanov's appeal*, 7 februari 2017; Turan, *IBAHRI calls on Azerbaijan Bar Association to reinstate human rights lawyer immediately*, 23 november 2017; RFE/RL, *Risky business: Defending Azerbaijan's opposition*, 5 februari 2018; Turan, *IBAHRI condemns punishment of human rights lawyer by Azerbaijani Bar Association*, 31 december 2019; OC Media, *Azerbaijani rights lawyer Shahla Humbatova disbarred*, 5 maart 2021.

⁶¹⁵ Turan, *Lawyer powers of Elchin Sadıqov suspended*, 7 juli 2023; Collegium, *The information of the president of the Azerbaijani Bar Association*, 8 juli 2023; Lawyers for Lawyers, *Suspension of the bar license of Mr. Elchin Sadıqov*, 27 juli 2023; Turan, *Lawyer activity of Elchin Sadıqov restored*, 1 september 2023; vertrouwelijke bron, mei 2024.

⁶¹⁶ Lawyer for Lawyers, *Individual submission to the United Nations Universal Periodic Review*, 5 april 2023, p. 7; Freedom House, *Freedom in the world 2024, Azerbaijan*, 29 februari 2024; Bertelsmann Stiftung, *BTI 2024 country report Azerbaijan*, 19 maart 2024, p. 11; vertrouwelijke bron, januari 2024.

⁶¹⁷ The Law Gazette Society, *Lawyers at risk in Azerbaijan, society warns*, 4 april 2023; Lawyer for Lawyers, *Individual submission to the United Nations Universal Periodic Review*, 5 april 2023, p. 8; vertrouwelijke bron, januari 2024.

⁶¹⁸ Artikel 148.6 Sv; Turan, *Those detained in "Toplum TV" case stated police planted currency and pressured them*, 8 maart 2024.

⁶¹⁹ Turan, *The defense requested the transfer of Ramil Babayev to house arrest*, 18 maart 2024; USDoS, *Azerbaijan 2023 human rights report*, 23 april 2024, p. 9.

⁶²⁰ Incommunicado houdt in dat een gevangene geen of nauwelijks contact mag hebben met de buitenwereld, ook niet met advocaten en familieleden; Amnesty International, *Incommunicado gevangenschap*, <https://www.amnesty.nl/encyclopedie/incommunicado-gevangenschap>, geraadpleegd op 15 mei 2024.

terwijl de politie hen in voorlopige hechtenis hield. Dat gebeurde bijvoorbeeld met een medewerker van Abzas Media. Hij zat meer dan 48 uur incommunicado.⁶²¹

Het aantal gevangenen fluctueerde tussen de 20.000 en 23.000.⁶²² Volgens de Raad van Europa telde Azerbeidzjan op 31 januari 2022 ruim 22.000 gevangenen.⁶²³ Volgens verschillende bronnen dateerde een aantal gevangeniscomplexen uit de Sovjettijd. Zij voldeden niet aan de moderne internationale standaarden.⁶²⁴ Zo had een aantal gebouwen vochtproblemen.⁶²⁵ In een aantal gevallen waren de cellen overbevolkt.⁶²⁶ De hygiënische omstandigheden waren niet altijd goed.⁶²⁷ Volgens een bron waren er bijvoorbeeld te weinig toiletten voor het aantal gevangenen en waren er in de zomer problemen met de watervoorziening.⁶²⁸ De kwaliteit van het voedsel was eveneens slecht. Verschillende bronnen kwalificeerden het voedsel als oneetbaar.⁶²⁹ Gevangenen moesten hun voeding soms aanvullen met voedselpakketten van hun familieleden.⁶³⁰ Ook was er sprake van inadequate medische zorg.⁶³¹

In de verslagperiode opende een aantal nieuwe gevangeniscomplexen. Zo openden in het voorjaar van 2022 een tweetal penitentiaire inrichtingen voor vrouwen en jongeren in het dorp Zabrat bij Bakoe.⁶³² Verder opende op 17 november 2023 een gevangeniscomplex voor maximaal 1.300 personen in het dorp Umbaki bij Bakoe.⁶³³ In januari 2024 opende ook een gevangeniscomplex in Lankaran voor maximaal 1.300 personen.⁶³⁴ Er was ook een gevangeniscomplex in aanbouw in Ganja.⁶³⁵ Het is echter niet bekend hoe de situatie in deze gevangenis precies is.

⁶²¹ USDoS, *Azerbaijan 2022 international religious freedom report*, 15 mei 2023, p. 9; RFE/RL, *Second journalist detained by Baku as rights groups warn of harassment*, 21 november 2023; vertrouwelijke bron, januari 2024.

⁶²² Turan, *Reforms in the penitentiary system do not decrease recidivismcrime in Azerbaijan*, 27 september 2022; JAMnews, *Azerbaijan leads in number of prisoners per 100,000 people*, 29 juni 2023.

⁶²³ Raad van Europa, *SPACE I 2022. Annual penal statistics*, 27 oktober 2023, p. 31.

⁶²⁴ AzerNews, *President inspects newly-built modern penitentiary institutions in Baku*, 29 maart 2022; Turan, *Reforms in the penitentiary system do not decrease recidivismcrime in Azerbaijan*, 27 september 2022; JAMnews, *New prison for life-sentences being built in town outside Baku*, 14 november 2022; Freedom House, *Freedom in the world 2024, Azerbaijan*, 29 februari 2024; USDoS, *Azerbaijan 2023 human rights report*, 23 april 2024, p. 7; UN, *In dialogue with Azerbaijan, experts of the Committee against Torture welcome human rights training for state officials, ask about reported abuse of Armenian prisoners of war and efforts to improve prison conditions*, 24 april 2024.

⁶²⁵ Turan, *Women journalists from Abzas Media caught a cold in the pre-trial detention center*, 21 maart 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁶²⁶ Turan, *Mutallim Orudzhev complained about the conditions of detention in the Shuvalan pre-trial detention center*, 2 augustus 2022; Turan, *Reforms in the penitentiary system do not decrease recidivismcrime in Azerbaijan*, 27 september 2022; USDoS, *Azerbaijan 2022 human rights report*, 20 maart 2023, p. 6; Turan, *Arrested activist M. Orujev has health problems*, 26 februari 2024; Freedom House, *Freedom in the world 2024, Azerbaijan*, 29 februari 2024; vertrouwelijke bron, januari 2024.

⁶²⁷ Vertrouwelijke bron, januari 2024.

⁶²⁸ Turan, *Reforms in the penitentiary system do not decrease recidivismcrime in Azerbaijan*, 27 september 2022; vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁶²⁹ Turan, *Reforms in the penitentiary system do not decrease recidivismcrime in Azerbaijan*, 27 september 2022; USDoS, *Azerbaijan 2023 human rights report*, 23 april 2024, p. 7; vertrouwelijke bron, januari 2024.

⁶³⁰ USDoS, *Azerbaijan 2022 human rights report*, 20 maart 2023, p. 6; vertrouwelijke bron, januari 2024.

⁶³¹ Freedom House, *Freedom in the world 2024, Azerbaijan*, 29 februari 2024; USDoS, *Azerbaijan 2023 human rights report*, 23 april 2024, p. 7; vertrouwelijke bron, januari 2024.

⁶³² AzerNews, *President inspects newly-built modern penitentiary institutions in Baku*, 29 maart 2022; AzerNews, *National progressive strategy to reform judicial system*, 19 april 2022.

⁶³³ JAMnews, *New prison for life-sentences being built in town outside Baku*, 14 november 2022; Turan, *A penitentiary complex has been put into operation in the village of Umbaki*, 17 november 2023; Turan, *Improving conditions in the new prison will help prevent the return of convicts to the underworld*, 23 november 2023.

⁶³⁴ President of the Republic of Azerbaijan, *State-of-the-art penitentiary complex was inaugurated in Lankaran*, 16 januari 2024; AZERTAC, *Modern penitentiary complex was inaugurated in Lankaran*, 16 januari 2024.

⁶³⁵ Turan, *Reforms in the penitentiary system do not decrease recidivismcrime in Azerbaijan*, 27 september 2022; Turan, *A penitentiary complex has been put into operation in the village of Umbaki*, 17 november 2023.

3.3.4 Mishandeling en foltering

Tussen 11 en 22 december 2020 vond het vijfde periodieke bezoek plaats van een delegatie van het Europees Comité voor de Preventie van Foltering en Onmenselijke of Vernederende Behandeling of Bestrafing (*Comité européen pour la prévention de la torture et des peines ou traitements inhumains ou dégradants*, CPT).⁶³⁶ Verder vond tussen 12 en 19 december 2022 een ad hoc bezoek van het CPT plaats.⁶³⁷ Tegen het einde van de verslagperiode waren de bevindingen van het CPT niet gepubliceerd. Azerbeidzjan verzette zich tegen publicatie.⁶³⁸ Volgens verschillende bronnen was de situatie nauwelijks gewijzigd ten opzichte van de in 2018 gepubliceerde rapporten van het CPT, waarin het CPT onder meer rapporteerde over verschillende gevallen van marteling en ernstige mishandeling van arrestanten.⁶³⁹

Volgens verschillende bronnen kwamen ernstige mishandeling en marteling voor in politiebureaus, detentiecentra en gevangenissen in heel het land. Dit kwam vooral voor in politiebureaus, tijdens de eerste uren van de hechtenis, om een schuldbekentenis af te dwingen.⁶⁴⁰ In dit verband noemden enkele bronnen ook het Hoofddirectoraat voor de Bestrijding van Georganiseerde Misdaad (*Baş Mütəşəkkil Cinayətkarlıqla Mübarizə İdarəsi*, BMCMI). In de spreektaal werd dit het *bandotdel* genoemd.⁶⁴¹ Er waren veel berichten van mensen waarbij drugs in de kleding werd gestopt en waarbij er werd gedreigd met marteling van hun familieleden of verkrachting van henzelf of van hun vrouwelijke familieleden.⁶⁴²

Een bekend voorbeeld was de ernstige mishandeling van Tofiq Yaqublu, een bekend lid van de Müsavat Partij. Deze vond plaats op 1 december 2021 na zijn deelname aan een vreedzaam protest in het centrum van Bakoe. Volgens Yaqublu wilde de politie hem dwingen om voor de camera te verklaren dat hij zou stoppen met het leveren van kritiek op het leiderschap van Azerbeidzjan. Op 17 januari 2022

⁶³⁶ Raad van Europa, *Council of Europe anti-torture Committee visits Azerbaijan*, 23 december 2020.

⁶³⁷ Raad van Europa, *Council of Europe anti-torture Committee (CPT) carries out a visit to Azerbaijan*, 3 januari 2023.

⁶³⁸ *Forbidden Stories, Torture in Azerbaijan: How European funds flow to Baku's prisons*, 1 februari 2024; NRC, *Bakoe zet repressie voort ondanks Europese miljoenen*, 2 februari 2024; Raad van Europa, *The CPT and Azerbaijan*, <https://www.coe.int/nl/web/cpt/azerbaijan>, geraadpleegd op 15 mei 2024.

⁶³⁹ *Le Monde, En Azerbaïdjan, l'enquête interdite sur des cas de torture dans des prisons bénéficiant de fonds européens*, 1 februari 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁶⁴⁰ Turan, *Tofiq Yagublu claims police tortured him*, 1 december 2021; RFE/RL, *'I felt I was dying': Azerbaijani activist blames police for violent beating*, 3 december 2021; Amnesty International, *Amnesty International report 2021/22*, 29 maart 2022, p. 83; Mikroskop Media, *Religious activist claims to have been raped by Baku police*, 20 juni 2022; Turan, *Blogger Rashad Ramazanov claims of torture at police*, 27 mei 2022; USDoS, *Azerbaijan 2022 human rights report*, 20 maart 2023, p. 3-4; HRW, *Submission to the Universal Periodic Review of Azerbaijan*, 5 april 2023, p. 2; HRW, *World report 2024, Azerbaijan*, 11 januari 2024; OCCRP, *'Total control': Azerbaijan's jails fill with journalists and dissidents as election approaches*, 2 februari 2024; OC Media, *Detained Azerbaijani journalist allegedly beaten by police*, 24 april 2024; vertrouwelijke bron, november 2023; vertrouwelijke bron, januari 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁶⁴¹ *Bandotdel* is het Russische acroniem van de afdeling voor de bestrijding van banditisme; Turan, *Religious activists tell about police torture*, 23 mei 2022; Turan, *U.S. sanctions Azerbaijani official Kerim Heydar Alimardanov for human rights violations and abuses*, 9 december 2022; Turan, *A new charge against Gubad Ibadoglu?*, 27 februari 2024; USDoS, *Azerbaijan 2023 human rights report*, 23 april 2024, p. 4; vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁶⁴² Mikroskop Media, *Azerbaijani oppositionist in prison: "They stepped on my testicles..."*, 4 februari 2022; Forum 18, *Azerbaijan: "Torture is nothing new, but insulting Allah is crossing a red line"*, 17 juni 2022; JAMnews, *Azerbaijani Muslim Unity member claims he was raped by police while in detention*, 21 juni 2022; IDP, *The deported individuals from Germany are sentenced to long terms of imprisonment*, 9 december 2022; Nafas LGBTI Azerbaijan Alliance & ECOM, *Joint stakeholders submission to the 44th session of the Human Rights Council's Universal Periodic Review Working Group*, 5 april 2023, p. 15; OC Media, *Opinion: First they came for the Muslims, and we did not speak out...*, 16 mei 2023; JAMnews, *Violations of religious freedom in Azerbaijan*, 11 juli 2023; *Forbidden Stories, From Azerbaijan to smartphones: How tainted gold ends up in high-tech products*, 1 februari 2024; Freedom House, *Freedom in the world 2024, Azerbaijan*, 29 februari 2024; USDoS, *Azerbaijan 2023 human rights report*, 23 april 2024, p. 5; vertrouwelijke bron, februari 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024.

concludeerde het Openbaar Ministerie na een onderzoek naar deze gebeurtenis dat Yaqublu de verwondingen bij hemzelf had aangebracht.⁶⁴³

De Grondwet en het Wetboek van Strafrecht verbieden foltering. Op mishandeling en marteling staat maximaal elf jaar gevangenisstraf.⁶⁴⁴ Volgens verschillende bronnen vond er geen strafvervolgning van politieagenten wegens ernstige mishandeling of marteling plaats.⁶⁴⁵ Strafvervolgning van andere overheidsfunctionarissen wegens ernstige mishandeling of marteling vond nauwelijks plaats.⁶⁴⁶ Dat gebeurde alleen wanneer er veel ophef en publieke belangstelling was, zoals bleek uit de Terter-zaak. Deze zaak speelde zich af vanaf 7 mei 2017 binnen enkele militaire eenheden die met name in het district Terter waren gevestigd, maar ook in het district Şamkir (Şəmkir) en in het district Beyləqan (Beyləqan). Op verdenking van spionage voor Armeense inlichtingendiensten werden in enkele weken tijd honderden militairen, burgers en hun familieleden gemarteld.⁶⁴⁷ In deze spionagezaak werden minstens 25 militairen veroordeeld tot gevangenisstraffen van zeven tot twintig jaar wegens landverraad (artikel 274 WvS). Volgens mensenrechtenactivisten waren hun bekentenissen in de meeste gevallen na marteling tot stand gekomen.⁶⁴⁸ Volgens een bron werden, om hen verder onder druk te zetten, van sommige verdachten ook hun vaders en vrouwelijke familieleden gemarteld en/of seksueel misbruikt.⁶⁴⁹ Volgens sommige bronnen kwamen in de Terter-zaak minstens negen militairen in voorarrest om het leven als gevolg van marteling.⁶⁵⁰ Volgens andere bronnen ging het om minstens elf militairen en mogelijk een veelvoud daarvan.⁶⁵¹

Op 16 december 2021 besloot het Openbaar Ministerie onder druk van alle publiciteit en ophef over de Terter-zaak om het onderzoek te heropenen.⁶⁵² Uit overheidsinformatie uit 2022 volgde dat er in totaal 452 slachtoffers van marteling en andere illegale acties waren geïdentificeerd.⁶⁵³ Volgens verschillende bronnen waren er minstens 500 tot mogelijk meer dan 1.000 slachtoffers.⁶⁵⁴ Op 6 december

⁶⁴³ RFE/RL, *Azerbaijani police severely beat opposition politician, activists*, 2 december 2021; RFE/RL, *'I felt I was dying': Azerbaijani activist blames police for violent beating*, 3 december 2021; HRW, *Azerbaijan: Opposition leader beaten in custody. Authorities violently disperse peaceful protest*, 3 december 2021; RFE/RL, *Azerbaijan urged to probe 'horrific' beating of opposition activist in custody*, 4 december 2021; RFE/RL, *Azerbaijani opposition politician 'beat himself' in police custody, prosecutor says*, 17 januari 2022; Turan, *How Tofiq Yagublu beat himself up*, 17 januari 2022; Mikroskop Media, *Azerbaijani police officers: Tofiq Yagublu beat himself up*, 20 januari 2022.

⁶⁴⁴ Artikel 293.3 WvS.

⁶⁴⁵ Vertrouwelijke bron, januari 2024; vertrouwelijke bron, mei 2024.

⁶⁴⁶ HRW, *World report 2024, Azerbaijan*, 11 januari 2024; vertrouwelijke bron, november 2023.

⁶⁴⁷ RFE/RL, *Azerbaijani spy scandal leaves trail of dead suspects*, 16 juni 2017; Turan, *The Tartar case: blackmail, torture, murder...*, 19 februari 2021; BBC Monitoring, *Azeri prosecutor says over 100 servicemen tortured in 2017 espionage case*, 2 november 2021; Eurasianet, *Azerbaijani government signals new efforts to address notorious torture care*, 3 januari 2022; UFPPA, *List of political prisoners*, 18 maart 2024, p. 137; vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁶⁴⁸ Zie voor meer informatie over de Terter-zaak paragraaf 3.3.4 van het algemeen ambtsbericht Azerbeidzjan van 2 juli 2020; Turan, *The Tartar case: blackmail, torture, murder...*, 19 februari 2021; IRFS, *Tartar torture report*, mei 2022; Turan, *Lawyer Ilham Aslanoglu re-arrested*, 10 juni 2022; vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁶⁴⁹ Vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁶⁵⁰ Turan, *The Tartar case: blackmail, torture, murder...*, 19 februari 2021; Mikroskop Media, *New arrests, search warrant on Azerbaijan's notorious "Tartar case"*, 21 april 2022; Turan, *The acquitted in the "Tertter case" banned from communicating with the press*, 18 januari 2023; Turan, *Sentence passed on accused in torture of 'Tertter case' defendants*, 29 november 2023; NRC, *Bakoe zet repressie voort ondanks Europese miljoenen*, 2 februari 2024.

⁶⁵¹ UFPPA, *List of political prisoners*, 18 maart 2024, p. 137; vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁶⁵² Turan, *New investigation in the "Tertter case"? Who will be in the dock?*, 17 december 2021; Eurasianet, *Azerbaijani government signals new efforts to address notorious torture case*, 3 januari 2022; Eurasianet, *Azerbaijan: Light slowly being shed on notorious torture case*, 2 maart 2022; Turan, *They are trying to silence those who talk about the "Tertter case"*, 28 juni 2022; USDoS, *Azerbaijan 2022 human rights report*, 20 maart 2023, p. 2; Turan, *10 defendants in "Tertter case" are still in prison – human rights activist*, 8 december 2023.

⁶⁵³ APA, *405 victims in connection with "Tertter case" determined*, 5 september 2022; AzerNews, *Azerbaijan arrests army general over notorious 'Tartar case'*, 5 september 2022.

⁶⁵⁴ USDoS, *Azerbaijan 2023 human rights report*, 23 april 2024, p. 6; vertrouwelijke bron, februari 2024.

2022 deelde het Openbaar Ministerie mee dat negentien personen waren vrijgelaten. Tien van hen kregen vrijspraak en van negen personen werden de zaken zonder een vrijspraak gesloten.⁶⁵⁵ In mei 2023 kregen vijf personen amnestie en een persoon werd vrijgesproken.⁶⁵⁶ Volgens verschillende bronnen bleven tegen het einde van de verslagperiode zeven tot tien personen vastzitten.⁶⁵⁷

Op 10 februari 2022 verklaarde het Openbaar Ministerie dat er vier militairen waren gearresteerd op beschuldiging van marteling.⁶⁵⁸ Volgens een bron was dit aantal in 2024 opgelopen tot achttien militairen.⁶⁵⁹ Volgens verschillende bronnen waren veel meer personen verantwoordelijk voor de begane misdrijven in de Terter-zaak.⁶⁶⁰ Op 29 november 2023 veroordeelde een militaire rechtbank in Bakoe vier militairen tot gevangenisstraffen van 5,5 tot 9,5 jaar op grond van onder meer artikel 145.3 WvS (illegale vrijheidsberoving met de dood tot gevolg), artikel 293.3 WvS (marteling) en artikel 341.2.2 WvS (machtsmisbruik met gebruikmaking van een wapen).⁶⁶¹ Op 28 december 2023 veroordeelde deze rechtbank vijf andere militairen, onder wie een majoor-generaal, tot gevangenisstraffen van 6,5 tot 9,5 jaar op grond van onder meer artikel 293.3 WvS.⁶⁶²

⁶⁵⁵ Turan, *The "Terter case": 19 people – released, 2 dead soldiers – acquitted. Has justice prevailed?*, 6 december 2022; Turan, *The victims of the "Terter case" demand the appearance in court of the highest military ranks*, 5 april 2023.

⁶⁵⁶ Turan, *Another person involved in the "Terter case" was acquitted*, 31 mei 2023; HRW, *World report 2024, Azerbaijan*, 11 januari 2024.

⁶⁵⁷ Turan, *10 defendants in "Terter case" are still in prison – human rights activist*, 8 december 2023; Turan, *Another group of persons accused of committing torture in the "Terter case" has been convicted*, 28 december 2023; UFPFA, *List of political prisoners*, 18 maart 2024, p. 135; vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁶⁵⁸ Het Openbaar Ministerie verklaarde op 19 april 2022 dat het zeven militairen in staat van beschuldiging had gesteld voor onder meer marteling. Zes van hen waren gearresteerd en een persoon was op de opsporingslijst geplaatst. Verder verklaarde het Openbaar Ministerie op 5 september 2022 dat het drie militairen had gearresteerd; BBC Monitoring, *Four arrested in Azeri army torture case*, 10 februari 2022; Turan, *The prosecutor's office arrested a group of military men guilty of torture in the Terter case*, 19 april 2022; BBC Monitoring, *Seven Azeri soldiers indicted over army torture case*, 19 april 2022; Turan, *The arrest of the general in the "Terter case". Is it really the turn of the army elite?*, 6 september 2022; BBC Monitoring, *Three more arrests in Azeri army torture case*, 9 september 2022.

⁶⁵⁹ Vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁶⁶⁰ Turan, *The victims of the "Terter case" demand the appearance in court of the highest military ranks*, 5 april 2023; Turan, *10 defendants in "Terter case" are still in prison – human rights activist*, 8 december 2023; vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁶⁶¹ Turan, *Sentence passed on accused in torture of 'Terter case' defendants*, 29 november 2023.

⁶⁶² BBC Monitoring, *Azerbaijan jails five men in army torture case*, 28 december 2023; Turan, *Another group of persons accused of committing torture in the "Terter case" has been convicted*, 28 december 2023.

4 Vluchtelingen en ontheemden

4.1 Binnenlandse ontheemden

Volgens informatie van het Staatscomité voor Vluchtelingen- en Binnenlandse Ontheemdenzaken (*Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsi*) van november 2023 waren er 658.793 binnenlandse ontheemden in Azerbeidzjan (ongeveer 6,5% van de bevolking).⁶⁶³ Het ging hierbij voornamelijk om Azerbeidzjanen die tussen 1988 en 1994 ontheemd waren geraakt, en hun nakomelingen. Zij waren destijds afkomstig uit de regio Karabach en de nabijgelegen districten.⁶⁶⁴ De binnenlandse ontheemden woonden sinds de jaren negentig verspreid over heel het land, maar met name in en rond de steden Bakoe en Sumqayıt.⁶⁶⁵

4.1.1 *Positie van binnenlandse ontheemden*

Het Staatscomité hield zich bezig met de registratie van binnenlandse ontheemden, de toewijzing van woonruimte aan hen en het bieden van steun aan hen. Binnenlandse ontheemden genoten allerlei privileges, zoals een maandelijks financiële bijdrage van de overheid, vrijstelling van collegegeld, gratis schoolboeken en bepaalde belastingvrijstellingen.⁶⁶⁶ Ondanks de steun van de overheid en internationale organisaties leefde een aanzienlijk deel van de binnenlandse ontheemden in armoede. Het werkloosheidscijfer was onder ontheemden hoger dan het nationale gemiddelde.⁶⁶⁷ Een aanzienlijk deel van hen woonde in speciale woonwijken voor ontheemden, die op basis van hun oorspronkelijke woongebied waren opgezet door de overheid. De meesten woonden daar in appartementencomplexen. Een kleiner deel van hen woonde in onderkomens die minder geschikt waren voor permanente bewoning, zoals slaapzalen met gemeenschappelijke sanitaire voorzieningen.⁶⁶⁸

4.1.2 *Terugkeer naar de oorspronkelijke woongebieden*

In 2020 veroverde het Azerbeidzjaanse leger een deel van de regio Karabach en de zeven nabijgelegen districten. Op 16 november 2022 gaf president Aliyev middels decreet nummer 3587 zijn goedkeuring aan het Staatsprogramma voor de Grote Terugkeer naar de bevrijde gebieden van de Republiek Azerbeidzjan (*Azərbaycan*

⁶⁶³ JIPS, *Strengthening the data systems and capacities of the IDP committee in Azerbaijan*, 30 november 2023; UNHCR, *Azerbaijan fact sheet*, 29 februari 2024, p. 1.

⁶⁶⁴ USDoS, *Azerbaijan 2022 human rights report*, 20 maart 2023, p. 31; IOM, *Migration in the Republic of Azerbaijan: A country profile 2013-2021*, 6 oktober 2023, p. 71; JIPS, *Strengthening the data systems and capacities of the IDP committee in Azerbaijan*, 30 november 2023.

⁶⁶⁵ Jennifer S. Wistrand, A development approach to a protracted IDP situation: Lessons from Azerbaijan, *Journal on Migration and Human Security*, maart 2023; IOM, *Migration in the Republic of Azerbaijan: A country profile 2013-2021*, 6 oktober 2023, p. 73.

⁶⁶⁶ Amnesty International, "Life in a box": Older people's experiences of displacement and prospects for return in Azerbaijan, 17 mei 2022, p. 6 en 18; The World Bank, *Internally displaced persons in Azerbaijan: Livelihoods, services and intentions*, 1 april 2023, p. 6 en 10; CESCR, *Information received from Azerbaijan on follow-up to the concluding observations on its fourth periodic report (E/C.12/AZE/FCO/4)*, 7 februari 2024, p. 4; State Committee for Affairs of Refugees and Internally Displaced Persons of the Republic of Azerbaijan, *Privileges*, <https://idp.gov.az/en/content/7/parent/21>, geraadpleegd op 15 mei 2024.

⁶⁶⁷ The World Bank, *Internally displaced persons in Azerbaijan*, 1 april 2023, p. 26; UNGA, *Azerbaijan (A/HRC/WG.6/44/AZE/2)*, 31 augustus 2023, p. 10; USDoS, *Azerbaijan 2023 human rights report*, 23 april 2024, p. 40.

⁶⁶⁸ Amnesty International, "Life in a box", 17 mei 2022, p. 6, 20 en 21; The World Bank, *Internally displaced persons in Azerbaijan*, 1 april 2023, p. 17; Freedom House, *Freedom in the world 2024, Azerbaijan*, 29 februari 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024.

Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərinə Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Proqramı). Dit staatsprogramma had betrekking op de wederopbouw van delen van de regio Karabach en de nabijgelegen districten om de hervestiging van binnenlandse ontheemden mogelijk te maken. Een van de onderdelen van dit programma was het concept van *smart cities* en *smart villages*.⁶⁶⁹ Het was de bedoeling dat eind 2026 ruim 140.000 personen zouden zijn teruggekeerd.⁶⁷⁰ Enkele factoren die het terugkeerproces bemoeilijkten waren onduidelijke grensafbakeningen, grote aantallen achtergebleven landmijnen, gebrek aan infrastructuur en een gebrek aan werkgelegenheid.⁶⁷¹

In de verslagperiode kwam de terugkeer naar de regio Karabach en de nabijgelegen districten op gang.⁶⁷² Begin februari 2024 verklaarde het Staatscomité dat er tot 30 januari 2024 5.354 voormalige binnenlandse ontheemden waren teruggekeerd.⁶⁷³ De terugkeer beperkte zich hoofdzakelijk tot de steden Laçın en Füzuli en enkele dorpen, waaronder Ağalı in het district Zangilan (Zəngilan), Talış in het district Terter en Zabukh (Zabux) in het district Laçın.⁶⁷⁴

4.2 Vluchtelingen en asielzoekers

4.2.1 Mensenrechtenverdragen

Azerbeidzjan is aangesloten bij de volgende relevante mensenrechtenverdragen op het gebied van vluchtelingen en refoulement:

- Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM) uit 1950 (ratificatie op 15 april 2002);
- Verdrag betreffende de status van vluchtelingen (het Vluchtelingenverdrag) uit 1951 (toetreding op 12 februari 1993);
- Verdrag betreffende de status van staatlozen uit 1954 (toetreding op 16 augustus 1996);
- Verdrag tot beperking der staatloosheid uit 1961 (toetreding op 16 augustus 1996);
- Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (IVBPR) uit 1966 (toetreding op 13 augustus 1992);
- Protocol betreffende de status van vluchtelingen uit 1967 (toetreding op 12 februari 1993);

⁶⁶⁹ Deze concepten veronderstellen een moderne, sterk gedigitaliseerde woonomgeving, met onder meer toegang tot snel internet en groene technologie; AzerNews, *Zangilan's Aghali village natives on border with Armenia back to lusted-after homes in nearly 30 years*, 19 juli 2022; RFE/RL, *Azerbaijanis visit new 'smart village' in land recaptured from Armenia*, 20 juli 2022; The World Bank, *Internally displaced persons in Azerbaijan*, 1 april 2023, p. 10; AzerNews, *New residents of Azerbaijan's Aghali enjoy snowy view in village*, 15 januari 2024.

⁶⁷⁰ BBC Monitoring, *Azeri ambassador on prospects for peace with Armenia*, 4 januari 2024; Frankfurter Allgemeine Zeitung, *Rückkehr aus Baku*, 9 februari 2024.

⁶⁷¹ The World Bank, *Internally displaced persons in Azerbaijan*, 1 april 2023, p. 11; AP News, *Azerbaijanis who fled a separatist region decades ago ache to return, but it could be a long wait*, 15 oktober 2023; Raad van Europa, *Observations on the human rights situation of people affected by the conflict between Armenia and Azerbaijan over the Karabakh region*, 12 januari 2024, p. 10; APA, *Assistant to president: landmines, explosive remnants of war prevent IDPs from returning*, 4 april 2024.

⁶⁷² VOA, *Azerbaijan starts return of people to recaptured areas*, 19 juli 2022.

⁶⁷³ AzerNews, *Total number of IDPs relocated to territories freed from invasion revealed*, 5 februari 2024; Caspian News, *Azerbaijan's "Great return" relocates 1,360 families to their liberated native lands*, 6 februari 2024.

⁶⁷⁴ APA, *Azerbaijan relocates 25 more families to Zabukh village*, 20 november 2023; Trend, *More former IDP families arrive in Azerbaijan's liberated Fuzuli city*, 18 december 2023; AzerNews, *New residents of Azerbaijan's Aghali enjoy snowy view in village*, 15 januari 2024; Caspian News, *125 IDPs resettle in Fuzuli under "Great return" program*, 25 januari 2024; Süddeutsche Zeitung, *Unsere Geisterstadt soll schöner werden*, 4 februari 2024; Trouw, *Met Vadertje Staat naar de bevrijde gebieden in Azerbeidzjan*, 13 februari 2024; AZERTAC, *24 more families relocated to Lachin city get house keys*, 28 februari 2024; APA, *Azerbaijan relocates 153 more residents to Fuzuli city*, 29 april 2024.

- Verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke en ontorende behandeling of bestraffing (CAT) uit 1984 (toetreding op 16 augustus 1996);
- Facultatief Protocol bij het Verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing (CAT-OP) uit 2002 (ratificatie op 28 januari 2009).⁶⁷⁵

4.2.2

Asielzoekers

Asielzoekers konden bij de Staatsmigratiedienst een asielaanvraag indienen en in aanmerking komen voor een vluchtelingenstatus.⁶⁷⁶ De nationale wetgeving voorzagt niet in een vorm van subsidiaire bescherming of een status op humanitaire gronden.⁶⁷⁷ Volgens informatie van de Staatsmigratiedienst vond er binnen vijftien dagen na de registratie een interview plaats over de reden van de asielaanvraag. Daarbij ondertekenden de asielzoekers het aanvraagformulier. Na het interview ontvingen asielzoekers een tijdelijk certificaat dat hen verblijfsrecht verleende. Dit certificaat was geldig gedurende de hele asielprocedure, inclusief de beroepsfasen bij de nationale rechtbanken.⁶⁷⁸ Volgens de Staatsmigratiedienst namen zij binnen drie maanden na de registratie van de aanvraag een beslissing op de asielaanvraag.⁶⁷⁹ In het geval van een afwijzing, had een asielzoeker na ontvangst hiervan tien dagen de tijd om het land te verlaten. Een asielzoeker kon tegen de afwijzing binnen dertig dagen na ontvangst hiervan beroep instellen bij de administratieve rechtbank in Bakoe. Het was mogelijk om in tweede instantie door te procederen bij het Hof van Beroep en in derde instantie bij het Hoogerechtshof.⁶⁸⁰

Volgens de UNHCR waren er medio 2022 121 asielzoekers in Azerbeidzjan, onder wie 41 uit Oekraïne, 35 uit Afghanistan en 34 uit Pakistan.⁶⁸¹ Medio 2023 ging het om 159 asielzoekers in Azerbeidzjan, onder wie 108 uit Oekraïne, 31 uit Pakistan en 15 uit Afghanistan.⁶⁸²

Er zijn geen aanwijzingen dat Azerbeidzjan in de verslagperiode de mogelijkheden beperkte om asiel aan te vragen.⁶⁸³

4.2.3

Vluchtelingen

Eind 2022 waren er in totaal 76 personen erkend als vluchteling door de Azerbeidzjaanse autoriteiten.⁶⁸⁴ Erkende vluchtelingen hadden toegang tot de arbeidsmarkt, het onderwijs en de gezondheidszorg.⁶⁸⁵ Zij kwamen ook in aanmerking voor een reisdocument. Sommige families kregen financiële steun van

⁶⁷⁵ Verdragenbank, www.verdragenbank.overheid.nl.

⁶⁷⁶ USDoS, *Azerbaijan 2022 human rights report*, 20 maart 2023, p. 30; IOM, *Migration in the Republic of Azerbaijan: A country profile 2013-2021*, 6 oktober 2023, p. 35; Azerbaycan 24, *Protester from Tabriz seeks asylum in Azerbaijan*, 16 oktober 2023; UNHCR, *How to apply for asylum in Azerbaijan*, <https://help.unhcr.org/azerbaijan/how-to-apply-for-asylum-in-azerbaijan/apply/>, geraadpleegd op 15 mei 2024; UNHCR, *What can be the decision in my case?*, <https://help.unhcr.org/azerbaijan/how-to-apply-for-asylum-in-azerbaijan/decision-and-appeal/>, geraadpleegd op 15 mei 2024.

⁶⁷⁷ USDoS, *Azerbaijan 2022 human rights report*, 20 maart 2023, p. 30; ECRI, *ECRI report on Azerbaijan*, 21 juni 2023, p. 24; IOM, *Migration in the Republic of Azerbaijan: A country profile 2013-2021*, 6 oktober 2023, p. 35.

⁶⁷⁸ UNHCR, *How to apply for asylum in Azerbaijan*.

⁶⁷⁹ State Migration Service, *Refugee status*, <https://migration.gov.az/en/page/76>, geraadpleegd op 15 mei 2024.

⁶⁸⁰ IOM, *Migration in the Republic of Azerbaijan: A country profile 2013-2021*, 6 oktober 2023, p. 35; UNHCR, *What can be the decision in my case?*

⁶⁸¹ UNHCR, *Azerbaijan fact sheet*, februari 2023.

⁶⁸² UNHCR, *Azerbaijan fact sheet*, 29 februari 2024, p. 1.

⁶⁸³ USDoS, *Azerbaijan 2021 human rights report*, 12 april 2022, p. 33.

⁶⁸⁴ CRC, *Replies of Azerbaijan to the list of issues in relation to its combined fifth and sixth reports (CRC/C/AZE/RQ/5-6)*, 26 mei 2022, p. 25; UNGA, *Azerbaijan (A/HRC/WG.6/44/AZE/2)*, 31 augustus 2023, p. 9.

⁶⁸⁵ Meydan TV, *"They're not even human"*, 22 oktober 2021; UN Azerbaijan, *UNHCR continues promoting refugee education in Azerbaijan with the support of the United States and other donors*, 21 september 2022; ECRI, *ECRI report on Azerbaijan*, 21 juni 2023, p. 25; UNHCR, *Azerbaijan fact sheet*, 30 september 2023.

de UNHCR. Ook betaalde de UNHCR het collegegeld voor een aantal vluchtelingen.⁶⁸⁶

Tot 1 juli 2020 hadden afgewezen asielzoekers de mogelijkheid om asiel aan te vragen bij de UNHCR. Door de UNHCR erkende vluchtelingen hadden toegang tot de arbeidsmarkt, het onderwijs en de gezondheidszorg.⁶⁸⁷ Asielzoekers die zich voor 1 juli 2020 hadden laten registreren bij de UNHCR, ontvingen een brief van de UNHCR die hen beschermde tegen refoulement.⁶⁸⁸ Eind 2022 vielen 1.592 personen onder het mandaat van de UNHCR.⁶⁸⁹

Volgens de UNHCR bevonden zich op 31 december 2021 1.694 vluchtelingen in Azerbeidzjan, onder wie 1.189 personen uit Afghanistan, 317 uit de Russische Federatie en 69 uit Iran.⁶⁹⁰ Volgens informatie van de Azerbeidzjaanse autoriteiten arriveerden tussen februari en december 2022 16.418 Oekraïners in Azerbeidzjan.⁶⁹¹ Oekraïners die geen asiel wilden aanvragen, maar die wel ondersteuning wilden krijgen van de UNHCR konden zich bij de UNHCR laten registreren.⁶⁹² Op 30 juni 2022 was het aantal vluchtelingen en door de UNHCR geregistreerde Oekraïners toegenomen tot 6.466 personen, onder wie 4.788 personen uit Oekraïne, 1.179 uit Afghanistan en 325 uit de Russische Federatie.⁶⁹³ Medio 2023 waren er 6.280 vluchtelingen in Azerbeidzjan, onder wie 4.668 uit Oekraïne, 1.126 uit Afghanistan en 303 uit de Russische Federatie.⁶⁹⁴

⁶⁸⁶ UNHCR, *Azerbaijan fact sheet*, 30 september 2023.

⁶⁸⁷ CESC, *Information received from Azerbaijan*, 7 februari 2024, p. 3.

⁶⁸⁸ Refoulement staat voor de gedwongen terugkeer van een asielzoeker naar diens land van herkomst waarbij sprake is van een reëel risico op vervolging of ernstige schade; USDoS, *Azerbaijan 2021 human rights report*, 12 april 2022, p. 33; IOM, *Migration in the Republic of Azerbaijan: A country profile 2013-2021*, 6 oktober 2023, p. 35.

⁶⁸⁹ UNGA, *Azerbaijan (A/HRC/WG.6/44/AZE/2)*, 31 augustus 2023, p. 9.

⁶⁹⁰ UNHCR, *Azerbaijan fact sheet*, februari 2022.

⁶⁹¹ ECRI, *ECRI report on Azerbaijan*, 21 juni 2023, p. 24.

⁶⁹² UNHCR Azerbaijan, *Information for people fleeing Ukraine*, <https://help.unhcr.org/azerbaijan/people-fleeing-ukraine/>, geraadpleegd op 15 mei 2024.

⁶⁹³ UNHCR, *Azerbaijan fact sheet*, september 2022.

⁶⁹⁴ UNHCR, *Azerbaijan fact sheet*, 29 februari 2024, p. 1.

5 Terugkeer

Binnen de Europese Unie was Duitsland het belangrijkste bestemmingsland voor migranten uit Azerbeidzjan.⁶⁹⁵ In 2022 waren de vijf belangrijkste bestemmingslanden voor asielzoekers uit Azerbeidzjan respectievelijk Duitsland, Frankrijk, de Verenigde Staten, Zweden en Nederland.⁶⁹⁶ In de verslagperiode keerden meerdere Azerbeidzjanen vanuit de Europese Unie terug naar Azerbeidzjan.⁶⁹⁷

5.1 Vrijwillige terugkeer

In Azerbeidzjan biedt de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) terugkeerders ondersteuning in het kader van begeleide vrijwillige terugkeer en re-integratie (*Assisted Voluntary Return and Reintegration, AVRR*). Daarbij kan het bijvoorbeeld gaan om hulp bij het opzetten van inkomsten genererende activiteiten, zoals het bieden van ondersteuning bij het opstarten van een kleine onderneming, de aanschaf van een auto om als taxi te kunnen fungeren of de aanschaf van vee. Het kan ook gaan om medische ondersteuning of om materiële hulp in de vorm van huishoudelijke apparaten en meubels.⁶⁹⁸

Van januari 2023 tot en met september 2023 keerden in totaal 1.367 Azerbeidzjaanse staatsburgers vrijwillig terug naar Azerbeidzjan via de AVRR-projecten. Deze vrijwillige terugkeer vond plaats vanuit Moldavië (1.149 personen), Duitsland (170 personen), Nederland (24 personen), Oostenrijk (11 personen), Letland (1 persoon), Georgië (1 persoon), Belarus (1 persoon), Hongarije (1 persoon), Polen (1 persoon), Turkije (1 persoon) en Roemenië (1 persoon).⁶⁹⁹

Vanuit Nederland keerden in 2021 met hulp van IOM 41 personen vrijwillig terug naar Azerbeidzjan. In 2022 ging het om 66 personen, in 2023 om 49 personen en in januari tot en met april 2024 om 22 personen.⁷⁰⁰

5.2 Gedwongen terugkeer vanuit de Europese Unie

Op 30 april 2014 tekenden Azerbeidzjan en de Europese Unie de Overeenkomst inzake de overname van personen die zonder vergunning op het grondgebied verblijven. Deze werd op 1 september 2014 van kracht.⁷⁰¹ Nadien vonden met name vanuit Duitsland uitzettingen plaats.⁷⁰² Volgens de Azerbeidzjaanse

⁶⁹⁵ Heinrich Böll Stiftung, *A portrait of a migrant: Azerbaijanis in Germany*, 12 januari 2022; IOM, *Migration in the Republic of Azerbaijan: A country profile 2013-2021*, 6 oktober 2023, p. 46.

⁶⁹⁶ Worlddata.info, *Asylum applications and refugees from Azerbaijan*, <https://www.worlddata.info/asia/azerbaijan/asylum.php>, geraadpleegd op 15 mei 2024.

⁶⁹⁷ Report, *Number of citizens who voluntarily returned to Azerbaijan from Europe revealed*, 3 oktober 2023.

⁶⁹⁸ Vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁶⁹⁹ IOM Azerbaijan, *IOM Azerbaijan provided cash and in-kind reintegration assistance to 293 returnees during the first 9 months of 2023*, 30 september 2023; Report, *Number of citizens who voluntarily returned to Azerbaijan from Europe revealed*, 3 oktober 2023.

⁷⁰⁰ IOM Nederland, *Maandelijkse cijfers vrijwillige terugkeer 2008-heden*, <https://iom-nederland.nl/cijfers/maandelijkse-cijfers-vrijwillige-terugkeer-2008-heden>, geraadpleegd op 15 mei 2024.

⁷⁰¹ EUR-Lex, *Overeenkomst tussen de Europese Unie en de Republiek Azerbeidzjan inzake de overname van personen die zonder vergunning op het grondgebied verblijven*, 30 april 2014.

⁷⁰² Turan, *Forty two Azerbaijanis deported from European countries*, 16 februari 2022; Report, *Another group of Azerbaijanis deported from Germany*, 29 maart 2022; Mikroskop Media, *Return flight to dictatorship: Germany departs opposition members, Azerbaijan imprisons them*, 28 oktober 2022; DMX, *Information of the public relations department of the State Migration Service*, 30 augustus 2023.

Staatsmigratiedienst zijn tussen 2014 en 2021 2.063 Azerbeidzjaanse staatsburgers uitgezet naar Azerbeidzjan, onder wie 1.722 personen (83,5%) uit Duitsland, 195 personen (9,5%) uit Zweden en 39 personen (1,9%) uit Nederland.⁷⁰³ In 2021 keerden 505 personen terug na ontvangst van een terugkeerbesluit.⁷⁰⁴

5.3 Problemen na terugkeer

Er waren in de verslagperiode meerdere personen die problemen kregen van de zijde van de autoriteiten na hun terugkeer in Azerbeidzjan.⁷⁰⁵ Bekende voorbeelden waren de politicus Qubad Ibadoğlu (zie paragraaf 3.1.3.4) en de hoofdredacteur van Abzas Media, Sevinc Vaqifqızı (zie paragraaf 3.2.1.5).

Volgens verschillende bronnen kregen minstens zeven personen na hun gedwongen uitzetting naar Azerbeidzjan vanuit Duitsland te maken met ondervraging, arrestatie en strafrechtelijke vervolging. Volgens deze bronnen hadden zij deelgenomen aan protestacties in Duitsland.⁷⁰⁶ Volgens verschillende bronnen ondervroegen de autoriteiten hen na binnenkomst over hun contacten en activiteiten in Duitsland.⁷⁰⁷ Tot aan de opheffing van de speciale quarantaineregels in verband met corona in maart 2022, moesten de mensen die waren uitgezet naar Azerbeidzjan eerst enige tijd doorbrengen in een quarantainevoorziening in het Atletendorp bij Bakoe.⁷⁰⁸ Daar werden de mensen ondervraagd over hun activiteiten in Duitsland.⁷⁰⁹ Volgens een bron werden degenen die na maart 2022 naar Azerbeidzjan terugkeerden, op het vliegveld ondervraagd.⁷¹⁰ Hierna volgen enkele voorbeelden van personen die na hun terugkeer vanuit Duitsland problemen ondervonden van de zijde van de autoriteiten. Deze opsomming is geenszins limitatief.

Op 1 juni 2021 zette Duitsland een lid van de Volksfrontpartij uit. De autoriteiten arresteerden hem op 23 oktober 2021 in de stad Quba. Er volgde als aanklacht grootschalige drughandel. Volgens de Volksfrontpartij was zijn arrestatie politiek gemotiveerd. Op 21 oktober 2022 veroordeelde de rechtbank voor zware misdrijven

⁷⁰³ Eurasianet, *Azerbaijani activists being arrested after deportation from Germany*, 5 mei 2022; Global Voices, *Unable to emigrate and not welcome at home: The Azerbaijani political refugees in limbo*, 25 augustus 2022.

⁷⁰⁴ Europese Commissie, *Report from the commission to the council. Assessment of third countries' level of cooperation on readmission in 2021*, 8 december 2022, p. 22.

⁷⁰⁵ Mikroskop Media, *Azerbaijani political activist arrested after being deported from Germany*, 21 april 2022; JAMnews, *Wife of political emigrant arrested in Azerbaijan banned from leaving country*, 26 augustus 2022; Turan, *NCDF condemns criminal prosecution of Gultekin Hajibayli*, 19 december 2022; Blankspot, *The persecution of the exiled*, 5 november 2023; AIW, *Blogger gets questioned at the ministry of the interior*, 4 december 2023; Turan, *Social network user Elshan Kerimov detained in Yevlakh region of Azerbaijan*, 18 april 2024; vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁷⁰⁶ Turan, *The lawyer is not allowed to meet with a former political emigrant*, 5 november 2021; Global Voices, *Unable to emigrate and not welcome at home: The Azerbaijani political refugees in limbo*, 25 augustus 2022; Mikroskop Media, *Return flight to dictatorship: Germany deports opposition members, Azerbaijan imprisons them*, 28 oktober 2022; Eurasianet, *Azerbaijan imprisons another activist deported from Germany*, 18 januari 2023; Turan, *DAS demands the release of Emin Malikov and other political prisoners*, 16 juni 2023; Meydan TV, *Action in Berlin: "Let's stand in solidarity for the freedom of political prisoners arrested in Azerbaijan"*, 20 juni 2023; Blankspot, *The persecution of the exiled*, 5 november 2023; IPD, *List of political prisoners*, 1 december 2023; vertrouwelijke bron, november 2023; vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁷⁰⁷ Turan, *PFP activist Mutallim Orudzhev arrested*, 27 oktober 2021; Meydan TV, *Europe at all costs: The pitfalls of pursuing a better life abroad*, 29 oktober 2021; vertrouwelijke bron, oktober 2023; vertrouwelijke bron, januari 2024.

⁷⁰⁸ JAMnews, *Relatives of deported Azerbaijani political prisoners protest in front of German embassy in Baku*, 31 mei 2022; vertrouwelijke bron, januari 2024.

⁷⁰⁹ JAMnews, *Opposition activists arrested in Azerbaijan after being deported from Germany*, 21 mei 2022; IPD, *Being deported from Germany they are almost immediately jailed in Azerbaijan*, 20 februari 2023; UFPPA, *List of political prisoners*, 18 maart 2024, p. 39; vertrouwelijke bron, november 2023.

⁷¹⁰ Vertrouwelijke bron, januari 2024.

in Sumqayıt hem tot zeven jaar gevangenisstraf wegens grootschalige drugshandel (artikel 234.4.3 WvS).⁷¹¹

Verder zette Duitsland op 1 juni 2021 een lid van de Müsavat Partij uit. De autoriteiten arresteerden hem op 25 oktober 2021 in de buurt van Sumqayıt. Volgens hem was er drugs bij hem geplaatst en was hij gedwongen om een bekentenis af te leggen. Op 28 september 2022 veroordeelde de rechtbank voor zware misdrijven in Sumqayıt hem tot zeven jaar gevangenisstraf wegens grootschalige drugshandel (artikel 234.4.3 WvS).⁷¹²

Op 24 november 2021 zette Duitsland een lid van de Volksfrontpartij uit. De autoriteiten arresteerden hem op 25 januari 2022 in Bakoe. Volgens zijn familieleden was er drugs bij hem geplaatst en was hij bedreigd met martelingen als hij geen bekentenis zou ondertekenen. Op 27 juli 2022 veroordeelde de rechtbank voor zware misdrijven in Bakoe hem tot zes jaar gevangenisstraf wegens drugshandel in vereniging (artikel 234.4.1 WvS) en grootschalige drugshandel (artikel 234.4.3 WvS). In beroep werd de straf teruggebracht tot vijf jaar.⁷¹³

Duitsland zette op 25 november 2021 een lid uit van de in Duitsland actieve organisatie Kies een Democratisch Azerbeidzjan (*Demokratik Azərbaycanı Seç, DAS*). De autoriteiten arresteerden hem op 27 januari 2022 in Bakoe. Volgens hem hadden politieagenten de drugs bij hem geplaatst. Op 16 januari 2023 veroordeelde de rechtbank voor zware misdrijven in Bakoe hem tot zes jaar gevangenisstraf wegens grootschalige drugshandel (artikel 234.4.3 WvS). In beroep werd de straf teruggebracht tot vijf jaar.⁷¹⁴

Op 29 maart 2022 zette Duitsland een activist uit die tot 2020 lid was geweest van oppositiepartij ReAl. De autoriteiten arresteerden hem op 19 april 2022, omdat hij iemand zou hebben neergestoken. Volgens hem was het in scène gezet en had de

⁷¹¹ Turan, *PFPA activist Mutallim Orudzhev arrested*, 27 oktober 2021; Turan, *The Court of Appeal leaves Mutallim Orudzhev in custody*, 3 november 2021; IPD, *An opposition activist deported from Germany to Azerbaijan has been arrested*, 4 november 2021; Turan, *Trial of PFPA members Mutallim Orudzhev to be held behind closed doors*, 2 juni 2022; IDP, *The deported individuals from Germany are sentenced to long terms of imprisonment*, 9 december 2022; Blankspot, *The persecution of the exiled*, 5 november 2023; UFPPA, *List of political prisoners*, 18 maart 2024, p. 37-38.

⁷¹² Turan, *The lawyer is not allowed to meet with a former political emigrant*, 5 november 2021; IRFS, *Lawyer is concerned for his clients' fate*, 6 november 2021; IRFS, *Activist deported from Germany accused of drug trafficking and tortured by police*, 12 november 2021; Turan, *Activist deported from Germany sentenced to seven years*, 28 september 2022; Eurasianet, *Azerbaijan imprisons another activist deported from Germany*, 18 januari 2023; IPD, *Yet, another political activist is deported from Germany and convicted*, 1 maart 2023; Blankspot, *The persecution of the exiled*, 5 november 2023; UFPPA, *List of political prisoners*, 18 maart 2024, p. 38; vertrouwelijke bron, november 2023; vertrouwelijke bron, januari 2024.

⁷¹³ Meydan TV, *Returning migrants: deported from Germany face arrests on drug charges*, 2 februari 2022; IRFS, *Another activist expelled from Germany arrested*, 2 februari 2022; IRFS, *German expelled activist not released under house arrest*, 15 februari 2022; JAMnews, *Opposition activists arrested in Azerbaijan after being deported from Germany*, 21 mei 2022; Faxt Yoxla, MP: *"Our compatriots who returned from Germany are not persecuted"*, 22 mei 2022; JAMnews, *Another Azerbaijani deported from Germany sentenced to imprisonment*, 27 juli 2022; Turan, *Appeal filed against verdict on Pyunkhan Kerimli*, 12 augustus 2022; IPD, *They are deported from Germany and arrested in Azerbaijan*, 11 september 2022; Turan, *Supreme court to consider appeal of opposition activist deported from Germany*, 28 april 2023; Turan, *Consideration of the appeal of Punhan Kerimli has begun*, 1 augustus 2023; Blankspot, *The persecution of the exiled*, 5 november 2023; UFPPA, *List of political prisoners*, 18 maart 2024, p. 39.

⁷¹⁴ Turan, *Deported from Germany Jafar Mirzoyev, deported from Germany, is detained*, 28 januari 2022; IRFS, *Activist extradited from Germany sentenced to 6 years*, 16 januari 2023; AzerNews, *Court sentences PFAP member to 6 years in prison*, 17 januari 2023; OC Media, *Azerbaijan sentences opposition activist to 6 years after he was denied asylum in Germany*, 17 januari 2023; JAMnews, *Oppositionist deported from Germany convicted in Azerbaijan*, 17 januari 2023; Eurasianet, *Azerbaijan imprisons another activist deported from Germany*, 18 januari 2023; IPD, *Being deported from Germany they are almost immediately jailed in Azerbaijan*, 20 februari 2023; IRFS, *Consideration of the appeal of the oppositionist deported from Germany*, 9 maart 2023; Turan, *The Supreme Court did not release the activist deported from Germany*, 10 januari 2024; UFPPA, *List of political prisoners*, 18 maart 2024, p. 39.

politie een mes in zijn jaszak gestopt. Op 18 december 2023 veroordeelde de rechtbank voor zware misdrijven in Bakoe hem tot 6,5 jaar gevangenisstraf op grond van het opzettelijk toebrengen van zwaar lichamelijk letsel met een mes (artikel 126.2.4 WvS) en hooliganisme (artikel 221.3 WvS). Op 15 februari 2024 liet de rechtbank deze veroordeling in beroep in stand.⁷¹⁵

Verder zette Duitsland op 19 mei 2022 een lid van de Volksfrontpartij uit. De autoriteiten hielden hem bij aankomst op de luchthaven van Bakoe aan. Volgens een verklaring van het ministerie van Binnenlandse Zaken werd hij sinds 2019 gezocht vanwege het niet betalen van alimentatie aan zijn ex-echtgenote. Nadien volgde een aanklacht op grond van artikel 306.1 WvS vanwege het niet betalen voor een appartement. Op 24 november 2022 gaf een rechtbank in het district Bilasuvar (Biləsuvar) het bevel om deze persoon vrij te laten, omdat hij inmiddels betaald zou hebben.⁷¹⁶

5.4 Terugkeer van alleenstaande minderjarige vreemdelingen

In de verslagperiode zijn tientallen kinderen zonder ouders uit Syrië en Irak gerepatriëerd naar Azerbeidzjan.⁷¹⁷ Op 28 oktober 2023 is de regeling vastgesteld voor de repatriëring en rehabilitatie van minderjarige burgers van de Republiek Azerbeidzjan die in het buitenland zijn aangetroffen zonder begeleiding van hun ouders of andere wettelijke vertegenwoordigers en die onder moeilijke omstandigheden in het buitenland leven.⁷¹⁸ Volgens deze regeling volgt na terugkeer in Azerbeidzjan een rehabilitatieperiode van twee maanden. Daarin worden deze kinderen geplaatst in een van de instellingen van het ministerie van Arbeid en Sociale Bescherming van de Bevolking.⁷¹⁹ In deze twee maanden stelt het ministerie individuele plannen op voor de repatriëring.⁷²⁰ Vervolgens neemt het ministerie van Arbeid en Sociale Bescherming van de Bevolking een beslissing over de plaatsing.⁷²¹

⁷¹⁵ OC Media, *Activist arrested in Azerbaijan following deportation from Germany*, 21 april 2022; VOA, *Azeri asylum-seekers face charges after repatriation from Germany*, 22 april 2022; Turan, *Azerbaijani political emigrants held a protest action in Berlin*, 22 april 2022; Caucasian Knot, *Rights defenders and Samir Ashurov's wife treat his case as political persecution*, 23 april 2022; Eurasianet, *Azerbaijani activists being arrested after deportation from Germany*, 5 mei 2022; JAMnews, *Opposition activists arrested in Azerbaijan after being deported from Germany*, 21 mei 2022; JAMnews, *Azerbaijani deported from Germany faces 8 years in prison*, 5 december 2023; Turan, *Activist deported from Germany sentenced to 6.5 years in prison*, 18 december 2023; IDP, *The courts in Azerbaijan easily and quickly issue unjustified sentences to dissidents*, 25 januari 2024; Turan, *The court of appeal upheld the verdict of the activist expelled from Germany*, 15 februari 2024; UFPFA, *List of political prisoners*, 18 maart 2024, p. 40; vertrouwelijke bron, november 2023.

⁷¹⁶ Turan, *Why is the German government deporting Azerbaijani immigrants?*, 20 mei 2022; JAMnews, *Opposition activists arrested in Azerbaijan after being deported from Germany*, 21 mei 2022; IRFS, *Action of protest by relatives of political activists who were deported from Germany*, 31 mei 2022; Blankspot, *The persecution of the exiled*, 5 november 2023.

⁷¹⁷ BBC Monitoring, *Some 40 children repatriated from Iraq to Azerbaijan*, 29 oktober 2021; BBC Monitoring, *Thirteen more Azerbaijani citizens repatriated from Iraq, Syria*, 2 juni 2022; BBC Monitoring, *Baku repatriates 10 Azeri citizens from Syria*, 18 oktober 2023; vertrouwelijke bron, februari 2024.

⁷¹⁸ Vertrouwelijke bron, februari 2024; Presidentieel decreet van 28 oktober 2023, <https://president.az/az/articles/view/62027>, geraadpleegd op 15 mei 2024.

⁷¹⁹ Artikel 3.1 van het presidentieel decreet van 28 oktober 2023.

⁷²⁰ Artikel 3.2 van het presidentieel decreet van 28 oktober 2023.

⁷²¹ Artikel 3.6 van het presidentieel decreet van 28 oktober 2023.

6 Bijlagen

6.1 Lijst van gebruikte afkortingen

ADR	Azerbeidzjan Democratie en Welvaartspartij (<i>Azərbaycan Demokratiya və Rifah Partiyası</i>)
AİP	Islamitische Partij van Azerbeidzjan (<i>Azərbaycan İslam Partiyası</i>)
APA	Azerbaijani Press Agency
AVRR	Begeleide vrijwillige terugkeer en re-integratie (<i>Assisted Voluntary Return and Reintegration</i>)
AXCP	Volksfrontpartij (<i>Azərbaycan Xalq Cəbhəsi Partiyası</i>)
BMCMI	Hoofddirectoraat voor de Bestrijding van Georganiseerde Misdaad (<i>Baş Mütəşəkkil Cinayətkarlıqla Mübarizə İdarəsi</i>)
CAT	Verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke en onterende behandeling of bestraffing
CAT-OP	Facultatief Protocol bij het Verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke en onterende behandeling of bestraffing
CPT	Europees Comité voor de Preventie van Foltering en Onmenselijke of Vernederende Behandeling of Bestraffing (<i>Comité européen pour la prévention de la torture et des peines ou traitements inhumains ou dégradants</i>)
DAS	Kies een Democratisch Azerbaijan (<i>Demokratik Azərbaycanı Seç</i>)
DMX	Staatsmigratiedienst (<i>Dövlət Miqrasiya Xidməti</i>)
DQİDK	Staatscomité voor Religieuze Associaties (<i>Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsi</i>)
DQMŞ	Nationale Raad van Democratische Krachten (<i>Demokratik Qüvvələrin Milli Şurası</i>)
DSK	Staatsstatistiekencomité (<i>Dövlət Statistika Komitəsi</i>)
DTX	Staatsveiligheidsdienst (<i>Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti</i>)
EVRM	Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens
FETÖ	Fethullah's Terreurorganisatie (<i>Fethullahçı Terör Örgütü</i>)
ICJ	Internationaal Gerechtshof van de Verenigde Naties
ICRC	Internationaal Comité van het Rode Kruis
IDI	Instituut voor Democratische Initiatieven (<i>Demokratik Təşəbbüslər İnstitutu</i>)
IOM	Internationale Organisatie voor Migratie
IVBPR	Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten
Lhbtqi+	Lesbiennes, homoseksuelen, biseksuelen, transgender personen, intersekse, queers en andere diverse identiteiten
MBH	Moslim Eenheidsbeweging (<i>Müselman Birliyi Harekati</i>)
MİA	Agentschap voor Mediaontwikkeling (<i>Medianın İnkişafı Agentliyi</i>)
MİT	Turkse veiligheidsdienst (<i>Milli İstihbarat Təşkilatı</i>)
Müsavat AKM	Müsavat Europa Coördinatiecentrum (<i>Müsavat Avropa Koordinasiya Mərkəzi</i>)
Ngo	Niet-gouvernementele organisatie
OCCRP	<i>Organized Crime and Corruption Reporting Project</i>
QMİ	Bureau voor Kaukasische Moslims (<i>Qafqaz Müselmanları İdaresi</i>)
ReAl	Republikeins Alternatief Partij (<i>Respublikaçı Alternativ Partiyası</i>)
RFE/RL	Radio Free Europe/Radio Liberty
RSF	Verslaggevers zonder Grenzen (<i>Reporters sans frontières</i>)
SHXÇDX	Staatsdienst voor Mobilisatie en Dienstplicht (<i>Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidməti</i>)

SMDT	Educatief centrum voor verkiezingswaarneming en democratie (<i>Seçkilərin Monitorinqi və Demokratiyanın Tədrisi Mərkəzi</i>)
SOCAR	<i>State Oil Company of the Azerbaijani Republic</i>
SXA	Agentschap voor Sociale Diensten (<i>Sosial Xidmətlər Agentliyi</i>)
Sv	Wetboek van Strafvordering
UFPPA	Unie voor de Vrijheid van Politieke Gevangenen in Azerbeidzjan (<i>Union for the Freedom of Political Prisoners of Azerbaijan</i>)
USAID	<i>United States Agency for International Development</i>
VHP	Burgersolidariteitspartij (<i>Vətəndaş Həmrəyliyi Partiyası</i>)
WvAO	Wetboek van administratiefrechtelijke overtredingen
WvS	Wetboek van Strafrecht
YAP	Nieuw Azerbeidzjan Partij (<i>Yeni Azərbaycan Partiyası</i>)

6.2 Rapporten en publicaties

Amirova, Zinyat

- Azerbaijan. In: K.A. Reynolds, E. Wry, I.V.S. Mullis & M. von Davier, *PIRLS 2021 Encyclopedia: Education policy and curriculum in reading*, 10 maart 2022.

Amnesty International

- *The state of the world's human rights*, 29 maart 2022.
- *"Life in a box": Older people's experiences of displacement and prospects for return in Azerbaijan*, 17 mei 2022.
- *The state of the world's human rights*, 27 maart 2023.
- *The state of the world's human rights*, 23 april 2024.

Baku Research Institute (BRI)

- *The loss of minority language schooling in the South Caucasus*, 14 augustus 2023.
- *Legal regulation of ethnic minorities in Azerbaijan*, 2 oktober 2023.

Bertelsmann Stiftung

- *BTI 2022 country report Azerbaijan*, 23 februari 2022.
- *BTI 2024 country report Azerbaijan*, 19 maart 2024.

Chatham House

- *With Russia distracted, Azerbaijan escalates in Karabakh*, 30 maart 2022.

Committee against Torture (CAT)

- *Decision adopted by the committee under article 22 of the Convention, concerning communication No. 905/2018 (CAT/C/74/D/905/2018)*, 10 januari 2023.

Committee on Economic, Social and Cultural Rights (CESCR)

- *Information received from Azerbaijan on follow-up to the concluding observations on its fourth periodic report (E/C.12/AZE/FCO/4)*, 7 februari 2024.

Committee on the Elimination of Racial Discrimination (CERD)

- *Concluding observations on the combined tenth to twelfth periodic reports of Azerbaijan (CERD/C/AZE/CO/10-12)*, 22 september 2022.

Committee on the Rights of the Child (CRC)

- *Replies of Azerbaijan to the list of issues in relation to its combined fifth and sixth reports (CRC/C/AZE/RQ/5-6)*, 26 mei 2022.
- *Concluding observations on the combined fifth and sixth periodic reports of Azerbaijan (CRC/C/AZE/CO/5-6)*, 22 februari 2023.

Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (CEDAW)

- *Concluding observations on the sixth periodic report of Azerbaijan (CEDAW/C/AZE/CO/6)*, 12 juli 2022.

CSO Meter

- *Brief review of the new Media Law of Azerbaijan*, 19 april 2022.

Democratic Control of Armed Forces (DCAF)

- *The rights of conscripts in Eastern Europe, Central Asia, and the South Caucasus: A review of legislation and practice*, 29 juni 2021.

Economist Intelligence Unit (EIU)

- *Democracy index 2023. Age of conflict*, 15 februari 2024.

Educatief centrum voor verkiezingswaarneming en democratie (SMDT)

- *Freedom of movement in Azerbaijan: Politically motivated travel bans. Assessment report*, 20 februari 2019.

European Association of Jehovah's Witnesses

- *Azerbaijan. Contribution for the 44th session of the Universal Periodic Review (6-17 November 2023)*, 5 april 2023.

European Commission against Racism and Intolerance (ECRI)

- *ECRI report on Azerbaijan (sixth monitoring cycle). Adopted on 29 March 2023*, 21 juni 2023.

European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ)

- *Part 2 (A) – Beneficiary profile – Azerbaijan*, 18 juli 2023.

European Court of Human Rights (ECHR)

- *Case of Sardar Babayev v. Azerbaijan – judgment*, 1 februari 2024.

EVN Report

- *Baku QAnon: The new high armenophobia*, 23 oktober 2023.

Freedom House

- *Freedom in the world 2022, Azerbaijan*, 24 februari 2022.
- *Nations in transit 2022, Azerbaijan*, 20 april 2022.
- *Freedom in the world 2023, Azerbaijan*, 9 maart 2023.
- *Nations in transit 2023, Azerbaijan*, 24 mei 2023.
- *Freedom on the net 2023, Azerbaijan*, 4 oktober 2023.
- *Freedom in the world 2024, Azerbaijan*, 29 februari 2024.

Goyushov, Altay & Ilkin Huseynli

- *Halted democracy: Government hijacking of the new opposition in Azerbaijan*. In: Olaf Leiße, *Politik und Gesellschaft im Kaukasus. Eine*

unruhige Region zwischen Tradition und Transformation, Springer VS, 2019, p. 27-51.

Heinrich Böll Stiftung

- *A portrait of a migrant: Azerbaijanis in Germany*, 12 januari 2022.
- *Understanding intersectionality through LGBTQIA+/Queer narratives in Azerbaijan*, 18 juli 2022.
- *Azerbaijan: The use of violence and discrimination against feminist and LGBTQ+ communities*, 14 maart 2023.
- *Snap elections in Azerbaijan's political quagmire*, 6 februari 2024.

Human Rights Watch (HRW)

- *World report 2022, Azerbaijan*, 13 januari 2022.
- *World report 2023, Azerbaijan*, 12 januari 2023.
- *Submission to the Universal Periodic Review of Azerbaijan*, 5 april 2023.
- *World report 2024, Azerbaijan*, 11 januari 2024.

Huseynov, Rashad & Farida Abbasova

- Azerbaijan. In: Ilze Earner & Alexandra Telitsyna (red.), *The development of child protection systems in the post-Soviet states. A twenty five years perspective*, Springer, 2021.

International Crisis Group (ICG)

- *Upholding the ceasefire between Azerbaijan and Armenia*, 28 september 2022.
- *New troubles in Nagorno-Karabakh: Understanding the Lachin Corridor crisis*, 22 mei 2023.

International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans, and Intersex Association – Europe (ILGA-Europe)

- *Annual review of the human rights situation of lesbian, gay, bisexual, trans, and intersex people in Azerbaijan covering the period of January to December 2022*, 20 februari 2023.
- *Annual review of the human rights situation of lesbian, gay, bisexual, trans, and intersex people in Azerbaijan covering the period of January to December 2023*, 29 februari 2024.

International Partnership for Human Rights (IPHR) & Baku Human Rights Club (BHRC)

- *Social and economic rights in Azerbaijan. The right to adequate standard of living. The right to the highest attainable standard of health. The right to work. The right to education*, 5 juli 2022.

International Research and Exchanges Board (IREX)

- *Vibrant Information Barometer 2023, Azerbaijan*, 2023.

Internationale Organisatie voor Migratie (IOM)

- *Azerbaijan. Country fact sheet 2022*, december 2022.
- *Migration in the Republic of Azerbaijan: A country profile 2013-2021*, 6 oktober 2023.

Ismaylzada, Nisa

- *The politicization of domestic violence in Azerbaijan*, 26 april 2022.

Justice for Journalists (JFJ)

- *Attacks on media workers in 2021: Azerbaijan and Central Asia*, 3 oktober 2022.
- *Attacks on media workers in Azerbaijan in 2022*, 9 november 2023.

Lawyer for Lawyers

- *Individual submission to the United Nations Universal Periodic Review*, 5 april 2023.

Ministerie van Buitenlandse Zaken

- *Algemeen ambtsbericht Azerbeidzjan*, 2 juli 2020.
- *Algemeen ambtsbericht Azerbeidzjan*, 14 september 2021.

Nafas LGBTI Azerbaijan Alliance & Eurasian Coalition for Health, Rights, Gender, and Sexual Diversity (ECOM)

- *Joint stakeholders submission to the 44th session of the Human Rights Council's Universal Periodic Review Working Group*, 5 april 2023.

Norwegian Helsinki Committee (NHC)

- *Norwegian Helsinki Committee (NHC) submission on Azerbaijan*, 16 november 2023.

Office for Democratic Institutions and Human Rights (ODIHR)

- *Azerbaijan, early presidential election, 7 februari 2024: Interim report*, 23 januari 2024.

Permanent Mission of the Republic of Azerbaijan to the UN Office and other international organizations

- *Information of the State Committee on Religious Associations of the Republic of Azerbaijan*, 21 maart 2022.

Raad van Europa

- *Fifth periodic report of the government of the Republic of Azerbaijan on the Framework Convention for the Protection of National Minorities of the Council of Europe*, 17 oktober 2022.
- *Threats to life and safety of journalists and human rights defenders in Azerbaijan*, 23 maart 2023.
- *SPACE I 2022. Annual penal statistics*, 27 oktober 2023.
- *Observations on the human rights situation of people affected by the conflict between Armenia and Azerbaijan over the Karabakh region*, 12 januari 2024.

SOS Children's Villages Azerbaijan

- *Annual Report 2022. A loving home for every child...*, 6 september 2023.

Staatsstatistiekencomité (DSK)

- *Children in Azerbaijan, 2021: Statistical yearbook*, 2021.
- *Population of Azerbaijan, 2022*, 31 mei 2023.
- *Children in Azerbaijan, 2023: Statistical yearbook*, 28 november 2023.
- *Alternative child care in the Republic of Azerbaijan*, maart 2024.

Storm, Karli-Jo

- Karli-Jo Storm, Discursive-technical landscaping and policing the body (politic) in Azerbaijan: a case study of Talysh activists, *Geografiska Annaler: Series B, Human Geography*, 17 november 2023.

The World Bank

- *Azerbaijan. Country economic memorandum*, 19 oktober 2022.
- *Internally displaced persons in Azerbaijan: Livelihoods, services, and intentions*, 1 april 2023.
- *Social services for adults and children*, 28 juni 2023.

Union for the Freedom for Political Prisoners of Azerbaijan (UFPPA)

- *List of political prisoners*, 4 oktober 2023.
- *List of political prisoners*, 1 december 2023.
- *List of political prisoners*, 18 maart 2024.

United Nations Azerbaijan (UN-Azerbaijan)

- *Annual results report 2022*, 16 mei 2023.

United Nations Children's Fund (UNICEF)

- *Armenia. Humanitarian situation report No. 2: 09 October 2023*, 13 oktober 2023.

United Nations General Assembly (UNGA)

- *Azerbaijan. Compilation of information prepared by the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (A/HRC/WG.6/44/AZE/2)*, 31 augustus 2023.

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR)

- *Azerbaijan fact sheet*, februari 2022.
- *Azerbaijan fact sheet*, september 2022.
- *Azerbaijan fact sheet*, februari 2023.
- *Azerbaijan fact sheet*, 30 september 2023.
- *Armenia emergency refugee response. Inter-agency update, 20 October – 30 October 2023*, 6 november 2023.
- *Azerbaijan fact sheet*, 29 februari 2024.

United Nations International Human Rights Instruments

- *Common core document forming part of the reports of states parties: Azerbaijan (HRI/CORE/AZE/2021)*, 24 november 2021.

United Nations Population Fund (UNFPA)

- *Every girl counts. Son preference and daughter aversion*, november 2023.

United Nations Security Council (UNSC)

- *Letter dated 10 November 2020 from the Permanent Representative of the Russian Federation to the United Nations addressed to the President of the Security Council (S/2020/1104)*, 11 november 2020.

United States Commission on International Religious Freedom (USCIRF)

- *Annual report 2022*, april 2022.
- *Annual report 2023*, 1 mei 2023.
- *Country update: Azerbaijan*, 5 december 2023.

United States Department of Labor (USDOL)

- *2022 findings on the worst forms of child labor*, 26 september 2023.

United States Department of State (USDoS)

- *Azerbaijan 2021 human rights report*, 12 april 2022.
- *Azerbaijan 2021 international religious freedom report*, 2 juni 2022.
- *Azerbaijan 2022 human rights report*, 20 maart 2023.
- *Azerbaijan 2022 international religious freedom report*, 15 mei 2023.
- *Azerbaijan 2023 human rights report*, 23 april 2024.

Venice Commission

- *Azerbaijan. Joint opinion of the Venice Commission and the Directorate General of Human Rights and Rule of Law (DGI) of the Council of Europe on the Law on Media*, 20 juni 2022.

Waal, Thomas de

- *The Caucasus. An introduction*, Oxford University Press, 2019.

War Resisters' International (WRI)

- *WRI, Conscientious objection to military service 2017-2022*, 22 maart 2022.

Wistrand, Jennifer S.

- A development approach to a protracted IDP situation: Lessons from Azerbaijan, *Journal on Migration and Human Security*, maart 2023.

World Headquarters of Jehovah's Witnesses (JW)

- *Information on conscientious objection to military service involving Jehovah's Witnesses*, 21 maart 2022.

6.3 Websites

- Agency for Sustainable and Operational Social Security (DOST), www.dost.gov.az
- Amnesty International, www.amnesty.org
- ASAN service, www.asan.gov.az
- Aze.Media, www.aze.media
- Azerbaijan Internet Watch (AIW), www.az-netwatch.org
- Blankspot, www.blankspot.se
- Cabinet of Ministers, www.nk.gov.az
- Caliber.Az, www.caliber.az
- Carnegie Endowment, www.carnegieendowment.org
- Caucasus Watch, www.caucasuswatch.de
- Central Election Commission of the Republic of Azerbaijan, www.msk.gov.az
- Chaikhana, www.chaikhana.media
- Charity Commission for England and Wales, www.register-of-charitycommission.gov.uk
- Coalition For Women In Journalism (CFWIJ), www.womeninjournalism.org
- Committee to Protect Journalists (CPJ), www.cpj.org
- Economist Intelligence Unit (EIU), www.eiu.com
- Embassy of the Republic of Azerbaijan to the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, www.london.mfa.gov.az
- EUR-Lex, www.eur-lex.europa.eu
- European Federation of Journalists (EFJ), www.europeanjournalists.org

- Europees Parlement, www.europarl.europa.eu
- EVN Report, www.evnreport.com
- Faxt Yoxla, www.faktyoxla.info
- Forbidden Stories, www.forbiddenstories.org
- Forum 18, www.forum18.org
- Freedom Now, www.freedom-now.org
- Global Voices, www.globalvoices.org
- Gözetçi, www.gozetci.az
- Human Rights Watch (HRW), www.hrw.org
- International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association – Europe (ILGA-Europe), www.ilga-europe.org
- Institute for Reporters’ Freedom and Safety (IRFS), www.irfs.org
- Institute for Peace and Democracy (IPD), www.ipd-az.org
- Institute for War and Peace Reporting (IWPR), www.iwpr.net
- Internationaal Comité van het Rode Kruis (ICRC), www.icrc.org
- Internationaal Gerechtshof van de Verenigde Naties (ICJ), www.icj-cij.org
- International Commission of Jurists (ICJ), www.icj.org
- International Crisis Group (ICG), www.crisisgroup.org
- IOM Azerbaijan, www.azerbaijan.iom.int
- IOM Nederland, www.iom-nederland.nl
- Iravaban, www.iravaban.net
- Jehovah’s Getuigen, www.jw.org
- Joint IDP Profiling Service (JIPS), www.jips.org
- Lawyers for Lawyers, www.lawyersforlawyers.org
- London School of Economics and Political Science (LSE), www.lse.ac.uk
- Main Passport, Registration and Migration Department (BPQMI), www.bpqmi.gov.az
- Meduza, www.meduza.io
- Mikroskop Media, www.mikroskopmedia.com
- Ministry of Defense of the Republic of Azerbaijan, www.mod.gov.az
- Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Azerbaijan, www.mfa.gov.az
- Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Türkiye, www.mfa.gov.tr
- Ministry of Science and Education of the Republik of Azerbaijan, www.edu.gov.az
- Minority Azerbaijan, www.minorityaze.org
- Nieuw Azerbeidzjan Partij (YAP), www.yap.org.az
- Novator, www.novator.az
- Open Democracy, www.opendemocracy.net
- Open Observatory of Network Interference (OONI), www.ooni.org
- Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE), www.osce.org
- Organized Crime and Corruption Reporting Project (OCCRP), www.occrp.org
- Osservatorio Balcani e Caucaso Transeuropa (OBCT), www.balcanicaucaso.org
- Parliamentary Assembly of the Council of Europe (PACE), www.pace.coe.int
- Pink News, www.thepinknews.com
- President of the Republic of Azerbaijan, www.president.az
- Raad van Europa, www.coe.int
- Rainbow Europe, www.rainbow-europe.org
- Səs İnformasiya Agentliyi (SIA), www.sia.az
- SOS Children’s Villages, www.sos-childrensvillages.org
- SOS Children’s Villages Azerbaijan, www.soschildren.az
- State Committee for Affairs of Refugees and Internally Displaced Persons of the Republic of Azerbaijan, www.idp.gov.az
- State Committee on Affairs with Religious Associations of the Republic of Azerbaijan (DQİDK), www.scara.gov.az

- State Migration Service (DMX), www.migration.gov.az
- State Security Service of the Republic of Azerbaijan, www.dtx.gov.az
- The Law Gazette Society, www.lawgazette.co.uk
- The World Bank, www.worldbank.org
- United Nations (UN), www.un.org
- United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), www.unhcr.org
- United Nations Population Fund (UNFPA), www.unfpa.org
- Verdragenbank, www.verdragenbank.overheid.nl
- Verslaggevers zonder Grenzen (RSF), www.rsf.org
- Worlddata, www.worlddata.info

6.4 Nieuwsbronnen

ABC.az	Frankfurter Allgemeine Zeitung
Anadolu Agency (AA)	Hürriyet Daily News
AP News	JAMnews
Armenpress	Le Monde
Axar	Meydan TV
Azatutyun	News.am
Azbarez	News.az
Azəri-Press Agentliyi (APA)	NRC
Azerbaycan 24	OC Media
Azeri Daily	Politico
AzerNews	Radio Free Europe/Radio Liberty (RFE/RL)
AZERTAC	Report
BBC Monitoring	Reuters
BBC News	Süddeutsche Zeitung
BBC News Russian	The Guardian
Caspian News	The Independent
Caucasian Knot	Time
CivilNet	Trend
CNN	Trouw
Daily Sabah	Turan
Deutsche Welle (DW)	VICE
Euractiv	Voice of America (VOA)
Eurasianet	VRT
France 24	

6.5 Wet- en regelgeving

Burgerlijk Wetboek (BW) van 28 december 1999 (wet nummer 779-IQ), <https://e-qanun.az/framework/46944>.

Familiewetboek van 28 december 1999 (wet nummer 781-IQ), <https://e-qanun.az/framework/46946>.

Grondwet van de Republiek Azerbeidzjan van 12 november 1995 (wet nummer 00), <https://e-qanun.az/framework/897>. Een Engelse vertaling is beschikbaar op <https://president.az/en/pages/view/azerbaijan/constitution>

Migratiewetboek van 2 juli 2013 (wet nummer 713-IVQ), <https://e-qanun.az/framework/46959>. Een Engelse vertaling is beschikbaar op https://migration.gov.az/content/pdf/60ed89e2411a5_M%C9%99c%C9%99II%C9%99%20%C4%B0ngilis.pdf

Wet over advocaten en rechtspraak van 28 december 1999 (wet nummer 783-IQ), <https://e-qanun.az/framework/257>. Een Engelse vertaling is beschikbaar op https://barassociation.az/uploads/attachments/law_of_the_republic_of_azerbaijan_on_lawyers_and_legal_practice.pdf

Wet over de godsdienstvrijheid van 20 augustus 1992 (wet nummer 281), <https://e-qanun.az/framework/7649>. Een Engelse vertaling is beschikbaar op <https://www.legal-tools.org/doc/98a232/pdf/>

Wet over de identiteitskaart van de burger van de Republiek Azerbeidzjan van 14 juni 1994 (wet nummer 817), <https://e-qanun.az/framework/9009>. Een Engelse vertaling is beschikbaar op <https://www.migration.gov.az/content/pdf/84d9f2393350c72e6883d21a8a9cb559.pdf>

Wet over de media van 30 december 2021 (wet nummer 471-VIQ), <https://e-qanun.az/framework/49124>. Een Engelse vertaling is beschikbaar op [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-REF\(2022\)011-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-REF(2022)011-e)

Wet over de militaire dienstplicht en militaire dienst van 23 december 2011 (wet nummer 274-IVQ), <https://e-qanun.az/framework/23021>

Wet over de politie van 28 oktober 1999 (wet nummer 727-IQ), <https://e-qanun.az/framework/2937>. Een Engelse vertaling is beschikbaar op <https://mia.gov.az/en/legislation/1/view/1/>

Wet over de politieke partijen van 16 december 2022 (wet nummer 693-VIQ), <https://e-qanun.az/framework/53163>. Een Engelse vertaling is beschikbaar op [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-REF\(2023\)012-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-REF(2023)012-e)

Wet over de rechten van het kind van 19 mei 1998 (wet nummer 499-IQ), <https://e-qanun.az/framework/3292>

Wet over de staat van beleg van 14 februari 2017 (wet nummer 530-VQ), <https://e-qanun.az/framework/35170>

Wet over de staatstaal in de Republiek Azerbeidzjan van 30 september 2002 (wet nummer 365-IIQ), <https://e-qanun.az/framework/1865>

Wet over het algemeen onderwijs van 29 maart 2019 (wet nummer 1532-VQ), <https://e-qanun.az/framework/42543>

Wet over het onderwijs van 19 juni 2009 (wet nummer 833-IIIQ), <https://e-qanun.az/framework/18343>. Een Engelse vertaling is beschikbaar op <http://family.gov.az/en/laws>

Wet over het waarborgen van de rechten en vrijheden van gedetineerden van 22 mei 2012 (wet nummer 352-IVQ), <https://e-qanun.az/framework/23933>

Wet over paspoorten van 14 juni 1994 (wet nummer 813), <https://e-qanun.az/framework/9008>. Een Engelse vertaling is beschikbaar op <https://www.migration.gov.az/content/pdf/b003740e408e8c25c1cff68eb869c7e1.pdf>

Wet over mobilisatievoorbereiding en mobilisatie van 10 juni 2005 (wet nummer 923-IIQ), <https://e-qanun.az/framework/10850>

Wetboek van administratiefrechtelijke overtredingen (WvAO) van 29 december 2015 (wet nummer 96-VQ), <http://e-qanun.az/framework/46960>

Wetboek van Strafrecht (WvS) van 30 december 1999 (wet nummer 787-IQ), <http://e-qanun.az/framework/46947>. Een Engelse vertaling is beschikbaar op https://adsdatabase.ohchr.org/IssueLibrary/AZERBAIJAN_Criminal%20Code.pdf

Wetboek van Strafvordering (Sv) van 14 juli 2000 (wet nummer 907-IQ), <https://e-qanun.az/framework/46950>